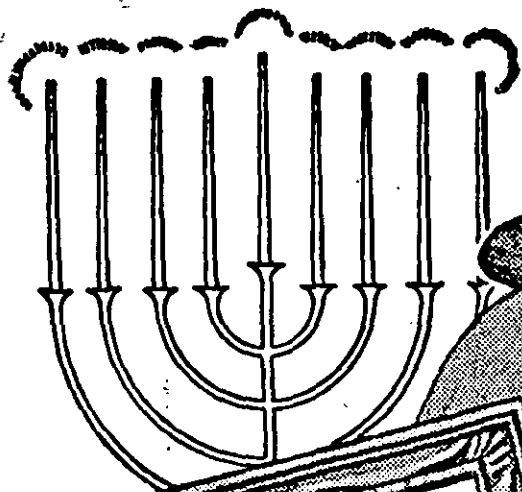

מניע הכות

- 3 כבשת הרש
- 5 התהיה איי בסיס צבאי
- 11 לעתיד הצבא הבדימי
- 16 מלחמות שאול ודוד ב. פלשת דוד
- 23 הדברת מהומות עדתיות בערי חומה
- 31 אבן מקיד תידה" (שלוש שנים לקרב סטלינגרד)
- 43 ג. נימצ'ינסקי וו. יוריב
- 47 מלחמת דרכים והכפתת-דרכים
- 50 הכפתת-ארעי והכפתת קבע
- 60 הלכות משמר-נייד
- 68 א"י 1936'38 - ואזריסחאן 1937
- 77 אותות הצפיינות
- 80 מכוונות-יריה בעבר ובהווה
- 83 רשימות סדיניות: ההתפתחות בסודן
- 89 חיל-הספר המצרי וגבול הסיני
- 91 מערך-התגוננות של כתה-רובאית (תרגיל)
- צ'לפות בצבא הארום / ממעשי "כוחות-הפשיטה" של המזרח-התיכון / גריליה - כצבא-פלישה נסתר / חיילים וקצינים לעתות-השלום / שירות-קבע צבאי כמקצוע לנשים / הכשרת קצינות-המטה
- סן העתונות הצבאית:
- ההשקפה ההיסטורית של הצבא" (צרפת) / טקטיקה / מבנה הצבא וארגונו / שחרור החיילים
- צדור ידיעות סן המזרח התיכון
- סי ומה בחוכרת
- הספות שבחוכרת: "האלכסון האימפריאלי" של הקיסרות-הבריטית / כיבושי דוד / עיר-דוד/ירושלים - העיר סודן האנגלי-מצרי / סיני וגבול א"י.

נדחון
לשאלות
מדיניות
כלכליות
וצבאיות

כסליו תש"ו
דצמבר 1945

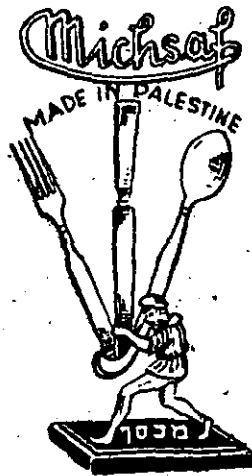
MESHI SACKS

Silks and woolsens

„מכסף“

בית הרושת ארץ-ישראל לבלוי כסף ומצופה כסף בע"מ

תל-אביב שכונת אגרוזבוק. טלפון 80716
החנות: תל-אביב, רחוב אלנבי 80

אנו נותנים ערובה למשך
25 שנה בעד כל כלי
הנושא עליו את החותמת

„מכסף 100“

עברו!
„מכסף“ הוא בית הרושת שלך
שמור עליו!

ה ח ב ר ה
ה מ א ו ח ד ת
ל צ נ ו ר ו ת
ו ל מ ס ח ר ו ת ע ש י ה ב ע " מ

ת ל א ב י ב

ל י ל י ו ב ל ו מ 30

ט ל פ ו נ י מ 2135-2339

הָעֵד ?

שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָיוּ בְּעִיר אַחַת, אֶחָד עֲשִׂיר וְאֶחָד רֶשֶׁת.
לְעֲשִׂיר הָיָה צֹאן וּבָקָר הַרְבֵּה מְאֹד, וְגֵרֶשׁ אֵין-כָּל,
כִּי אִם כְּבִשָּׁה אַחַת קִטְנָה, אֲשֶׁר קָנָה וַיְחַמְּהָ וַתַּגְדֵּל עִמּוֹ
וְעַם בָּנָיו וַחֲדָיו, מִפְּתוֹ תֹאכַל וּמִכּוֹסוֹ תִשְׁתֶּה, וּבְחִיקוֹ
תִשְׁכַּב וַתְּהִי לוֹ כְּבַת, וַיָּבֵא הַלֵּךְ לְאִישׁ הָעֲשִׂיר, וַיְחַמְּלָהּ
לְקַחַת מִצֹּאֲנוֹ וּמִבָּקָרוֹ לַעֲשׂוֹת לְאוֹרַח הַבָּא לוֹ, וַיִּקַּח
אֶת כְּבִשַׁת הָאִישׁ הַרֶשֶׁת וַיַּעֲשֶׂה לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו.

שמואל ב', יב, א-ד

«נִלְחַם-נָא שְׁכֶם אֶחָד לְמַצַּן זְכוֹתוֹ וּכְבוֹדוֹ-שֶׁל עַמּוֹ
בְּכָל מְקוֹם שָׁבוּ הֵם נְתוּנִים בְּסַכְּנָה, וְלֹא נִשְׁקוּט עַד
תּוֹשֵׁג תְּקוּמַתוֹ הַמְלָאָה שֶׁל עַמּוֹ בְּאַרְצוֹ».

מהכרזת הכנוס הציוני בלונדון

כִּי דַבַּרְתִּי לִי יְהוּדָה קִשְׁתָּ מִלְּאִתִּי
אֶפְרַיִם וְעוֹרְרָתִי בְּנֵיךְ צִיּוֹן... כְּחֶרֶב גְּבוּר

זכריה ט י

שְׁלֹשָׁה שָׁלָא יִשׁוּבוּ
חַנָּה סָנֵשׁ אַבָּא בְּרַדִּיטְשֵׁב. חַיִּים סִירְנִי
אַרְבַּעַה שָׁלָא חֲזֵרוּ
חַבִּיבָה מֵרֵטִינוּבִיק־רִיִק. צְבִי בְּנֵי־עֵקֶב, רַפְאֵל רִיִּס.
פֶּרֶץ גּוֹלְדֶשְׁטֵיין

מִחֲרָפֵי נַפְשָׁם בַּגְּבוּרָתָהּ הַמְצַנָּח וְהַמְחַתֶּרֶת
לְמַעַן שְׂרִידֵי הָעַם וְחֲזוֹן הַמּוֹלֶדֶת

אַבֵּל וְעֵלְבוֹן

עַל מְבוּחֵי קִהְלַת מְרִיפּוֹלֵי.

יְד־אֲחִים

לְחֹסְמֵי מְבוֹאוֹת שְׂכוֹנַת־הַיְהוּדִים בְּקִהְלֵךְ בְּנוֹפֵם

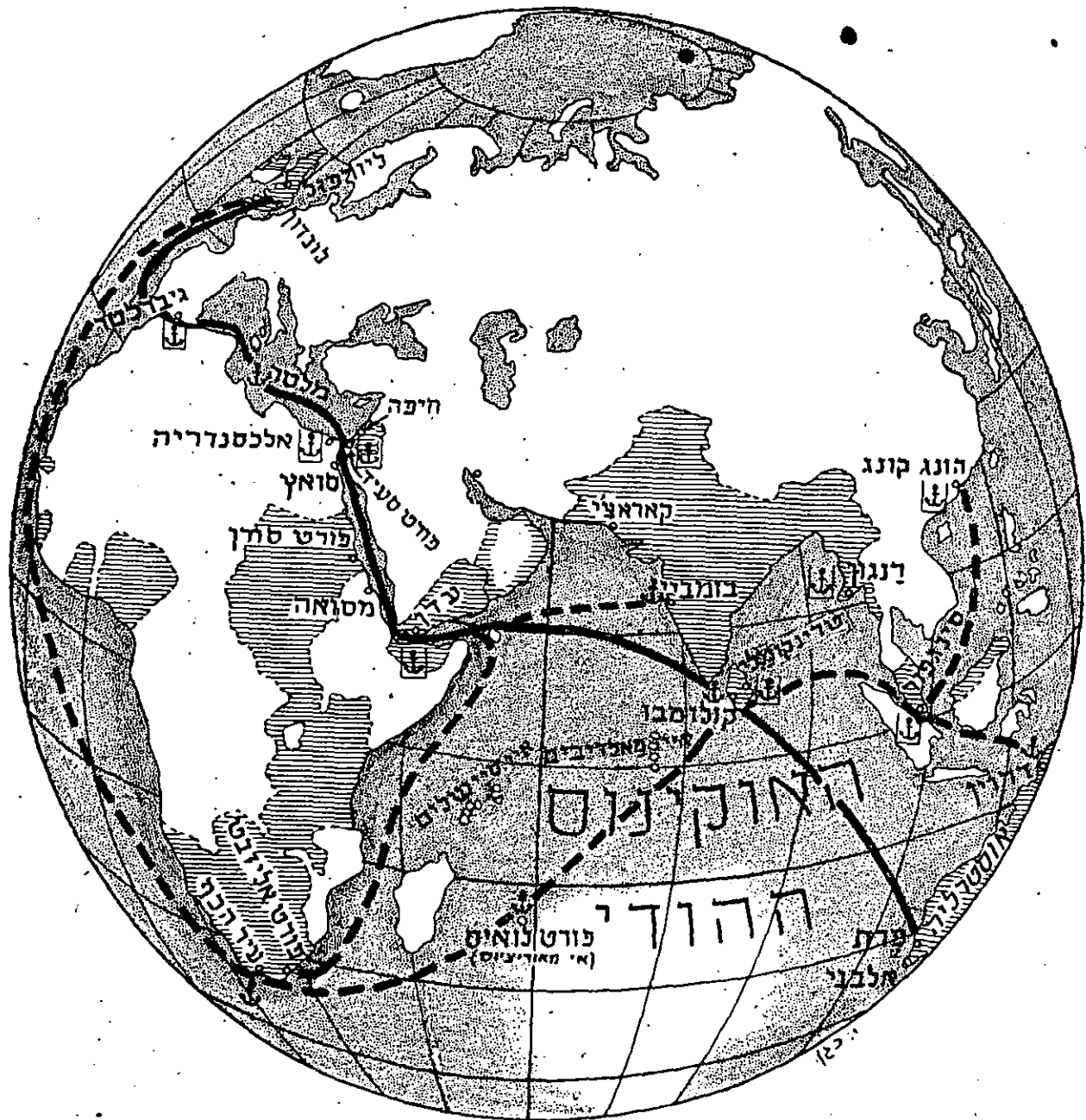
התהיה א"י בסיס צבאי?

עם גמר "מלחמת-שש-השנים" מסתמנות תמורות במעמדו האינטרטיגי של איזור "המזרח-התיכון" במערכתה המדינית וההגנתית הכללית של הקיסרות הבריטית. המלה "תמורות" אין פירושה זריחת-בראשית של המזרח-התיכון כאיזור בעל ערך אינטרטיגי לגבי הקיסרות. — ואף לא ביטול ערכו זה. מה שמתחולל נגד עינינו הוא חזיון של שינויים במעמדו הצבאי-המדיני של איזור אשר זה עשרות בשנים היה לנקודה גיאוגרפית-הגנתית מרכזית במבנה הקהליה-הקיסרות.

הגיאוגרפיה ה"טבעית" (ימים ויבשות), וזו ה"מלאכותית" (תעלת סואץ) הפכו מזה שני דורות את החבלים הבריטיים שב"עולם הישן" מבחינה תחבורתית למעין "אלכסון" ענקי — לונדון, מלטה, סואץ, עדן, בומביי-קולומבו, סינגפור, בריסבן-סידני — כשעורק-הים המרכזי, על נקודות המעגן, תחנות הפחם (ואת"כ — מיכלי-הנפט) והנמלים-המוגנים שלאורכו, מחבר את החבלים הפזורים לרצועה אינטרטיגית, מדינית וכלכלית, אשר פרקיה המרובים מצטרפים לחוט-שדרה אחיד. עם בוא דור-התעופה נתרחו אמצעי התנועה ומושגי ההגנה הכרוכים ב"אלכסון" חוצה-עולם זה, נוספו שרשראות האוירודרומים ונתפשט מאוד מושג "עורק-המעבר" הכרוך במזרח-התיכון (מתעלת סואץ הקצרה והצרה — עד כדי מלוא החלל שבין מדבר לוב להרי איראן). אך ה"אלכסון" כחוט-השדרה של הקיסרות בעינו עומד.

אשר לתמורות במושגי ההגנה האזוריים של המזרח התיכון בתורת חוליה קיסרותית, שחלו בשל עליית ערכם של כוח-האוויר ודלק-הנפט, — הלא הדברים תוארו בהבלטה רבה בפרק מספרו של פ. גדליה ("מעמדו האינטרטיגי של המזרח-התיכון") שנתפרסם בתרגום עברי ב"מערכות" חוב' כ"ח. אך השינויים אינם מצטמצמים בהופעתם של שיקולים צבאיים-טכניים, אספקתיים וטופוגרפיים חדשים, פניו המדיניות המשתנות של העולם — גם הן מביאות לידי בדיקתה המחודשת של עריכת הכוחות המזוינים הבריטיים בכללותם, ומציגות שאלות בדבר נטישת בסיסים ונקודות-משען, שהיו קיימים לפני, וטיפוח נקודות-משען חדשות. ואין צורך לומר, כי כל שינוי כזה במקומות הריכוז (ובמידת הריכוז) של כוחות הצבא הבריטיים עלול גם הוא מצדו להשפיע השפעה חזרת רבה על המצבים הפוליטיים בתוך האיזורים הנוגעים בדבר.

בשליש הראשון של המאה הזאת היתה ההגנה הקיסרותית הבריטית עומדת על כמה חילות-מצב קטנים בנקודות אינטרטיגיות רגישות ביותר, ועל שני ריכוזי-צבא גדולים ביחס: בממלכה-המאוחדת ובהודו. הריכוז הראשון היה מאורגן בכמה דיביזיות (שש רגליות ואחת של פרשים) — לפני 1914; 5 רגליות ואחת ממוכנת — ב"8—1935), וכונה בשמות כגון: "חיל-המשלוח", "כוח-השדה", "הרזב הקיסרותי". הוא נועד להיות "ראש-חץ" ראשון בכל היאבקות אירופאית, ולשמש מקור למשלוח חטיבות מאורגנות גדולות, כאשר תדרשנה בחבלי הקיסרות מעבר לימים (כך — משלוח הדיביזיה הראשונה לא"י, ב"1936, בימי פיקודו של הגנ' דיל). בריכוז השני — בהודו, — היה החלק הנועד לשירות בחטיבות-שדה גדולות — חומר כדי תריסר דיביזיות, ובתוך אלה היו יחידות בריטיות כשליש בערך, והשאר יחידות מיליציה-הודו. עם הסתמנות הסכנות באסיה מעבר יפן החלה לנסר המחשבה לארגן

גם את הריכוז ההודי על בסיס "חיל-משלוח", המסוגל לנוע במהירות לכל נקודה בחלקי האימפריה שמסביב לאגן האוקיינוס ההודי (זה "האגם הבריטי", מוקף הצבע האדום, שבמפות האטלסים), בה תדרש תגבורת בת-מידות; הסיסמה היתה: "אגף-המזרח לרזרב הקיסרותי". ההכנות במגמה זו לא נתקדמו הרבה, אך כבר בסוף קיץ 1939 באו מצרימה שתי הבריגדות היהודיות הראשונות, — ומי יודע מה היה גורל מערכות אפריקה בלעדיהן.

אבל כבר מאמצע שנות השלושים החל להתחזר, כי הסכנות לאותה חוליה הקריטית ב"אלכסון" הקיסרותי שבמזרח התיכון קרובות הן ובלתי-אמצעיות כ"כ (מצפון-מערב, מעבר גרמניה ואיטליה), שהכרח הוא שיהא כוח צבאי השווה במקום, והעולה הרבה על מספר הבטליונים ולהקות-האווירונים שנחשבו למספיקים (ו"הוקפאו" בהיקפם זה לפי חווה בריטניה-מצרים מ-1936) להגנת התעלה בלבד. הסיסמה הנוספת שהופיעה מאז היתה: "רזרב מקומי במזרח התיכון" — נוסף על שני הרזרבים ה"קיסרותיים", — והיא מצאה לה מסילות גם אל הצעות מיניסטריון-המלחמה, שהובאו לפני הפרלמנט באביב 1938, ושוב באביב 1939. זכור לנו

כי פרט לתגבורת-מה לכוחות הממונעים-המשוריינים המעטים שבמצרים —
התבטא הדבר למעשה בריכוז שתי דיביזיות (בנות שמונה בטליונים כל אחת)
בארץ-ישראל בתקופת 1937—1939.

* * *

ההתפתחות האיטרטגית, בין בפרוס המלחמה הנוכחית ובין במשך שש
שנותיה, גיבשה, איפוא, את הצורך בקיום שלוש ריכוזים-דורכות-קיסרותיים: —
לא רק בשני הקצוות של האלכסון בריטניה-הודו, אלא גם במרכזו, קרי: במזרח-
התיכון. ואלו ההתפתחות המדינית שבתקופה שלאחר המלחמה יכולה עוד להכניס
במערך כזה תיקונים מסוימים. לא מן הנמנע הוא, כי "האגף המזרחי", זה שבהודו,
ישתנה בהרכבו ובגודלו, — ואולי גם יועתק, כולו או קצתו, לנקודות-חניה אחרות.
הדבר עלול לבוא מחמת תמורות אפשריות במעמדה של ארץ הודו, וכבסיס-תחליף
באות אזי בחשבון מלאיה והאי צילון (עיין מאמרו של קפ' סיריל פולס ב"מערכות"
כ"ט, עמ' 61). מחמת שינויים כאלה יכול אז לגדול עוד יותר משקלו היחסי של
הרזרב שבמרכז: זה שבמזרח התיכון. אך גם בלעדי כן עתיד איזור זה, שלפנים לא
היה ערכו אלא ערך מעבר בלבד, להיות לאחד הפסטיזונים העיקריים במערך-ההגנה
הבריטי הקיסרי.

זה כשנתיים ומעלה שבטאוניהם המקצועיים של חבר הקצינים הבריטי,
(המופיעים, אמנם, בלא כל גושפנקא רשמית, מכילים מאמרים הנכתבים על דעת
כותביהם, ניתנים לרכישה ולקריאה לציבור, וחייבים רק בכללי-זהירות רגילים
מטעמי-בטחון) אינם פוסקים לדון בשאלת עתידו וגודלו הצפוי של הריכוז הצבאי
במזרח התיכון. אחדים מן המאמרים והרשימות הללו הובאו לידיעתו של הקורא
העברי (עיין מאמריהם של לויט-קול, קולבק, וקפטן סיריל פולס ב"מערכות", חוב'
כ"ה וכ"ט). ההערכות, ואף ההנמקות, של ריכוז עתיד זה הנן, כמובן, שונות, בהיותן
משקפות את הלך המחשבה של המחברים השונים. התנוודות הן בין שלוש-ארבע
לשש-שבע דיביזיות — לאיזור פולו. אך כל ההשערות הללו היו והנן תלויות,
כמובן, בהכרח בגודלו העתיד של הצבא הבריטי בכללו, ומשום כך גם באורח גיוסו
וביסודות השירות בו, שייקבעו לתקופת השלום הצפויה. מכל מקום עתיד הריכוז הזה
לעלות הרבה על היקף הכוחות המזוינים הבריטיים, שחנו במזרח התיכון, נאמר,
ב-1935, עם פרוץ מלחמת-חבש, ואשר לא עלו בכללותם על 20 אלף איש בערך
(צבאות ילידים-סודניים בכלל זה) בצבא-היבשה.

אחת ההנמקות לריכוז גדול במזרח התיכון, מלבד הצרכים האיטרטגיים
הבלתי-אמצעיים והחשובות של עמדת-מפתח פוליטית, יסודה בהכרח במתן אימון
לחטיבות צבא גדולות על פני שטחים רחבים, דבר שהוא מן הנמנע בבריטניה,
החסרה שטחים בדומה למדבריות אריוונה או הרי הסלעים שבמערבה של אמריקה.
באם התקבל הנחה זו, יתכן, כי בזמן שמגויסים צעירים (אם יקוים שירות-חובה)
ישלחו לחילות-המצב שבגרמניה, יחנו במזרח התיכון הדיביזיות המורכבות מחיילי-
מקצוע לפי משלוח-ידם. אם כן (1) יהא זה בודאי חיל המוכן בכל עת ובכל זמן
לפעולה מהירה. מצבו הגיאוגרפי יחייב שיהא זה במידה מכסימלית צבא "אבטונומי"
(בדומה למושג זה שהונהג ברוסיה המועצתית לגבי צבא-המזרח-הרחוק), כדי להמנע
ממצבים שאת טעמם טעמנו בימי ניתוק הקשרים דרך הים-התיכון והמסעות "מסביב
לאפריקה"; מצב זה יחייב, איפוא, טיפוח מכסימלי של מקורות אספקה וגורמי-ייצור

(1) אכן, ישנן גם הצעות בעתונות בדבר הבאת חטיבות מגויסות למזרח-התיכון לחלק
המסיים את זמן שירותן, לשם מתן ליטוש טקטי אחרון לאימונן. — ה מ ע ר.

מקומיים — ואפשר שיעורר גם את השאלה בדבר מקורות מקומיים לכוח-אדם מאומן.
בעיה בפני עצמה לגבי צבא-מזרח בריטי כזה תהיה שאלת חילות-המדבר
המיוחדים, אשר יתכן שיצטרך להם להבטחת אנפיו או עורקי תחבורתו, או לביצוע
תפקידים מיוחדים. אך נושא זה מחייב דיון נפרד, ולא נכנס כאן לתחומיו. התנחות
לברורו צוינו במאמר „מלחמות-מדבר וכוחות-מדבר“ (מערכות „חוב“ כ"ד-כ"ה,
עמ' 47).

* * *

לא זו בלבד שהתקופה הקרובה תביא אתה הרחבה ניכרת בריכוז הצבאי
הבריטי שבמזרח-התיכון, אלא שכל הסיכויים מעידים, כי מרכז הכובד של ריכוז
זה יועתק לארץ-ישראל.

אפשרות זו אינה חדשה ביותר. עוד לפני כ-14 שנה נתפרסם באחד מן
הבטאונים הצבאיים, הבריטיים מאמרו של הגנרל מק-מן (Mack-Munn) (מי שהיה
בשעתו מסגני ראש-המטה של צבא-הודו). הוא הציע להעביר את חיל-המצב הבריטי
של מצרים לפינתה הדרום-מערבית של א"י במישור החוף, מעזה צפונה. נימוקיו
השיקולים ביותר היו נימוקי בדיאות ונוחות (האקלים של מישור החוף, הבריאה הרבה
מאקלים מצרים) ושל אפשרות לאימון טקטי יעיל לחיילות באותו האזור. גם הוא
הביא, בודאי, בחשבון את האפשרות שהעתקה זו תדרש אולי בשל התפתחות היחסים
הפוליטיים עם מצרים. שיקולים מעין אלה גברו, כמובן, מאז חוזה בריטניה-מצרים
1936, שהגביל (עייך לעיל) כ"כ את חיל-המצב הבריטי המותר במצרים בימי שלום.
בדיעבד נתגשם ריכוז כוח צבאי בא"י לא על ידי העתקת החיילות ממצרים, אלא
על ידי הרחבת חיל-המצב שבא"י במשלוח תגבורת מבריטניה. עקב מאורעות
1936-39: העובר על פני הארץ יודע באיזו מידה נתפכה בינתיים הסביבה, שהוצעה
בשעתה ע"י הגנרל מק-מן לאיזור מחנות ושדות-תעופה. היסוד החמרי לריכוז
בא"י כבר הונח.

ההתפתחות המדינית-הפסיכולוגית במזרח-התיכון בשנות המלחמה הוסיפה
שיקולים חדשים וכן שינתה כמה מן ההערכות הקודמות. אחד המאמרים בעתונות
הצבאית הבריטית (לפני כשנתיים), הסיק, למשל, לקח מפרשת-עיראק והגיע
למסקנה שנתגלתה שם רגישות הנוטה מאד לגרוי לכל הופעת כוח בריטי צבאי, עד
שאין לחשוב, בימי שלום, על השארת איזה חיל-מצב שהוא של צבא-יבשה בריטי;
וגם את הבסיס של חיל-האוויר, — אשר היה קיים, זה כ-25 שנה, ע"י אגס-חבניה.
— מוטב להעתיק למרחקים, אמנם, אותו בסיס נתכונן במדבר, ואין תושבי הארץ
זבירתה נאלצים, לבוא אתו במגע לעתים קרובות, — אך אותה רגישות דרוכה הביאה
את בעל-המאמר לידי הצעה להעתיק את בסיס-האוויר לסביבת רוטבה אשר בלב
מדבר-סוריה ובקרבת גבול עיראק—עבה"י. טענתו היתה, כי הואיל ולאורך הצינור
החיפני קיימת הספקת מים ונפט טובה הואיל והתפתחות מטוסי היבשה (להבדיל
מ„סירות-הטיס“ שהיו נהוגות בעבר בקו בריטניה-הודו, ואשר היו משתמשות באגס-
חבניה) מאפשרת להן עכשיו קפיצות ענקיות, על כן אפשרית העתקתו של הבסיס
מבחינה טכנית צבאית, ויחד עם זה הנה גם הכרח מדיני פסיכולוגי. קו מחשבה
מעין זה לגבי מצרים אומר פינור קסרקטיני הצבא בסביבת קהיר, — ואולי גם סילוק
הבסיס האווירי שבהליאופוליס, — וריכוז החיילות באיזור התעלה (דבר שהובטח
כבר למצרים ממילא, עם חוזה 1936) ואולי דוקא מצדה המזרחי, באיזור סיני, כל
מגמות המחשבה הללו עולות בד בבד עם הקו החדש של מחשבה „ניאו-אימפריאלית“
האומרת, כי את מעמד הבכורה ואת השפעה המכרעת של בריטניה במזרח התיכון
יש להבטיח בעתיד לא בדרכי שליטה גלויה, — ומבלי שיבולע לרגש-העצמאות

המטופח והכבוד העצמי הרגיש של השכבות השליטות במדינות המזרח הצעירות. —
אלא ע"י הדרכה מתמדת ו"בריתות", בדרכי נועם, ללא כל שלטים וסמלים חיצוניים
של ריבונות גלויה, ויחד עם זה גם ע"י קיום כוח העומד תכן בקורבת מקום, אך בלי
שיופיע בחוצות ערי הבירה, בלי שיגרה את רגשי העצמאות, בלי שישמש אובייקט
נזח לתעמולה והסתה מן החוץ. רמזים ראשונים למגמה זו של שלטון ניאואימפריאלי
נראו עוד בתקופת פעולתו של לורנס במשרד המושבות הבריטי ב-1921-1922²).
משום צעידה-על-גבי-חבל — בשנות המבחן-המפנה האלה של שלהי המלחמה
ופתח לתקופת השלום.

ומשמתקבלת הנוסחה המדינית שהוגדרה לעיל, גובר ביתר שאת הדגש,
בענין החקום לאותו כוח רזרבי, שיהא גם נמצא באיזור המזרח-התיכון, וגם — על
כל פנים ברובו המכריע — מחוץ לתחומי המדינות העצמאיות-החדשות שלו. כל
התפיסה המדינית והאיסטרטגית הנ"ל עומדת ונופלת עם נקודת-היתד שבה —
המקום לריכוז ה"רזרב" — ודומה, כי לא נראתה בכל המזרח כולו נקודה אחרת לכך
בלעדי א"י. וכיון שכאן לפנינו מעגל הנתון בתוך מעגל: — המזרח התיכון כחולית-
הבריה במערך האיסטרטגי-הקיסרותי, וא"י כנקודת-היתד ההכרחית והיחידה שבלב
איזור-הבריה הזה, — ממילא נוצר המצב, המשונה לכאורה, שבו נהפכת א"י לקולב
המרכזי לתלות בו את התפיסה ההגנתית הקיסרותית כולה.

ודאי שלא רק מסקנות איסטרטגיות תהיינה כרוכות במצב מיוחד במינו זה,
אלא גם תוצאות מדיניות. ואם — במקרה זה או אחר — יש מידת מה של הצדקה
בטענותיה של העתונות הבריטית על עולו של "השוטר לעולם כולו" הרובץ על
בריטניה, הרי אין ספק, כי גם ריכוז הצבא, וגם דאגת הבטחון לגבי נקודה
איסטרטגית מרכזית זו במערך הקיסרותי מונחים בקו האינטרס הישיר של בריטניה
עצמה.

אין לדעת, באיזו מידה יתגשמו המגמות שצוינו כאן הגשמה גמורה. לגבי
מצרים, למשל, אין זה ברור כלל, אם עשוי שיקול האיסטרטגי-הבטחוני לאפשר
בזמן מן הזמנים את הוצאתו של חיל-המצב מאיזור התעלה. אכן, בדור זה של כוח-
האזיר נותן בסיס בא"י אפשרות של "פיקוח" אוירי על התעלה, מבחינת הפגיעה בה

2. "המצב החדש הזה של לאומנות פוליטית, המהווה כיום גורם מכריע בכל תנועה
שנתחוללה באסיה המערבית, רווח הוא מכדי שיהא בן-חלוקה זהו שינוי גמרי כל כך לגבי
הצביון הקודם במערב-אסיה, עץ שהוא מחייבנו לעשות רביזיה עקרונית לגבי מדיניותנו במזרח-
התיכון ולהתאמץ הקאמצות של הסתגלות.

שורתנו הקיסרותית החדשה הזאת אין פירושה סתם הסתלקות והזנחה מצדנו. כרוך
בה גם הצד הפעיל של הטלת אחריות על עמית-המקום... זאנו לא נוכל ללמדם אחריות,
אלא אם כן נכריחם לנסות את הדבר הלכה-למעשה, ואותה שעה נעמוד מוכנים לבוא לעזרתם
ולהדריכם בעצה... ועלינו להיות מוכנים לכך שהם יעשו את מעשיהם בדרכים השונות תכלית
שינוי מדרכתו שלנו וגם גרועות מהן.

אין סכנה שהם ילכו אחרי מעצמה אחרת — האנגלי חביב על הכל בשעה שאין הם
מוכרחים לעסוק עמו יותר מדי...

הברירה היא שנוסיף להחזיק בהם, בכוח פותח והולך, עד שגורמי התהווכוהו הזה
יעלה לנו ביוקר רב מדי ואז נסלק ידנו.

מתוך מאמרו של לורנס ב"ראונד-טיבל", הבמה לבעיות
הקיסרות, בספטמבר 1920.

ומניעת השימוש בה מן הזולת. אך שונה המצב לגבי הרוצה להחזיק בה, וגם להשתמש בה הוא גופו — (בין לקיום החברה ב"אלכסון" הקיסרותי, ובין להזרמה כוחות-תגובה לתוך אגף-המזרח של הים התיכון, — כאשר היה בשנות 43-1940). כי הוא יהיה זקוק גם לסידורים לשמירה בלתי-אמצעית על התעלה, גם לנקודת-משען ימית, שתמצא ממערב לה (נוסף על חיפה וקפריסין שמצפון), וגם להבטחה מסויימת של המעמד, הזכויות ואמצעי-הפעולה להגנה על ארץ-מצרים עצמה, לקראת כל אפשרות של התחדשות מצבי-סכנה מעין זה שהיה בשנת 1940, מעבר לוב, על כן מתקבלת מאוד על הדעת הגירסה בענין ריכוז צבאי ניכר בא"י, יחד עם חיל-מצב (שהוא גם חיל-חלוץ איסטרטגי לגבי הריכוז הנ"ל) מסוים בתחומי מצרים עצמה, והמדובר, כמובן, לא בצבא-יבשה בלבד; כי חניות מטוסי-קרב, להבטחת התעלה עצמה והגישות הקרובות שבים-התיכון ובים-סוף, תהינה בנות-לויה הכרחיות לו, בכל המשולש החיוני של שטחי-סיני שבין פורט-סעיד—אל-עריש-עקבה, וכן לא תתכן נקודת-משען ימית באיזור אלכסנדריה, מרסה-מטרון או הדלטה בלא הלואי של חנית אוירית-הצי.

* * *

אולם מרכז אוירי גדול ואבטונומי במזרח-התיכון הכרח הוא לאיסטרטגיה הכוללת של בריטניה, כי עם כל גידול מרחקי-הטיסה של אוירון זה או אחר, ועם הנריזות הטקטית העצומה של חיל-האוויר הנובעת מכך, נשאר כוח-האוויר לכבוד-תנועה ביותר מהבחינה האיסטרטגית. קל יהיה לשלח מפציץ — או אף מטוסי-קרב ממרחקי-הטוס ביותר — ב"קפיצות" אנגלית — מלטה — ארץ-ישראל, למשל; אך טלטול ציודו וסידורי-הבטיח ההכרחיים עלול לגזול שבועות ונפח-אניות רב, מבלי לדבר על הזמן הנדרש להתקנתם במקום, ובאופן יחסי גדול יהיה חלק חיל-האוויר הבריטי בחניות שבמזרח-התיכון.

* * *

לעומת הצורך שהוזכר בחניית כוחות מסוימים של צבא-יבשה ומטוסי-קרב נלוים, בתחומי מצרים, עשוי יהיה בסיס אוירי מרכזי למזרח-התיכון, באם ימצא בא"י, לפתור את השאלות העיקריות, — כל שכן אם תשאר לו גם נקודת-משען במדבר העיראקי (עין לעיל); והלא ממילא מובטחת למרכז כזה ההשלמה, בדמות שדות-התעופה הבריטיים אשר באי קפריסין.

גורם זה — של אי, המונח מול חופי הליבנט וא"י, (ומה גדול ערכו של בסיס אוירי (וצבאי) מול חוף-יבשת גיתן ללמוד מפרשות האיים הפליאריים מול חוף ספרד, האי האינן מול סין הדרומית וטונקין, ובריטניה עצמה) — מול חופי אירופה — מעורר ממילא את השאלה בדבר מרכז בטיחה הימית של בריטניה באיזור זה. לא מן הנמנע הוא, ששיקולים פוליטיים, ואיסטרטגיים-טכניים, יביאו לידי העתקת מרכז-הכובד הציני מאלכסנדריה, אך עדיין אין לדעת בבירור, לאן יועתק אוי עיקר מרכז-הכובד. סיכוייה של חיפה לשמש מרכז ציי מתבססים על מצבה הגיאוגרפית, על נוחות ההגנה הא-מ. שבה, של הספקת הנפט העשירה שבה, על סגולות נמלה תניתן להרחבה בלתי מוגבלת, ועל נתונייה הכלליים (הישוביים והטכניים) של א"י, היחידים במינם במזרח-התיכון, יתכן, איפוא, כי תקויים בקפריסין רק אותה המגמה בלבד שסומנה כבר ב-39-1938, היינו, בסיס ספינות-המשחית, ובודאי גם עמדת-משען קדומנית לכוחות-טיס (תנאיה נוחים גם לבסיסי "סירות-טיס"). אבל, מעלה גדולה יש לאי, אין כוחות-יבשה אויבים יכולים לפגוע בו בנגל; על כן, אם תגדל החרדה לאפשרות שכוחות-יבשה עדיפים הרבה יתקפו את עמדות בריטניה

במזרח-התיכון, — אפשר שמרכז הכוח הציני במזרחו של הים-התיכון יועתק לקפריסין, כמובן, במידה שהתפיסה האיטרטגית תניח אז בכלל את האפשרות להשאירו באגן המזרחי, העלול להסגר מעברים רבים, של הים-התיכון.

כללו של דבר: חשבונות איטרטגיה יבשתית, אורית וציית משתזרים עם חוטי אוריאנטציות מדיניות לפקעת אחת באיזור זה, משפיעים ומושפעים זה מזה. ההתבוננות במערך האיטרטגי המסתמן עשויה לשמש גם מפתח להבנת חזיונות פוליטיים לא מעטים.

ה ע ר ה : המאמר נכתב באמצע אוקטובר, ומאז נסתמנו כמה גילויים נוספים במגמות שבהן הוא מטפל.

קפ. סיריל פולם

לעתיד הצבא הבריטי

א

אם אמנם עתיד הצבא המקצועי של „הממלכה-המאוחדת“ (כאשר הונח במאמרו הקודם של קפ' פולם, „חובת השירות — ועתיד הצבא הבריטי“ ב„מערכות“ חוב' כ"ט) להמצא „כמעט כולו בשטחי הקיסרות“, מחוצה לבריטניה, הרי השכל מחייב שיש לשים קץ ל„שיטת קרדואל“ (1). זו החזיקה מעמד יוכל ומחצה, ובמשך זמן רב היתה מניחה את הדעת, אך בשנים האחרונות הרבו לקטרג עליה.

אכן, המדבר על ביטול שיטת-קרדואל אינו מתכוון אלא לביטול הסדרם של בטליונים רגליים שלובים, הסדר שלא נקבע קביעה מוחלטת אלא ב-1881, לאחר שקרדואל כבר פרש מכהונתו כמוזכיר המלחמה. יאילו ביטולו של הנוהג שעל פיו היו תעודות-הקצינות נקנות בכסף, התקנתה של תקופת-השירות הקצרה, והקמת חיל-המילואים לצבא (והיא הגדולה בתקנותיו) — על כל אלה אין מערעדים כלל. אין עומדים, כנראה, לבטל אלא את הסדר, שלפיו רגימנט-הרגלים, המורכב משני בטליונים של חיל-הרגלים-התקין ששניהם נושאים תואר אחד ושם גודד אחד לפי חבל בריטי מסורתית, היה מחזיק אחד משני הבטליונים הללו מעבר לים ואת השני בבריטניה, והללו היו מתחלפים לפי תור. הבטליון „הביתי“ היה מעמיד ל„חיצוני“ את פלגות-ההחלפה-והמילוי. למעשה היו מקיימים את „החיצוני“ במספר אנשיו כתקנו, פחות או יותר והם בדוקים ומנוסים, בעוד שהביתי היה מעוט, צעיר ובלתי מנוסה. ואף על פי כן דווקא „הביתי“ הוא שקלט את רוב מנינם של אנשי-חיל-המילואים בבוא הקריאה הכללית אל הדגל. באם יוטל על שני הבטליונים לשרת בחו"ל, הרי את האנשים לפלגות-ההשלמה בשביל שניהם יהיה הכרח להמציא מתוך מרכזי הטייונים והאימונים שבבריטניה. אכן, אפשר גם לקבוע שתי רמות-תקן, למשל, — 700 איש לעת שלום, ו-900 לעת מלחמה. 700 איש הם בטליון טוב למדי, אם צומצמו במידת האפשר התעסוקה הפנימית והחיצונית בשמירות ותפקידים שונים, בכל המלאכות והטרחות הכרוכות בשירות שבחוק-לארץ. זה אפשר לעשותו ע"י

(1) קרדואל — מיניסטר-מלחמה בריטי גודע-לשם, שבימיו חלו תקוני-ארגונו של הצבא הבריטי אשר ההכרח בהם התבלט ממלחמת-קרים ואילך (5—1854). עיקרם ומרכזם היא התקנה, שכל רגימנט-רגלים בריטי יורכב משני בטליונים, ושאת מהם ימצא, לסירוגין, בארץ-המטרופולין, והשני ישרת בהודו או במושבות, ובאזור-חיולו המשותף של „הרגימנט“ כולו (כרגיל — „רנונות“ בריטית, או אזור מסוים מתוכה) ימצא מרכז-הטייונים והאימונים הראשוני („דפו“), המעמיד אנשי-חיל לשני הבטליונים גם יחד, אך תמיד היו הללו משרתים תחילה בבטליון שבמטרופולין. — המ ע ר.

חסכון בהעסקת אנשים — והיא מידה שבחסרונה לקינו ליקוי גדיל — וע"י השימוש בעבודה שכירה של בני המקום.

בשביל קצינים, תתקצינים וסמלים יצטרך הצבא להיות תכלית-בחיים, שתניח את דעתם ותפתח לפניהם סיכויים; ואילו השכר, עניני הנזי והנוחיות, יצטרכו להיות לגבי כל הדרגות עשויות למשוך אנשים מהוגנים; כל שכן עכשיו, כשמכריזים כי מטרת האומה כולה היא להגביר את הרמה בתעסוקה האזרחית בארץ זו, ולהתמיד בכך. אמנם עד כה השיג הצבא תוצאות ראויות לציון, אך על פי שרוב אותו סוג הטירונים, שעליהם היתה משענתו, לא נרשמו לצבא אלא משום שלא יכלו למצוא פרנסה אחרת. אך אנשים אלה, שאין להם בדירה, לא היו הולמים את הרמה ההכרחית של כוח לוחם חדיש ויעיל.

הנסיון (שהונהג מראשית מלחמת-העולם האחרונה. — המער) להעביר את כל הקצינים תחילה דרך הפרוודור של השירות כטוראים נתגלו בו כמה לקויים, אך בדרך כלל היה זה נסיון שהצלחה יש לקיימו גם בימי שלום. אבל אין להשהות זמן רב מדי בין אנשי השורה את הטוראי או את הסמל, הנראים כמועמדים מתאימים לקצינות. תקופה של ששה חדשים תהיה אולי האידיאלית, ושנה — הגבול הנורמלי. כי שירות ממושך מזה בתוך השורות לא יהיה לברכה מבחינת עתידו בצבא כקצין, ולא עוד אלא שהדבר עלול גם להיות לו לרועץ.

חניות-הצבא הקטנות והמרוחקות היו מאז ומתמיד הקללה שרבעה על השירות מעבר לים באיזורים אקלימיים קשים. מעכשיו אפשר יהיה, על-ידי תובלה אווירית, להפטר מן הצורך להחזיק יחידות בכמה נקודות כאלו של חיל-מצב. תחנות-צבא גדולות, ערוכות היטב, מאפשרות קיום מרווח יותר בכל המובנים. ציפור בגודל ניכר יכול, בשעת הצורך, להתקיים בכוחות עצמו קיום של סיפוק. משפנות-משפחה טובים לבני כל הדרגות יהיו בגדר הכרח, ויש להרחיב את זכותם של סמלים וטוראים לשאת אשה ולהכליל זכות זו בתקן. עם זאת, בכל מקום שאפשר, אין לעזוב איזו עדה צבאית לנפשה כליל.

לחיילים, וביחוד לקצינים, צריך לתת הזדמנות להתערב עם בני שאר השירותים ועם אנשי העולם החיצון. שיחות בלתי-פוסקות רק של ההווי-שבשירות ו"רכילות-הגדוד" השפעתן ממיטה.

השירות-בחור"ל יעזור לפתור את הבעיה של מה שאפשר לכנות בשם "אימון איסטרטגי". קטנה היא ארץ זו (בריטניה — המער), מופלגה בבתי-חרושת ובחזות חקלאיות, נזקקה למגרשי משחקים ומרחביה הפנויים יקרים לשמירת מראות-נוף ומקומות ארכיאולוגיים, — מכדי שאפשר יהיה למצוא בה את הערכות ואת שטחי-הפור הנרחבים אשר הם הכרח לתימרונם החדיש ותרגוליהם של מבני-צבא גדולים מחמת אורח-החיות ומידת ההרס שהורסים בנוף ובקרקע כלי הרכב "העוברים בכל" (3). נמצא שכאן המרחב הוא שוב בגדר הכרח. כי גם זאת: משלמדו קצינים לדעת כל גבשושית וכל שקע בשטח אימונים מסוים, הרי שניטל רוב ערכו. יתכן כי לא בשביל כל סוגי האימון הצבאי לוב וסיני הנן האידיאל, אך לרבים מהם הן בעלות ערך. ואולי אפשר לפתוח בפני צרכים אלה אותן ארצות הקיסרות שצפיפות אוכלוסיתן מועטת. עתה אפנה אל הצבא המבוסס על העקרון של "חובת-השירות", שהצעתו במאמרי הקודם (ב"מערכות" כ"ט בעמ' 59. — המער). סבור אני, כי תקופת השירות, על כל פנים בהתחלה, צריכה להיות 18 חודש. זה היה מאפשר לטירון ששה חדשי אימון בבריטניה, ובמידת הצורך — שנה אחת של שירות בצבא-הכיבוש. יתכן כי לאחר זמן אפשר יהיה להצטמצם ולהעמיד את השירות על 15 חודש, אך ספק הוא אם שירות של שנה אחת בלבד עשוי להעמיד אדם שהוא בעל-ערך מספיק בתורת חייל-מילואים. אך זהו ענין למומחים לדון בו. ואשר לשטחי-האימונים, — הרי באלה לא יהיה מחסור בגרמניה. ובתוכם "ערבת-ליונובורג", אשר בלטה כל כך בחדשות המלחמה של חדשי אפריל-מאי ש.ז.

השכר ב"צבא-השירות-הלאומי" אינו יכול להיות גבוה כשכר בצבא-המקצועי, שאם לא כן

(3) דהיינו, רכב זחלי וזחלי-למחצה, וכן מכונית שזוגות גלגליהם הנם נפרדי-כניון. —

אינו משרת אלא במשך תקופת-שירות מוגבלת, שאין בו כדי להשבית השבתה רצינית את דרכו בחיים האזרחיים. תהיה זו תקופה קצרה; בכל המקרים, יבלה האיש לפחות 1/3 הימנה בארצו, ובכמה מקרים — במשך כל תקופת השירות כולה. בהיותו בארץ, יוכל לפקוד את חופשה חר'פעמית, כשם שפקיד-הבנק, או מהנדס-הרכבת, היוצא לכורמה או לצילון, מקבל משכורת גבוהה יותר מחברו המוסיף לשמש בכהונתו בבית, כך עתיד האיש, הנמצא בשירות הקיסרות מעבר לים, לקבל שכר גבוה יותר מן החייל הצעיר שבצבא-השירות-הלאומי, ואף יהיה זכאי לכך.

חלק מן הקצינים והסמלים — ולמעשה כל הקצינים הקשישים של צבא-השירות-הלאומי יהיו מאנשי הצבא הסדיר, ובדרך כלל יהא בכך לעשות את שירות-המקצוע בצבא למשלוחי-רבי-סיומים יותר. עם זאת יהיה בצבא-השירות-הלאומי האחוז של "תעודות-קציני-ארצי אלה תוקל ע"י רכישת השכלה (בתוך זה — גם אימון מקצועי) במשך כל תקופת-השירות; ואין טעם ונימוק שלא לפטר בשלושה החודשים האחרונים את האנשים מכל החובות הצבאיות הבלתי חשובות ביותר ושלא לתת להם אפשרות להקדיש את מרבית היום להשכלתם. בפרק-זמן זה ינהגו בהם, בענין שימושם לתכלית צבאית, מנהג של רורב-לאלתר, הנושא-נשק.

ב

במאמרי הקודמים, בחדשי מאי-יולי, היתה הנחתי, כי מקץ המלחמה עם יפן נוכל להסתפק בצבא-מקצוע קטן, בתנאי שתלקי-הארי ממנו יהיה חונה ומקיים ברמת יעילות גבוהה במזרח-הרחוק ובמזרח-התיכון, ושמתחרי גבו יעמוד צבא-שירות-לאומי, שתקופת שירותו קצרה, שישרת בעיקר בבריטניה, אך יעמוד גם לרשות מפקדת חילות-מצב באזור הכיבוש שלנו בגרמניה. כי באתי לידי מסקנה, — אם כי במידת-מה, למורת-רוחי אני, — שלמשך הדור הקרוב אין שום תחליף יאות לשירות-חובה-לאומי. ואיני גורס שויתור על שירות לאומי מוכרח להביא לידי שואה. דבר זה יהא תלוי ברוח שתשרור בעולם. אך הויתור יהיה כרוך בסכנות שיש בהן כדי להפחית, ומצד שני יוריד באופן רציני את קרנו המוסרית בעולם החיצון. עתה, כשנטלה את השלטון בידה ממשלה הנהגית מתמיכה ציבורית עצומה ומסיכויים של תקופת שלטון ארוכה, אפשר לצפות שיתחלט בענין זה מבלי שהיות שאינן הכרחיות.

בעבר לא הזכרתי כלל את העוצמה, שיש להציעה למה שכיניתי בשם "צבא-המקצוע לשירות-החזק"; אך יכולני להודות עכשיו, כי חשבתי במושגים של שבע-שמונה דיביות — דהיינו, דיביות בריטיות — בלי להביא בחשבון את הדיביות ההודיות, שיש לקוות, שגם בעתיד יהיה להשתמש לתפקידים שבמזרח-הרחוק, דיביות של גורקים, או כל עזרה שעשויים להושיט הדומיניונים הגדולים מחוץ להחום אדמתם הם. אני סבור, שכל עצמה גדולה מזה תגרוץ עול כספי קשה לבלי נשוא, ועם זאת תגלה מארצם חלק רב מדי של צעירים בעלי כושר גופני. כל הדיביות שתקוימנה באזור יס-התיכון תהיינה או בריטיות, במזרח-הרחוק — במקום שהתחנות העיקריות תהיינה או הודו או צילון (הכל לפי שתרצה הודו כמתנהלת ברשות

- (4) באשר יגדל בהרבה מספר היחידות — יגדל גם מספר המינויים בדרגות-הגבוהות יותר, אשר להם יוכל לקנות הקצין ה"סדיר", איש-המקצוע הצבאי. — המ ע ר.
- (5) דהיינו, רק לכמה שנים — כגון 4- או 8 שנים. — המ ע ר.
- (1) ויפאל, שהיא המקור העיקרי לחייל בני-הגורקה לשירות הבריטי, נתשבת למדינה בלתי-תלויה, ואיננה נכללת בשום צורה, שהיא בשטחה של הודו, — דהיינו, חייל חטיבות-החובה ייתכן גם כאשר לא יהיה עוד מקום לכך לגבי אוכלוסי הודו עצמה. — המ ע ר.

עצמה) ומלאיה. בהשתתפותה עלידי שנים או שלוש דיביות יכולה הודו לראות דבר ההולם את ענייניה. יש לשער כי ניפאל תוסיף לתרום כקודם לכן את חייליה המצוינים והדומיניונים אולי יעזרו בכמה הילות-מצב, אף על פי שיכולים הם לחשוב כי ממש כך חשוב הוא לקיים חילות מוטסים בארצם הם. ראיתי, שידיו הבריגדיר ז. ג. סמית, בעל "צלביקטוריה", הגה בענין זה לפי קווים דומים בספרו "ההגנה היא עניינו", והגיע לסך כולל של 17 דיביות להגנת הקיסרות הבריטית. ההבדל העיקרי הוא שהוא גורם כוח סדיר חזק בבריטניה יותר מזה שהעליתי בשיקולי. כמוני משוכנע הבריגדיר, ששירות לאומי של חובה רצוי הוא, אך נדמה לו שהאומה לא תסכים לכך, ולפיכך אין הוא מבסס את תכניתו על הדבר הזה. זה מניח לדעתי פירצה גדולה בתכנית זו: תמיהני אם נוכל למלא על פיה את תפקידנו ביבשת אירופה, בלי שנחשוף חשיפה מסוכנת תחנות אחרות. זכר התקופה שלאחר המלחמה האחרונה, כשהיה לנו רק מעט, או לא היה כלום, מלבד "צבא הריין", צריך לשמש לנו התראה; והרי יש יסוד לחשוב, שהפעם נצטרך לכוחות כיבוש. בגרמניה לתקופה ארוכה יותר מאשר במלחמה הקודמת. בצדק מבסס הוא את חישוביו על זה ששיעור ניכר מן הדיביות שלנו, — משליש ועד מחצה — תהיינה מוטסות. הדבר מחייב רק הבדלי-ציוד מסוימים, שאינם בעלי חשיבות יתרה. בגויניאה החדשה, ובזמן האחרון בבורמה, השתמשו בהצלחה בחיל רגלי בלי כל אימון טכני מיוחד, באופירציות "מוטסות". אך ברור הדבר, ששום אומה לא תוכל לקיים, בשביל כל אחת מהדיביות המוטסות, מטוסי תובלה מיוחדים, שיעמדו להם בטלים וממתנים, לרשותם בלבד. יהא, איפוא, צורך לארגן בדרך מהושבת היטב את אמצעי-התובלה שבעין, ולערוך סידרה של תכניות לכינוס המטוסים הנחוצים לכשיקוב צורך בתנועה פתאומית. ויש לזכור תמיד, שתנועות בדרך-האוויר בקנה מידה גדול אינן אפשריות בלי ריבונות באויר. בלעדית עלולות האבידות להיות מחרדות לכשיתחול מצב של מלחמה.

ואשר לחילה-האוויר המלכותי, הרי תהיה כאן ממילא חלוקת כוחות מעין זו של הצבא, פרט לזאת ששיעור הרבה יותר גדול ממנו יהא חונה באיים אלה. התחנה החשובה השניה — או, ביתר דיוק, שרשרת התחנות, — תהיה המזרח-התיכון — דהיינו: איי ומצרים, ואולי גם שטחיה הקודמים של איטליה בצפון-אפריקה. גם חילה-האוויר המלכותי יורכב, בעת ובעונה אחת, מיסוד מקצועי בעל שירות ממושך מזה ומיסוד של אנשי-שירות לאומי — מזה, בשירות של טיס בחא"מ. מקדימים אנשים ל"הודקן", בעברם את שיא יכולתם, יותר מאשר בצבא, כל שכן מאשר בצי; תמיד ישנה איפוא, בשירות מעין זה, נטיה להתמלא בדרגותיו הגבוהות עד אפס מקום באנשים שאינם נדרשים עוד לטיסות שבפעולה וגם שאינם מתאימים לכך התאמה שלימה, ועם זאת אין די להם בעבודה בשירות-ההקרע. נמצא, כי מבחינה זו, יהא יתרון ביסוד ניכר מאנשי השירות-הלאומי, היוצא כעבור זמן-מה לחיים האזרחיים; אף על פי ש-15 החדשים שקבעתי כתקופת-המינימום בשביל הצבא, לא יספיקו גם להכשיר טייס למטוסי-הקרע וגם להפיק ממנו תועלת מתקבלת על הדעת לאחר שכבר אומן אימון מלא. אמנם, לאור ההתענינות הגדולה

- (2) והרי יש לזכור, כי "שבע-שמונה" הדיביות של קפ' פולס הן הילות-המצב שבקיסרות, ואילו "שבע-עשרה הדיביות" של בריג' סמית כוללות את הצבא שיחנה בבריטניה, בלי לדבר על צבא-הכיבוש שבגרמניה. — המער.
- (3) הכוונה כאן להטסת הרגלים באוירונים וכדאונים; עניינם של הצנתנים — על קברניטי-הדאונים, שהם חטיבה בפני עצמה — הוא ענין נבדל, ומחייב, כמוכח, הכשרה מוקדמת רבה. — המער.
- (4) ברומה, למשל, לשירות מכוניות-הסעה, אשר לדיביות, — והיא מסתדרת לסירוגין להסיע כנחוצ את כל אחת משלוש בריגדות-הרגלים אשר בה, באין לאלה תקומכוניות משלהן שיספיק לכך. — המער.

בטיס הרוחת בימים אלה, איני חושש שעלול להיות קושי בהשגת טירונים מן הסוג הרצוי להיל-האוויר המלכותי. אדרבא, משער אני בנפשי כי שירת זה ישמח לחיל-המילואים הגדול שיוכל לזכות בו על-די שיטה של גיוס-חובה.

ואשר "לצי המלכותי", הרי מקום-עגינתו הרגיל של החלק רב-העצמה ביותר יהיו האיים הבריטיים, אך יתכן שעלול לבוא הכרח להחליף את הבסיס הראשי מחמת התנאים. הצי נבדל משאר שירותים בזה שלא זכה במלחמה זו בתוספת ניכרת של ניידות מבחינה איסטרטגית, לעומת זו שהיתה לו במלחמה הקודמת. צי שעל פני המים אי אפשר לעשותו מוטס. לקביעת תחנתו האיסטרטגית של תחנתו (או תחנותיו) בעתות שלום, נדרשים תשומת-לב ושיקול עוד יותר מלקביעת הענין הזה לגבי דיביזיות-הצבא, והרבה יותר מלגבי גפות חיל-האוויר. הללו, גם אם יניחום זמן רב מדי בתחנה הלא-נכונה, יהיו להם, בכל זאת, סיכויים טובים להגיע לתחנתם הנכונה, ואילו הצי בבואו לנסות דבר זה עלול להיתקל בקשיים הרבה יותר גדולים. תחנות-המשנה שבימים כתיקונם תהיינה, כמקודם, ים-התיכון והמזרח-הרחוק, ובוה האחרון — סינגפור כנקודת-מפתח מרכזית. איני מדבר כאן במושגים של צורות-זיון; אך גלוי וידוע, שנושאות-המטוסים נתעצמה השיבותן, והן תדרשנה ביחוד בבריטניה ובמזרח-הרחוק. יש לשער, כי גם בים-התיכון היו רצויות. אבל הכרח הוא לעשות קימוצים באיזה מקום, ובים הזה (התיכון) — המ ע"ר) מטוסים שבסיסיהם על פני יבשה יספיקו לסיוע לצבא ולצי ולחיפוי.

אכן נראה, כי הפיקות, בדרך זו או אחרת, על לוב כולה רב ערכו לא רק לבטחוננו באירופה, אלא גם לקיומם של כמה מדרכי התחבורה החשובים ביותר עם ארצות שהן חלק מקהלית העמים הבריטית עם אסיה הדרומית, אוסטרליה וניו-זילנד. במסיבות שבהן הגנו שרויים היום, חיוניים לנו תוליות-קשר אלה יותר משהיו בזמן מן הזמנים. אם נידחה מהם, גרד לדרגת מדינה שניה-במעלה; אם נחזיק בהם החזקה איתנה, נוסיף להיות חלק מאגודת-מדינות גדולה, אשר משתתפה שבקצותיה עתידים במשך הדורות המעטים לגרול הרבה באוכלוסייתם, בעשרם ובכוחם. ורק ע"י קיומה של התאגדות זו, של שותפות זו, יכולים אנו עצמנו, ויותר מאתנו האימות-ההאחיות, לקוות שנמלא יעודנו האמתי. — סיריל פולס.

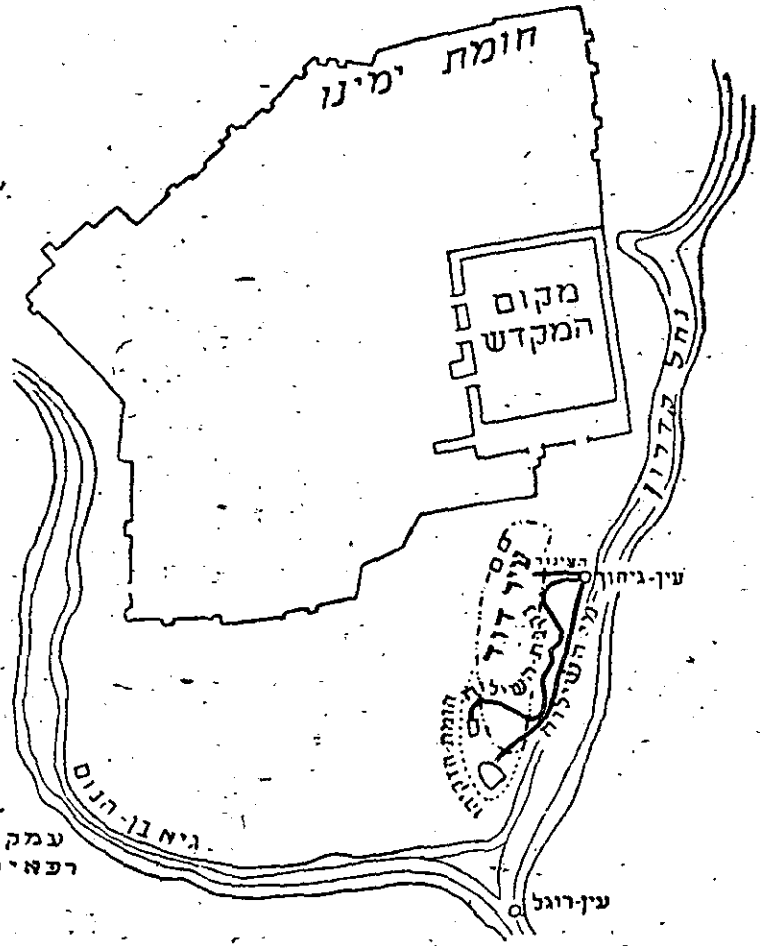
- (5) כונת המחבר יכולה להיות, בסיטואציה מסוימת, לים-התיכון; או, במצב חמור מאוד — לנמלי חופה המזרחי של קנדה. — המ ע"ר.
- (6) אכן, מבחינה אופרטיבית הגברה מאוד — במהלך מלחמת האוקינוס השקט — ניידותו של הצי מפני תוספת השיירות, בעלות ארגון-הקבע, של אניות-התובלה והשירות מסוגים שונים ביותר, המכונים "מסע-הכבודה של הצי" (Fleet-Train). — המ ע"ר.
- (7) גפה — שנים או שלושה סקוורונים: מתריסר ועד 54 מטוסים, הכל לפי סוגם וגודלם; מפקד הגפה — בדרגת "וינג-קומנדר" ("Wing Commander") השהו לנו של לויט-קולונל. — המ ע"ר.

מלחמות שאול ודוד

(לפי הרצאה)

ב. פרשת דוד

אחר התבוסה על הגלבוע רע היה מצבו של ישראל מכפי שהיה בהחל שאול בנסיונו להציל את הקיום הלאומי-העצמאי. אך היורש כבר קם. דוד, שבחיי שאול הוכרח לברוח ולשבת בארץ פלשתים, יתחיל עכשיו, בבוא האסון הגדול, לבנות מחדש — בשקט, לאט לאט — את הריסות הבנין. מעשהו הראשון — העליה חברונה. כי חברון — היא עיר בירת יהודה, ואם הוא מלך בחברון, אין הדבר מעורר כל חשד אצל הפלשתים; אין הדבר בחזקת מרידה. אין צורך להגות, שהיה ממש נתין לפלשתים. אמנם יתכן הדבר, אך אינו בגדר הכרח. די לציין, שכל זמן שאין כל סיבה המרגיזה את פלשתים, יכול דוד להיות ראש שבט יהודה ולחיות בשלום עם האויב. בית שאול הוכרח לברוח לעבר הירדן ובמשך כמה שנים ינסה שם איש-בושת למשול במקום אביו. הסוף ידוע לנו: האיש יתרג, וכל ישראל יבואו אל דוד חברונה וימשחوه למלך. כאן יתחיל מפעלו הגדול של דוד.

מעשהו הראשון כמלך על כל ישראל — כיבוש ירושלים. זו היתה פעולה בעלת ערך עצום מכל הבחינות. (א) כבר צוינה לעיל הרצועה המנתקת את הדרום מן הצפון ומבתרת את ההר לשנים, קו גזר-ירושלים. כי בגזר — הכנעני; ושם יוסיף הכנעני לשבת עד שיתן פרעה את בתו לשלמה המלך ויכבוש את גזר ויתן אותה שילוחים לבתו (מלכים א', ט', ט"ז). אבל בהר, ששם עיקר הישוב העברי, יכבוש דוד בעצמו את ירושלים ועל ידי כך יחבר את הצפון עם הדרום; (ב) לדבר הנה גם ערך מדיני רב. עצם בחירת מלך פירושה: ביטולם האטי של השבטים, — שרידי ימי קדם, נחלת המדבריות. ממלכה לאום — אלה אינם מכירים שבטים, על כל פנים יש-לטשטש ככל האפשר את ההבדלים שבין השבטים.

(1) מערכות כ"ט, עמ' 18.

ודוד הבין, שאם ינסה למלוך על כל ישראל מחברון, והיה פירושו של דבר — מסירת ההגמוניה על ישראל לאותו שבט חזק, שבט יהודה. ויפה עשה, שלא החמיץ את ההזדמנות שבאה לידו וכבש בירה שאינה שייכת לשום שבט (בדומה לווינגטון בארה"ב, בימינו). אמנם, מבחינה גיאוגרפית יש לחשוב את ירושלים על שבט בנימין (יהושע י"ח, ט"ו), אך עובדה היא שבנימין לא כבש את ירושלים, והיא היתה נחלת היבוסים — וכך לקה דוד עיר שנכרי ישב בה ועשאה לבירת ישראל. פעולתו השניה של דוד היתה דתית — הוא העביר את ארון הברית לירושלימה (ש"ב ו'). וכך נוצר המרכז הדתי בירושלים, שסייע לריכוז הממלכה החדשה. כיצד כבש דוד את ירושלים מבחינה צבאית, הוא דבר מענין, אם כי איננו ברור לנו כל צרכו.

דרומה לחומת ירושלים של זמננו, דרומה לכיפת-הסלע (מקום בו עומד כיום הרמס א-שריף), נמצא אותו עופל, אותה גבעה דרומית-מזרחית, ששם היתה עיר היבוסים, ושם היתה גם עיר דוד. ידועה נקבת-השילוח. כאן, לרגלי הגבעה ומזרחה לה, נמצא הגיחון, והוא מעין שמחוץ לעיר. מעין כזה טוב לאויב בשעת מצור, ואילו יושבי העיר הנצורה אינם יכולים לגשת אליו. על כן בנו אחר כך, בימי חזקיהו, בריכה שמפלסה נמוכה קצת מזה של הגיחון, וחפרו את התעלה המפורסמת שהביאה את המים העירה (מל"ב כ', כ'), ואילו את מוצא המים שמחוץ לחומה סתמו (דה"ב ל"ב, ל'). להעלות מים לא ידעו את המים מוכרחים היו לזרום במורד. אך כיוון שמורדה המערבי של הגבעה היה בתוך החומה, יכלו לבנות את הבריכה ולהעביר לשם מים. אבל בימי היבוסים, לפני דוד, כשרק הגבעה הזאת עצמה היתה מיושבת — כיצד אפשר היה או להעביר את מי המעין העירה? והמוצא היה: — אם אין כל אפשרות להעלות מים — הרי שהכרחי למצוא דרך בשביל אנשי העיר, לרדת אל המעין, על כן חפרו ניקרה פנימית בהר, שבה היו יורדים אל נקבה אפיקית, המובילה אל מי המעין. דרך זו, שהאויב איננו רואה אותה, היתה עשויה להציל את העיר בשעת מצור. דרכי-גישה דומות אל מקורות מים נמצאו בכמה מערי א"י — בגזר, במגידו ובעוד כמה מקומות. והנה בספר שמואל ב'

חתך הניקבה הסובילה שהעופל אל הגיחון העליון

א. עמק קדרון. ב. מדרגות. ג. היבוסים. ד. המבוא למנהרת שלה. ה. העופל. ו. באר שנעובה. ז. הניקבה. ח. באר

(ה', ח') ובספר דברי הימים א' (י"א, ו') מסופר, בפסוק קשה מאוד, כי צריך היה לגעת (להגיע) «בצינור», היא הניקבה הנ"ל, כנראה, כדי לכבוש את העיר ולהכות את היבוסים ויואב הצטיין, וכנראה, נגע בצינור» (ויעל בראשונה). כך כבש דוד את עיר היבוסים ונתן לנו את ירושלים.

אך נמשח דוד למלך על כל ישראל — «ויעלו כל פלשתים לבקש את דוד» (ש"ב ה', י"ז). כבר דיברנו על כך עם המלכת שאול (1). הקרבות ניטשו בעמק רפאים, דרומה-מערבה לירושלים העתיקה בסביבות תחנת מסילת-הברזל. נושא מיוחד ופרשה קשה הוא בירור בטופוגרפיה של הקרבות האלה — גציין עתה את העובדה בלבד: «ויכם שם דוד ויאמר: פרץ ה' את אויבי לפני כפרץ מים».

(1) עיין מערכות כ"ט, עמ' 18.

על כן קרא שם המקום שהוא בעל פרצים" (שם כ').
 מעכשיו נפתחה פרשת הכיבושים: — כי דוד לא זו בלבד שהיה שליט
 ברשות עצמו על עמו, אלא הוא גם פרש שלטונו על עמים רבים, ובספרינו מצויים
 הציונים לכך, אמנם לא באופן מפורט, אבל אפשר להבין את השתלשלות הדברים.
 הננו קוראים בשמואל ב' פרק ח':

פולשתים". אין לנו מושג מדויק, מה זה "מתג האמה". — האם זה סמל של שלטון, או מקום, או מחוז מסוים? אבל בספר דברי הימים א' כתוב תחת זאת (י"ח, א'): "ויקח את גת ובנותיה מיד פולשתים". זוהי אותה גת, בה ישב אכיש, אשר אותו עבד דוד; מעכשיו דוד הוא השליט על מחוזות ידועים של ארץ פולשתים. כן נשמע בימי שלמה (מל"א ד', י"א), שנפת-דוד שייכת לו. (דוד — שעל יד טנטורה, וגם עתלית בסביבה ההיא). אם נפת-דוד שייכת לשלמה, הרי דוד כבש אותה, כי בימי שלמה לא היו מלחמות. כלומר, גם מחוזות אלו, בארץ שהיתה שייכת לשבטים הקרובים לפולשתים, כבש דוד.

"ויך את מואב, וימדדם בחבל השכב אותם ארצה... ותהי מואב לדוד לעבדים נושאי מנחה" (שמ"ב, ח', ב'). מדוע צריך היה דוד לכבוש את מואב? כשהיה דוד בורח מפני שאול בפירוש עשה אתו מלך מואב חסד. שאול היה משמיד את כל משפחת דוד אילו נפלו לידי, ע"כ העביר דוד את משפחתו לארץ מואב והיא היתה שם עד שעבר זעם (שמ"א, כ"ב, ג'). על כן, אם אנו שומעים "ויך את מואב", אנו רוצים להבין מה גרם לדבר.

"ויעש דוד שם בשובו מהכותו את ארם בגיא-מלח, שמונה-עשר אלף" (שמ"ב ח', י"ג). כתוב כאן ארם, אבל בדברי הימים א' (י"ח, י"ב) כתוב אדום, וסבורים כי שם הנוסחה הנכונה. כי גיא המלח בדרום הנו, וכך נראה מן ההמשך (שמ"ב ח', י"ד): "וישם באדום נציבים... ויהי כל אדום עבדים לדוד". דוד שואף לעציון-גבר, לאילת, כי זהו נמלנו החשוב; הרי עציון-גבר זוהי "תעלת סואף של הימים ההם: הסחורות המובאות אל עציון-גבר מוטענות על גמלים ומובאות לעזה ואניות פיניקיות מחכות בעזה ומעבירות את הסחורה. הרי שדוד בונה את המדינה בקנה מידה "עולמי" — לפי מושגי העולם התרבותי של הימים ההם, כמובן: של אסיה הקדמית ומזרח הים התיכון. על כן הוא שואף לאילת, ואדום, זו הדרך אליה. והיות ודרכי המסחר העיקריות לאילת עוברות במזרח — נדרש לשם הבטחת הגישה גם כיבושה של מואב. ולשם תוספת הבטחה אגפית לאותן הדרכים — ולשמירת גבול המזרח בדרך כלל — נלחם דוד בבני-עמון. אבל על כך עוד ידובר אחר-כך.

אבל עוד גורם אחד משך את מלכי ישראל הראשונים אל עבר הדרום, ועל-כן הצריך גם הוא את הבטחתה של דרך מזרחית זו של מואב. כי נחל הערבה — זה המשתרע אל עבר הדרום מים-המלח ועד בואך עציון-גבר — לכל ארכו יש לו ערך כלכלי משלו. החל מחרבת-נחאס (עיר-נחש?), שבמרחק 40 ק"מ מים המלח — וכלה בעציון-גבר עצמה, שעל שפת מפרץ עקבה — ניכרת עוד כיום שורה שלמה של מכרות-נחושת (ובאצ-צברה גם ברזל) וקיימות חורבות ישובי כרייה והיתוך. התעשייה הזאת כבר היתה קיימת במקומות מסויימים בשנות 1800—2200 לפני ספה"נ, ונתחדשה ביתר עצימות ובמקומות רבים יותר בשנות 1200—800 (כלומר, בתקופה אשר בתלקה המאוחר יותר הגנו עוסקים כאן). אבותינו באו במגע עם תרבות חשובה זאת עוד בימי גודדיהם במדבר, כי מורי הדרך שלהם, הקינים (במדבר י', כ"ט—ל"ב), היו קשורים, כנראה, בתעשייה זאת כאשר מעיד עליהם שמש (קין — שמואל ב' כ"א, ט"ז; קינאה — נפח). ידוע הסיפור על נחש-הנחושת שעשה משה בפונון (במדבר כ"א, ט'). דרומה לחרבת נחאס, עם התחזקות הממלכה, משתלט דוד על האוצרות הללו הקרובים לארצו, ואם שומעים אנו, שדוד הבין, לבנין הריה ע"י שלמה, זהב כברים מאה אלף וכסף אלף אלפים כברים ולנחושת ולברזל אין משקל, כי לרוב היה" (דברי הימים

א"י כ"ב, י"ג) וניתן לנו להגיע לידי סברה כי הנחושת והברזל המקומי משמשים יצוא כנגד יבוא הזהב וכיו"ב. ועם כל אשר נאמר מקודם (בפרשת שאול) על ערך הברזל — הרי נוסף עליו גם הנחושת באזורי-אדום אלה רב היה ערכה לכמה מצרכי המלחמה.

ואשר לפאת הצפון: "ויך דוד את הדדעזר בן-רחוב מלך צובא בלכתו להציב ידו בנהר פרת (שמ"ב ח' ג'). קראתי "להציב", וכתוב "להשיב"; שוב נשתמש בנוסחה הנכונה של דברי הימים א' (י"ח ג'). ממלכת צובא היתה נמצאת דרומית-מערבית מנהר פרת, צפונית-מערבית מדמשק. וכאשר הולך מלך צובא "להציב יד" על נהר פרת, — כלומר, הוא כובש כיבושים שם, בצפון — ברגע זה תקפו דוד בדרום. וע"כ לא נתפלא לשמוע שארם-דמשק עוזרת לארם-צובא (שם ה'). ואם כי ממלכת דמשק העצמאית תיווסד רק בימי שלמה (מלכים א' י"א, כ"ד) הרי קיימת כבר ארם-דמשק נתינה לארם-צובא. דוד מנצח ומעכשו יש לו השפעה ניכרת על דרום-ארם. "וישמע תועי מלך חמת כי הכה דוד את כל חיל הדדעזר" (שמ"ב ט' ט') חמת — חמת של זמננו — נמצאת צפונית למלכות צובא. ומלך חמת מרוצה מכך שדוד מכה את צובא. "כי איש מלחמות תועי היה הדדעזר" (שם י'). וכך כרת דוד ברית עם מלך חזק בצפון הרחוק. ואילו על ממלכת ארם-צובא יש לו השפעה מכרעת. אח"כ נשמע איך הוא ישתלט עליה כליל.) כדי שישלט דוד בכל הדרך המזרחית — מדמשק דרך הגלעד לאדום — היה עליו עוד להלחם בעמונים. הסיפור שנשתמר בענין זה (שמואל ב' י') תמים הנה ויתכן שהוא אמת, אבל אין בו "האמת כולה". ויהי אחרי כן וימת מלך בני עמון, — אח"כ בפסוק ב', נשמע ששמו של מלך זה נחש, אותו נחש עצמו שעלה בשעתו על יבש-גלעד (שמואל א' י"א), שגרם להמלכת שאול, ושהוא שונאו המובהק של ישראל. "ויאמר דוד: אעשה חסד עם חנון בן נחש כאשר עשה אביו עמדי חסד" (שמ"ב י' ב'). נחש עשה כנראה פעם חסד עם דוד, אם כי לא נרשם בשום מקום, מהו החסד. על כל פנים דוד מנסה לנחם את חנון, חנון מעליב את מלאכי דוד, וכך פורצת המלחמה. אפשר לא היה זה מעשה-פזיזות מצד חנון, אלא שחנון רצה במלחמה, "מלחמה מקדמת". על כל פנים, גם כל המלכים הארמים, שדוד הכה אותם קודם-לכן מתארגנים יחד עם חנון כדי להלחם בדוד. "ארם בית-רחוב" — מקומה סביב בניאס במוצא הירדן; ואת ארם-צובא — על אלה ועל מלכם הדדעזר כבר שמענו לעיל. "ואת מלך-מעכה" — גם כן באותה הסביבה, (אבל בת מעכה) — זה "איבל אל-קמח" בימינו, כשהולכים מכפר-גלעדי למטולה — רואים את התל הזה בצד ימין של הדרך). ואשר ל"איש ארץ טוב" — שם מוזר אבל יפה — הרי יפתח בשעתו ברח מארצו, הגלעד, "לארץ טוב" (שופטים י"א ג'). עכשיו גם ארץ זו מצטרפת לקואליציה. כאמור.

(2) מבחינת אופיו של צבא-ישראל באותה התקופה, מענין הציון שבספר שמואל ב' על "אלף רכב ושבע מאות פרשים" אשר "לכד" דוד מאת הדדעזר — ובספר דברי ימים א', על "אלף רכב ושבעת אלפים פגשים" (בדבר מספר הרגלים זהה העדות שבשני הספרים, עשרים אלף איש רגלי); והנה דוד עוקר, לפי שני הספרים, את כל ה"רכב" (שמא מושג זה כולל גם פרשים?), ואינו מותיר ממנו אלא מאה רכב בלבד. יש בדבר משום עדות לכך שצבא המלך טרם כלל אז כל יסוד ניכר של רכב ופרשים — וזה לעומת תקופת שלמה, המאוחרת יותר, עם חיל-הרכב המרוכז אשר בה, ועם אורחת-המלך שב"ערי הרכב" במגידו ובמקומות אחרים. כן מענין הציון בדבר סייב הנחושת אשר לקח שם שלל — בסכת (בבקעה) ובצובא מרבצי נחושת שנוצלו בזמן הקדום — המערכת.

נראים הדברים כי לא היה זה סתם עלבון מצד חנוך. זאת היתה פרובוקציה ברורה מתוך כוונה להלחם בדוד ולנצחו לפני שיכבוש את ארצות שכניו אחת-אחת. נשמרה לנו אפיזודה מרכזית מימי המלחמה, במבואי העיר רבת-עמון (שמ"ב י"ח): "ויצאו בני עמון ויערכו מלחמה פתח השער וארם-צובא ורחוב ואיש טוב ומעכה לבדם בשדה. וירא יואב כי היתה אליו פני המלחמה מפנים ומאחור ויבחר מכל בחורי ישראל ויערך לקראת ארם ואת יתר העם נתן ביד אבשי אחיו ויערך לקראת בני עמון. ויאמר: "אם תחזק ארם ממני והיית לי לישועה, ואם בני עמון יחזקו ממך, והלכתי להושיע לך. חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלהינו, וה' יעשה הטוב בעינינו"³ אפיזודה יקרה לנו מאוד מאוד, כי היא מראה לנו באופן כה חי את גישתם ואת דרך מלחמתם של אבותינו. צבא דוד ניצח. עם הינגף ארם נוצחו גם בני-עמון; אבל חילם נמצא "ליד ביתם", ועל כן "וינוסו מפני אבשי ויבואו העיר" (שמ"ב י"ד). עם זאת חלה הפסקה במסע-המלחמה, ויואב על צבאו חזר לירושלים.

את ארם אשר מעבר הנהר ויבואו חילם, ושובך שר צבא הדדעזר לפניהם (שמ"ב ט"ז-ט"ז). כלומר שהדדעזר מלך צובא זה ששמענו עליו שהלך להציב ידו על נהר פרת (ח' ג'), באמת כבש שם כיבושים ויש לו שם חילות מצב. עתה מוכרח הוא להביא את חיל המצב משם. גם זה לא יעזור לו, דוד, אשר לשמע ריכוזם של צבאות ארם (הפעם, כנראה... עדיין בריחוק מארץ בני-עמון) עבר את הירדן והלך לקראתם — ניצח אותם שנית, והשמיד את חילם. ומעכשיו שולט דוד על כל ממלכת צובא המשתרעת עד נהר פרת. במובן זה הרי היו הגבולות האלה של ממלכת דוד, כפי שנוסחו בהבטחות שבתנ"ך "מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת" (בראשית ט"ו, י"ח).

אלה היו מלחמותיו האחרונות של דוד. אמנם עוד תמשך זמן-מה המלחמה; עכשיו נערך המסע השני נגד בני עמון המבודדים מעתה. "לחשובת השנה, לעת צאת המלכים" (שמ"א י"א א') יעלה יואב וישחית את הארץ⁴ ויצור על רבת-עמון. זאת תהיה אותה מלחמה שנתפרסמה כל כך בשל מעשה דוד, מעשה בת-שבע ואוריה החתי, כאשר "הארון וישראל ויהודה יושבים בסכות ואדוני יואב ועבדי אדוני על פני השדה חזונים" וצרים על רבת עמון (שמ"א י"א א'). כל המעשה

(3) הרי שכאן הרגמה גם לעיקרי הפעולה "לפי קוים פנימיים" (ראה חוב' ב—ג "דפוסי-צבא", עמ' 105—104) וגם ל"עיקרון ריכוז הכחות" הפנית המאמץ העיקרי של יואב ובחירי-הצבא אשר אתו, נגד האויב שבשדה פתוח — הוא ארם. — המער.

(4) כתוב הדרעזר, אבל יש לקרא על פי הקודם הדרעזר.

(5) כנראה — בין השאר גם לשם חיסול כל התנגדות בשעת המצור על הבירה, ולמניעת אספקה עבורה. — המער.

(6) עצם לכידתה של רבת-עמון, אשר חלה כעבור-זמן-מה, וכנראה לא רק בשל הרעבת הנצורים אלא בכוח פעולה תוקפנית — בוצעה, כנראה בשני שלבים ואפשר כי היה ענין רב, צבאי-היסטורי, בפרטיה, לו ידענום על בורים (שמואל ב' י"ב, כ"ג—כ"ט: "וילחם יואב ברבת בני עמון וילכד את עיר המלוכה, וישלח יואב מלאכים אל דוד ויאמר גלחמתי-ברבה גם לכדתי את עיר המים, ועתה אסוף את יתר העם ואתה על העיר ולכדה פן אלכך אני את העיר ונקרא שמי עליה. ויאסף דוד את כל העם וילך בבתה וילחם בה וילכדה") מענין כאן ביחוד, מה היה תפקידה של "עיר-המלך", ומהי בדיוק "עיר-המלוכה" אשר לכדה תחילה יואב. — המער.

הזה אינו נוגע בנו אלא במידה שכאחת מתוצאותיו יהרג יואב, שר-הצבא הגדול (ז). והנה עוד חוליה, המקשרת בין מאורעות-המלחמה שבימי דוד לבין התפתחות הענינים בתקופת שלמה.

מארץ אדום ברח בימי דוד ויואב, אשר כבשו את אדום ושלטו בה ביד חזקה, נסיך צעיר, הדד, מצרימה (מלכים א' י"א, י"ד וגו'). כשישמע הדד במצרים שיואב מת ועל כסא המלוכה יושב אותו צעיר, — שעל כל פנים בתור לחם עוד לא התפרסם, — חוזר הדד מיד מארץ מצרים, ומרוד בשלמה ויהיה לו לשטן. ולא רק הוא: "ויקם אלהים לו שטן את רזון בן אלידע אשר ברח מאת הדדעזר מלך צובא אדוניו. ויקבץ עליו אנשים ויהי שר גדוד בהרוג דוד אותם וילכו דמשק וישבו בה וימלכו בדמשק. ויהי שטן לישראל כל ימי שלמה" (שם כ"ג—כ"ה). הרי שאותו הדדעזר, אשר דוד ניצח אותו, אחד משריו ברח ויקבץ אליו אנשים והיה שר גדוד — בשפתנו היום, מעין ראש חבורת פרטיונים — והלכו לדמשק. כך נוסדה אותה ממלכת דמשק, שנשמע עליה רבות בימי המלכים אחר כך; אותה דמשק, שתעשה את ישראל כעפר לדוש, נוסדה בימי שלמה. שלא ידע לשמור על ירושת אביו. נוסף על כל אלה יבוא מרד ירבעם בן נבט — אבל זה יביא אותנו לחלוקת המלוכה, דבר שאינו שייך לפרשה הזאת.

חזורת של דמות לוחם פלשתי (לפי גרססנג)

וכובע נחשת על ראשו
 ושריון קשקשים הוא לבושו,
 ומשקל השריון חמשת אלפים
 שקלים נחשת.
 ומצחת נחשת על רגליו,
 וכידון נחשת בין כתפיו.

ומן תניחו קמזר אורגים
 ולהבת תניחו שש מאוח
 שקלים ברזל, ונושא סבנה
 הולף לפגיו.
 (שמ"ב, י"ז ה'—י')

(ז) מעשה הפריצות של דוד גרם בעקיפים למעשה הפריצות של אמנון (שמ"ב י"ג) אבשלום הרג את אמנון, הנכור, ונעשה יורשהעצר. בשל השמועות על המלכת שלמה בן בת-שבע מורד אבשלום ונהרג אף הוא (הפסוקים ט"ו—י"ח). אדוניה היורש מעתה אף הוא ימרוד ויואב עומד לצדו (מלכים א' א' ז') או יהרוג שלמה את יואב (מלכים א' ב' כ"ג—ל"ד).

הדברת מהומות עדתיות בערי-חומה

בתוך „המזרח המשתנה“ שוכנות עדיין ערים מוקפות-חומה. לעתים כישובים בפני עצמם, ולעתים כגרעיני-המרכז ההיסטוריים של ערים הרבה יותר גדולות וחדישות, אשר צמחו בינתיים סביבן; ולעתים (כאשר יקרה בכמה מערי צפון-אפריקה והודו) גם במצבים של שכונות בן עיר החומה העתיקה לעיר החדשה. המאמר הגיתן בזה מציין את תכונותיהן המיוחדות של ערי החומה צפופות-האוכלוסין ואשר מוצאיהן-שעריהן מעטים. ודאי שיש הרבה מן המיוחד בסופוגרפיה, בהחי ובפסיכולוגיה של התושבים בערים כאלו, והוא מכביד לא מעט גם על מניעת התלקחות בין-עדתיות, וגם על ההשתלסות עליהן בפרצן. דבר זה חל גם על בחינת העצבים, המתוחים לעתים קרובות, וגם על תנאי הפעולות הצבאיות. אך מותר לומר, כי מבחינה מסוימת כמעט כל עיר שיש להשליט בה סדר דומה ל„עיר-חומה“. משהוקם קורדון-המשמרות סביבה, — נהיית כמעט כל עיר לאיזור מאוכלס מוקף, אשר מספר המוצאים מתוכו הוא כמספר הרחובות המובילים החוצה. והרי במקומות סיומם של רחובות אלה ניתן להקים מקפים, בלויית מתרסים וביצורים, הממלאים מעין תפקיד של „שערי-העיר“. לכן, מבחינת הטיקטיקה, יש ללמוד מלקח עיר-החומה גם לגבי שאר ערים. ויתכן כי גם מבחינת הפסיכולוגיה העדתית אין ההבדלים בין הישן לחדש, ואף בין מזרח למערב, מכריעים ככל שהדבר נראה על פי הרוב. ונוסח היחסים ומגרי-הגפות שבין הקתולים לפרוטסטנטים בעיר כבלפסט באירלנד הצפונית, אינם, סוף-סוף, שונים מאלה שבין המושלמים להינדוסים בעיר הודית. שעדותיה שקולות פחות או יותר, עם זאת, התלקחות עדתיות מעין אלו עלולות במזרח ליהפך באופן קל הרבה יותר לנקודת מוצא לועזועים נרחבים יותר, ולטיכך כה היוני וכה אחראי תפקיד מניעתן בעוד מועד.

הענין, שעליו נתיחד הדיבור במאמר זה, עשוי בצורה זו או אחרת, לענין את-חיילי כל אחד משלושת השירותים הלוחמים העלולים להתקל בבעיה הנידונות.

החזיק המיוחד בבעית שמירת הבטחון הפנימי בערי-חומה שבמזרח, הוא שמחמת צפיפות האוכלוסין, מתפשטות בהן מהומות בין-עדתיות חיש-מהר כאשר ביער, ולעתים קרובות אין השלטונות האזרחיים, או המשטרה, מספיקים כלל לפעול, ובבוא הצבא שוב אין באפשרותם של הללו אלא לתאר לפני מפקדו של הצבא את המצב במידה שהוא ידוע להם ולתת לו יד חפשית לטפל בו. מכאן, שכל קצין ציבוייב להיות מוכן ככל האפשר לטיול על עצמו אחריות זו, ולעשות כל מאמץ כדי להכיר את אופיים, לשונותיהם ובעיותיהם של התושבים במקום המצא.

בתקופה שלאחר מלחמת-העולם עלה בגורלי להתענין ולפעול: בעיר זבסנג'ק של אורפה⁽¹⁾. בגליל דיארבקר ב-1919; בירושלים, בירת ארץ-ישראל, ב-1920; ובלהור, בירת פונצ'ב, ב-32—1929. הנני מדגיש בכוונה את המחוז והארץ שבהם שוכנות ערים אלו, להזכיר לקורא, כי כל עיר תלויה במחוז שבו היא שוכנת, והרוצה לפעול פעולה של ממש, חייב לא רק לדעת את תושביה של אותה עיר, אלא גם את הגורמים שמסביבה העלולים להתלקח — שהם לרוב צממים חקלאיים הששים אלי קרב, ולעתים גם שבטים בודדים, ובכללם שודדים ומפירי-חוק מקצועיים לסוגיהם.

התנאים בתוך ערי-חומה

תושבי ערים כאלה דרים צפופים בתוך לכלוך, דלות, רכילות, פשע, סכסוכים, חשד גומלין ולעתים אף טרור. בהלה מתפשטת בשוקים חישקל כסופה, תריסי החנויות עלולים להסגר בלי שתראה כל סיבה לכך, — והדבר משמש תמיד אות לסערה מתרגשת ובה. והלא משום כך מחבבים כל התועמלנים ההודיים את זהכרונות על "הרטלים"⁽²⁾.

דיה דוגמה אחת: בוקר אחד ראיתי באורפה, — עיר שהמנין הרשמי של אוכלוסייה הוא 90.000 נפש, — המונים מכל הכיתות הזורמים מן העיר דרך כל השערים, ומטלטליהם טעונים על גבי בהמות-משא ועגלות, משהצליח מזקף הפנים-עירוני, בן 2 מחלקות, להגיע לכיכר-השוק ולהשפיע על הבעלים שיפתחו את חנויותיהם, — חזרה כל האוכלוסייה, הארמנים, הגרוזים והאשורים (כולם נוצרים — המער.) אמרו, שיצאו מחמת טבח שהתחיל, המושלימים טענו בתוקף שהעיר נכבשה ע"י שבטים ערביים. בקשתי מן השלטון המקומי והמשטרה לחקור בדבר ולהפסיק את ספורי הבדים האלה. לאחר 24 שעות הודיעני המותצאריף (המושל), כי צעיר זב-דם ומצעק נראה רץ ברחובות העיר, איש לא הכירו ולא ידע היכן למצאו. המותצאריף ומועצת-העיר שלו היו בטוחים, שהוא סוכן בולשביסטי שכוונתו לחולל מהומות!

הנה כי כן, מתוך אמתלה קלושה ביותר, עלולה היתה כל אחת משלוש הערים הידועות לי, לסגור את חנויותיה, מלת קצף אחת או ריב של מה בכך דיים לקומם את המחנות האויבים זה על זה בשצף-קצף, החדשות פושטות ומגיעות חיש מהר לכפרים ולשבטים. גם כשאין להם כל רגש-הנקמה או חפץ לביזה המושכים אותם אל העיר פנימה יכול כל-שסאי מקצועי להביאם לידי כך. משום כך חשוב, מאוד להקצות כוחות לשרשור ("קורדון") חיצוני מסביב לעיר (ומוטב שיהא זה מורכב חיילות ניידים) מיד עם הקרא הצבא לעזרה. לעולם שוררת איבה בין אנשי העיר ואנשי כפר. הראשונים יראים מפני הנמיה-לקרב של האחרונים, ואלו שוטמים את הראשונים מחמת חריפותם בעסקי מסחר ויתרון השכלתם, המאפשרים להם להגיע לעמדות השלטון, לפיכך חייבים קצינים — אם ברצונם לעזור נאמנה לרשות האזרחית — לסגל לעצמם התמצאות ניכרת בגיאוגרפיה ובעסקי הפוליטיקה המקומיים.

(1) מחוז (כתורכיה); כך — סנג'ק של שכם; סנג'ק של עכו. אורפה — בגבול כורדיקתאן התורכית, צפונה מתחום עיראק. — המערכת.
(2) הרטל — כינוי הודי לשביתות-ההפגנה והמחאה בשוק העיר — נעילת חנויות וכי"ב. — המערכת.

האיש שבין מהומות אנטי-ממשלתיות ובין מהומות עדתיות.

כוונתי להסביר את החזיונות הכרוכים ב"מהומות עדתיות" — שהרי ממילא חייב כל חייל לדעת לטפל בפעולות המכוונות במיוחד נגד השלטון. בענין זה צריכים מעשיו להתבסס על אימונו הצבאי הכללי בטכסיטי הגנה. אכן, אנשי המשטרה והשלטון האזרחי בהודו חזרו והסבירו לי, כי בפרוץ מהומות בין-עדתיות, אין חשש שתפרוץ פעילות אנטי-ממשלתיות. אלא שאין אני בטוח כי אמנם כך הוא הדבר במקומות אחרים בעולם, ובפרט בערי גבול שבהן עלולים סוכני מדינות אחרות וארגונים פוליטיים לנצל את ההזדמנות למיגור השלטון הקיים, בשעה שצבאותיו עסוקים בדיכוי המהומות הפנימיות. יהיה כאשר יהיה, — ההפגנות נגד הממשלה נהפכות לעתים קרובות להתקפות בני עדה אחת על שכנתה — כאשר אירע בקאונפור⁽³⁾ ב-1931. ואלו בבומבי, דומני, שכל תנועה צבורית, — אפילו שבייתה — נהפכת במוקדם או במאוחר, למהומות בין-עדתיות.

ההכנות והאימון המוקדם לטיפול במהומות עדתיות.

איש אינו מחבב את שירות-הבטחון הפנימי, ובימים עמוסי עבודה אלו, כאשר הבעיה העומדת בפני כל יחידה היא, כיצד לקצץ בתכנית האימון הקבוצי שלה ושל הפרט, מסית יצר הרע לשבת בקרבת עיר ולצפות לחסדי שמים. אמנם אפשר להניח, כי בכל מקום ישנה תכנית מקומית לפעולות במצבי-חירום מעין אלה, ויתכן שבהתאם לה נערכים לעתים "תרגילים טקטיים ללא גייסות"; אך אין די באלה כל עיקר. כל פעם שנקראתי לעזרת השלטון האזרחי, נוכחתי שאין רוב הקצינים והסמלים מכירים את הרחובות והבנינים העיקריים, ואין דרכי העיר נהירות להם.

ואלה הם עיקרי הדברים:

1. המצרך הראשון הוא — מפות; היינו מפות טובות, המציינות את כל הסמטאות, וכן את לאומיות התושבים שברבעים השונים. נוסף לכך — מפות המחוז, — (בקנה מידה יותר קטן), המורות מאלו ערים, כפרים או איזורים יש לצפות לבוא תגבורת לפורעים. הכרח חיוני הוא שמפות אלו לא יהיו נעולות, לשימוש בשעת חירום בלבד, אלא יהיו ברשותו של כל מפקד, לרבות מפקד מחלקה ומפקדי כיתות מכוניות-השריון.
2. יש להשפיע על השלטונות האזרחיים המקומיים שירשו לצבא לצעוד במסע בתוך העיר ובסביבתה, ובמקרים אלה צריכים מפקדי יחידות-המשנה לציין בפני חייליהם את כל העצמים והנקודות שלפיהם יוכלו להתמצא בעתיד. חשיבות מיוחדת היא שגם התושבים וגם החיילים יראו איש את רעהו. דבר זה נוטע בלבבות רגש של אימון-גומלין, כל שכן שתושבי הערים הנם בדרך כלל שומרי חוק ואינם מתעוררים אלא ע"י פעולות מסיתים פוליטיים.
3. מאידך גיסא, אם אין השלטונות האזרחיים, או הפיקוד הצבאי הגבוה יותר, מרשים נוהג זה, מסיבות חשובות הידועות להם, יש לארגן בקביעות סיוורים ע"י כמה קצינים וסמלים הלבושים בגדי אזרחים.
3. קצינים וסמלים חייבים ללמוד את העצמים הבאים:
(א) בנינים העלולים להזדקק להגנה — כגון: תחנות-כוח, אלחוט ומסילות ברזל; שדות-תעופה; משרדי דואר וטלגרף; בנקים.

(3) עיר-מושלמית-הינדוסית מעורבת, ב"מחוזות המאוחדים" שבמרכז הודו הצפונית. — המערב.

- (ב) מקומות התקהלות ציבוריים כגון: מקומות האספות הפוליטיות; מקומות פולחן; בתי קברות, או מקומות משרף-מתים.
- (ג) נקודות המועדות למהומות ולפורענות כגון: פרשות דרכים, בהן עלולים להתנגש המוני-אספסוף.
4. מחשבה רבה בעוד-מועד נדרשת לסידורים מוקדמים של שיכון, הנית סוסיים, מקומות בישול, בתי-כסא, תחנות עזרה-ראשונה וקשר.

דרכי הפעולה בשעה ששלטונות אזרחיים נזקקים לצבא.

1. מפקד הצבא ממחר להפגש עם נושא השלטון האזרחי, בכל מקום שבו הלה זקוק לו; מקבל דו"ח על פרטי המצב, מסייר את המקום, אם יש צורך בכך, ועורך תכנית לעצמו.
2. בינתיים יש להביא לידי מצב "הכן" את כל יחידות-המשנה, העלולות להידרש, ולשלוח מכוניות להסעתן ממקומות שיכונן. כאן יש להמנע משני דברים:
 - (א) משליחת יחידות-משנה העירה, למפורדין או למקובצין, בלי מפקד כללי מאומן שינהלן מלכתחילה. כי התוצאה היחידה מכך היא שפלוגות כאלה יתקשרו לתפקידים (וע"י כך יאבדו את חופש-תנועתן) "טלאים-טלאים", ללא ארגון ראוי וללא הוראות מבוקרות, — מה שעלול להביא לידי אנדרלמוסיה ואולי גם לידי מאורעות שסופם חרטה.
 - (ב) וגם מהעמדת חיילות רבים ללא-צורך במצב "הכן" לזמן בלתי מוגבל, למקרה של מצבי-חירום; כי מרוב ניהושי המתהווה מתחילים החיילים והקצינים עד מהרה להשתעמם ואין ספק כי אפשר להעסיקם ביתר יעילות.
3. מספר היחידות הדרושות למפקד הצבא תלוי גם הוא במידה לא מעטה בכמות החיילות שלרשותו וכן בשטח שבו עליו לטפל, אך זוהי בערך העצמה השימושית ביותר לגבי הערים שהגני מכירן:
 - (א) גונדת (4) פרשים אחת — לסיור הכביש החיצוני המקיף את העיר, השערים והשטחים הציבוריים כגון ככרות וכיו"ב.
 - (ב) כיתה (5) אחת של מכוניות-משורינות, לסיור קבע של המבואות העיקריים המשמשים כניסה להמונים ותהלוכות הבאים מן איזור שמחוץ לחומות העיר.
 - (ג) 2 פלוגות רגלים, למזקפים וסיורי-משמרות בתוך העיר, בכללם פלגת-רזרב עם מכוניות-משא, העומדת הכן לפגוש כל תנועת-המון שעליה יודיעו המשמרות הניידים.
- כוחות כאלה נדמים אולי כמעוטים, אך לדעתי הם מספיקים לפעולה של 48 שעות ללא חילופין.
4. כל עוד פועל מפקד הצבא במעמד המכונה "לעזרת הסמכות האזרחית" — ולא לפי החוק הצבאי — צריכות תכניותיו לכלול בקשה לשופט שלום אחד, שיצורף לכל מחלקת רגלים ופרשים, וכן לכל כח מכוניות-שריון, וכן לשוטר אחד — רוכב או רגלי לפי הצורך, — לכל משמר-סיור.
5. מעשהו הראשון של המפקד צריכה להיות השתלטות על השערים, אחר כך עליו להעביר את "גוף-החנית" העיקרי שלו — המורכב מרוב חיל-הרגלים שברשותו — דרך העיר, בערך לאורך הקו המבדיל בין העדות היריבות, כשהוא

(4) גונדה — אסקדרון ("סקודרון" באנגלית) — פלגת פרשים בת 150 איש בערך. —
 (5) כח מכוניות-משורינות — מונה 2 מכוניות, המחלקה מורכבת מ-5 מכוניות — שהן
 2 כיתות ומכונית-המטה. — המערכת.

משלשל מזקפים בצומתי-דרכים, עם תראות לסייר את הדרך בשיטתיות, זה לקראת זה, וכן כלפי חוץ לכיוון השערים.

תמיד מפליאני קוטן השטח שעליו משתרעות ערי-חומה כאלה, אף על פי שיש בהן מבוך של סימטאות ורחובות צרים, דקות מעטות לאחר השחלת „גוף-החנית“ הצבאי דייך לגלות כל תגרה מאורגנת ולדכאה.

6. החיילים צריכים לדעת ברור מראש בפקודות-המוצא, כי בקום עליהם אדם להרגם עליהם להקדים ולהרגו או לקחתו בשבי. גם המעולים בחיילים צריכים למלה מעודדת זאת, וזו גם הדרך הבטוחה ביותר לדכא פרעות במינימום של שימוש-בכוח וקרבתנות.

7. לבסוף יש להעיר לקצינים ולחיילים, כי עליהם לרשום בהקדם האפשרי את שמות שבויהם ואה פרטי הפשע שבעשייתו נתפסו. דבר בלתי נעים עד מאוד הוא, אם לאחר כמה ימים, בבית המשפט, אינך זוכר במה נאשם אסיר פלוגי — ברצח, באונס, בשוד, — או רק בגנבה ובמעשי-אלמות קלים.

זהרי כמה דוגמאות מן הנסיון:

כיצד עלולים אנשי הכפר לשמש גורם למהומות בעיר. (ירושלים, תר"פ).

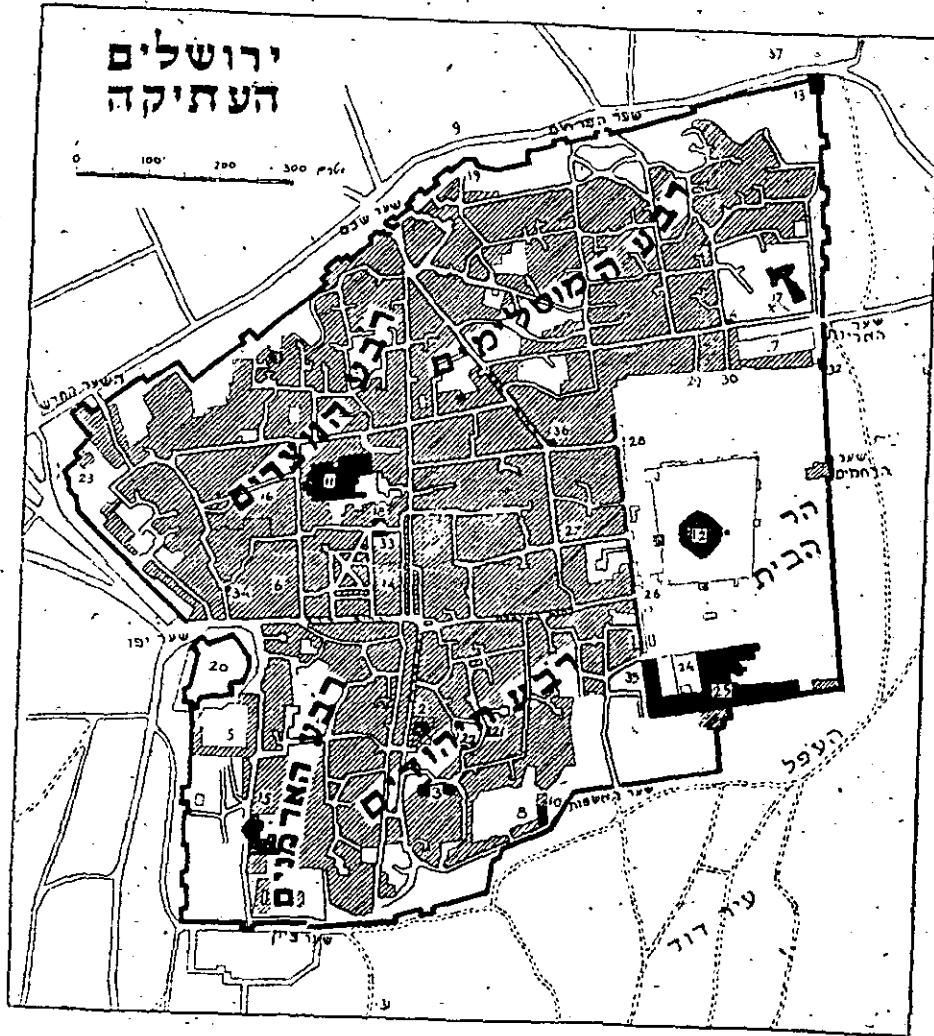
ביום הראשון של חג הפסחא 1920 ראו אנשינו, שהשכימו לתפילת השחרית ואחר כך סעדו את סעודת הבוקר במלון שליד שער-יפו בירושלים, תהלכות מושלמים חסוני-מראה המתקרבת לאטה במעלה הגבעה, תוך זמירות וריקודים. שאלנו ואמרו לנו, כי אלה הם עולי-רגל הברוניים, בדרכם ל„עין-מוסה“ (שהוא „מקום קבורת משה“), להוציא קצת התלהבות דתית בעת ובעונה אחת עם החג הנוצרי הגדול. הבטיחונו, כי זהו מחזה רגיל. את העובדה שכולם נופפו באלות וסכינים אפשר היה לחשוב לחלק בלתי נפרד בנהגה של דת לוחמת מובהקת. האנשים נעצרו בכיכר הפתוחה רחבת-הידיים שבפנים השער, והקשיבו פחות או יותר לדרשה שדרש לפניהם גבר הדור מראה, חבוש תרבוש ורוכב על סוס ערבי אפור. לאחר הדרשה נתחדשו השירה והריקודים ביתר שאת וביתר רעש, ופתאום נשמעו כמה צפצופי משרוקית. איני יכול לומר, כמה מהם צפצפו מנהיגים פוליטיים וכמה מהמשטרה. איני יודע אלא זאת, שההמון פרץ העירה בדרך הרחוב הראשי כשהוא חובט ודוקר כל יהודי שנזדמן בדרכו.

בבית המלון לא היה טלפון, ולא ידעתי שה„הונרדים הירוקים“⁶ שהו אותה שעה בתפלת השחרית ברובע הארמני הסמוך. לא היתה לי ברירה אלא לצעוד במישרין, בתוך ההמון, עם שנים מאחי-הקצינים, עד לחניית המרכבות הקרובה ביותר, ומשם לשלחם עם פקודה להעמיד במצב הכן את הבטליון; ואלו אני עצמי התיצבתי אותה שעה בפני מפקד הבריגדה, הקצין הזה, המוכשר ורבי-ההצטיינות, שמע את דברי כדרך שיש לשמוע כל הודעות מסוג זה. כלומר: שותחנו על התחרות הסירות האחרונה ושאר שאלות רבות-משקל, עד שבא צלצול-הטלפון שנגזר מטעם המצב. המושל הצבאי⁷ מסר לו על המצב במלים ספורות, ומיד התקשד מפקד הבריגדה בטלפון עם מפקדי יחידותיו לפי הסדר ובפשטות אמר להם להפעיל את „תכנית ב“. פירושיה של תכנית זו היה, כי הבטליון של רגימנט

6) שש-ירגלים נודע בירקשייר שבצפון-אנגליה. — המערכת.

7) באותו זמן — רונלד סטורס. — המערכת.

הפונז'בים ה-20 יהא אחראי לשרשור החיצוני, בטליון ה"הוורדים הידוקים" — לשערים, ואלו הבטליון שלי יעסוק במלאכת הביעור בתוך העיר גופא. הגיעו שתי פלוגות ה"הכנ" שלי, ולא ארכה השעה ואני החדרתי את "גוף" — החנית" העיקרי שלי בדרך שער יפו — מוריסתאן — פרשת הדרכים הראשית — המרחצאות התורכיים — ומסגד עומר. מעשה זה, יחד עם שילוח משמרות הסיוור לעבר השערים, גזר מיד את העיר לארבע ריבועיה" (8) וכבר בשעות אתה"צ המוקדמות נמסרו רוב החברוניים (ע"י הצבא) להחנת המשטרה, נאספו הקרבנות והרחובות שקטו.

בין התיאור הנ"ל של יום א' דפסחא 1920 בירושלים לבין המשך הדברים על אשר התרחש בירושלים למחרת ולאחר זאת, מובא במאמר במקורו סיפור המחבר על התפתחות מעניינת באיזור העיר אורפה — סמוך לגבולה של כורדיסתאן הדרומית; התיקרות מזונות ומתיחות בין העדות בעקבותיה נגרמה שם על ידי פעולות השוד של שבטי בדוכים. פעולה קצרה ונמרצת, עם מספר מכוניות-נושאות-מכ"י או מסיעות רגלים ומטוס אחד הביאה לידי התיצבות ראשי השבטים בפני הנציג הצבאי הבריטי, השבת הנגול, החזרת הסדר והמצב הכלכלי התקין על כנם. הלקח, לפי המחבר, הוא קשר הגומלין המהודק בין המתרחש בעיר לבין המצב שבאזור: בכפרים, בחניות-הבדוכים ובדרכים.

(8) הכותה לארבעת רובעיה המסורתיים של ירושלים העתיקה — המושלמי היהודי, הגוצרי והארמני (ראה במפה המצורפת). — המערכת.

אפילו כשהכל הולך כסדרו ביום הראשון שבו הוזמנו החיילות להחזיר את הסדר בעיר על כנו, אין להוציאם משם כמה ימים — ואפילו שבוע. עוברים ימים עד שוך הרוחות. אם ביצעו החיילות את מלאכתם כראוי, נהפך הפחד הראשון של התושבים תחילה לסקרנות ואחר כך — להחזקת טובה על השכנת השלום. מובן מאליו כי הכרח הוא להחזיר את הפיקוח על העיר לידי השלטונות האזרחיים והמשטרה מיד לאחר שהמצב חוזר לתיקונו; אך ניתנת בזה דוגמה גורלית אחת של הוצאת חיילות קודם הזמן.

בשעה 16.00 בראשון דפסחא 1920, היתה כבר ירושלים שקטה, והכנותינו להשלטת עוצר היו מושלמות כל כך שמפקד הבריגדה ואני יכולנו לבקר אצל המושל הצבאי ואצל מנהל הבטחון הציבורי, לשאול לדעתם על גורמי הסכנה האפשריים במשך הלילה. לאחר בירור ממושך ומדויקדק בענין המהומות, הודיעו לנו כי אין שום דבר הצריך למנוע את הבאת הסחורות לשוק עם בוקר. נתבקשנו להוציא מן העיר את כל החיילות עד שעה 06.00 למחרת היום יום ב' כיון שמציאותם עלולה להפחיד את האיכרים מלהכנס.

אמנם מפקד הבריגדה התפלא מאוד, אך ציית. בשעה 06.00 הודעתי לו בטלפון שהעיר ריקה מחיילות, והוא פקד עלי להסתיר כמה מחלקות באיזה מקום שמשם נוח יהיה להזעיקן, בהיותו בטוח, כי הרוחות עודם נסערים. בטרם אתחיל להתגלח במעונו, הגיעוני ידיעות שהחברונים, שעברו בעיר תחת משמר שוטרים, פרצו בתנופה ועושים שמות ברובע היהודי. מיד הוכרו מצב צבאי, מיהרנו לעמדותינו הקודמות, ואף-על-פי-שהצלחנו להפסיק ביום ג' אחה"צ את כל מעשי הרצח, ההצתה, האונס והביזה, נאלצנו הפעם לאחוז באמצעים חמורים הרבה יותר מאשר ביום הראשון, ובמשך שבועים גם לא יכולנו להתחיל בהפחתה הדרגתית של החיילות שבתפקידי שמירה.

נושאים שבפלוגתא לגבי שירות הבטחון הפנימי.

1. אין לה ערים או מצבים שידמו זה לזה דמיון מוחלט. ועצם המהומות העדתיות הנן תוצאה של כשלון לקיים איזה סידור תקין למניעתן. רק ע"י לימוד התכונות המיוחדות של עיר ושלטונותיה יש תקווה לטפל במהומות שבתוכה טיפול של יד בוטחת. ולא חשוב כלל רבוי ההוראות והכללים, המבוססים על נסיון במקום אחר, כי אין ספק שהנך עלול להתקל במצב שלגביו לא חוברו הוראות. יש לזכור, שמהומות מתעוררות במפתיע. לגביהן אין תועלת בהיסוסים. והלא כל איש העושה כמיטב יכולתו, חיש-מהר וברצון טוב ומתוך מיעוט שימוש בכוח, ממילא שרוי לו ומחול לו.

2. הופתעתי בשמעי קצינים שאומרים: "הודעתי לאנשי שלעולם לא יקרבו אל ההמון כדי 100 יארד ממנו", או: "בשום ענין ואופן לא אפצל את הבטליון שלי בתוך עיר ליחידות קטנות ממחלקה". דבר זה מוכיח, שקצינים הללו אינם משערים כלל את המתרחש במצבים מעין אלה, ולא זו בלבד שלא הסבירו לחייליהם וסגניהם את זכותם להגנה עצמית, — אלא גם את חובתם הפשוטה כאזרחים לא הסבירו להם.

משמרות נעים, יוצאי גדוד מאומן, בפיקודו של קצין או סמל, דיים לעצור — כאשר קרה לעתים קרובות — המון נועם, או "לטפל" בבית שממנו התקיפום בירות.

3. כל כך הרבו לדבר על העובדה שיש להשתמש בגייסות בתורת חיילים — כלומר: בצורה השונה בתכלית שינוי מן השימוש במשטרה — עד שרבים חוששים לעזור למשטרה בהיותה זקוקה לעזרה ומבקשת תגבורת או חילופין. מנסיוני למדתי, שעד בוא תור פעולתו של הצבא בעיר-חומה, חולפות 48 שעות שבהן עמדו השוטרים על משמרות-האזעקה שלהם בתנאים קשים למדי, והם כבר נתייגעו מאוד. הדרך המהירה ביותר להחזיר להם את כושרם למלא את תפקידם, היא להיענות להם מיד לכשביקשו לבוא ולשמש במקומם בתפקידי מזקפים או משמרות-סיור, כדי שרובם יהנו ממנוחת לילה אחת, ורק הנדרשים כמורי-דרך, המוסמכים לבצע מאסרים והמנצחים על התנועה ברחובות, ימשיכו לשמש בתפקידם.

4. למן המאורע המעציב, שאירע בפשואר, 1930, כשמכוניות משורינות הועלו באש בתוך העיר, רבים ההיסוסים בענין השימוש בהן. ההוראות הן שלא לשלחן לרחובות צרים, שבהם קשה לתמרון, וכן לא להטילן לתוך ההמון. לאור ההוראות הללו, הכרח הוא לערוך סיור מדוקדק מאוד לפני שאפשר יהיה לשגר מכוניות משורינות לתחום עיר-חומה, ועם זאת רצוי מאוד שישתמשו בהן לאורך עורקי תחבורה ראשיים.

בשעה שחיילות עומדים להכנס לעיר, ימצאוה באחד משני המצבים: או שרחובותיה ריקים, ואין בהם אלא אנשים מזוינים בודדים ומעט כדורים, או אבני-קלע וכיו"ב, המכוונים אל הנכנסים; או שהם מלאים וגדושים אנשים נקיי כפים, שבתוך המתנם יש להבקיע דרך בלי לפגוע באיש. בשני המצבים המבנה היעיל ביותר לתחדרת "גוף-החנית" הצבאי פנימה הוא להגיע בראש כחת מכוניות משורינות הנוסעות לאטן, ואחריהן נעה, לשם סיוע-מקרוב פלוגת-הרגלים, שנועדה להפרשת המזקפים לאורך דרכה, ואלו סתם מכונית-תיור גם כשהיא מפעילה את כלי-הסרק שלה, אינה אלא תהליף עלוב למדי. אין לערבב חיילות בריטיים והודיים. עם זאת ידוע, כי קל מאוד לתעות ברחובותיהן של ערים מסוג זה וגם לאבד את הקשר עם המתרחש, עובדה זו גררה, בין השאר, את הויכוחים האופיינים בדבר העלול להתרחש כשקצין הודי וסרג'נט בריטי עומדים יחד בפני ההמון. הקצין ההודי רשאי לירות בהמון לשם פיזורו, — ואלו הסרג'נט הבריטי אינו רשאי לירות אלא לשם הגנת עצמו בלבד. הפתרון, שהציע לי קצין הודי שאינו יודע-קרא וכתוב, הסב לי הנאה מרובה, "הייתי אומר — היתה תשובתו — „סרג'נט סהיב, 5 כדורים!“

שתי חובותיו של האורח הן: המשמעת וההתנגדות. המשמעת דרושה בשביל לשמור על הסדר; ההתנגדות בשביל לשמור על החירות.

אין. הוגה צרפתי במאה הזאת

אֵבֶן מִקֵּיד תִּירָה

(למלאת שלוש שנים לקרבות הרחוב בסטלינגרד)

יתכן, כי מלחמת העולם, שנסתיימה מקרוב, היתה „מלחמת ערים“ יותר מכל היאבקות אחרת שקדמה לה בהיסטוריה. כבר האקדמה המבשרת שלה — מלחמת ספרד — נתחוללה כולה מסביב למאבק-עיר מרכזי, ממושך ועקשני, אשר לא היה כמוהו לאורך-הזמן בתוך עיר אחת — במדידה. במשך שש שנות הקרבות נתגלה, כי בעצם, צורת הביצרון „הטבעית“ החשובה ביותר ששרדה בעולם אחרי כל חידושי הנשק והטכניקה, המתגברים על מדבריות, נהרות ובמידה-מה גם על הרים — היא: — הישובים והכרכים, בין בעודם על תלם ובין בהיותם כבר עיי מפולת. למרום פיסגתה הגיעה מלחמת העיר החדשה בפרשת סטלינגרד. אך בהיקפים מצומצמים יותר שימשו אותם התנאים הטכניים וכללי הטקטיקה, שהיו נהוגים לגבי הגנתו של כל בית סטלינגרד, גם באלפי התנגשויות אחרות — בערים בינוניות, בכפרים, בקבוצות בתים מבודדות, כי לא ממדי-הבנינים ואף לא מספרי המתנגשים הם כאן העיקר, אלא יסוד-הגופש האיתן, זריזות-המוח המסתגלת לתנאים, חריצות-המעשה היוצרת כיצור ישימאין, אשר הם שנתגלו בקרבות-העיר העקשניים בשנים הללו.

רחוב זה היה בסטלינגרד, כשיעור שלושים צעד רוחבו, כמאתים אורכו. לפניו נתמשכו משני עבריו בנייני-מידות גדולים ובהירי צבע. עכשיו לא נשתיירו מהם אלא שלדים חשכים, קודרים. שפצות פוגסים⁽¹⁾, פצצות-הבער ופגזים כבדים של האויב חרכום והרסום. הגרמנים החליטו לכבוש את הרחוב הזה, ויהי מה. בסתר-לילה. הטילו לשם פלוגה של הת-מקלענים משלהם. אך על הרחוב הגינו הגורדאים שלנו. הם נתבצרו בבתים ששרדו, בקרב עיי-

(1) פצצה (או פגז) פוגסי — קלע החודר עמוק לאדמה, או לבנין, מבלי התפוצץ — יתפרץ בהיותו „קבור“ בעומק — כשחוצאות ההתפוצצות דומות לאלו של מוקש שהוטמן בחמירה עמוקה גם לזה יקרא „פוגסי“. — המ ער.

מפולת, בשוחות שחפרון פגנים ופצצות. עמדותיהם של הגורדאים נערכו באופן שכל הרחוב כולו היה נתון לאש צולבת צפופה. וכשערפלי טרם בוקר זנקו הגרמנים להתקפה, קידמה את פניהם אש אכזרית של המכ"י והתת-מקלעים שלנו. לא היה מקום להסתר ממנה, והגרמנים רבצו תחתיהם על גבי המרצפת ממש. אז טקלו אותם הגורדאים ברימונים. כך נסתיימה גיחת-לילה של האויב.

השכם בבוקר הסתערה על הרחוב האויריה הגרמנית. המטוסים הטילו כמות עצומה של פצצות ועירות המכוננות להטלת רסיסים, וב"טיסת-תער" — זניקות כמעט במצומד לפני הקרקע — ירו אל עמדותינו ממכוננות-ידיה. מיד אחר כך חזרו הגרמנים ויצאו להתקפה. הפעם היו בטליון שלם. ברגלים תמכו הטנקים. הם נעצרו מאחורי קיר-של-בית ששרד והטיחו יריות תכופות דרך החלונות. בהתגנב ובזקירות זחלו מזויז אל זיז, מאבן אל אבן. והנה כבר קמו ופרצו קדימה, בהטילים רימונים, אך שוב "סרקה" האש המרוכזת של הגורדאים את כל הרחוב כולו, ושוב ריפרו גופות האויב את המדרכות והמרצפת.

לאחר קרב ממושך שנערך בחימה שפוכה, הצליחו הגרמנים להתקדם כשיעור 25 מטר. לכבוש בית. אך גם זכיה זו, שלכאורה היתה זכיה של מה-בכך, אסור היה להניחה בידם. בקרב-של-רחוב חשוב כל מטר חשיבות עצומה. מפקד הגורדאים הפריש חבורה של סיירים עזי-נפש ואמיצירות וערך מיד התקפת-נגד. במהלומה קצרה הצליח לעצור את האויב.

אך לא היתה זו אלא התחלה בלבד. עוד היה הכרח לגרש את האויב, לטהר את הרחוב ממנה הסיירים ניסו לזוז קדימה, כדי להיטיב לברר את מערך כוחותיו של האויב. אך צלף פאשיסטי, שהיה סמוי מן העין בין עיי המפולת, לא הניח אפילו להרים ראש. אזי הפרישו הסיירים מתוכם "צייד" מיוחד, "לצוד" את הצלף; היה זה איש-הצבא-האדום באלאשנקוב. הוא הסתתר באין רואים מתחת למכוננת-משא מנומצה והחל להסתכל בשימת-עין. לא ארכה השעה, והוא גילה את הצלף הגרמני לפי קול היריות. הלה ישב במרתף וירה מחלון, שהיה מכוסה רשה ממשוכה-של-ברזל. באלאשנקוב סילקו הסיירים הצליחו לזנק זינוק קצר של כמה פסיעות ולהסתתר בצינור רהב של בטון, שהובא לכאן בשעתו לתיקון השרברוב. מתוך הצינור יכלו לבחון היטב את המקום שבו קנו שביתה הגרמנים, מקום נקודות-האש שלהם ומקום עמידתם של טנקיהם.

לעת-ערב פתחו הגורדאים בהתקפת-נגד ומרצת. הקלעים מבקיעי-השריון היו פוגעים בגיעת-יריות בטנקים הפאשיסטיים, כל אימת שניסו לצאת ממסתוריהם, כדי להפריע את התקדמות קלעינו ותת-מקלעינו. הגרמנים, משהיו עוברים במרוצה את הרחוב, נקלעו לתוך אש המכ"י שלנו. איש-הצבא האדום מאלקוב זחל והגיע עד בית בו זאחו האויב, חדר בתשאי פנימה, ובהטילו רימון לתוך אחד החדרים הרג בבת אחת עשרה פאשיסטים. בפעולה הזאת קיפח את חייו הגורדאי הנועז הזה, אך מעשה-גבורתו סייע לחיילינו לכבוש חיש-מהר את כל הבנין. ארבע פעמים עברו הרחוב כאלו והבתים הבודדים מיד אל יד. קרב-הרחוב נמשך כל הערב וכל הלילה. הגורדאים הוציאו מידי האויב את המטרים שנכבשו מהם והניסו את הגרמנים אל החצרות האיצוניות של הבתים. בהפעילו את הארטילריה, היה האויב חוזר ומסתער בחמת-יאוש. — אך לא הצליח להשיג תוצאות כלשהן. הגורדאים הגנו בתוקף על רחובם. עם בוקר היו 355 חללי אויב מוטלים ברחוב, עמדו נטושים 18 טנקים שנפגעו, 4 תותחים, 5 מכ"י. היה בזה משום עדות לדעת-הקרב של אנשי-הגווארדיה שלנו.

* * *

כמעט שלושה חדשים התגוננה סטלינגרד. ואיך נתאפשר הדבר, שיעיר-שלום, קריה נאה שאינה דומה למבצר כל עיקר ושלא היו לה ביצורי-מגן אקירים — לא מצודות ברזל-ביטון ולא מעוקי-בצרון משוריינים — יכלה בכל זאת להדוף בהצלחה כזאת את לחצם-מוחצם של תותחים.

אויב אדירים כאלה? היאך להסביר את "נס הוולגה" (2) הנה שנתרחש בסתיו 1942? איתנות של חירוף-נפש שהוכיחו אנשי המלחמה הסובייטים, אמנותם בעריכת קרבות-רחוב — הנה הם הדברים שהיו באמת נפלאים ומדהימים בהמגוננות-הגבורה של סטלינגרד.

קרבת-רחוב הוא אחד מסוגי-הקרב המורכבים ביותר. כלליה הרגילים של מלחמת-שדה אינם חלים עליו אלא במידה מועטת. כאן משתנים המושגים המקובלים על דרכי שימושם של כלי הנשק השונים, על יחסי הכוחות ועל התחבולות הטקטיות. בעיר פועלות בעיקרו של דבר לא שפעות קלגסיים, אלא פלגות נעות קטנות, וכל הגנת-העיר מתחלקת להרבה תגרות נפרדות, שלעתיים קרובות מכריעה בהן הטלת רימון, ירית-מגע קצרה, מחיר-כידון או קת. הארטיילריה פועלת כאן בתותחים בודדים, בירותה על דרך הכינון הישיר; בדיון הוא שיהא הטנק נע כזהירות דרך מיצרי הסימטאות; חייל אחד יכול לעצור פלוגה שלמה; תותחים נגד-מטוסים יורים לא רק אל מטרות שבאוויר, אלא גם אל מטרות שעל גבי הקרקע, ונהפכים חי-שמהר לאמצעי אדיר-כוח בהגנה הנגד-טנקית. המלחמה בחוצות עיר מדהימה בשלל-צורותיה, בתהפוכותיה ובקיצבה המהיר. היא חודרת כאן לתחום הממד השלישי, וקו החזית עובר לא דק על פני הקרקע, אלא גם על פני דיוטות הבניינים, חדר המדרגות, הריוח שבין הקירותים, התקרה. על פני הכיכרים רחבות-הידיים והמגרשים הריקים נטושים הקרבות כעל פני מישור; בגנים ובפארקים דומים הם לקרב ביער, ובין תלי התלים של עייה-מפולת שבעיר ובתוך המבוך של הסימטאות הצרות לובשות הן צורה של מלחמת-הרים.

עוז ותושיה, ואמנות מופלגת במלאכת-החיילים. נדרשים מכל חייל וכל מפקד, כדי שיוכלו לאסור בהצלחה מלחמה בתנאיה של עיר. ואכן, אלו הן הסגולות אשר הוכיחו, בקרבות רבי-הימים עם הפאשיסטים, מגיניה של סטלינגרד — חיילי הארמיה ה-62 רבת-התהלה של גנרל צייקוב, גחדאי הדיביזיה של רודימצב (3), מלחי הצי האדום, הפועלים המזוינים של מפעלי החרושת שבסטלינגרד. הם הצליחו להפוך עיר-שלום למשגב-עוז, להפוך כל רחוב למבצר וכל בית למצודה.

איך, איפוא, קם והיה הדבר?

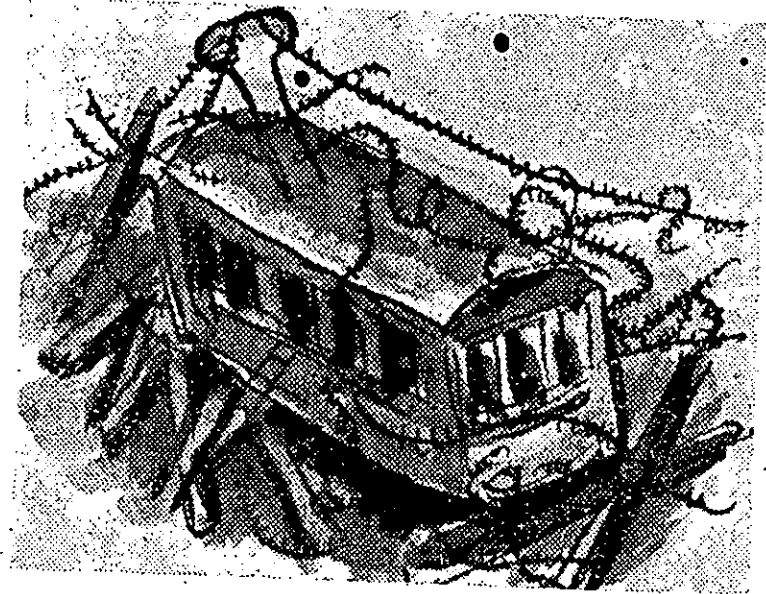
* * *

כל העיר חולקה לתחומי הגנה הבאים בזה אחר זה, שנתנו את האפשרות לאסור קרב לכל עומקה, ויחזור לו האויב באשר יחדור. בניינים בודדים שימשו נקודות-משען, ונושיהם — צומתי-מעוז של הגנה, המסוגלים לאסור קרב בכל הכיוונים, מבלי שיפחידום הכיתור או המצור הממושך.

בעיר אפשר תמיד למצוא אמצעים רבים כדי לשבש את התקדמותו של האויב, לשים מכשולים לפניו. ברחובותיה וסימטותיה של סטלינגרד צצו מתרסים. מהם שגדו את הרחוב לרוחבו, בהצמדם אל בנייני-האבן; מהם — לאורכה, ועטרו חלק מן הבנין, ביחוד את פינותיו, — בהניחם את המעבר ברחוב חפשי. מחמרים שונים ומשונים הוקמו מתרסים אלה. פעם היו אלה שקים מלאים רגבי עפר, שהובאו מחוף הוולגה התלול או מן הערוצים שחצו את העיר. פעם היה זה מחסום גבוה, עם גבב של אבן; — נתלשו אבני המדצפת, לתוך האדמה נתקעו קורות, צמדים-צמדים, צמד לכל עשר או תריסר פסיעות, ביניהן הונחו מוטות או קרשים. ובחלל שבין הללו, משני העברים נערמו אבני החוצות; קיר של אבן היה צץ פתאום ברחוב. בגנים ובפארקים נמתח תיל בין עץ לעץ, וכך נצטרף גדר

(2) בדומה לביטוי: "נס המרנה" — ממלחמת צרפת 1914. והנס על הויסלה" — ממלחמת רוסיה-פולין 1920. — המ ע ר.

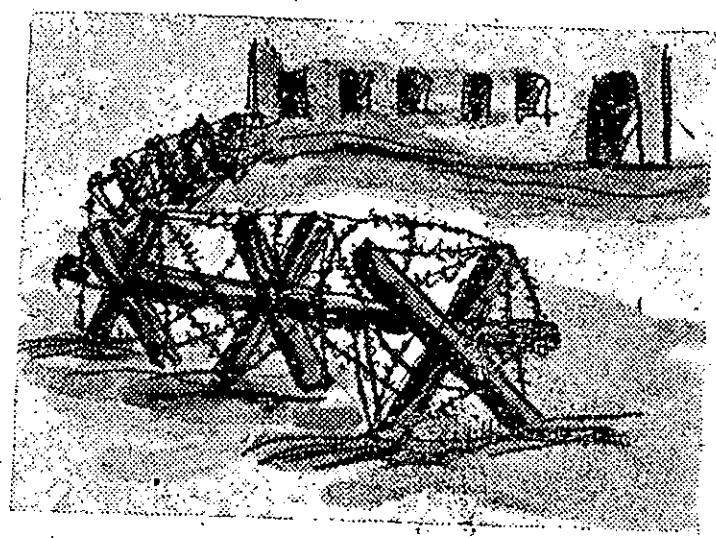
(3) נשלחה לסטלינגרד, — כחלק הארמיה ה-62. בימים הקריטיים ביותר, והגנה על פס-האדמה הצר (כרוחב כמה עשרות מטרים) ששרד בחופה המערבי של הוולגה. — המ ע ר.

של תיל דוקרני ואלו העצים
הנטועים לאורך המדרכות היו
נגדעים ומשמים למחסומי-איל-
נות. שוב לא היה צורך באותן
שדרות של צפצפות-הכסף, שנתנו
לאנשי סטלינגרד צינה בימות
הקיץ הלוהטים. יתירה מזו: הן
גם הפריעו את הגנת הרחוב,
שבגללם אי אפשר היה לסרקו
היטב, והן הכבידו על הטלת
האש לאורך כל מבואות-הגישה.
כתרים בפני הטנקים ננעצו
באדמה מוטות מתכת, שנעשו
מפסי הברזל של החשמליות

וממרישי הבנין. (החפרים) היו מפוצצים בניינים בודדים, והקיר שנתמוטט ונפל היה סותם
את המעבר במפולת של אבן. במקום שגשר-אבול של מסילת-ברזל היה עובר מעל לכביש
של מכוניות, היו מפוצצים אותו פרק-גשר שהיה תלוי, ללא-עמודים, מעל לכביש. וכך נותקו
בפני האויב שתי דרכים בבת אחת — נותקה מסילת הברזל דרך הגשר, וחלקו שנתמוטט
ונפל שיבש את הדרך שלמטה. השתמשו גם בכלי-בית. נתברר כי מיטות הברזל ומזרגי המתכת
הם אמצעי-מגן מצוין. והרי אלה נמצאו בכל דירה מדירות סטלינגרד. אפילו בהיות הקרב
בעצם תוקפו, לא קשה לגרור מתוך מקום-מגורים חפץ מצוי זה, המסמל כביכול את המנוחה
והניחותא של חיי-שלוה, ולהפכו חי-שמהר למחסום נאמן בפני התקפת אויב. לשם כך דיך,
למשל, אם תציג את המיטות, בעלות רשתות-הברזל, במבואות עמדות-האש שלך ותסבכן בחוט
הברזל בצפיפות רבה ככל האפשר, כדי שלא יוכל האויב למשכן לצדדין.

בכל מקום הוטלו מוקשים,
נכונו פוגסים י).

הפתעות
מסוגים שונים, ואך נכני
הגרמנים באיזה חוט-ברזל סתם,
המסותר לו בין השברים, או
דרכו ברגל או כוחל הטנק על
מכסהו של מוקש טמון, מיד היה
נפץ אדיר מטיל את הגרמני
לחלל האויר, הופך את הטנק
ומנפצו נפצים-נפצים. ולשם סתי
מתם המהירה של המעברים.

נשתמשו במכשולים מיטלטלים — „קיפודים“. שם זה ניתן להם, משום שבכל יציבה שתציב
את „הקיפוד“, יהא זה ננעץ היטב בקרקע וסומר לכל צד ועבר את מחטי הברזל של מבנה
הקורותים וחוסם את הדרך בפני הטנקים.

(4) „חפרים“ — אנשי חיל-המהנדסים (R. E. — בצבא הבריטי). — המערכת.
(5) במובן שכאן — מוקשים מיוחדים; ביחוד מן הסוג המופעל ממרחק-מה בשעת
הצורך, ע"י חוסי-הצתה או אף ע"י מגע-חשמלי. — המערכת.

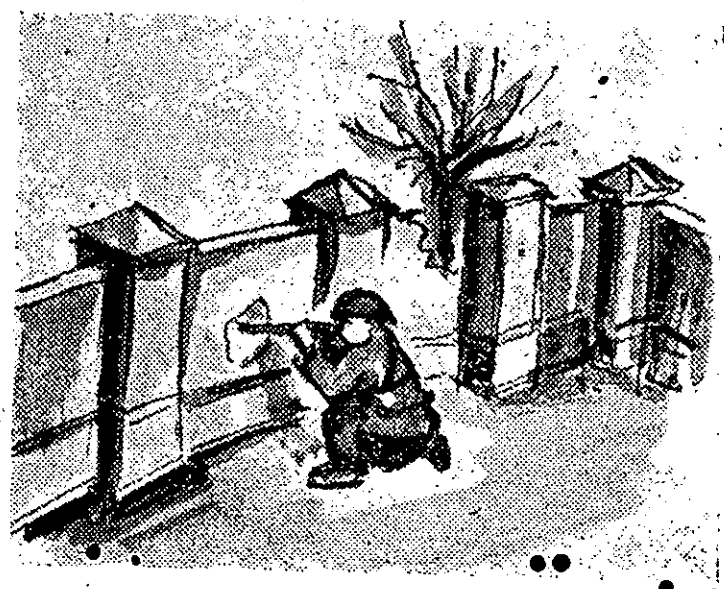
כך יכלו מגיני סטלינגרד למצוא על סביבותיהם בעיר שפעת חמרים מכל הבא ליד, היפים לעשיית מכשולים ממכשולים שונים בפני קלגסי האויב. על כל צעד ושעל נכון היה מכשול לפני הגרמני, — אחד ששקד לשכללו מדע־המהנדסים הצבאי, ואחר שהומצא מגיהוביה בכוח תפיסתו של החייל רב התושיה.

אך אין די בכינון מיתרסים ומכשולים. יש לחסום דרכו של האויב גם בכוח האש. ואף במיתרסים גופם צריך שיהא מגן של אש חזק, שאם לא כן יגש אליהם האויב, יפרקם או יהרסם, וסוף דבר יהיו לבלי הועיל. בקרבות שבסטלינגרד השתמשו באש למיניה השונים: גם ההרעשה התותחנית ארוכת־הטווח, שהיתה הולמת את מצברי כוחותיו של האויב בתחומי המוצא שלו; גם צרור־הכדורים הקצר של תתי־מקלע, הפוגע פגיעה ודאית בשעת התנגשות פנים אל פנים, גם הידיה מקרוב, מרובה אנטי־טנקי, אל מקום התורפה של הטנק, וגם האש הטובלנית התלולה של המרגמה, העוקרת את האויב ממחסהו.

בשעת הגנת הרחובות ועמדות־המשען הבודדות היתה מתהווה אש סמיכה, רבת־רבדים, בת כמה דיוטות. נקודות האש נערכו באופן שאפשר יהיה להמטיר אש לאורכו של כל הרחוב כולו, כדי שלא יהיו רווחים „מתים“, בלתי נפגעים, המתהווים על ידי קרנותיהם יוזיהם של הבניינים. כדי לחלוש על פרשות־הרחובות, שהן מפתח לרובע שלם, יש להמם את האויב גם הישר לתוך פניו, באש חזיתית, — וגם לקצרו מן הצד — באש אגפית. וריבוי הבניינים מבניינים שונים מאפשר את הטלת האש במישורים שונים, החוצים זה את זה, ככצורה גיאומטרית מורכבת ביותר. גזרת־האש אשר לנקודת־אש אויבת מוטלת כאן על זו של השניה, — כדרך, למשל, שכמה קרני זרקור מצטלבות מהוות בשמים תחום־שלא־אש רב־רבדים, שהוא בחוקת סכנה מרובה ביותר לליסטים האוירי. אך גם בכך אין די. מן ההכרח הוא שנקודת־אש אחת גם תסעד את רעותה. האויב עלול לקרב ולהגיע אל אחת מהן בהשתמשו בכך שלא אל כל נקודה אשר סביבה מגעת אשה ואז מכוונת הנקודה האחרת את יריותיה אל החלקה הזאת ומחלצת את שכניה מצרה. וכך אירע בחוצות סטלינגרד, שמדי נסות הגרמנים לגשת אל צמתי־המגן ואל הבניינים הבודדים, היה מוצב לפנייהם פרגוד־אש אמיתי, אשר רק לעתים רחוקות הצליח מישהו מהם לעברו חי.

וכי היכן אפשר למצוא בעיר עמדות נוחות כל־כך שאפשר ליצור פרגוד־אש כזה? נסיון סטלינגרד הוכיח, כי דוקא בתוך עיר יכולות להיות עמדות כאלה הרבה עד אין מספר.

ראשית כל — בתי האבן. כל אחד מהם בפני עצמו הוא ממילא כמעט בצרון מוכן. הקירות האיתנים משמשים תריס נאמן בפני כדורי האויב, בפני רסיסי הפגזים, פצצות המרגמות. בכל בית אפשר לשכך ולהציב את כל כלי האש למיניהם, למן הרובים הפשוטים, ועד התותח מהיר־היריה, החלונות והפתחים המרובים נהפכים חישיקל לאשנבי־יריה מצויינים. חצר הבית או גנתו משמשות מקום נוח לעמדה תותחנית או מרגמנית. את הטנק אפשר להחביא מאחורי

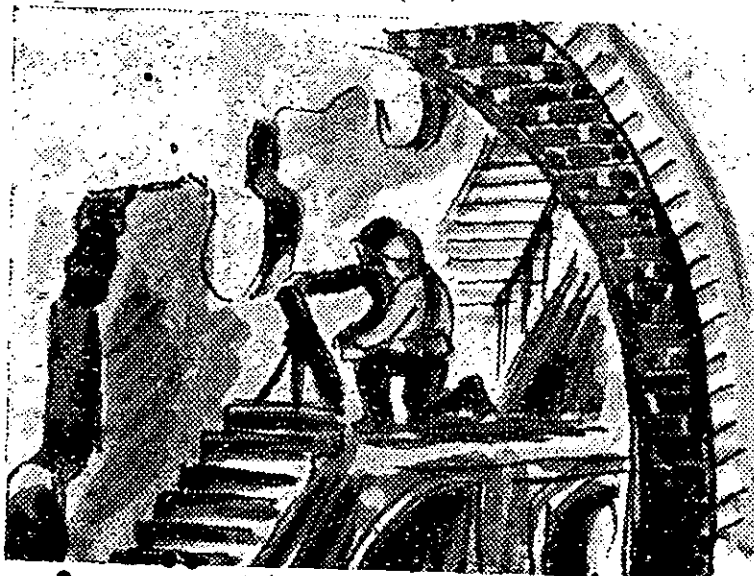
פנת הבית, מאחורי גדר גבוהה או באיזה דיר, שמשם יגיע על-נקלה כמתוך מארב, בהפילה את כתליה העץ של הבנין.

חילהתעופה הגרמני הרס והעלה באשו רבעים רבים בסטלינגרד. היו מקומות שלא נשתירו בהם אלא שלדיבתים מעוותים וערבוניה של ערמות-אבנים. שעה ארוכה היו הגרמנים ממטירים אש גם על אייהמפולת הללו, ואחר-כך יוצאים להתקפות. לכאורה, מה יכול היה לעמוד כאן על תלו, ואיך אפשר היה להתגונן פה? ואף על פי כן נמצא, כי אפשר היה להתגונן בהצלחה מרובה, וכי ההגנה ערוכה כאן עריכה תוחבלנית ביותר, עד שמש כל אבן מקיר תירה.

אם לא נשתייר מן הבית אלא קיר אחד בלבד, הרי די גם בו לכוון עמדה מצוינת לתותח נגד-טנקים. את התותח מגלגלים ומכניסים לתוך מרתף-למחצה או לתוך הקומה הראשונה, וקנהו משורבב מאשנבי-היריה המוכנים ממילא — בחלון, בפתח של דלת, בבקיע של קיר, וכן ליד שבר-קיר אפשר לכוון נקודה של מכ"י. הרמת המכ"י עד שטח-גובהו של אש-נב-היריה היא כאן פשוטה מאוד: שהרי בקרבתי יש לך שברי לבנים כאוות נפשך. מן הלבנים הללו אפשר לרבוץ חישר קל רובד בגובה הדרוש, לשים עליו דלת, למשל, — והרי לפניך משטח נאה ומיושר להצבת המכ"י. כידוע הוא, שבעת הפצצת בנינים והרעשתם ניזוק

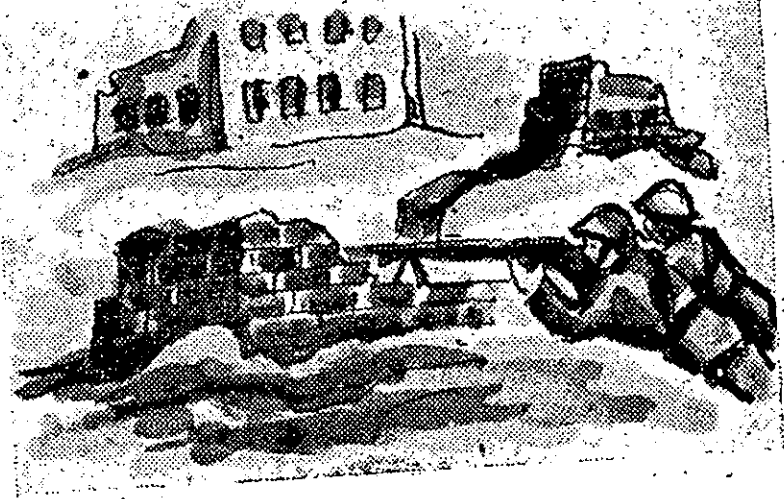

פחות מכל חדר-המדרגות, לפי שכל משטחיו ומדרגותיו עשויים אבן חזקה או ברזל-בטון הסמוכים על-סמוכות של פסימתכת, והדירות מקיפות אותן מכל עבריהן, בדומה לתאיה-אבטחה שבחלל האניה. ואת המסיכות הללו השכילו לנצל מגיני סטלינגרד. הם שיכנו בחדרי-המדרגות את נקודות-הפיקוד ושאר מרכזי-המגן החשובים. וכשנחרב הבנין ממחץ הפצצות, היה חדר-המדרגות רבי-הדירות, שנצמד אל הקיר ששרה, משמש עמדת-אש. במשטחה העליון היו מציבים, למשל, מרגמה קלה, והיריות

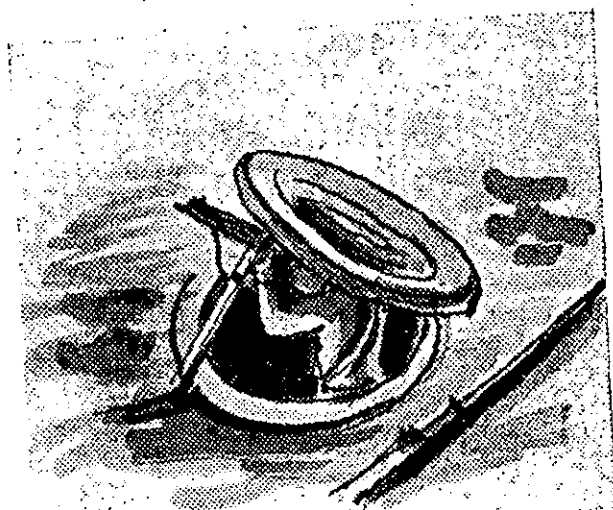

היו נפלטות מבעד לצוהר. בשיר-רו של איזה מסד-בנין היה קונה לו שביתה ונצמד צות של רובה נגד-טנקים; מקלע הוצב מאחורי רבדים של אספלט, שנתלש מן המרצפת, והם לו כמגיני-שריון. וקלע או תת-מקלען פשוט היה מוצא עמדה נאה לעצמו במקום עמדתו אותה ושעה, — ודי היה לו לסקור על סביבותיו בתחום של כמה פסיעות ולהעריך את המסיכות בטביעת עין של איש-מלחמה. גדר של אבן ארוכה של תנור.

מכתש שהסרוהו פגו או פצצה,
 עמוד שהופל, ערימה של שכרי
 מתכת בחצר של בית-חרושה,
 טנק שנפגע, שקע לפני חלונ
 של בן-מרתף, באר של כיוכ,
 אפילו גל של אבנים סתם או
 ערימה של מטלטלין — כל אלה
 הטיחו מטח-יריות תכופים,
 צוררי כדורים של תח-מקלעים,
 יריות בודדות של צלפים, ירו
 הפליאו פגיעותיהם באויב, בפל-
 גות ההסתערות וכמכוניות-הקרב
 שלו.

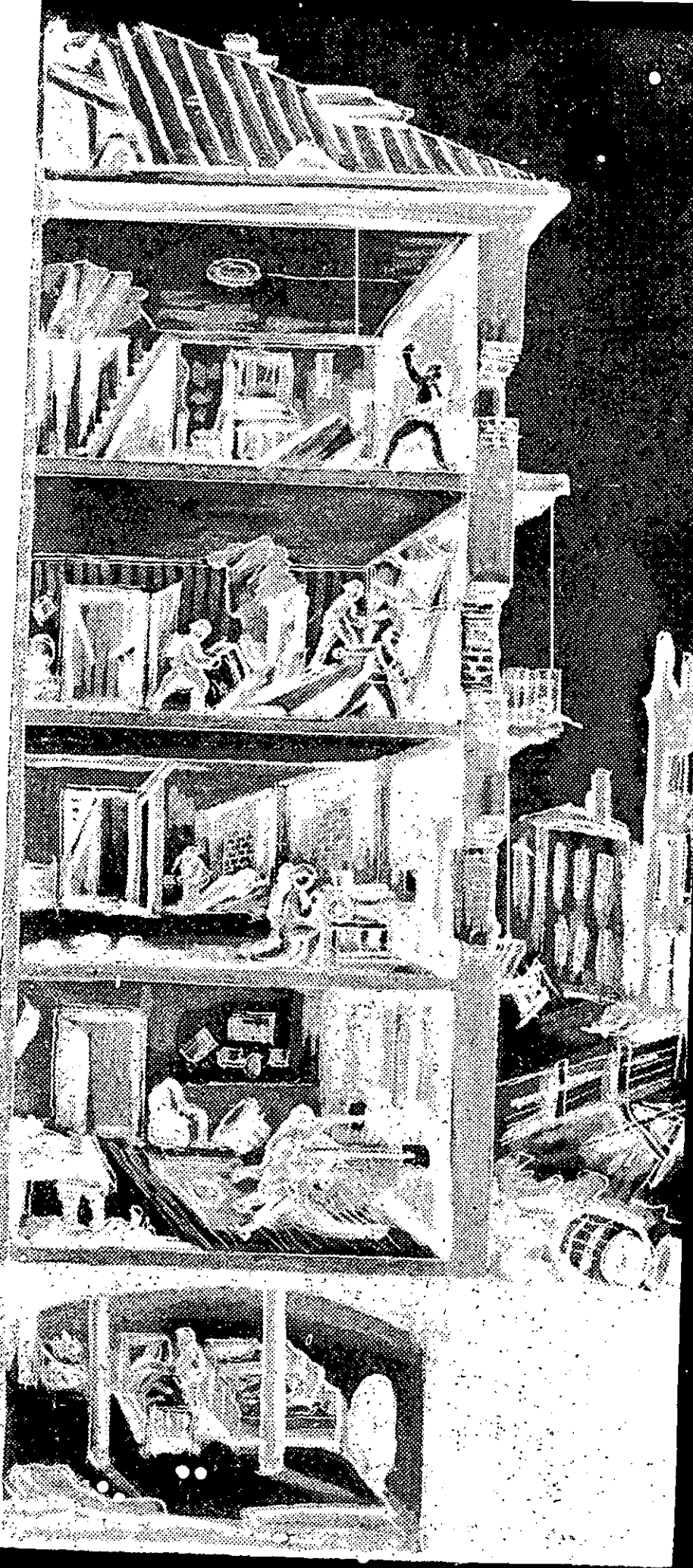
ואם אף-על-פי-כן הצליח האויב להתקרב כדי מגע מהודק, היו מקבילים את פניו
 ברימון-שלייה, בבקבוק-שלהבער ובמכת הידון. רימון-שלייה בקרב של רחוב
 הוא נשק חשוב ביותר. ברימון אפשר לשתק טנק ולקטול בבת אחת קבוצה שלימה
 של חיילי אויב שנצטופפו. ברימונים אפשר לרגום את האויב מן הדיוטות העליונות, משל לפצצה
 מוטלת מן האוירונים. רימון אפשר להטיל לתוך חלון ולהשיג אויב במקום שאין הכדור מגיע
 אליו, ובתגרות שבתוך הבתים פנימה, בפרוזדורים ובחדרים הצרים, יש להשתמש ברימונים,
 ממש כשם שמשתמשים בהם בשעת ביעורן של תפירות האויב; אל מעבר לכל זיו ומפנה --
 רימון! פרצת לתוך חדר, שחיל-מצב האויב תפסו — רימון! נאחז-האויב במרתף או בקרן
 זוית חשכה — רימון! והוא הדין בבקבוק-שלהבער. הוא אחיו של הרימון, ואין ביניהם
 אלא שהרימון מוחץ בריסיו, והבקבוק — באש אוכלת-כל.

והאיר, איפוא, נע חיל המצב, המגן על
 רובע מסוים? היאך נעים הסיירים, פלד-
 גות-הסער, בתוך סבכי המתרסים, המח-
 סומים ועמדות-האש? בשעת קרבות-של-
 רחוב הדרכים הם משעולי סתר וחביון,
 החיילים הומקים-עוברים דרך החצרות
 האחורניות, תפירות-הקלעים ומעברי-
 החיבור שנתפרו, דרך פרצות בתים וב-
 גדרות, התנועה חלה גם מתחת לאדמה
 — בנקרות החשכות של מערכת הביוב,
 לאורך קו השרברוב וכבלי הטלפון, על
 ידי כך אפשר לגשת אל האויב בהחבא,
 לארוב לו, להכותו מכת-פתע מערפו, או
 לכתרו.

* * *

הנה לפנינו בית שסוגל לצרכי הגנה, לא מעטים היו הבניינים הללו ברחובות סטלינגרד.
 לפנים היו שוקקים כאן חיים של שלום, חיים של עבודה- עוד רואים אנו את שרידיהם:
 איצטבא של ספרים אשר לאיש-מדע, שולחן של שרטוט אשר למהנדס, צעצועים שנעזבו ומחברות
 אשר לתינוקות של בית-רבן שהתגוררו כאן. בית זה נפגע בפצצות הגרמנים ופגויהם, אך
 חיל-המצב שלנו מחזיק מעמד איתו, הודף את התקפותיו של האויב. כאן קם והיה ההוי

המיוחד, הבלתי נשנה של סטלינגרד. נעבור כאן על פני דיוטותיו של הבית הזה ונראה, איך הפכוהו ידיהם החרוצות של חיילינו למשגב-עוז של התגוננותו.

בעלית הגג הוצבה מכונת-יריה נגד-מטוסים. היא מגינה על הבית מפני התקפות מן האויר. הגרמנים בקשו למחות עד היסוד את כל הבניינים בסטלינגרד, ומשום כך היו מטוסייהם עורכים התקפות-צלילה ומכוננים לקלוע אל כל בית ובית לחוד. חלק מן הגג תלוש, כדי שיהא נוח יותר לירית אש לכל עבר מהתקן-המגן הנגד-מטוסי. על רצפתה של עלית הגג שפוך חול, כדי לשמור על הקומות התחתונות מפני הדליקה העלולה לפרוץ אם יטיל המטוס הגרמני פצצות-הבער.

הקומה הרביעית תפוסה בידי הרמנים. נוח להם לרגום מלמעלה את חיילי האויב, המנסים לעזו על המכשולים שלפני הבית ולהרוס פנימה. כאן מצויים גם הצופים שלנו. הם רואים היטב את הסימטאות הסמוכות, הבניינים, החצרות, ומודיעים בטלפון למפקד חיל-המצב על כל תנועות האויב.

בקומה השלישית נשתכן צוות-רגמים. המרגמה יורה דרך פתח דלתה של הגזוזטרה. על הגזוזטרות רבוצים קלעילו ותת-מקלענינו. זוהי עמדה נוחה עד מאוד. בשעת הגנה על בית — עיקר חשוב הוא לתפוס את כל הזיזים, כדי להשתמש בהם כנקודות-אש, לפי שמכאן אפשר לקיים אש אגפית על פני הרחוב ולירות לאותן הפינות שבחזית-הבית אשר בהן יכול האויב להסתתר, בהתגנבו להגיע אל מבואות הבית. ואכן הגזוזטרה היא מחסה טוב מפני האש הבאה מלמטה, ביתוד כשהלוחם שוכב צמוד אל קיר-המעקה.

מקומה זו נוח גם לזרוק בקבוקי-הבער על טנקי האויב שניגשו, — הם יפגעו או בגג הצריח או בסבכתו של מדור-המוע.

ליד אשנב-יריה בקומה השניה רואים-אנו מכ"י בינונית על כנה. היא הוצבה על גבי שולחן-משרטטים גדול. כיוון שכרעי השולחן היו גבוהות יתר על המידה, היה הכרח לקצצן מעט. בקומה זו רואים אנו גם את קלעינו ותת-מקלענינו. החלונות, שאינם נחוצים להם לעריכת האש, נאטמו בלבנים. בשאר הפתחים נקבעו רשתות של מתכת. מבעד להן נראה הרחוב היטב, ואפשר לירות; אך עם זאת משמשת הסבכה לתפקיד-מגן חשוב: אם יורוק הגרמני רימון או בקבוק אל החלון, יפגעו ברשת ונתנו לאחור, יתפוצצו או יתבקעו מבחוץ.

בקומה הראשונה נתלש קטע של קיר, שפגע בו פגז כבד. אך גם בדבר זה השתמש חיל-המצב שלנו. הפירצה נסתמה בנדבכים-נדבכים איתנים של שקי-עפר, ואשנב לירות נקבע בהם. בעד האשנב יורה תותח נגד-טנקי, שתותחנינו גררוהו לשם מראש דרך הפירצה. מעל לתותח כונן צות-התותחנים; סככה של ברזנט, לשמור על עצמם מפני נתזי האבנים וגזיזי הטיח המתפורר, בפגוע בבית פגז, או פצצת-מרגמה.

מלבד התותחנים נשתכנו כאן מבקעי-שריונים. הקומה הראשונה או השניה היא העמדה הטובה ביותר לרובה נגד-טנקי. כך גם נשמרת היכולת לקיים אש שוטחנית לאורך הרחוב, ועם זאת — מפני היות הרובה בכ"ז מורם מעט — עף הכדור בזווית ישרה אל משטחי-השריון החשובים ביותר של הטנק⁶, וזוהי זווית הפגע היעילה ביותר.

עכשו נרד אל המרתף. כאן מאחורי המעבה של אדמה ומסד האבן, הוקם מקלט, שבו יכול חיל-המצב לחסות בשעת הפצצה עזה ביותר. כאן נשתכנו גם הפיקוד של חיל-המצב, וגם העזרה הראשונה לפצועים. השרברוב שבבית ניזוק, אך חיל-המצב מצטרך למים — לשתייה, לצינון המכ"י ולכיבוי הדליקות. החיילים חפרו במרתף באר עמוקה, ועכשו יש להם מים כל צרכם⁷. רואים אנו, איך הטבח-התורן מכין ארוכת-צהרים חיילית על גבי כיריים של

(6) שהם לוחות-שריון אלכסוניים במקצת. — המערכת.

(7) המדובר — באזור-עיר השבנים בקורבת גהר-וולגה האדיר, המרונה את רבדי הקרקע העליונים. — המערכת.

מבבסה כיתית, ואין בלבו אלא חשש אחד: מן תפגע פוגסית תועה פגיעה ישירה בדור.
אכן, זהו הויהמלחמה הסטלינגרדי!

מלאי התחמושת והמוזנות מאפשר לחיל-המצב לעמוד בהיאבקות ממושכה ועקשנית.
בכונו מערכת של הגנה היקפית בת כמה דיוטות, לחום ילחם אפילו בהיות נתון בתנאי הסגר
גמור. ואם אף-על-פי-כן יפרוץ האויב פנימה, או-גם לא יחול חיל-המצב מהתנגדותו. מן
הקומה הראשונה יעבור המאבק אל השניה, משם — אל השלישית, אל עליית-הגג, אל הגג,
ועד לארובת העשן יגיע, כל עוד נשמה באפיו של חייל אחד מחיילינו וכדור אחד במלאי.
ואם מוט יתמוטט הבית, ולא יהא טעם עוד להגן עליו, יטוש חיל-המצב במצות המפקד את
עיי-המפולת בהחבא. לשם כך נחפרה מן המרתף מנהרה ארוכה, המובילה אל מוצא-של-סתרים
בתצר הסמוכה. חיל-המצב יוצא ממנה, עובר לאחד הבניינים האחרים, הופכו לנקודת-משען
וממשיך להלחם, ולהשמיד את האויב.

* * *

ידועות דוגמאות רבות עד אין מספר מן המלחמה רבת הגבורה ואמנות-הביצוע שקידשו
חיילים סובייטים בבתי-המגורים, הבניינים הציבוריים ובנייני החרושת של סטלינגרד.
באחד הרחובות התנוסס לו בית בן 4 קומות, מס' 21א. הגנה עליו סיעה קטנה של
חיילינו. הגרמנים החליטו להתקיף בית זה. הם הרעישוהו מתותחים, הפציצוהו ממטוסים.
אחר-כך שלחו בו תריסר טנקים, כבדים, ותת-מקלענים על שריוניהם. חיילינו הסתתרו ליד
החלונות שבפינות הבית, שמהם נוח היה להמטיר אש על הרחוב, וכן בבנות-הספירה ומאחורי
מתרס, ליד הבנין. את פני הטנקים הגרמנים קידמה אש של מבקיעי-שריון. בחמש ממכוניות
האויב אחזה השלהבת. אך השאר הוסיפו להגיה קדימה. משקרבו הטנקים, החלו חיילינו
לרגמם ברימונים דרך החלונות. הם רצו מחלון לחלון, ובהסתתרות מאחורי הכתלים מפני
אש-הפרצים — בנחשוליה הקצרים — של הטנקים, הטילו את הרימונים ביד חרוצים. עוד
שלוש מכוניות ניזוקו. משערי הבית הומטרו בקבוקי-הבער על המכוניות שנעצרו. מחלונות
הקומה הראשונה היו צרורות ממושכים של כדורי תת-מקלעים עורכים קציר באנשי האויב
שנלו אל הטנקים, בהיותם נתלים אל שריונותיהם.

בקפצם מעל הטנקים, פרצו הגרמנים אל מבוא הבית. מלחמה אכזרית נתלקחה בחדר
המדרגה. אחד מתת-מקלענינו רבץ על פני משטח הקומה השניה ושעה ארוכה עצר את הגרמנים
ולא הניחם לעלות במדרגות. אותה שעה היו חיילינו שוקדים בחפזון לכונן מאחוריו מתרס
ממיני מטלטלין שמצאו בבית. הגרמנים פרצו אל הדירות התחתיות. מרגמתם החלה לירות
אל הבית, בכנה אל החלונות של חדר המדרגות. מיד אחר-כך הסתערו הגרמנים על המתרס.
אך קידמו את פניהם יריות ורימונים מדי מגיני הבית. אוי ניסו הגרמנים לעשות בערמה.
כמה מאנשיהם חמקו-עברו לחצר, עלו בסולם-הכבאים אל הקומה השניה והכו בחיילינו מאחור.
אנשינו עקרו אל הקומה השלישית וחיש-מהר כונו כאן מתרס חדש. ליד דלת הגוזזטרה
עמד על המשמר תת-מקלען אחד, שלא הניח לפאשיסטים לעלות בסולם הכבאים. האויב,
ישחמתו בערה בו, ניסה להטיל רימונים אל מעבר למתרס, אך לוחמינו היו קולטים אותם
בכפיהם בעודם במעופם וחוזרים ומטילים אותם בראשי ה"פריצים".

סוף סוף לא עצרו הגרמנים כוח לעמוד בקרב אכזרי זה וחזרו ונסוגו אל הדירות
התחתיות. שוב החלה מרגמה לירות אל חדר המדרגות. וחיל-המצב שלנו הוסיף גם הוסיף
להחזיק מעמד בגבורה. והוא שהנחיל את ההצלחה. בעוד ניטש המאבק העקשני בבית מס' 21א
החשה תגבורת. לוחמינו מגוש הבנין הסמוך עברו-באו דרך הגגות ויחד עם חיל-המצב של
הבית פרצו שם. אחד להתקפה שכנגד. הגרמנים, שאבידות מרובות נגרמו להם, עזבו את
הבנין עזיבה גמורה ונעלמו ברחוב הסמוך. הבית מס' 21א הוסיף להתנוסס כמבצר-אימים.

אך מה יש לעשות, אם האויב מצליח בכל זאת לעקור את חיל-המצב מבין כתלי הבית, או לכבוש רחוב שלם? כאן מתחיל לפעול החוק היסודי אשר לקרבת-החוצות: אם עקרון האויב מצומת-מגן, ערוך מיד התקפה-שכנגד אל תנית לאויב להיאחו, בכל האמצעים שבידך הך בו להגיסו! אם הצליח האויב לכבוש בית, מהר וכבשהו מידו בחזרה, צא להסתערות. אך ההסתערות על בית או על דירה הוא פרק בפני עצמו במסכת קרבת-חוצות, ועליה — במעם אחרת.

מבשול על פל צ'עד

«לא תמיד אפשר ביום סיומה של מערכה לדעת אם נסתיימה בתבוסה או בנצחון. — אלא? מחברת סיומה, או אפילו כמה ימים אחריה. איזוהי המערכה שהפסדתם בה? הלא היא זו שחשבתם כי הפסדתם אותה».

יוסף דה-קסטור

(סופר והוגה צרפתי נודע, בתמורת המאוח הי"ח-הי"ט)

«אינהו חוש-המציאות האמתית שאינו מסתפק במראיתם התיצוני של הדברים בלבד. הלא הוא חוש-המציאות של פוש, של דה-גול».

(מהערות סופר צרפתי, ב-1945, לדברי דה-מסטור)

הבטחת ארעי והבטחת קבע

למלחמה — או, ביתר דיוק, למצב המלחמה שאינו פוסק כמעט — באיזור ההררי שבגבולה הצפון-מערבי של הודו יש אופי מיוחד בתכלית. אופי זה נובע גם מן התנאים הטופוגרפיים של האיזור וגם מתכונות השבטים הלוחמים, המהחיים את אוכלוסיתו ועם זה הגם „האויב“ המתמודד כאן בשדרות המשלוח של הצבא הבריטי-ההודי. אך אם נרצה למצות את המיוחד לאורח המלחמה של קפרי זה מבחינה אופרטיבית, על כרחנו נאמר, כי זוהי בראש וראשונה מלחמת דרכים; ולא דוקא במובן (המקובל למדי גם במחשבה האימטרטגית של מלחמות אירופיות) של טיפוח עורקיהתחבורה הגדולים שבעורף, שכלולם וניצולם היעיל ביותר, אלא גם במובן הפשוט והבלתי-אמצעי של קרבות ומצביחיות על-פני הדרך עצמה, ועל הדרך, ובסביבתה הסמוכה, „סביבתה“ פשוטו כמשמעו: — סביבה משני עבריה, — וכן לפני כבדת הדרך, שתפסה השדרה המתנועעת, ומאחוריה. במובן קיצוני זה אף, „מלחמת-דרכים“ (והמעשה המתמיד של הבטחת דרכים) מגיעה בשום מקום אחר בעולם לידי הזדהות כזאת בין מלחמה „בכלל“ ובין המושג והמציאות של מלחמה-על-דרך.

כאלה היו פני אורח-המלחמה בספר ההוא מאז ומתמיד, — כלומר, מאמצע המאה שעברה. ה„דרכים“, אשר בהן נעה השדרה ועליהן נלחמת, היו לעתים נתיבי-שיירה מסורתיים היסטוריים, אך לרוב — אגב נסיונות-החדירה לאיזורי-הפרעות מרוחקים וצדדים פחות או יותר — היו אלה, פשוט, ערוצי נחלים שחרבו, המתפתלים בין ההרים ומכוסים שכבת חלוקי-אבן, אשר על פניה דרכו אנשי השדרה ובעלי-החי שבה — בראש וראשונה פרדי-המעמס-ההתותחים, ואתם בהמות-המשא וסיסיה-הפרשים. אך בעשרות השנים האחרונות, — מפני התפתחות מסוימת במושגי הפיקוח המדיני, הנוהג ההנהלתי-השלטוני, והשליטה הצבאית ברצועת-התחום, — החלה התקדמות השדרה לעתים קרובות להתלות אל התקדמות הדרך עצמה ולהזדהות עמה; — הפעם דרך ממש, שגם אם אינה משוכללת ביותר, אך סלולה ומיושרת כדי אפשרות להשתמש בה גם בימי חורף גשומים. מתוך כך, כמובן הואט במקצת קצב התנועות של השדרה, וכתוצאה מזה גשתנה במידת מה גם נוהג הבטחת הדרכים ואמצעי. מעכשיו החלו להדגיש עוד יותר את הבטחת-הקבע לדרך השדרה — שהיא גם דרך השיירות, הגעות אחריה-אליה, וממנה לעורף. אין הבטחת קבע זו מזדהית דוקא עם מקרי-בנית דרך; אלא שהיא התפתחה יותר בשל צרכי-בניתה, וכדי להקנות מושג על אורח הבטחת הדרכים במסעות הספר הצפוני-המערבי על-שני גלוייו גם יחד — הבטחת-הארעי והבטחת-הקבע — אין טוב מלתת כאן שתי תמונות מן הנעשה והמתרחש אגב התנועה-ההגנה השלוכה בכל אחד משני המצבים האלה.

וכאן המקום לציין: יש לזכור כי הדברים המתוארים אינם חלים אלא על תנועה ודרכי-תנועה שבתוך נוף מסוים; נוף מבוותר, פחות או יותר, כשרוכסי גבעות, ואפילו הרים נמשכים משני עברי הדרך, ולעתים חוצה אותם הדרך ועוברת בתוך מיצרים „צוארי בקבוק“ שונים; נוף שהנו חשוף ברובו, אם גם מזדמנים בו פעם בפעם שטחי שיחים לא מעטים ואף איי-חורש; נוף משובש בסלעים וטרשים המרבים מחסה — ולעתים גם מערות, שערכן רב ביחוד ביום; ולבסוף — נוף, שהפסגות שבו משמשות נקודות-מצפה, משלט ומשמר הנתונות מאליהן, על היתרונות ועל החולשות הטבעיים שבהן. מאליו יובן, כי כללי-הנסייון ותקנות-הנוהג המהוארים בזה אינם ניתנים לשימוש כמו שהם בתוך שטחי צמחיה צפופה, כגון בסביבת יערות או גינות פרדסי-פרי או גם מטעים סובטרופיים סמיכים, כגון הבננות וכיו”ב; וכן לא בחבלי

נשוב רצוף, מרובי הביניים, הגדרות והמטע, והחסרים את איזורי המצפה ושדות האש הנרחבים של חבל הארץ בדומה לוזיריסתאן שהרי הקרטט שבחופי הים האדריאטי, או לאזורים שבארצות הליבנט ובארצנו אנו. ועם זאת, מאליו יובן, שנקודות בודדות אין בכוחן להשפיע על תכונות היסודיות של הנוף האופייני שתואר לעיל. בתים (או קבוצות בתים) מבודדים אינם משפיעים על הנוף הזה אלא מעין השפעתן של פסגות או תלים בעלי הבצרון הטבעי; וכחמי צמחיה צפופה רק מוסיפים נקודות מסתור ומחבוא על אותן המצוינות למכביר אחרי הסלעים. נוף הרר מעין זה הוא, כאמור, אופייני לגליליה הצפונית מערבי של הודו; נוף גבעות דומה לו מצוי במידה רבה לאורך חופי הים התיכון.

...

בראשית היתה השירה, או השדרה, אשר המוקפים להבטחת דרכה הוצבו מתוכה, ולפרקיזמן מוגבל מאוד, עד עברה.

תנועתה של שירה, כשעליה להבטיח בעצמה את בטחון דרכה ואת שלומה היא, יש בה משהו מעין תנועתה של סירת משוטים, או, יותר מזה, — של סירה המונעת, במים רדודים, בעזרת מוטות דחיפה. מה שם נתקעים המוטות במים משני עברי חרטום הסירה ונשארים תקועים עד שתעבור ביניהם ותנית כירבתיה — (שאז מורמים המוטות שוב, ונתקעים שוב קדימה, לפני הסירה) — כך גם כאן. מקדימים את תנועת השדרה ע"י חקיעת מוקפים מזה ומזה, משני צדי הדרך העתידה, והם נשארים על משמרתם עד עבור "זנב" השדרה ביניהם.

ודאי, אין רשת ההבטחה הפרושה מסביב לשירה מצטמצמת במוקפים אנפיים אלה. לפני ראשה הולך משמר קדמי, המפלס דרך, והוא מצדו משתף פעולה עם שני המוקפים, הקדומניים ביותר אותה שעה; שלושה אלה מהחיים יחד מעין משולש של מצפה ואש, השומר על השדרה מלפניה, — והוא ההופך ליתד הפריסה של כוחות השדרה, כשנו נתקלה בהתנגדות חזיתית רצינית ובנסיון ממשי לחסום את הדרך בפניה. ואלו מאחרי זנב השדרה, שהוא המאסף שלה, נע עוד משמר נועץ קל, שלאמיתו של דבר ממלא הוא תפקיד של "מאסף" לגבי כל איש, בהמה או כל ירכב שפיגרו או שנשלל מהם כושר התנועה; והוא גם המבטיח את עורף השדרה בפני התקפות "מונבות" של האויב, תוך שיתוף עם המוקפים העורפיים. אופן הצבת המוקפים והמשמרות מעברי השדרה מותנה, כמובן, במבנהו הטופוגרפי של השטח. אך הלא זוכרים אנו, כי בדרך כלל המדובר כאן הוא בנוף גבעות ופסגות פחות או יותר חשוף — ובדרך הטבע בוחרים לכך, איפוא, עמדות משלט על גבעות או רמות הנישאות יותר. אם כי יתכן שמספר מסוים של משמרות ומצפים — וביחוד מן הקטנים שבהם, שאפשר להניח, כי עין צר, הצופה מן המחבוא, לא תשופם, — ייתקע או יוסתר בנקיקים ובפתחי ואדיות שונים, אשר שדה המצפה ייכר להם: — בין לגבי הפסגות וכרכולת הרכסים שהאויב והאורב עתידים להיאחו ולנוע בהם, ובין לגבי השטחים החמים שסביב למשמרות מוקפה של השדרה עצמה. ואגב, גם נקודות המוקף עצמן לא תמיד תקבענה בראש פסגה ממש. לעתים קרובות, מתוך רצון להמנע מהתבלטות על קו הרקיע, יבחרו להם מקום בראש המדרון, וביחוד בהודמן להם המחסה של שרשרת סלעים או מעין כך. כל זה נאמר על סוג הנקודות הטופוגרפיות המשמשות את שרשרת המוקפים, — ומאליו יובן שגם מידת התלילות של מדרוני העמק משני עבריו (כו) נעה (השדרה), ומידת ביתור השטח וריבוי הגאיות העמוקים בין הגבעות המרובות — עלולות להשפיע השפעה רבה על בחירת הנקודות. אך ישנו גורם שני לכל שיקול, — והוא גורם המרחק.

גורם זה גשתנה מאוד בעשרות השנים האחרונות עם התארכות הטוח של נשק האש הקל. איזור ההבטחה המוחלט של שירה נעה, ולו רק לגבי אש רובים הישיים, זקוק לרצועה של שנים שלוש ק"מ, לפחות, ברוחב. כשמופיעים המקלע וביחוד המכ"י, עלול תחום המינימום הזה לגדול עוד; וגובר ההכרח לרחח את כלל הרכב ואנשי השירה לאורך הדרך (בשל האינטנסיביות של פגיעת האש האבטומטית וצפיפותה) דבר המאריך ממילא את השדרה ומגדיל את מספר

המוקפים הנדרשים. אך, עצם הצבת המוקפים צריכה, כמובן, זמן — והזמן הזה אף הוא מתרבה
הולך במידה שמתרחב איזור ההבטחה ההכרחי לשני עברי הדרך. כי כל מוקף משתלח מן
הדרך, מחלקו הקדמי של גוף השדרה, אל אחד העברים, — או בוית ישירה אל הדרך, או, על
פי הרוב, באלכסון־מה קדימה — לאותה נקודה שנקבעה מראש כעמדת המוקף. וככל שאיזור
ההבטחה רחב יותר, מרוחקת יותר עמדת המוקף, ורוב יותר הזמן הנדרש כדי להגיע אליה.
ובחזור המוקף — בהחל מאסף השדרה לעבור על פניו, — נאלץ הוא שוב לעבור בערך אותו
מרחק עצמו עד הגיעו לדרך (גם עכשיו, על פי הרוב, באלכסון־מה קדימה). כיון שבמצב של
איזור־הבטחה בן שני ק"מ לרוחב יצטרך כל מוקף לעבור אל עמדתו ובחזרה אל הדרך 3—2½
ה"מ, ובאם נניח כי בממוצע יכול המרחק בין המוקפים הארעיים האלה להיות ק"מ אחד
לערך — ונשים אל לבנו, כי לרוב תהיה מהירות תנועתם של המוקפים מהירותו של רגלי, —
נמצא שמהירות השיירה לא תוכל לעלות הרבה על מחצית (או, על צד היותר טוב, עד כדי
שני־שליש) ממהירות תנועתה של פלגת־רגלים. אילו היתה זו נעה בדרך־השיירה, ועתים גם
תפחת מזה (1).

מהערכה זו של גורמי הטופוגרפיה, הטכניקה־של־הנשק וה"לוגיסטיקה" יש להסיק כמה
מסקנות: האחת מהן היא, כי לעתים קרובות מוכרחות שיירות לוחר על "הבטחה מוחלטת".
מספר המוקפים ומידת צפיפותם נקבעים או לפי אמת־המידה של מניעת מחסומים ומארבים
על פני הדרך, ולא לפי הסימן הקיצוני של מניעת אש צלפים. בדרך זו ניתן לזרז את תנועת
השיירה כמעט עד לממוצע של פלגת רגלים, אבל בתנאי שהמוקפים, גם במרחק המוקטן בין
הדרך לעמדותיה, יהיו זריזי־תנועה ביותר, ושהפלגה־להפרשת־מוקפים, הצועדת כרגיל מיד לאחר
חלוץ־השדרה הקדמי, תהיה לפי שיעור כוחה מספקת לשיגור מחלקות־מחלקות (זה הגודל הרגיל
למוקף בגבול הצפוני־מערבי, אם כי במסיבות אחרות יכולות הללו להיות כחות־כחות בלבד)
במשך המסע כולה, — בלי שיהא הכרח להעצר ולהמתין עד שתגיע שוב קדימה "פלגת־המוקפים"
שחזרה, ההולכת עם המאסף.

ולעתים אפשר להסיק גם מסקנה אחרת: שיירות, שכולן רכבי־מונע, עם רכבי־שיון קל
בחלוץ ובמאסף, עם ארגון מודקדק וער מאוד של מצפה, ואש אבטומטית לאתה, לעבר רוכסי
הגבעות ונקודות המארב האפשריות; ושיירות כאלו צריכות — לשם בטחונן — לסמוך בראש
יראשונה על מהירות, — ואין הן באות בחשבון אלא על פני דרכים כבושות, וכשבמרחק־מה
לפניהן נעה פלגה מיוחדת — מפלסת (ומסתכנת), — היא רבת יכולת־קרב, ומכילה גם חלל־
מהנדסים ואמצעי פריצת מחסומים ותיקון דרכים. מאלו יובן, כי שדרות מעין אלה זקוקות
מאוד לסיוע־של־לוחאי מן האויר — למצפה ולאש. והמדובר בשיירות חל גם על שדרות־צבא
הממונעות בשלמות.

בזו־ההכוחות הרב, הכרוך בתנועותיהן של שדרות, "כבדות" יותר בתנאים שתוארו כאן,
הביא כבר מזמן לנסיגות של הבטחת־קבע לדרכים ולשיירות.

האמת ניתנת להאמר, כי גם הבטחת־קבע דורשת העסקת אנשים, השקעת מרץ וזמן
לרוב; ובתחילתו של דבר נראית השקעה זו מרובה מן הנדרשת אנב הבטחת־הארעי שתוארה
כאן לפרטיה. אלא, שעם כל יום ושבע החולפים והולכים, ועם כל רשימת שיירות, שעברו בדרך
באותו פרק־זמן, מתברר והולך החסכון הטופי, בין במספר השעות והימים שמוציאה חטיבת־
הבטחה מסוימת לתפקידי־המשמר, ובין במניעת ההפרעות בתנועה.
בעצם, אין לך דבר הפשוט יותר מתפיסה זו של הבטחת־הקבע. אותם המוקפים עצמם,

(1) רש האפשרות — באם תושג — לשיגור מוקפי־אנפים מהסוג הנ"ל ברכב, בעל
כושר־מעבר רב, תוכל להביא זירונו בתהליכי תנועת־השיירות באורח־הבטחה זה.

שהשדרות העוברות היו משגרות אותם אל עמדות המשלט שמשני עבריה הדרך לשם שהייה בהם פרקוזון קצר — הפכו עכשיו למשמרות של־קבע (או „חילות־מצב“ ועירים) באותן עמדות־המשמר. ולא השדרות (או משמרת־הליווי אשר לשיירות) תשגרנה אותם עתה, אלא ברגע שמחליטים על הבטחת־הקבע, תשלח חטיבה מיוחדת, אשר תעבור לאורך הדרך כולה, בהציבה בכל מקום שבהכנית את נקודות־המשמר הקבועות. משייעשה הדבר, תוקטן ממילא במידה מכרעת עצמתם של משמרות־הליווי שיש להקצותם לכל שיירה. וגם השיירות, וגם השדרות הצבאיות בעלות התפקידים האופרטיביים, תשוחררנה מאזיקיהן הקודמים ויתור להן כושר תנועתן המלא. אכן, אנשי המזקפים יהיו עסוקים בתפקדם בשלמות, יומם ולילה. אך השקעת־כוח זאת תתחלק או על פני כל השדרות־השיירות, שתעבורנה באותה כבדת הדרך במשך אותו יום, — וגם במשך כל תקופת קיומה של שרשרת־המזקפים. אם באיזורים שוממים ומרוחקים ביותר אפשר לעתים לפקפק בכדאיותא של השיטה הזאת, הרי בעורקית־תנועה חיוניים, — כשהם מובילים לקראת איזה מרכז־חשוב, או משמשים צינור איסטרטגי הכרחי, או נדרשים לאספקת צבא או אוכלוסיה מרוכזת, — עשויה דרך־הבטחה זו להשתלם עשרת מונים. ובינתים עלולה היא למלא גם תפקידים נוספים בעלי ערך אופרטיבי מובהק. כי שרשרת־משמר מעין זו, שהיא כמעט רצופה מהוה כמילא קו־„קורדון“ החוצים את הארץ, ומכבידים מאוד על תנועתן של כנופיות מאיזור־מחבואים אחד למשנהו; ובעצם היא מכשירה את התנאים ליצירת כמה „מלכודות־ממילא“ גדולות, ולא מן הנמנע הוא שאגב הקמת עמדות־הקבע למזקפים יתברר, כי תוספת־הביצור שלהם, הבחירה המדוקדקת יותר של תנוחתם, ו„רישום“־אש מוקדם לכלים השונים שבתוכם אל פני שטחים נראים ו„מתים“ שברוחים שביניהם — וכן הפעלת מארבי־לילה, „נחים“ ו„נעים“, בשטחי־רוחים אלה — יאפשרו את הקטנות מספרם לכבדת הדרך המסוימת.

אכן, גם לאחר בחירת־עמדות מדוקדקת ביותר, עם מיטב הביצור האפשרי במסיבות אלו, עלולה שרשרת־המזקפים כולה — וכל עמדת־מזקף בפני עצמה, — לסבול מכמה נקודות־חולשה או ביקסטיביות: השרשרת כולה — מן החולשות והליקויים הרגילים שבכל קו־„קורדון“ („חבל־גודר“), הארוכים, המפזרים את הכוח להרבה נקודות לאורך הקו, והנוחים משום כך להפרץ ע״י כל ריכוז אויב (אם כי מול אויב מעוט־כוח אפשר שאין ליקויים אלה ממשיים כל־כך); וכל עמדת מזקף בפני עצמה, עם היותה גורם־הבטחה לעורק התנועה, תהיה ממיא גם חניה — מבודדת במידת־מה, — לקבוצת־אנשים לא גדולה, בחבל עויין ובשטח מכותר, כשהיקפה המצומצם לא יאפשר לאנשיה לא בסחון רב מפני אש או הסתערות, ולא גותח זנינימלית של מרחב־תנועה או מנוחה מובטחת. אמנם, גם לגבי חומרי־התנאים וקשי־ההוי שבשיירות בעמדות־מזקפים כאלה אפשר לומר, כי עצם היותן חוליות בשרשרת יכול ליטול משהו מן הקושי והרבה מן הסכנה, שהיו מלווים התיצבות כזאת, של משמר בפסגת גבעה שוממה, לו נעשה הדבר במבודד (אגב, מסיבות־הקיום, ההוי, כללי הזהירות, נוהגת־הבטחה, שוממה, לו נעשה הדבר במבודד כזאת באיזור גבעות — הם נושא רב־ענין בפני מצבה הטקטי הכללי של עמדת חניה מבודדת כזאת בסביבה בלתי ידידותית ופרימיטיבית, עצמו, העלול להיות אקטואלי לגבי כל חבל־ישוב הנתון בסביבה בלתי ידידותית ופרימיטיבית, „שבטית“ או שבטית־למחצה, והוא מעניין בהבטחת תחומיו, במניעת פגיעות, בקיום קשרים חיוניים, או אף באזעקות בעוד מועד, — אלא שראוי הענין למתן הדגמות וניתוח־מסיבות בהזדמנות מיוחדת). בדיעכה, בתוך השרשרת, ישנם כמה גורמים מקילים ומסייעים. סיוע־האש ההדדי, שמתאפשר למזקפים הסמוכים (משני העברים), לפי עצם הכנית הצבתם, יש בו כוּי להקל הרבה על הגנת־הלילה, וכיחוד על ידי מניעת שטחים־מתים; הכשלת התוקפים עשויה להיעזר עוד יותר בפעולותיו של „הפטרול המרחף“, אשר עליו יורחב הריבור בהזדמנות אחרת (ע״י עמ' 47) ואלו הקלה לתנאי קיומו של משמרת־המזקף עלולה לבוא משיירת־השירת, העוברת לעתים מזומנות לאורך הדרך ומספקת למזקפים תחמושת, רפואות, מזון וכע״ב, מפנה חולים ופצועים, מביאה דואר סרטי ואינפורמציה רשמית, המפורטת יותר מזו האפשרית באמצעי

חאיתו ואף גם דרך האלחוט, באם מצויד המוקף במכשיר אלחוט. אך גם לאחר כל אלה יהיה השירות במקופים שירות שיש בו מתיחות, יגיעה ועייפות, בין ברגעי ההתרגשות שבו ובין בשעות השעמום שבו. על כן חשובות ההחלפות לעתים לא רחוקות.

אמצעי איתות מכל המיניע הנם גורם חשוב בשירות שרשרת המוקפים, לקשר ההדדי ולמגע עם השירות. כן חשובים אמצעי התאורה וזיקוקים דינור, בין להארה ובין לאיתות. כללו של דבר: בארץ, שבקרב אוכלוסייתה ישנו יסוד ניכר של אנשי-שכטים או כפרים, המתנכל לעורקי התחבורה ונפוץ על פני הארץ כולה, קלי-תנועה בהרים, ועלול להופיע בכל מקום. — אם כי איננו מציינן בארגונו המרוכז או בציודו הטכני, — בארץ כזאת עשויה הבטחת הדרכים החיוניות ע"י שרשרת-מוקפים קבועות למלא תפקיד רבי-ערך; בתנאי שהיקף הכוחות יהיה מספיק, שיופעלו "פטרולים-מרחפים" ויקוימו רזרבות נעות ניכרות, בין לשם מהלומות-נגד במקומות הדרושים, כלפי ריכוז היריב, ובין לפעולות גדולות של ביעור, שייעשו על פני רצועות ארץ שבין השרשרות. פעולות פעולתם של קווי-המוקפים, ושל הפטרולים המרחפים ושאר חטיבות נידות אחרות, וכן של גופי-הצבא שנועדו לאופרציות רבות-היקף ומכריעות יותר. — תגדל תמיד במידה שיסתייעו ביסודות ידידותיים של תושבי-הארץ, כיחידה סירים, מורי-דרך, רזרבות לגקודות קוי הבטחה שלמים, כגון כבישים, צינורות-נפט, מסילות-ברזל, כגון גשרים, מפעלי-מפתח, או לאורך קוי הבטחה שלמים, כגון כבישים, צינורות-נפט, מסילות-ברזל, ובמידה שאלה ימלאו גם את תפקידי "ההבטחה-המרוחקת", האקטיבית והמתמדת, של הדרכים — בדומה לפלוגות ה"סירים" בגבול הודו (מילדי הספר, בפיקוד קצינים בריטים) הכודקו ומסירות ברכטים הגבוהים יותר והמרוחקים יותר מעורקי-התנועה עצמן — עלולים גורמי-יעור כאלה אף לשנות מיסודם את תמונת "החוט-בקוף-המחט", ואותה מידת ההקפדה המחמירה בכללי-הזמירות, — האופיינית להבטחת-הדרכים בארץ נטולת-בטחון, — כפי שתוארה כאן.

גנ. סיר אנדריו סקין

ה ל כ ו ת מ ש מ ר - נ י י ד

כדי לאפשר חופש-תנועה לפטרולים באחת מאותן הגזרות של דרך טוצי, שהופקדה עליהן שמירת-קבע למנוע את הסיכון לפטרולים חלשים היוצאים מתוך מוקפים, וכדי ליתן לפטרולים כאלה סיכוי לעשות מעשי-אפתחה ולשנות בכל יום את אורח מסעם, החלו בשיטה שכינה בשם "המחלקה המרחפת". אכן, היה זה כינוי משונה במקצת, אך הוא הצליח לתאר את הענין יותר מכל השמות האחרים. מחלקה מצוידת ציוד קל געה לה כחפצה אילך ואילך באגפי הדרך, בין המוקפים הקבועים, ברדת הלילה היתה לנה באחד המוקפים שהתאימו לכו, ועם שחר היתה מחדשת את פעולתה; ומומן לזמן היתה חוזרת לאחד המחנות הראשיים, לשם מנוחה. העיקרון המדריך היה, שאסור לה למחלקה לשהות במוקף אחד שני לילות רצופים. שיטה זו הצליחה ביותר, עד שסטו מעיקרון זה, — ומטעם זה או אחר, היתה מחלקה אחת מבלה שלושה לילות רצופים במוקף אחד. למעשה, חדלה המחלקה המרחפת לרחף, ומאליו יובן כי האויב הרגיש בכך, והיא חדלה להתקיים בכלל.

מובן, שבלילה הראשון לא קרה כלום. אך כשחזרה המחלקה למוקף ללון בו לילה שני, זקפו צופי האויב את אזניהם — ולא לשוא, כי כשיצא הפטרול בבוקר הרביעי וירד לו, בנועו במדרונים, שנראה היה כי הובטחו ביאות, — כולם בשדה-הראיה של המוקפים במעבר לעמק — על פני שני "דרבנות" רמה סמוכים, והכל ככתוב בספר-המופת למלאכה מסוג זה. — הרשמד כליל, בשטח שהיה "מת" לגבי המוקף שאך זה עזבו, ע"י שתי חבורות

מאנשי השבטים, כשכל אחת מהן אוגפת באשה את החיילות היורדים על פני ה"דרכנות" לימים או לשמאלם.

ה"מחלקה המרחפת" הקשורה בכל הענין של הגנת קווי החבורה, היא היא המלאכה לקצין הצעיר. בתנאי של ניהוג נכון יכולה חבורה כזאת לזכות במידה רבה כאותו יתרון האפתעה אשר בלעדיה נהנה ממנו בעיקר האויב. אין לך דבר השוא על אנשי השבטים יותר מהצלחת זולתם להתגב ולבוא מעורפם; והרי חבורת אנשים, שהיא קלת ציוד ומתאימה לכך בגודלה, תוכל לעשות דבר זה — אמנם, לא בקלות — כשחזיתה ועורפה ואחד מאגפיה מחופים על ידי מזקפי הקבע, שעל ידי כך היא נעה לחפשי בינות לגבעות, בתחום סיועם של המזקפים והג"ל. אבל אסור ל"מחלקה המרחפת" להתרשל כלשהו בביצוע התנועות עצמן. והשינוי בזמני המסע וכיווני התנועה מיום ליום, הנדרש לפי ספר ההוראות רשמי, אין להשיגו אלא אם כן לנה החבורה בכל ערב במקום אחר. וכן יכולה היא לצאת ולנוע בחשכה אל אחת הנקודות שיש להן צד של יתרון בשביל מטרותיה, מתוך תקווה שעם שחר תגלה כנופיות, שהן גם הן סמכו על החשכה בחפצן להגיע בסתר אל הנקודה שבחרו לעצמן לשם עריכת מארב (1). תנועה כזאת בדין הוא לעשותה בשעות המוקדמות — זמן מה לאחר חצות — והיא צריכה להיות קצרה; כי אין טעם לערוך סיורי פטרול בחשכה — אלא אם כן מבוצעים הם מתוך אי-נוע. אכן, דבר זה מוזר למשמע אוזן, אך אמת בו (ראה להלן): "עצות ותחבולות להכשלת כנופיות שבטים".

ועוד דבר נכבד, עליכם לזכרו בשעה שנעשים הסיודרים עם אנשיכם לקראת מסע מעין זה: אסור שמישהו — פרט לאנשים אשר על פרדיה המזונו והכבודה שלכם, לך ולסגנון — ידע, בטרם תצאו למקום חנית הלילה שלכם — באיזה מקום מתעתדים אתם לתקוע יתד בערב ההוא, כי עוף השמים יכול להוליך את הקול, ואשר לנוהג הטקטי שלכם במשך היום, הרי המצוה היא — סיירות ערניות, השגחה מתמדת, אם במשקפת ואם בעיני סתכלנים מומחים, על פני השטחים שיש לחצותם, ומעל לכל — תנועה, המחופה ע"י כוונות-אש מתמדת, בין של המזקפים הסמוכים ובין של חלקי חבורת פיקודיך אתה.

עצות ותחבולות להכשלת כנופיות שבטים

אחת הדרכים הטובות לתת אימה בלב אנשי השבטים היא רביצת מארב לעלפים עם רדת החשכה במרחק מעמדותינו. הדגש הוא על "רביצה" כי ע"י סיור בפרטרולים לא יושג בספר שום דבר בלילה (2). התנועה עשויה לקלקל את הכל. לכן בעמדת לערוך "צ'אפו" (מארב) לילי כהלכה הקדם להכנס בו והסתתר כבר משעות אחה"צ המוקדמות, כדרך שהיית עושה אילו ארבת לנמר, לפי שלעולם אי-אתה יכול לשער היכן יכול הנמר האדם לצפות לך, על כן בלבד עליו את דעתך כדרך שאחה עושה לנמר: יהיו האנשים מהלכים להם באורח טבעי בסביבות המקום, ולאחר זמן יסתלקו משם כאילו לא אירע כלום, וישאירוך עם אנשיך ויפקידום בידי הלילה והמזל. או בדרך

(1) כל אלה הם דברים העשויים להזכיר ללא מעטים כארץ את דרכי פעולתו של א. צ' וינגייט בשנות 38-1937. — המערכת.

(2) אכן, בענין זה מחולקות הדעות והן התלויות גם בתנאי הסביבה ואופי האויב.

והגני סקין אף הוא בדברו על "המחלקה המרחפת", עומד על האפשרויות לתנועה בלילה העשויות להועיל הרבה.

אחרת אם קרוב המקום, צא לשם לאחר חשכה, התכנס בו וארוב. אך הלילה לך לעשות מעשי
ההבל של "גינז" האויב בלילה, כי האדם שינוע יכריו עלידי כך על מציאותו שם: והרי לשם
הצלחת הענין ראוי שהאויב יקרב אליהם. כך אולי ילכד בפח אגב-אורחא. בהחילך לעסוק
במלאכת-לילה זאת עיסוק של כובד-ראש, ואין לכם סימן-הבריגדה, — חייב אתה לקבוע לך
איזה סימן-היכר. יפות לכך טפיחות קלות על התחמושת, על צקלון-הצד או הכיסים (אם הוסרו
הצקלונים) ופעם בפעם אפשר לצרפן בצירופים שונים. קתות קרובים אינן יפות ביותר לענין
זה, שהרי גם לאויב יש קתות ל"גגן" עליהן; אך העיקר הוא שיהא לך סימן-היכר. סימן כזה
עשוי לפטרך מהרבה דפיקות לב של היסוס וגם למנוע מקרי אסון אפשריים.

אך יש גם דרכים אחרות להכשלת האויב, שאינן כרוכות בסכנה, וכולן מסוג הפחים
הטמונים. מטען של אבק שרפה, שהוטמן ב"קבר" מדומה, ירפה ידיהם של מחללי-הקבר, (מעשה,
החביב על בני-השבטים האפגאנים, כלפי קברי ה"כופרים" הבלתי-מושלמים. — המערכת)
כמנהג הנאה שחמדו להם ברנשים אלה; והוא טוב הרבה יותר מן התחבולה הישנה של קבורת
פרד או אשפה מעל לגויה. ושוב: מטען מעין זה, יחד עם מדלק-שפורת-החיכוך, יפיל בפח גם
את הבחור הלהוט אחרי ספורט של ניתוק חוטי הטלגרף. ספורט זה הוא פגע-רע נפוץ עד מאד,
ולאו דוקא מטעמים צבאיים, אלא גם כדי לזכות בחומר חזק להפליא שאפשר לחבר בו, שתי וערב,
את המסגרת של מטת-המשפחה. ירוץ לו בחור זה עליו ושמח רוץ וגלגל בטבעת-ענק כרבע
מיל, ופתאם ימצא שהחוט המועיל הזה נאחז במשהו. הרי מאליו מובן שסבור יהיה, כי איזה שיח
או אבן מעכבים כאן, מיד ימשוך בחוט משיכה גמרצת — ובקול שאון גדול יטלטל עצמו
לעולם שכולו טוב. כרגיל, עשוי הדבר הזה להפסיק לזמן מה את כל מעשי הניתוק.

ועוד מעשה הכשלה — שמוטב לעשותו תמיד רק במצוות פיקוד גבוה יותר — הלא הוא
תיבת תחמושת, שמולאה אבק שריפה ומדלק-שפורת-החיכוך מחובר אל הפין המפציל שלה,
שנשמטה כביכול בדרך הטבע, אגב נסיעה; מיד תתקבץ חבורה הגונה של גיבורי-החיל מסביב
לשלל הזה, הגדול מכל, לחלקו, — והרי לכם! אכן זה טכסיס מגונה למדי, אך כל פח-יקוש הוא
כך, אם מעט ואם הרבה, "ועם כלבים תודאב".

אין לשכות-מה רבה התמדה שחומדים אנשי השבטים את הגמלים העוים שהצבא מביא
אתו לשחיטה. חומק לו איש השבטים עם הביזה הזאת, לעשרות ולמאות, ממש סמוך לחוטמם
של הזקיפים. השתמש-נא בפתיון זה. שים עצמך מתרשל, כביכול, ואח"כ ארוב לו.

רבי-סרגינט אליהו השקוביץ המנוח, שנפל במעשי איטליה,
התענין התענינות מרובה בספרו של גנ. א. סקין: "Passing it on" (אשר
ממנו לקוחים הקטעים שהובאו לעיל ועל כמה מפרקיו מבוססת גם הסקירה
"הבטחת-ארצי והבטחת-קבע"), אבל לא זכה לתרגמו לעברית, כאשר קיווה.

ארץ-ישראל 1936-38 — ואזיריסתאן 1937

(מלקח הבטחת דרכים במלחמה ועירה).

שמירת-המגן — ולא דוקא הדיכוי הנמרץ, היתה בארץ-ישראל חוט השני בקו המדיניות שנקטה הממשלה — קשה ביותר היה לקיימה למעשה, מפני ריבויים ואופים המגוון של העצמים „הנוחים להפגע“ אשר האויב יכול היה להתקיפם. אופיו המבותר של חלק גדול של הארץ, וכן תנוחתן של הדרכים הראשיות, שעברו גם בין איזורי-גבעות, הם שנתנו באופן מיוחד אפשרויות רבות למאדבים.

קו זה של שמירת-המגן שנקטה הממשלה הניח את כל היזמה כולה בידי המורדים; והחיילות לא יכלו לגרום להם אבידות של־מש אלא ע"י התקפת-נגד לאלתר על חבורות בעצם ציסוקן של הללו במעשי האלמות. התכניות להשגת תכליתן של התקפות-נגד כאלה נעשו שיטתיות יותר ויותר; אך אעפ"י ששיתוף הפעולה הראוי לתהלה, בין הפעולות של חיילות הקרקע ושל חיל-האוויר היה מרובה, אי אפשר היה להגשימו אלא בשעה שהאויב כבר נטל את היזמה לידיה. ההודמנויות לכך היו באות בעיקר בשעת התקפות על שיירות. בדרך כלל היו השיירות מוגנות ע"י מכונית-שריון בראש השדרה ומכונית-שריון בזנבה; וכן הכילה השדרה פלגה קטנה של רגלים, הנכונים לצאת מתוך מכונית-המשא שלהם כשכלי-הרכב יעצרו ע"י מתסומי-דרך, או בכל הודמנות אחרת, ולאסור קרב. במקום שהיו מצויים מרגמות, או תותחי „פוס-פוס“⁽¹⁾ ימיים, היו מוסיפים אותם לפעמים למישמר-הלווי, ואישים היתה יעילה ביותר. עם זאת לא היתה כל תועלת בכך שליווי כזה ידלוק אחרי אויב, קל-ציוד ממנו, על פני נוף טרשים הור לו. וזהו הטעם שיסוד הכרחי הוא בשדרה הפלגה האלתוטית, שיכלה להועיק מטוסים, וחיל-מחץ של רגלים ממונעים, מהמרכזים המתאימים. כן היו מטוסים עומדים הכן תמיד לשיתוף-פעולה עם הצבא באיזורים מסויימים, אם כי ידיהם אסורות היו באיסורים חמורים. כך, למשל, לא הורשתה הפצצה כלשהי בתחום של 500 יארד ממקום מגורים או מכפר, ובלי רשיון מיוחד שינתן מראש אסור היה להשתמש בפצצה הכבדה מ־25 ליטרא (11 קילוגרם). מלבד האבידות שגרמה הפעולה האוירית הביאה זו גם תוצאה חשובה יותר, הלא היא הצמדת הכנופיות לקרקע, תוך חיפוש מחסה מן הפצצות ומאש המכ"י. ודבר זה הוא שנתן לחיל-המחץ של הרגלים את האפשרות, מיד בהגיעם, להציב את כל־רכבם במרחק מתאים מגיא המארב, לעשות את דרך-גישתם במעוקף אל עבר קו הנסיגה של האויב, שאת מקום הימצאו הורו להם המטוסים. שיתוף פעולה כזה בין האויריה ובין חילות-הקרקע לא זו בלבד שגרם אבידות, אלא גם נתן לחיילות את האפשרות לתפוס מורדים פצועים, נשק ותחמושת.

החיילות גם הם סייעו לחיל-האוויר, בציינם על ידי איתות את מקום המצאם של כנופיות האויב, שהוטרו ממחבואיהן. את מלאכתם היו עושים בציוד קל ככל האפשר; את מקלעי „לואיס“ היו מסלקים, ורק לעתים רחוקות היו מכוונות-היריה מועתקות הלאה מן הכביש; ולא היה ערכן רב, אלא אם כן נכונות היו לפתוח באש מיד עם פרוץ האויב ממחבואו, כדי להמלט מפצצות-מרגמה. החיילות סמכו בעיקר על אש הרובים ועל דימוני-הרובה. המרגמות, לכשהיו, חשיבותן מרובה היתה עד מאוד בהברחת המורדים ממקומות-מחבוא טובים ואפשר היה לטלטל מרחקים ניכרים, אם רק היתה יכולת לקיים חילופי-משמרות של הפלגות המטלטלות או כשהשתמשו בתובלת-חמורים שאורגנה מניה וביה⁽²⁾. את החמורים היו מעבירים בלא-קושי

(1) „פוס-פוס“ (מקור השם בחיקוי צלילי) — תותח קל אבטומטי מהיר-ירייה, לרוב בקוטר של 37 מ"מ, ומשקל פגזו — כמחצית קילוגרם.

במכונות-משא והחמורים היו נהגים למדי מן הטיול). חסרונם היה בזה שבשעת תנועה על פני שטחים מסולעים היו איטיים מעט מן הרגלי. אגב זה נתברר שאפילו בימים אלה של מיכון כדאי לאמץ אנשים בשימוש בבהמות-משא.

השתמשו, כמובן, גם בצורות אחרות של פעולות-תגובה כגון הסמנת פחירוקשים ללכידת החבלנים, אך יותר משהיה להללו- ערך לגרימת אבידות, היה להן ערך כאמצעי של הפחדה. יריות-הצלפים לתוך מחנות וכו' היו תמיד רק הטרדה והקנטה, ולא קל ביותר היה למצוא תרופה לכך. נסיונות לערוך מארבים לצלפים, או לעקרם ממקומם ע"י פטרולים לוחמים קטנים, נעשו בלא הצלחה יתירה; וצדודות אש-מרגמות או מכ"י היו בדרך כלל התשובה התכליתית ביותר. ואלו תשובות אש-רובים היתה לא רק חסרת תועלת, אלא גם רעה מזו, שכן הטילה על פי הרוב מהומה וטרדה, ויותר משיכלה לגרום אבידות לצלפים, יכלה להסב להם קורת-רוח. אולם שני ה"הוביצרים" בני 3.7 אינץ' (דהיינו - מן הקוטר הנהוג בארטילריית-ההרים. - המ ע ר כ ת), שהושאלו ע"י הצי, עד שניתן למלא את מקומם ע"י כחת תותחי-הארטילריה המלכותית, הרכובה" (R.H.A.) שמו קץ לאותו פגע-הרע בשכ"ם.

קשה לטעון, שאותו קו-הנהגה שנתבסס על התפיסה של שמירת-המגן, גם בלחית התקפות-נגד פעילות, הצליח באמת להשיג את מטרתו; ואכן, רק לאחר שהיו בארץ חיילות מספיקים באופן שאפשר היה להציב מזקפים בדרכים הראשיות, בנקודותיהן הנוחות ביותר להיפגע, יכלו שיירות לנסוע מתוך בטחון-חיים המניח את הדעת. יתירה מזו: הקו שלא גרס אלא התגוננות בלבד, היו בו כמה נקודות מופרכות מובנות מאליהן. הוא עודד את המורדים והניח להם את האפשרות לשפר את ארגונם ואת דרכי-פעולתם. ואין ספק כי הוא השפיע השפעה חוזרת על רוחה של המשטרה הא"י, וכמעט שאין לתמוה כלל שבהשפעת התעמולה של בני עמם הפר חלק ניכר מהם אמונים. כן לא הפליא הדבר שחמומרמוח מסויימים בקרב היהודים ניסו ליטול את החוק לידיהם, אף על פי שב-1936 עדיין היו נסיונות כאלה מעטים ובודדים.

ציינו את העבודה בדיכוי פעולות המורדים שעשו החיילות-הלוחמים המובהקים. אך לא פחותה מכך היתה תשיבות תפקידיהם של המהנדסים ושירותי-האיתות. כבר בשלב מוקדם נצטוו המהנדסים להיות מוכנים להפעלתה של רשת מסילות-הברזל; ובינתיים רכשו לעצמם נסיון בעבודה זו של שירות מסה"ב, ע"י שמתוך אמתלא של שמירת הבטחון נתלוו ב"מכפילים" על חבר עובדי-הרכבות מבני המקום. וכן קיבלו עזרה חשובה מאוד מידי אנשי הצי). ואכן, כשלומומה פשטה השביתה הערבית - כאשר שיערו מראש, - גם בקרב עובדי הרכבות, קויים השירות ולא הופרע אלא הפרעה מועטת בלבד, והעובדים חזרו עד מהרה לעבודתם). על המהנדסים הוטל גם תפקיד לתקן נזקי-החבלנות ברכבות ובאספקת המים; לגלות מוקשים וכו'; וכן לבצע פעולות הריסה שהוטלו עליהם. תכנית ההריסה היפואית, שהוצאה לפועל ביסודיות רבה ובזריזות, היתה דוגמה נאה לתכניות שהוכנו יפה. הריסות מרובות של בתים, שמתוכם נזרו יריות על הצבא, אושרו והוצאו לפועל בנוק מועט ככל האפשר לרכוש הסמוך.

יש לציין, כי גם חבר אנשי-הארטילריה הועסקו לעזרת מגיני-הרכבות. הם היו הצוותים

(2) בקשר לסלטלת המרגמות (ואף מכ"י) בהרים, אשר אפשרויותיה והסידורים עברה רבו לאין שיעור מאז 1936 - ראה את הרשימה "התרמיל" ב"מערכות" חוב' כ"ט - וכן כמה מתמונות "לוחות-המשא" אשר בה. - המ ע ר כ ת.

(3) בדומה לזה הועברו, כידוע, חמורי-המשא בשעת העליה אל חניתה. - המ ע ר .

(4) של המכונאים והמסיקים המנוסים שבתוכם. - המ ע ר כ ת.

(5) ידוע כמובן, תלקם של עובדי-רכבות יהודיים באותם הימים. וגיוסם

המיוסד לצורך הנ"ל, אשר נערך אז. - המ ע ר כ ת.

של מכוניות "פורד", שהיו מצוידות בשריון קל, נשאו מקלעי-לואיס והורכבו על גלגלי-פסים. בלילה היו אלה משמשות לפטרולים לאורכה של המסילה, וביום היו נוסעים ועוברים בהן לפני הרכבות. יתכן, כי היה זה התפקיד הבלתי נעים מכל התפקידים שנפלו בחלקם של החיילות במשך המרידה; כי לא זו בלבד שכמעט יום-יום היו האנשים בתגרות, אלא שגם הוכרחו לעמוד במשך כל הזמן בפני סכנות מסותרות, מעצבנות. האופן שבו בוצע התפקיד הזה, הועיל הרבה לקיים במשך שנת 1936 הנ"ל שירותי-רכבות תיוניים, בלי שייחסמו.

שירות האיתות — בין של חיל-האוויר המלכותי ובין של הצבא — עשה את מלאכתו להפליא, לא רק בזה שקיים את הקשר האלחוטי¹⁶, כאשר צויין לעיל, אלא גם בזה שעסק בהפעלתן ובתיקוניהן הבלתי-פוסקים של רשתות הטלפון והטלגרף הקבועות. אבל לצורך הודעות דחופות או סודיות אי אפשר היה לסמוך על אמצעי-קשר, שעוברים בלתי נאמנים מאנשי המקום יכלו "לקלוט" מהם בקלות רבה כל-כך או שאפשר היה לנוקם בקלות כזאת ע"י מעשי חבלה.

לא כאן המקום לתאר את כל תחומי הפעולות של השירותים הלוחמים, או את הדרכים שאחזו בהם לפתרון בעיותיהם השונות. אך העבודה שעשה הצי-המלכותי ראויה לציון מיוחד. יתכן שעצם נוכחותו היא שהביאה לידי כך שבמידה יחסית לא הושפע נמל חיפה מן השבייתה והוסיף לשרת אז גם את צרכיה הצבאיים של הארץ וגם את חייה הכלכליים. ברגע מסוים נדמה היה כי יש סכנה שמעשי ההפתחה וההסתה יביאו תוצאות של ממש; אך פלגה ימית חזקה, שהועלתה בחוף, נטלה את העיר לידיה, והפעולה למיגור הסדר נכשלה תוך ימים מעטים¹⁷. יש רושם, שהתפקידים שמחוץ לעבודת-השגרה הרגילה, מסיבים לאנשי-הצי קורת-רוח והנאה רבות כל כך עד שנדמה כאילו מפיגות הן את כל רגשי-האיבה שבהם הם נתקלים — מלבד מה שכל גילוי איבה עשוי היה לגרום תוצאות בלתי נעימות לבעליו.

משאירעה ההתפרצות הראשונה ביפו, הפליגו אניות לאותו נמל; ופלגות עליה-לחוף היו מוכנות על כל צרה שלא תבוא; עם התפשטות המהומות הכין הצי רכבות-משורינות והכניס בהן את צותי-אנשיו; ומלבד זאת, כפי שכבר צויין לעיל, הפריש אנשים, שעמדו הכן לעזור לקיום שירותי-רכבות תקינים. להבטחת דרכים הוכנו מכוניות-משא נושאות-זרקורים, ומכוניות-משא מזוינות ב"פומפומים" ימיים (עיין לעיל, הערת-השולים בעמ' 50) וכפי שכבר נאמר, הושאלו הוביצרים של הצי, בני 3.7 אינץ', להגנת שכם. תפקיד "ציי" יותר, במשמעה הרגיל של המלה הזאת, היה סיור-הפטרול הרצוף בחופים למניעת הברחת-נשק שסירות הערביים נחשדו בה. נערכו חיפושים רבים, אך ללא תוצאות, אף על פי שיתכן כי הם השפיעו השפעה המונעת מעשים, ביחוד מן היום שהצי נטל לידיו גם את מלאכת "הסיור" בתחום המכס בנמל חיפה. אך נקל היה להבריח נשק בדרכי יבשה מלהבריחו בדרכי ים.

ואשר ללקח מאותה פרשת-התפרצות, הרי הוכח שוב לשירותים הלוחמים, כמה קשה לעשות לבעל-תכלית קו-פעולה שכולו התגוננות. והדברים שאמנם למדו- כאן היו בעיקר בתחום הלקח הטקטי בענין דרכי השימוש בנשק וציוד חדשים, — גבולותיו ואפשרויותיו לעתיד לבוא — בסוג הפעולות והמסיבות שזכרו, וביחוד בהגנה על שירות. בארץ, שמצויים בה מקומות מחבוא מכל המינים, נודע ערך רב מאוד לתכונתם ה"חקרנית", "המסרקות" את מקומות

6) בשל חלוקתם הבלתי-תקינה של החיילות (פלגות-פלגות זעירות), אשר לכגון-דא לא הותקנו מתקני-האלחוט מטיפוסים צבאיים, היה הכרח לספק, לצרכים מסוימים, מכשירי אלחוט מיוחדים.

7) בעל הדברים שלא היה כנראה בקי בענין הציבור הגדול של עובדי-הנמל היהודים בחיפה, ובהשפעתה של עובדה זאת ושל עמידת אוכלוסייתה העברית של חיפה בכלל — על מהלך הדברים בעיר-הנמל החיונית. — הצערכה.

המחברים של האויב, של הקלעים בעלי מסלול-התעופה הגבוה, — הרימונים ופגזי המרגמה ;
בעוד שתנופת האש שאפשר לפתח ע"י כלי-ידיה אבטומטיים — אי אפשר היה להשתמש בה
שימוש יעיל אלא לעתים רחוקות בלבד. נידות הבאה על ידי רכב-מונע בדרכים ועל ידי ציוד
קל, היתה חיונית בשביל הצלחתן של התקפות-נגד, ובמקרים רבים הוכח כי לכידון עוד גודעת
השפעה פסיכולוגית, בשעה שההתנגדות איננה רבת-עוז, טנקים, אף על פי שהיו בעלי תועלת,
כשתנאי הקרקע היו נוחים למדי (ביחוד בתורת סיוע בחיפוש-משטרה בכפרים קטנים), —
הרי אפשרויותיהם בשטחים מבותרים, אשר בעיקר בהם היו שכיחים המארבים, אפשרויות
מועטות היו, ועל פני הדרכים היו המכוניות המשוריינות חלק הכרחי במשמרה-הלואי של השירות.
אפשר שעיקר הלקח שקיבלו כאן השרותים הלוחמים היה ענין השיתוף שביניהם וההכרה
הברורה-שהכיר כל אחד מהם את הגבולות של יכולת זולתו ואפשרויות-יריביות.
עם הנסיון היה שיתוף-הפעולה ביניהם תכליתי מאוד, אך עוד יש מקום לפתח פיתוח
נוסף את האימון-מראש בשיתוף-פעולה, שתהא בו ברכה. בארץ המופלגת כל כך במקומות-
מסתור, ובה אויב הפועל בגופים קטנים, אין הסיוע האוירי עשוי לגלות אלא מעט מאוד,
במידה שאינו מתנהל מגובה נמוך, עד כדי 500 רגל (כ-150 מטר) בלבד, — ולעתים אפילו
למטה מזה. והלא יתכן שסיוע-בטיסה-נמוכה יהא גם יקר מאוד (בשל פגיעות-צלפים מפסגות-
הגבעות. — המער.) עד כדי חוסר כל חשבון להשתמש בה, במידה שהדיעות שאפשר
להשיגן בדרך זו אינן בעלות חשיבות חיונית. הפטרולים האויריים על פני דרכים עשויים להשפיע
השפעה מרסנת במידת-מה ; אך נתברר כי שימוש זה בכוח-האויר אינו חסכוני ומוטב לשמרו
לפעולות של התקפת-נגד, — כל שכן שההפצצה על סמך חשד בלבד (של הימצא הכנופיות
בנקודה מסוימת — המער.) היתה אסורה. לעומת זאת ערכה של הפצצה-אוירית כאמצעי למנוע
את האויב מלהמלט מידי חילות הקרקע, על ידי האונס שהיא אונסתו לחפש לו מקום מסתור,
נתגלה כבעל חשיבות. אך החיילות צריכים להבליג על הנטיה לסמוך יותר מדי על פעולה
אוירית, ואלו התקפות עוזות שיתקיפו הם עצמם עשויות לפתוח לפני חיל-האויר אפשרויות
פעולה, על כל פנים, הפרשה כולה היתה הזדמנות חשובה ונתנה כבוד לכוחות המזוינים,
על כל הסייגים שהושמו לאפשרויות פעולתם. היא אישרה את אשר הורה כל נסיונו הקודם, —
דהיינו, שמעשי חתירה אם לא ידכאום בתוקף בעודם בראשיתם, ההשתלטות עליהם נעשית
קשה יותר ויותר, כי תוך כדי כך עולים מנהיגים בעלי יכולת, והגוהים אתריהם מתאמנים
בינתיים ורוכשים בטחון עצמי. העובדה שהכנופיות, אשר קיומן ובסיס-פעולותיהם היו ידועים,
לא נעקרו מן השורש בפעולת ציד כל זמן שהיו רוגעות עדיין, נתנה למורדים שהות להתאמן
בינתיים, לערוך את חכניותיהם ולבחור את השעה הנראית להם כשרה להנחתת המהלומה.
אין ספק, כי בפעולות נגד כנופיות-גריליה דרושה מידה מרובה של פיוור-כוחות, ויש לתת
הגנה לנקודות הנוחות לפגיעה ; אך, עם זאת, אם לא יקוימו דור-ב-ים לפעולה תוקפת
ולנטילת יזמה של ציד ורדיפה אחרי המורדים כדי לשלול מהם כל בטחון חיים, הרי לא זו
בלבד שהללו יוסיפו לעמוד ברוח איתנה, אלא גם ישתלטו במידה מתגברת והולכת על אותם
חלקי האוכלוסיה, שאינם נוטלים חלק פעיל במרידה, והללו אף יסייעו בידיהם.
יתר על כן ; בידי המורדים היו בני תערובות ממש, בדמותם של היהודים, המפורדים
והבלתי מזוינים כמעט, שע"י ההתקפות עליהם אפשר היה לחוץ על הממשלה, אנשיה-משטרה
מילידי המקום ומשפחותיהם, וכן כל הערבים שהוכיחו ידיות לממשלה, גם הם סיפקו אפשרויות
עצומות לפעולות טרוריסטיות שאי אפשר היה לדכאן אלא ע"י מעשים תמורים ביותר.
מאורעות שבאו אחרי כן הראו, מה קשה בתנאים כאלה, לדכא טרוריוזם לאתר שכבר
נתארגן, ובשכירת טרוריוזם, — הרי גייסות, שהארץ ולשונותיה זרות להם, אינם יכולים לבוא
במקום המשטרה, אם כי יש-בכוחם לעזור לה עזר רב. אם הונהג "משפט-צבאי" (מצב צבאי, —
המער.) הרי במסיבות כאלו משליט-הוא מרות אחידה על הגייסות, המשטרה ובתי-המשפט,
שהוסמכו לחריצת דינים דחופה ופסקנית.

בקטעים הבאים מספר המיגנ. גויז על כמה מן הפרקים האחרונים במאבק
הספר והדרכים, המתנהל זה דורות בואזיריסתאן; ובזמן האחרון, עם קביעת
קו-מדיניות "קדומני", — להשכנת חילות-המצב בתמידות ובנין דרכי-קבע גם
בואזיריסתאן גופא, דהיינו מעבר ל"גבול האדמיניסטרטיבי" של מחוזות-הגבול
המנוהלים ע"י פקידות — לבש מאבק זה צורות חדשות במידת-מה.

עד שנת 1937 הוכיח קו פעולה זה, בנוסח "פניגו-קדימה", הצלחה שאינה מוסלת
בספק. נוכחותו של חיל-המצב תמיד, הוצאת כספים על סלילת דרכים, קצבות בעד שרותי
ה"כסאורים"⁸ ושאר הקצבות שניתנו לזקני השבטים, כל אלה הביאו כסף לארץ דלה זו,
אף על פי שיתכן כי לא תמיד הגיע כל הכסף כולו לידי אלה שבשכר עבודתם שולם. על
כל פנים העריכו זקני השבטים את יתרונותיהם של התנאים החדשים האלה ואת האפשרויות
שצופנת התרבות, כגון מכוניות, שידם השיגה עכשיו לקנות. בדרך כלל מלאו "הכסאורים"
את חובותיהם באופן מניח את הדעת, וה"סיירים"⁹ היו יעילים וממושמצים יפה. אפילו את
חלקי הארץ הנדחים וקשי-הגישה, הששים לקראת מהומות והמרדניים ביותר, אפשר היה להחזיר
למוטב ע"י הפגנות אויריות, הסגר אוירי, ופעם בפעם ע"י הפצצה ממש, לאחר התראה מתאימה.
גם תנועות-צבא על פני הארץ יש בהן כדי להשפיע השפעה פסיכולוגית, ולעתים נערכו מסעות
בכוונה מיוחדת לקנות "חוקה" לזכות-מעבר.

שיטה זו, הועמדה למבחן בשנת 1937, ואין ספק שנתגלו בה כמה פגמות. אמנם
ברוב המקרים היו זקני-השבטים נכונים לעצור את התפשטות המרי, אלא שלא היתה להם
סמכות מספקת להכביד את ידם על מפירי-חוק מסוימים. במקרים רבים נתגלה, כי אי אפשר
לסמוך על ה"כסאורים", אם מחמת פחד ואם מפני אהדתם את היסודות העוינים אותנו. ההשפעה
הפסיכולוגית של איום מן האויר לא היה כדי לשכך את השטחים הסוערים; ולהביא
את הפעולה האוירית לידי מלוא ההשפעה אי אפשר היה משום שתמיד ניתנה אתראת-הפצצה,
כיון שהתקפת-פתע עלולה היתה לקפח חיי נשים וטף. הפיקוח הצבאי-למחצה על האיזור
שהיה בידי המחלקה הפוליטית שימש מקור לכפילות-של-סמכויות, בהיקרא חיילות לפעולה;
בסופו של דבר צריך היה להחליפו בשלטון צבאי-מלא. גם לאחר שנסללו דרכים כדי לאפשר
החזקת חילות-מצב צבאיים, היתה הארץ בחלקה הניכר בלתי מוכשרת לתנועת-מנוע. והדרכים
שנסללו בלעז כמות מרובה של אנשי-צבא למשמרות-מוקף. מיום שה"כסאורים" הפכו את עורם
זאי אפשר היה לסמוך עליהם. כיון שלא תמיד היו בעין חיילות מספיקים לקיום המוקפים היה
הכרח להפסיק לתקופות-זמן ניכרות את תנועת הדרכים התקינה ולהסתפק בתחליף של תובלה
באויר. ולבסוף, עצם העובדה שואזיריסתאן גובלת בשטחים אפגאניים היתה בעיה חמורה;
האוהדים בני-אפגאן יכלו לעבור את הגבול באין מפריע ולהגביר את היסודות האויבים אותנו.
לסגור את הגבול בלא סיועה הפעיל של ממשלת אפגאניסתאן היה מן הנמנעות, אך ממשלה
זו לא יכלה לשתף עמנו פעולה מחשש מהומות בארצה היא.

(8) חיל בלתי-סדיר של ראשי-השבטים (המקבלים העניקה בשכר החוקתו) אשר נשקו
ניתן לו מאת השלטונות הבריטיים; ועליו הדאגה לבטחון הדרכים ולשמירת הסדר באיזור. —
המער כת.
(9) שתי חטיבות ה"סיירים" — של טוצי, ו"של דווב-ואזיריסתאן", — שהם חיל-
ילדיב משבטי-הגבול בפיקוד קצינים בריטיים, העומד לרשות הנציגים הבריטיים הפוליטיים
(אזרחיים) שבספר, והם מעין דנדמיה או משטרה צבאית. — המער כת.

בחורף 1936-7 הופרע השקט ששרר בוואזריסטאן, ע"י תעמולה דתית קנאית (בשל נערה הינדוסית, שנחטפה ו"נרכשה" לאיסלאם). תעמולה שהתנהלה בעיקר ע"י הדרוויש הנודע הפקיר מאיב, אשר בהמשך הזמן בא לעזרתו גם "קדוש" נוסף מסוריה, שהיה קשור בסוכני הגרמנים במזרח. כששדרת-צבא, שעברה בעמקים במסע "הפגנה" רגיל, — נעצרה והותקפה. אחר כך חלו עוד כמה התנגשויות מקומיות, רצה קצינים בריטיים והפצצות תגמול. נוסף על שלושת הכריגדות שחזו חנית-קבע במחוז הצבאי של-וואזריסטאן, הוכנסה לשם, בהדרגה, גם כל דיביות-הרגלים הראשונה של צבא-הודו.

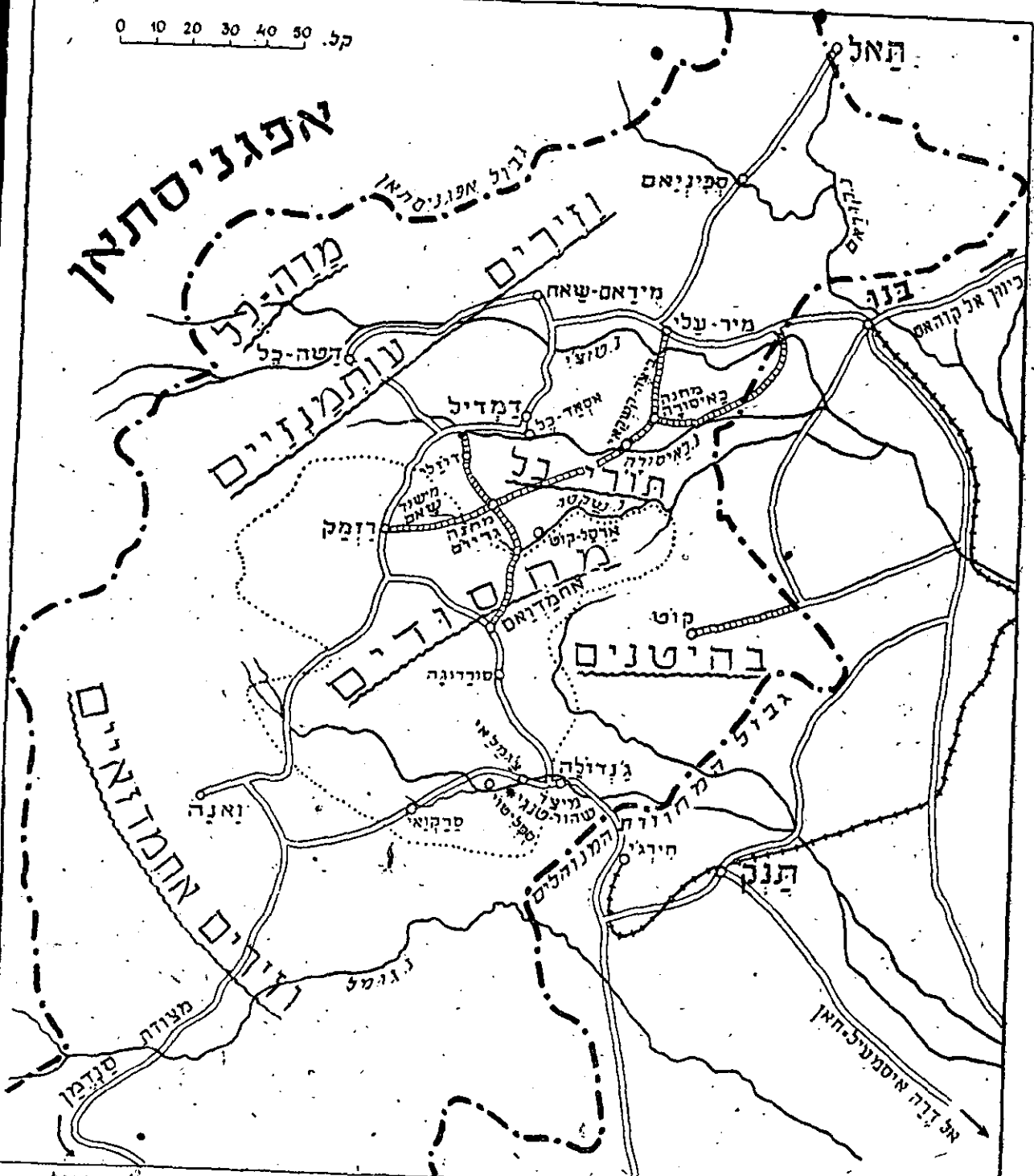
איה-השקט הוסיף להתפשט. "כסדאריים" ערקו, והיו מקרים של ביזה, חבלנות וחטיפת הינדוסים¹⁰. גייסות, שמילאו תפקידי הבטחה לחיפוי מעבר השיירות מרומק ואליה בדרך הראשית של בנו-רומק, נתקלו במארב ב-29 במרס והותקפו התקפה כבדה בסביבות המחנה שלהם שבדמדיל. כל בריגדת הרגלים היו, שהכילה בטליון בריטי ושלושה בטליונים של גורקים, נסתבכה לבסוף באותה פעולה. תחילה נתפתחה התקפה נגד הגדוד 1/6 של הגורקים, בשעה שהיו נעים בכיוון לרומק, בהתפשטם לאורך כמעט 4 קילומטר, בערכם. חיפוש בשטח המבוחר שמצפון לדרך; ויש לשער כי יותר משהיתה כאן צפיה להתקפה היתה כאן כוונה להניס צלפים המצויים אולי במקום. המשמר הקדמי שלהם, המורכב משתי מחלקות וכתת מכ"י, היה אותה שעה מחוץ לתחום-הראיה של שאר הבטליון. האש ניתכה על הבטליון לכל אורכו (מן הגבעות האוגפות את הדרך) ומיד היה המשמר-הקדמי נתון במצב קשה; כי כתת המכ"י שלו, לאחר שתפסה את עמדת-האש בצדה הצפוני של הדרך, — כדי לאסור קרב על אויב שמדרום לה, — הופתעה מיד באש כבדה מן הצפון. אנשי הצות של מכוונת-היריה גורו, ובמשמר-הקדמי כולו היו אבידות קשות. רק בואה של כתת מכוניות-שריון מדוואלי במועד הנכון הצילה את מכ"י עצמן מליפול בידי האויב. קרב כבד היה נטוש במשך כל היום, ובו לקחה חלק הבריגדה כולה, והנסיגה למחנה לא הושלמה עד השעה 19.45¹¹. נתקלנו בקשיים מסוימים בשעת ה"יציאה" מן הקרב; בני השבטים לא דלקו אחרי תנועת נסיגתו של הצבא, שבוצעה בחפזי של תותח-הרים, אולי מפני האבידות הקשות שנגרמו להם, למעלה מ-90 הרוגים ו-60 פצועים אנושים. אבידותינו היו 34 הרוגים ו-44 פצועים.

הגייסות הוכיחו יכולת קרב; אך העזתם של בני השבטים, בהתקיפם גוף-גייסות גדול כליכך בסמוך לדרך ראשית, והאופי הבוגדני של ההתקפה בשעה שנמשך משא-ומתן עם ראשי השבטים, היו אותות לחומרת המצב. ה"לשקאר" (איסטרטיה שבטית. — המער.) שביצע את ההתקפה, היה מורכב מיסודות של כמה מטות שבטיים, ואבידותיו לא השפיעו אלא השפעה מועטת משום שלא באה בעקבותיהן פעולת-עונשין לאלתר. אורבא, גוזמאות על גודל מעשהו של ה"לשקאר" עשו להן כנפים, והנוהים אחרי ה"פקיר" נתרבו. נסיונות נוספים ללחוץ עליו ע"י שכנוע, הסגר מן האויר, והפסקת הקצבות לשבטי תורי-כל — נכשלו. בצפון-וואזריסטאן

(10) לרוב — סוחרים או מלויים-ברבית בישובי-הספר; היו נחטפים לשם קבלת כופר נפש, אך לעתים קרובות גם נרצחים. — המ ע ר כ ת.

(11) ה"נסיגה" למחנה היא סיום הכרתי לכל יום-קרב באותו ספר, לפי שאין רבות בתוכם, והם מתרכזים בתחום המחנה, המוקף עמדות-משמר, ביצורי שדה זמניים, ואף גדר-חיל לרוב. וכל "נסיגה" כזאת מלווה כמעט תמיד בשפעת אש צלפים, — שכן אין כמעט קרב בספר-הרים זה שישמיד כליל את איסטרטיית-השבטים. השעה שצוינה כאן — כלומר: לאחר רדת השמש, ובתנאים המרביים סכנה לאבידות לצבא — מעידה על חומר הקרב באותו יום. —

קל. 0 10 20 30 40 50

דרכים שהיו בנמצא ————— מסילות ברזל
 " שנבנו מחדש ————— שמות שבטים
 תחום המחסודים

מפה סכימתית של זיריתאן

הוכרחו החיילות ליטול על עצמם את הבטחת הדרכים, כיון שכל ה"כסדארים" כולם, ערקו או פוטרו — ולעת-עתה היתה היוזמה למעשים נוספים בידי בנייה שבטים⁽¹²⁾.

איה שקט התפשט והגיע לואזיריתאן הדרומית; אך כיון-שה"מליפים" (וקניה שבטים) הוסיפו להתנהג שם בדרך המניחה את הדעת, חזרו ה"כסדארים" באותו הבל לתפקידיהם.

(12) בשל פיזור החיילות לתפקידי-הבטחה, והעדר הרזרב לפעולה תוקפנית מרוכזת. — המערכת.

אבל, טעות היתה לבטוח בהם, — והאסון שאירע ב־9 באפריל לשיירה, שיצאה ממנואי לואנה בא משום שמשמרות הכסדארים במיצר־ההרים שאהור־טנגי נטשו את מקומם. הבטחון באזור־הרים זה תלוי בשליטה על הרמה, במקום שהדרך עולה בצלע־הר כמעט זקוף. אף על פי שנישית ה"כסדארים" היתה בלתי־צפויה, היתה ההתקפה על השיירה לא לגמרי בלא אזהרה וחילה. כי שיירה קודמת השגיחה בטיפוסים שעוררו חשד. ואכן, מחמת כך החליטו השלטונות הצבאיים להפסיק את תנועת־השיירות, שעד אז היתה מתנהלת במשמרי־לוחי רגילים. לעומת זאת פסקו השלטונות הפוליטיים, שהתנועה יכולה להימשך בלא סכנה יתרה, והאיסור בוטל. איפוא, אם כי המשמר הוגבר קצת. השיירה כללה 45 מכוניות־משא וכמה מכוניות־פרטיות, שהובילו אספקה וכמה קצינים וחיילים, שפניהם היו לואנה מחופשתם. משמר־הלוחי כלל 4 מכוניות־שריון — אחת בראש, אחת בסוף, ושתיים במרחק מסויים זו מזו בתוך השדרה — וכן כ־60 רגליים, עם שלושה מקלעים, ופלגה של 14 חפרים ויקשנים, כולם במכוניות־משא. כל השדרה היתה בפיקודו של קצין בריטי; וקצין הודי היה ממונה על פלגת הרגלים. לשם תוספת זהירות נשלחו פטרולים של סיירים גם מגנדולה וגם מסארקואי, לבדוק שטחים במרחק מה מצפון לדרך, ואירון אחד היה עוקב בלי הרף אחרי תנועות השיירה.

כשראש השדרה כמעט הגיע בשעה 7.45 בבוקר לקצה המרוחק (המערבי) של המיצר, הומטרה אש לאורך כל השדרה, וביחוד כבדה האש על התצי ההולך בראש. כמה מנהגי מכוניות־המשא נפגעו מיד, ומכוניות־המשא שלהם התהפכו והוטלו על צדן על פני הדרך בחסמן את התנועה בפני השדרה כולה, חוץ ממכוניות־השריון, שנסעה בראש ושלוש מכוניות־המשא הראשונות, שהמשיכו בדרכן עד צאתן מן המיצר; מכוניות־השריון העבירתן בשלום וחזרה למקום. משמר הרגלים ירד חי־שמהר ממכוניותיו, אם כי נגרמו להם אבידות כבדות לא היה לאל ידם לעשות אלא מעט, והם רק החזירו אש אנגב תפיסת מקומות־מחסה, ככל שיכלו למצוא. קצינים ההודי הצליח בכל זאת להקים מעין מזקף שירה אש יעילה, והצליח להתזיק בו במשך כל היום. שלוש מכוניות־השריון, שבמרכז השדרה ובמאספה, כוח־תנועתן שותק, אך אישן מנעה את אנשי־השבטים מללכוד את השיירה בזניקת־סער. רק במקומות מועטים יכלו כל־הרכב לנוע, והמאמצים לפנות את הדרך נגמרו באבידות נוספות, הואיל והאויב המשיך לירות אש צלפית עזה ודייקנית. האויב שמנה תחילה פחות ממאה איש, נתרבה במשך היום פי שניים ושלושה.

להוסיף ולהתזיק מעמד עד שתבוא עזרה, — הנה כל מה שאפשר לעשות, וכיון והידיעות על ההתקפה פשטו חיש מהר, הוחשה למקום עזרה; ממנואי וגנדולה — לקצה המזרחי של המיצר ומואנה וסרקואי — לקצה המערבי. הפלגה ממנואי, כשתי פלוגות במכוניות־משא וכתה של טנקים קלים, הגיעה למקום בערך בשעה 10.30 לפנה"צ, אך נסיונה לתפוס את הרמות שמצפון למעבר נכשל והיא נאלצה לסגת עם התקרב הליל, בהניחה בקצה המזרחי של המיצר מזקף של סיירים, שהגיעו במשך היום משארגרונה.

לפלגות מסרקואי ומואנה, בקצה המערבי של המיצר, האירה ההצלחה פנים יתרה, אך הם איחרו להגיע מכדי שיוכלו להתחבר עם הגייסות ממנואי. הפלגה מסרקואי הגיעה לעת הצהרים בערך; היא כללה כתה אחת של מכוניות־שריון, מחלקה רכובה אחת ו־4 מחלקות רגליות של סיירים, יחד עם חבורה של "כסדארים" שקובצו ע"י מר לואיס, סגן הנציב הפוליטי. פלגה זו הצליחה ללכוד בחזרה את עמדת־המזקף ה"כסדארי" שבפתח המיצר, בהדפם התקפות נגד של האויב ובהחלישם את מעמדו ב"טנגי" (במיצר־ההרים). בעזרת מכוניות־השריון הוצאו אז מתוך המיצר כ־15—20 מכוניות של השיירה ונשלחו בשלום לסרקואי. בשעה 4.30 הגיעו במכוניות מואנה עוד שלוש מחלקות של סיירים והצליחו ללכוד, לאחר התנגדות ניכרת, נקודה חולשת מצפון למעבר, אשר בה החזיקו אח"כ כל הלילה, אף על פי שקציניהם הבריטים נפצעו. עם חשכה ובמשך כל הלילה ניסו בני־השבטים לסגור על השיירה, אך לא הצליחו להגיע אלא לכמה מכוניות־משא, שלפי מקומן בדרך ולעומת שאר מכוניות היו מחוץ לשדה־האש

של מכוניות-השריון, אשר במרכזו השדרה, וכן של שארית משמרי-הלוחי של הרגלים אשר ב"סוגארים" (13), שבנו לעצמם לא הרחק מהן. במשך הלילה הצליחו פטרולים של סיירים להעביר כמה מן הפצועים.

עם בוקר נעלם האויב, והשיירה נחלצה. לרוע-המזל היו האבידות כבדות, בכלל זה — 7 קצינים בריטיים הרוגים ו-5 פצועים; בריטיים מדרגות אחרות — 2 הרוגים ו-1 פצוע. הודים (בכלל זה סיירים ועובדים אזרחיים) — 27 הרוגים, 44 פצועים (בכלל זה 2 קצינים הודים). הגייסות לחמו בגבורה רבה וגרמו אבידות ניכרות לבני השבטים, אף על פי שהאחרונים זהו מכל יתרונותיו של מחסה. יתר על כן, מנעו מהם את הביזה.

כדאי להשוות מקרה זה עם ההתקפות הרבות, שנערכו על-שיירות בא"י, אם כי אגב השוואה יש לזכור תמיד, כי בתורת איש מלחמה עולה הפתאן עשרת מונים על הערבי הא"י. ארגון השיירות היה בשני המקרים כמעט שווה. אכן, בהבדל חשוב זה שבא"י ניתן להן קשר אל-הוטי, ובכמה מקרים נוספה למשמר-הלוחי גם פלגת מרגמות. אך ההבדל היסודי היה שבא"י לא היו אלא לעתים רחוקות בלבד גייסות מספיקים להפקדת מוקפים בנקודות-הסכנה, ועל כן היה הכרח להשלים עם סכנת ההתקפה. צריך היה לסמוך על התקפות-נגד זריזות ע"י פלגות-הצלה; וכתוצאה מנסיונות רבים נתגבשה שיטה, שלפיה היו חיילות-אוויר-וקרקע עומדים הכן, מוכנים ומזומנים להיענות מיד לקריאה אל-הוטית, בהתאם לתכניות שסומנו ותואמו מראש, על כל צרה שלא תבוא. לעומת זאת, בואזיריסתאן, סמכו בעיקר על האמצעים למניעת ההתקפות: — עצמתם של משמרי-הלוחי ושל משמרות ה"כסדארים" בעמדות-המשמר שלהם (אשר ההלכה הניחה כי הן תפוסות בידיהם). גראה, ששום תכניות ערוכות-מראש להושטת עזרה לאלתר, באם לא יועילו אמצעי-ההבטחה או יתברר כי אין אלה מספיקים, לא היו בנמצא. הפטרולים של הסיירים, שנשלחו צפונה לדרך, והמטוס היחיד שהשגיח בהתקדמות השדרה, לא היו אלא אמצעי-הזירה נוספים, שגם הם נתכוונו בעיקרו של דבר למנועה אף על פי שבדיעבד אורגנו במקרה הנדון פלגות-חילוץ, ובזריזות הראויה לציון, היתה פעולתן פחות מהירה ופחות מתואמת תיאום מלא מכפי שהיתה נעשית במקרה מעין זה לפי השיטה הא"י. באיזו מידה חל לקח א"י על תנאי-ואזיריסתאן — הרי זה דבר המסור להחלטה מקומית. אך כל עין תראה, שהבטחת-דרכים תהיה תמיד בגדר בעיה בארצות אלה, כל פעם שתתחולל מהומה רצינית. הפקדת מוקפים בנקודות הסכנה ע"י חיילות שאפשר לסמוך עליהם — הוא הפתרון התכליתי ביותר. אך כיוון שהדבר בולע אנשים לרוב ומקצץ בחיילות שנועדו לפעולות תוקפניות, הרי שישנם גבולות ברורים להבטחה שיכולה להינתן בצורה זו. שימוש נרחב באלחוט להזעקת עזרה, תיאום בין אש המרגמות לפעולה מן האויר, החלפת מכוניות-השריון בטנקים קלים (הנוחים יותר לתמרון בשטחי-גוף שונים), ומתן מכוניות מוגנות (בצורות שריון וחיפוי שונות) למשמרי-הלוחי של הרגלים — כל אלה אולי יקנו לשיירות מידה רבה יותר של כושר הבטחה-עצמית ויחסכו בשימוש במוקפים.

אשר לפעולות עצמן, הרי ערכו של שיתוף-פעולה מהונק בין חיל-אוויר לבין חיל-קרקע היה בולט לעין. מאידך גיסא, פעולה אווירית בלבד, אף על פי שיש לה ערך בשבירת התחלת-של מרי בימים כתקונם, מכל מקום ברור שמחמת ההגבלות שמטילים עליה, אין השפעתה מרובה כלפי יסודות שפרקו מעליהם את עול מרותו של השבט (14). רכב-שריון ותובלת-

(13) "סוגאר" — בלשון ההינדוסתאנית: קירון אבנים (או חמר). הנערמות בתנאי נוף הררי-מסולע, כדי לשמש חיפוי (בגובה של תליחזה, או של עמידת-קלע), תחת החפירות הנחפרות באדמות המתאימות לכך. — המ ע ר כ ת.

(14) כלומר, כשהיסודות הצעירים והנוחים להתלקח אשר בקרב השבטים ממרים את פי זקני-הכפרים המטיפים למתינות ופוחתים במעשי התנכלות. — המ ע ר כ ת.

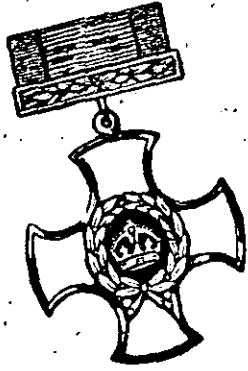
מנוע ודאי שהרבו לעשות להגדלת כושרם "להיות בכל-מקום" וכושר תמורתם של תילות-הקרקע
אר, מאידך גיסא, גם על רכבי-השריון לבדו אין לסמוך שיוכל לערוך לבטחונה של התנועה
בדרכים. נתברר, כי בתנאי קרקע מתאימים עשויים טנקים קלים להועיל לביצוע תנועות איגוף
לשב הגנת אנפיו אנו, לחיפוי נסיגות ולביעור כפרים; יש לשער, שבסופו של דבר יירשו
הטנקים הקלים את מקומן של המכוניות-המשוריינות. כיון שלא היו מרגמות, לא היתה הזדמנות
להוכיח אם יש בהן כדי להועיל בגבול הצפון-מערבי כשם שהועילו בא"י, — וביחוד ללחי
שיירות. אין לחשוב שישמשו תחליף לתותח-ההרים, אך כאמצעי לתוספת אש תלולה לשם "בדיקת"
שטחים ומקומות-מחבוא, מעל לאש השטוחה של הרוכים וכלי-היריה האבטומטיים, נראים מאליהם
יתרונותיהן של המרגמות.

איסטרטיות מילידי המקום, כשהם ממושמצים יפה ומונהגים ע"י קצינים בריטיים, —
כדוגמת ה"סיירים" (עין לעיל!), הוכיחו את ערכם בזכות בקיאותם בנוף המקומי וניידותם, ויהיו
מסוגלים לקבל על עצמם תפקידים שבדרך כלל הם מוטלים על גייסות הודיים מארץ השפלה אם
גם הם יהיו בעלי כושר גופני כהללו. ואף על פי כן הכרח הוא להם להסתייע במשענת חזקה
של גייסות סדירים: ולא רק משום שבהיות הארץ משובשת במהומות אין לתת אמון גמור
בכוח שחוויל משבטי הספר. על כל פנים, ברור, כי בתנאים כאלה הראו ה"כסדארים" שאי אפשר
לסמוך עליהם.

«יזמה פשהיא נתונה בידך, היא יתרון עצום,
ובה פשעה הריהי אחריות כבדה ומחייבת... הזדמנות
שהזדמנה — נקל שתביא לידי סטייה»
צ'רצ'יל, בבית-הנבחרים, עם שובו מאמריקה (1943)

«היתרון בבחירת הזמן והמקום הריהו, בקל
פעולה לוחמת, כמחצית הנצחון...»
פרנסיס דרייק הנודע, בכתבו אל המלכה אליזבעת ערב המאבק
המכריע בין אנגליה הקטנה לבין "הארמדה הגדולה" של ספרד האדירה

D.S.O.

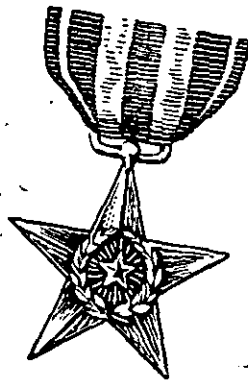
מדליית גיאורג

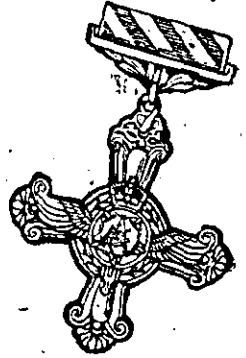
מדליית הקונגרס

כוכב הכסף

D.F.C.

ג. ריבלין

אותות הצטיינות

„אותות הצטיינות“ ו„מדליות“, הניתנים על מעללי-גבורה או גילוי אומץ-לב, מעלים לרוב אסוסיאציה של קרבות ומעשי-מלחמה בלבד — והיא לא כן. בין הקדומה הוענק התואר „גיבור“ (Hero) לא רק ללוחם ואמץ, אלא לכל העולה על חבריו ברוחו, בכוחו או בתכונותיו.

ב„רספובליקה“ של אפלטון מובעת הדעה כי את הגיבורים יש לזכות, בהתאם למה שסופר באיליאדה ב„מושבי-נכבדים, במיטב נתיבי-בשר ובגביעי-יין. ואם צעירים לימים הם — אף בנשיקות והצעות-נשואים, להעמדת ולדות, למען ירבו כמותם.“

ברומא הקדומה ניתנו אותות-הצטיינות גם על הצלת חיי-אדם שלא בקרב, ואות-הצטיינות כזה הקנה לבעליו זכויות-יתר, לו לאביו ולסבו.

לא אות-ההצטיינות הוא המניע למעללי-גבורה שהם בחוקת סכנה, כי אם הרעיון אשר למענו נלחם האיש. בתולדות עמנו, שלא הגיעו אלינו ידיעות אם נהג להעניק לגיבורין אותות-הצטיינות או לא, רבות לאין קץ דוגמאות של ההקרבה העצמית, אשר רק האמונה והרעיון היו המניעים אליה, והיא נתקדשה באומתנו במושג „קידוש-השם“.

גבורה — הרי זו הנכונות שאדם נכון למסור, שלא על מנת לקבל פרס, את היקר לו ביותר. לעתים באה ההקרבה העצמית לא מתוך שאין בעליה מכיר את כל המסקנות הנובעות ממנה, אלא על-אף הכרה זו.

אומץ-הלב הוא גורם חשוב בכל מעשה-מלחמה. אך אין חשיבותו נגרעת גם בימי שלום. „חובתו הראשונה של האיש הוא לשחוט לו ליצירה-פחד“ (1). בלי תכונה זו שאומץ שמה אין לו לאדם בטחון שיוכל לשמור גם על שאר תכונות נחוצות. אמרסון (ההוגה האמריקאי מלפני כמאה שנה) אומר על הגבורה והאומץ: „בני-אדם מפנים לה מקום בכוח-המזרח; בזכותה הם טולחים הכל“.

עם זאת, את מעשי הגבורה שאדם עושה אל מול-פניו אויב נוהגים להעריך יותר מהצטיינות בחיים האזרחיים. כי ההצטיינות במסיבות שיש בהן סכנת-מות קשה יותר, ולפיכך ההוקרה שמוקיר הציבור את גבורי המלחמה הנשארים בחיים, או שארי-בשרם של הנופלים, יש בה כדי לסייע ליצירת אותה אורה נאווה, המעוררת למעשים של אומץ-לב ומסירות-נפש.

(1) תומס קרליל: — „גיבורים ועבודת גיבורים“.

בדרכים שונות ציינו העמים השונים את הגבורה בקרב, — אם כי כולם נתכוונו לתכלית גפשית וחברתית אחת.

אזרח של מדינת-עיר יונית, אשר הגן על חיי זולתו היה מתכבד בכתר וחליפת-שריון. זאלי אותות-ההצטיינות ברומא היו: זר צמחי-בר (אות-ההצטיינות הגבוה ביותר על פי קוד) שהיה ניתן למפקד — אפילו כשנוצה — אם הצליח לחלץ את צבאו ממצב-מסוכן (אילו היה אות-הצטיינות זה קיים בימינו, כי עתה היו זוכים בו בודאי לורד גורט על מעשה ז'ונקירק, ופ.מ. אלכסנדר על מסע-בורמה, 1942) — או גם עיר נשורה (כגון מלטה בימינו). "זר האלון" — האות הגבוה ביותר על אומץ-לב אישי — היה ניתן בעד הצלת חיי-חבר בקרב (במידת-מה, מעין "צלבי-אורג", שנקבע בבריטניה במלחמה זו לגבורת-מצילים — והוא גדול אותות-ההצטיינות לאחר "צלבי-ז'וקטוריה", שנועד לגבורת-הקרב). שלישי בדרגה היה "זר-החומה", שהיה ניתן ל"ראשון שעלה על החומה", — מעשה צבאי רב-ערך בתנאי הימים ההם. (המעין ב"מלחמות היהודים" ליוסף בן-מתתיהו ודאי עמד על הפירוט הגדול שבו הוא מציין פעם בפעם את אישיותם ופעולותיהם של אלה שעלו "ראשונים על החומה"). כן היו לרומאים "מדליות" על אומץ-לב בקרב, בדמות טבלאות-זהב או סהרונים-זהב. למצביא המנוצח היה ניתן "זר-הדפנא".

הצורך בציונים מעין אלה הוכר גם בסין, אשר בה הוענקו אותות הצטיינות צבאיים עוד לפני כאלפים שנה.

במשך הדורות לבש אות-ההצטיינות צורות שונות — מטבעות, תכשיט, חרבי-כבוד, סמלים או, לעתים, זכויות חברתיות, וחברות במסדרים-האבירים. הזכיה במעמד ה"אבירות" היתה בימיה-הביניים עליה חברתית חשובה והיו מקרים רבים כי בהצטיין איש בקרב, היו מביאים אותו לפני המלך, או הנסיך, והלה היה משיק זרבו אל כתפיו, ומעלהו ע"י כך לדרגת אביר. מסדרי "האבירים-הלוחמים", שנתארגנו מאז מסעות-הצלב, היו תחילה חברות של נזירים-חיילים. אך בהדרגה התפתח מכך הטיפוס של "מסדר אבירי", אשר ההשתייכות אליו אינה אלא אות כבוד געלה, שהרשות מעניקתו; ובראש וראשונה — על מעשי-המלחמה.

בחקופה החדשה ידוע לנו לראשונה על מתן אותות הצטיינות אישיים — למלחים בריטיים, — בשנת 1703, והב באו לידי גילוי בפרסיכסוף. אות ההצטיינות הראשון בצבא היבשה הבריטי — אף הוא פרס של כסף, בסך — 50 לירות, — ניתן בשנת 1742 לקצין פלונג.

ההחלטות על מתן מדליות היו מתעכבות בימים ההם זמן רב ביותר. כך, למשל, מדליה על קרב טרפלגר⁽²⁾ לא ניתנה אלא בשנת 1849, כלומר: לאחר ארבעים וארבע שנה. על גבי המדליות הראשונות חרתו את שם המקבל ופרטי מעללו. לפי מנהג הימים ההם מותר היה לתת גם מתוך יזמה פרטית מדליות על מעשי מלחמה. כך, למשל, קיבל כל מלח שהשתתף בקרב טרפלגר הנ"ל מדליה מאת מר מ. בולטון, בעל בית-יציקה בבירמינגהם, שחרת עליה את הכתובת הבאה: "אנגליה מצפה שכל אדם ימלא את חובתו"⁽³⁾; "לגיבורי-טרפלגר מאת מ. בולטון".

כך קיבלו בימים ההם קציני הבטליון השלישי של ה"באפס" רשות לצקת על חשבונם מדליה לכבוד חברם, הקצין לטהם, אשר באחד הקרבות בספרד הציל את נס-הרגימנט מנפילה לידי האויב.

(2) קרביים נודע, שנועד בשנת 1805, בין הצי האנגלי לצי הצרפתי.

(3) סיסמת גלטון באותו קרב.

וראויה פרשת מעשהו של הקצין לטהם לציין:

„נס-הרגימנט נישא בידי הוגל וולש, אשר נפל בשבי, אחרי שכל אנשי קבוצת משמר הדגל נהרגו, או נפצעו. אותה שעה תפס הקצין לטהם, אף על פי שהיה מוקף חילי אויב — את הנס מידי הדגל, וניסה לפרוץ לו דרך בחזרה אל המערכה הבריטית. הוסאר*) צרפתי תפס את המוט ובתורו חבט על ראשו של לטהם, ופצעו פצע אנוש, אך לא הצליח להכריעו שירפה מן הדגל. מכת-חרב שניה קטעה את ידו השמאלית של הקצין, אך הוא תפס את הנס בידו הימנית וקרא: „בעוד נפשי בקרבי, לא אמסרנו“; אף על פי שנשאר חסר-מגן — לא נכנע. הוא הופל מעל סוסו וכמעט נרמס, אך הצליח לטמון את הנס מתחת לגופו. אותה שעה ממש הגיעו פרשים בריטיים ואילצו את הצרפתים לסגת. וכשהתקדמה בעקבותיהם „בריגדת-הקלעים“ מצאו אנשיה את הקצין לטהם, כל עוד רוחו בו, אך הנס שמור אצלו.

במדליה על מעלל זה חרות: — „אלבוארה, 16 במאי 1811“; „בעוד נפשי בקרבי, לא אמסרנו“. ומן העבר השני: „לקצין לטהם מאחיו הקצינים. עדות להערכתם הרבה את התנהגותו רבת ההצטיינות בהגנת נס-הרגימנט בקרב אלפוארה, בו נתקפחו אחת מזרועותיו וחלק מפניו.“

בעמדנו בתקופת מלחמות נפוליון, מן הראוי לציין את ההערכה שהעריך המצביא הגדול את אותות-ההצטיינות: —

כשעלה נפוליון לספינת שביו, נערך לכבודו משמר-כבוד. בסקרו את המשמר, שאל: „האין בין כל אלה וטרנים (ותיקי-קרבות)?“ ומשמע, כי רובם ותיקי-קרבות הנם, קרא: „מה, — ובלי כל אות-הצטיינות?“ משהוסבר לו, כי אותות-הצטיינות ניתנים רק לקצינים רמי מעלה, לא היסס גאון המצביאים, על אף המצב שבו היה נתון אותה שעה, והעיר: „אכן, לא זו הדרך הטובה להמריץ את הסגולות הצבאיות, או להגבירן.“

בריסיפא שלו, הדוכס מוולינגטון, גם הוא פרקליטן של המדליות בצבא, תבע, כי „המעשה — בלי שים לב לדרגה — הוא שצריך לשמש אמת-מידה בכל מקרה של מתן אות הצטיינות.“

את אותות-ההצטיינות הצבאיים בזמננו יש לחלק לשני סוגים ראשיים:

א. אותות להצטיינות אישית, הניתנים על מעשה-גבורה, או אומץ-התנהגות למופת, פיקוד מוצלח, מעשיה-הצלחה וכיו"ב;

ב. אותות המציינים השתתפות במסע-מלחמה, או בקרבות מסוימים. ועתים נהגו כן גם לגבי קרבות שבהם לא האירה ההצלחה פנים.

גם אותות-ההצטיינות האישיים מתחלקים לשני סוגים: המזכים את בעליהם בהשתייכות ל„מסדר“ האות הזה, ושאינם מזכים בהשתייכות למסדר. לאמיתו של דבר אין שייכות זו למסדר בימינו אלא נוסחה פורמלית בלבד, שריד מסורת מימי האבירים. בצבא הבריטי והצרפתי, למשל, האותות, המזכים את בעליהם להשתייך למסדר, מוקצים לקצינים בלבד. אותות-ההצטיינות האישיים — צורתם היא צורת צלב, או צורת מדליה (עגולה). אותות-

הצטיינות שסימנם „צלב“ מוגבלים בבריטניה, על פי הרוב, לקצינים בלבד (פרט ל„צלב-ויקטוריה“ ול„צלב-גיאורג“), ואלו „מדליות“ נועדו לסמלים ולטוראים. כאותות-ציון להשתתפות במסעות או בקרבות, ברוב המדינות היו נוהגים להעניק „מדליות“. ממלחמת-העולם ואילך מכנים דבר זה בבריטניה בשם „כוכב“. ואלו ברוסיה, גם במלחמה האחרונה, נטבעו „מדליות“ לפרשות-המגן הגדולות; אם כי השם „מדליה“ נהוג שם — כמלפנים — גם לגבי הדרגות הנמוכות יותר.

(4) „הוסארים“ — חיל-פרשים קל, נוסח-הונגריה — הונהג ברוב צבאות אירופה הגדולים מאז אמצע המאה ה-17. — המערות.

ומשהמשים רק במונח "מסדר" — ולבעלי התואר "גבור-ברית-המועצות" מעניקים ביחד עם "מסדר-לנין" גם את "מדליית-כוכב-הזהב".

V. C.

"צלב-ויקטוריה" — האות הראשון במעלה והמכובד ביותר בצבא הבריטי, שגם מלחמות נפוליון. היה זה ביוזמתו של כתב ה"טיימס" במלחמת-קרים, בשנת 1855, ויציקתו לקבל "צלב ויקטוריה" זכאים בני כל הדרגות, קצינים וטוראים, גברים ונשים, והותקן שיעניקוהו על "אומץ-לב עילאי, או מסירות נפש יוצאת מן הכלל למולדת, למול פני האויב". הפעולה הקרבית הראשונה, שזיכתה ב"צלב-ויקטוריה", היה לה מעין אופי של פעולת "קומנדו", והשתתפו בה שלושה אנשים, שהתנדבו לצאת בסירה קטנה, לעלות בחוף-גמל בים השחור ולחבל שם באסמיבר וקרפיפי-עצים.

כעבור שנתים לערך הוכנס תיקון (שעמד בעינו עד 1920), שעל פיו מותר לתת את ה"צלב" גם על מעשה-גבורה או הקרבה עצמית יוצאת מן הכלל, למול סכנה חמורה, — כגון בשעת דליקה שנפלה באניה, אשר במעשה של גבורה ניצלו ממנה אנשים או רכוש ציבורי, ולא רק על מעשי-גבורה אל-מול-פני-האויב.

תיקונים אחרים התירו את V.C. לחיילי הודו, לחיילי-המושבות ולאזרחים. ב-1912 הותר למסרה, באם ניתן לאחר-המות, לקרוביהם של הזוכים. במקרה שמספר המשתתפים במעלל המזכה לקבל את צלב-ויקטוריה הוא יותר מאיש אחד, — מפילים ביניהם פור.

ל"צלב-ויקטוריה" אין "מסדר" ואין הוא מקנה כל זכויות-יתר, לטוראים ולסמלים הוא מקנה הענקה בסך — 10 לא"י לשנה¹⁾, אך אם אותו אדם הצטיין שנית באותה מידה וקיבל "גדיל" ("BAR") ל" V.C.", הרי בזכות הגדיל תהא ההענקה רק — 5 לא"י לשנה(!). עם פרוץ המלחמה האחרונה היו רק שני גדילים שניתנו ל-V.C. ובשני המקרים זכו בהם אנשי השירות הרפואי. האחד קיבל את "צלב-ויקטוריה" בימי מלחמת הבורים, ב-1902, ואת הגדיל — בבלגיה ב-1914. והשני — זכה בהם בשתי שנים רצופות, 1916 ו-1917. במלחמה האחרונה זכה רק אחד, קצין ג'ורג' ג'ורג' ב"גדיל" ל"צלב ויקטוריה". במלחמת-קרים התגמול היחידי למעשי-גבורה, ועם הנהגת אותות-הצטיינות אחרים, שנתייחד להם מקום בשלבים נמוכים יותר של "סולם-הצטיינות" קשתה ביתוד ההקפדה לגבי מתן "צלב-ויקטוריה". במלחמה הזאת — בהשוואה למלחמת העולם הראשונה, — מיעטו להעניק את ה-V.C. ובממוצע זכו בו שני אנשים לחודש, לעומת כ-12 לחודש במלחמה הקודמת, וכ-40% ניתנו לאחר המות. לפי החוקה המקורית זכאי היה אדמירל או קומודור של הצי, — או גנרל בצבא, — שראה את המעלל כמו עיניו, להעניק את "צלב-ויקטוריה" ברוב-מקום. משנת 1931 בוטל אורח זה של הענקה, ומעתה יש להמליך על הענקה "באורח המקובל". כלומר, שרשרת, שחוליותיה הן: הממונה הישיר של האיש, מפקד היחידה, מפקדי הבריגדה, הדיביזיה, הקורפוס, הארמיה, המצביא הראשי, ואם הגיעה ההמלצה בשלום עד הלה, וזכתה לאישורו — מעבירין אותה למיניסטריון המלחמה (או לאדמירליות, או למיניסטריון-האוויר), וזה מגישה לאישורו של המלך. המקבל הצעיר ביותר של "צלב-ויקטוריה" היה מלח בן 16½ (אשר על שמו נקבע אח"כ את הצטיינות צופי מיוחד), פוחד-תוח, בעת קרב יוטלנד, כאשר נכנסה אניתו לקרב "היתה

(5) לצפי הודו ההענקה היא יותר גדולה.

עמדתו החיצונית והמסוכנת שבין עמדות התותחים. בזה אחר זה נפלו עשרת אנשי הצוות של התותח. גם הוא נפצע פצעים אנושים, והתותח אף הוא נפגע והוצא מכלל פעולה. אך כיון שלא קיבל הוראה ממרכז הפיקוד וסבר כי יתכן וידרש עוד, לא זנח את מקומו במשך כל עת הפעולה".
 עד 1931 היה הסרט, שעליו נישא "צלב-ויקטוריה", שונה לצבא ולצי. כשבא הצורך לקבוע צבע שלישי, בשביל חיל-האוויר-המלכותי, הוחלט לאחד את הסרט — ונבחר צבע אדום-כהה, ועליו עלי דפנה.

...

השני לפי "גילוי" בין אותות ההצטיינות — הוא "הצלב המלכותי האדום" הניתן לאחיות רחמניות, גם על שירות בימי שלום. מלבד ה-V.C. וה"צלב האדום המלכותי" אין הנושים זכאיות אלא ל"מדליה הצבאית", — וכמובן, גם לאותות-ההצטיינות החדשים, "צלב-גיאורג" ו"מדליית-גיאורג".

D. S. O.

הגבוה באותות ההצטיינות הצבאיים המובהקים אחרי "צלב-ויקטוריה" — הוא אות "מסדר השירות המצויין", שנקבע ב-1886. עד 1931 היה ניתן על שירות מצויין, ולא דוקא על מעשי גבורה מול פעולות אויב. מאז נדרש לקבלתו: "ציון השב בהודעות משדה הקרב, על שירות מצויין מול אש האויב, או בתנאים הדומים לפעולות קרב מול אויב". אות זה הוא מן הבודדים, שאינו נושא עליו כל סיסמא, וזכאים-לו הקצינים בצבא היבשה, הצי והאוויריה. מעטים היו שזכו בשני גדילים אלו. בין אלה — אורד וינגייט, שזכה לאות זה על פעולותיו בא"י, גדיל ראשון על פעולותיו בחבש, ושני על פעולות בורמה. אך בתולדותיו של ה"מסדר" מציינים גם 7 מקרים של זוכים בשלושה גדילים.

D. C. M.

לטוראים ולסמלים, על שירות מצויין ואומץ-לב, ניתנת "מדליית ההתנהגות המצויינת", שגם היא נקבעה בימי מלחמת קרים, ונושאה זכאי להענקה בסך — 20 לירות בעת שחרורה, או בשעת עליתו לדרגת קצין, או שהרשות בידו לקבל תמורת ההענקה תוספת שנתית לפנסיה, בסך — 9 לירות וששה פנסים.

M. C.

על גילוי אומץ לב, אישי או קיבוצי, בפעולה, ניתן בצבא-היבשה ובחיל-האוויר לקצינים נמוכים (עד דרגת מיוזר) "הצלב הצבאי". בערב המלחמה נמנו 4 אנשי צבא, שזכו ל-3 גדילים על ה-M.C.

M. M.

"המדליה הצבאית" ניתנת על גילוי אומץ-לב — אישיים או קולקטיביים בשדה-הקרב למול האויב. זכאים לה תת-קצינים, סמלים וטוראים בצבא-היבשה ובחיל-האוויר, ברייטב ונתינים זרים, גברים ונשים.

O. B. E.

עבור פעולות מסוימות, בעיקר פעולות ארגון שסייעו להצלחת קרב, מוזכים ב-O. B. E. — חבר "מסדר האימפריה הבריטית" — המדור הצבאי.

...

"צויין בדו"ח משדה-הקרב" — Mentioned in Despatches — הוא ענף עליו-דפנה. הנתון על סרט ברקע חקי, ולענדו רשאים אנשי צבא שנפקדו בשמם בדו"חים של המפקד הראשי שבאותה זירת פעולה, ושמם נתפרסם על כן ב"לונדון-גוס".

כל המדליות האישיות שנמנו לעיל ניתנות לפי המלצותיהם של מפקדי החטיבות וזקוקות לאישור מטעם מיניסטרוֹן המלחמה והמלך.
 יתכן, כי דבר אופייני הוא לרקע הסוציאלי של צבא הודו, שהנהיגו בו לתת הענקה לאלמנותיהם של נושאי אותות הצטיינות, גם אם מותם לא נגרם במישרין ע"י המעשה שבעבורו זכו באות ההצטיינות. כדאי לציין, כי מועמדים לקבלת אות הצטיינות בצבא הודו חבים להביא עדי ראיה, כי אכן כזאת וכזאת עשו".

אנשי חיל-האוויר זכאים לקבל כמעט את כל אותות ההצטיינות של חיל-היבשה, ונוסף על אלה — כמעט כמקבילים להם — יש להם אותות מיוחדים:

"צלב התעופה המצוינת" (ראשון מימין בכותרת) — המקביל במידת-מה D.S.O.

בחיל היבשה — ניתן לקצינים ולתת-קצינים של חיל-האוויר מבריטניה ומבני הדומיניונים על מעשי גבורה, אומץ-לב, או התמסרות יוצאים מגדר הרגיל בקרבות-אוויריים. על המעשים הנ"ל בטיסות אף שלא בקרב, ניתן ה" A.F.C. ("צלב חיל-האוויר"). מקביל ל" D.C.M. לסמלים וטוראים הוא D.F.M. ("מדליה התעופה המצוינת") על מעשי גבורה בקרב-אווירי, ואלו A.F.M. ("מדליית חיל-האוויר") ניתנת לסמלים ולטוראים על מעשים שבעבורם נותנים את "צלב חיל-האוויר" לקצינים.

מן ה"כוכבים", המציינים השתתפות במסעי מלחמה או קרבות במלחמה זו, ידוע אצלנו ביותר "כוכב-אפריקה", על השתתפות במערכות-אפריקה. הרקע הבהיר של הסרט מסמל את חולות המדבר; והצבעים: אדום — את השתתפות חיל היבשה, תכול — את האוויריה, והכחול — את הצי. אלה ששרתו בארמיה השמינית, או הראשונה — נושאים על הסרט מספר 8 או 1. כן ידוע "כוכב 43-1939" למשתתפי מסע צרפת 1940, בלגיה 1940, מסע-וינגייט בבורמה, קרבות סוריה 1941; "כוכב איטליה" (בצבעי הדגל האיטלקי: לבן-ירוק אדום); "כוכב ההגנה" הניתן לאלה ששירתו 3 שנים באיזור אשר לא היו בו פעולות-קרב, אך היה נתון להפצצות אויב. השירות בא"י נחשב כשירות באיזור המקנה זכות ל"כוכב ההגנה". מן הענין לציין את התקנה כי משך זמן-השירות המקנה את הזכות ל"כוכב ההגנה" לאנשי "יחידות פינוי המוקשים והפצצות" הוא שלושה חדשים; "כוכב השירות הממושך" — למשרתיים מעל לשלוש שנים בכל אתר שהוא.

מוכר בארץ גם "הכוכב הא"י" שניתן לבריטים שהשתתפו בפעולות נגד הכנופיות בשנות 1936-1939, ואפשר לראותו על מדי השוטרים הבריטיים הותיקים בארץ, ששירתו כאן אותה תקופה.

לא נעמוד כאן על שאר מדליות בריטיות שונות שנועדו לאזרחים, לאנשי משטרה, משטרה קולוניאלית, כבאים וכו', אך יצוינו עוד אותות ההצטיינות שנקבעו במלחמה האחרונה: "צלב גיאורג" שנקבע ב-1940 לאזרחים עבור מעשים שבאומץ-לב. בגרם המעלות" הוא בא מיד לאחר "צלב ויקטוריה", זכאים לו גברים ונשים, וכן קיים בו "מדור צבאי". על גלוי אומץ-לב ע"י אזרחים ניתנת גם "מדליית גיאורג" (בכותרת — שניה משמאל) שגם היא נקבעה ב-1940.

לפני חדשים מספר הוצאה באנגליה מידליה חדשה: "מדליית-המלך עבור השתתפות במלחמה לחופש" — הניתנת לאזרחים זרים ולחיללים בצבאות זרים, וכן למשתתפים בפעולות המתתרת והפרטיזונים.

(6) הדבר מצדיק, כביכול, את האימרה: "מיהו גיבור? — חיל שהיה לו מזל שמישהו ראה את מעשיו ונשאר חי כדי לספר עליהם".

נציין עוד כמה אותות הצטיינות הנהוגים בארצות שונות.

בצרפת ישנם שלושה אותות הצטיינות, לגברים ולנשים. על שירות קרבני הראשון בהם — "אות לגיון הכבוד" — הניתן על פי הרוב לקצינים, והוא מעין "מסדר" בעל מדרגות ציון מרובות, שהוקם עוד ע"י נפוליון, והוא ניתן גם על הצטיינות בחיים האזרחיים; "המדליה הצבאית", הניתנת משנת 1852 — כלומה מימי "הקיסרות השנייה" — לטוראים, אך יש ומעניקים אותה גם למצביאים (כך הוענקה זו לג'נרל פוש ופטן, — מצביאי צבא צרפתי במלחמת 18—1914). בשנות המלחמה העולמית הראשונה (ב'1915) נקבע בצרפת "צלבי המלחמה" — Croix de Guerre ניתן לבני כל הדרגות, וכן לאזרחים. צלבי המלחמה הוא בן שני סוגים: האחד — בעבור 18—1914 באירופה (ושאר מלחמות על אדמת צרפת), והשני למן 1921 — בעבור פעולות מחוץ לצרפת. על דרגות ההצטיינות השונות ב"צלבי המלחמה" נוהגים להעיד ע"י צירוף עלי חמר לצלב במדרגתו העליונה, וכוכבים בצורות שונות — בשאר המדרגות. כן ישנן בצרפת מדליה לשבויים — שנמלטו משביים, ומדליות קבוציות-סמליות מיוחדות לערים שהוגנו בגבורה ולמוסדות-הדרכה צבאיים.

בזמנים שונים הוצא מספר ניכר של "מדליות-מסע" — כמזכרת למסעות-מלחמה שונים (רובן — בשטחי מושבות). לפני זמן קצר הוצאה מדליה מיוחדת למצטיינים מ"חיל-המחתרת" שבה זוכו גם אחרים ממפקדי ואנשי "הארמיה היהודית" ששיתפה פעולה עם ה"מאק"י-הצרפתיים.

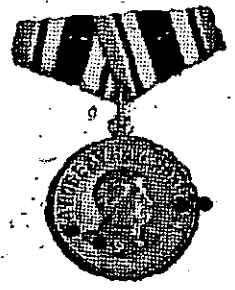
* * *

בגרמניה נקבעו אותות שונים למשתתפי מלחמת העולם 18—1914. ב'1934 העניקי הנאצים לכל משתתפי מלחמת 18—1914 את "צלבי-הברזל". כן נקבעו שם "צלבי-הכבוד", אשר הוענק לאלמונים, או להורי ההרוגים, ו"מדליות-הפצועים". הנאצים קבעו את "מדלית השירות", ובה ארבע דרגות: צלב זהב — הניתן לאחר 25 שנות שירות; צלב כסף — לאחר 18 שנות שירות; ברונזה — 12 שנה ומצופה-כסף — ארבע שנים.

ברוסיה — רבים אותות-ההצטיינות, ולא נוכל לפרט כאן אלא אחדים מהם: כבר צוין לעיל, כי המושג "מדליה" ברוסיה — הוא ב"כוכב" בבריטניה, ורבים אותות ההצטיינות הרוסיים המשייכים את מקבליהם ל"מסדר".

תואר "גבור-ברית-המועצות" הוא הגבוה בהם ומזכה אוטומטית ב"אות מסדר-לנין", וב"מדליית כוכבי-הזהב". במלחמה זו, "מלחמת-המולדת הגדולה", הוסיפו ברוסיה מסדרים ומדליות חדשים על "מסדר הדגל האדום", שהונהג מסוף שנת 1918, ו"מסדר-הכוכב האדום", שנתוסף אח"כ עליו ועל "מסדר-לנין". כך נקבעו מדליות על השתתפות במסעות והגנת ערים, כמו: אודיסה, סיבסטופול, לנינגרד וסטלינגרד. נקבעה "מדליה-על-אומץ-לב", "מדליית מלחמת המולדת", שצבעי הסרט שלה — תרוג-שחור — הם כצבעי "מדליית-גיאוואגי" שהיתה קיימת ברוסיה הצארית (בין היהודים שקיבלוה בעת השלטון הצארי היה יוסף טרומפלדור בפורט-ארתור — בעל כל ארבעת דרגותיה). בין המסדרים החדשים, בעלי שתיים או שלוש דרגות כל אחד, שנקבעו ברוסיה במלחמה זו, יש לציין: "המסדר ע"ש קוטוזוב" — הניתן על הצבאה מוצלחת במלחמת-מגן; "המסדר ע"ש סובורוב" — על נצחונות במלחמת-תנופה; — "המסדר ע"ש אלכסנדר ניבסקי" — מנצח הגרמנים במאה ה"י"ג, ו"מסדר בוגדן חמלניצקי" — שבא לספק את רגשות האוקראינים (אכן, בתולדות-ישראל קשור שמו בשחיטת-ת"ת ות"ט, וכינויו בספרותנו: "חמיל ימ"ש").

כן הוצאי גם גמר המלחמה "מדליית הנצחון על גרמניה" ו"מדליית הנצחון על יפן", בהן מוטבעת דמותו של י. סטלין.

הנהוג בארה"ב הוא, כי מלבד אותות-ההצטיינות הקבועים, מעניק הקונגרס מדליות זהב מיוחדות במקרים רבים, והריבוי הנה משמש ענין להלצות שונות. האות הגבוה ביותר בצבא ארה"ב הוא "מדליית-הכבוד-של-הקונגרס". הניתנת בעבור "אומץ שמעל לתביעת הובת-השירות ומעבר לה". מדליה זו נקבעה בשנת 1862, בעת מלחמת האזרחים. דמותה — כוכב מחומש, ובמרכזו דמות אלילת-המלחמה — מינרבה (ראה בכותרת המאמר, שלישית מימין). מדליה זאת הוענקה לפ. רוזבלט לאחר-המות. אחריה באים "צלב השירות המצויין", "מדליית השירות המצויין", "כוכב-הכסף". (שני מימין — בכותרת), "מדליית-החייל" ועוד.

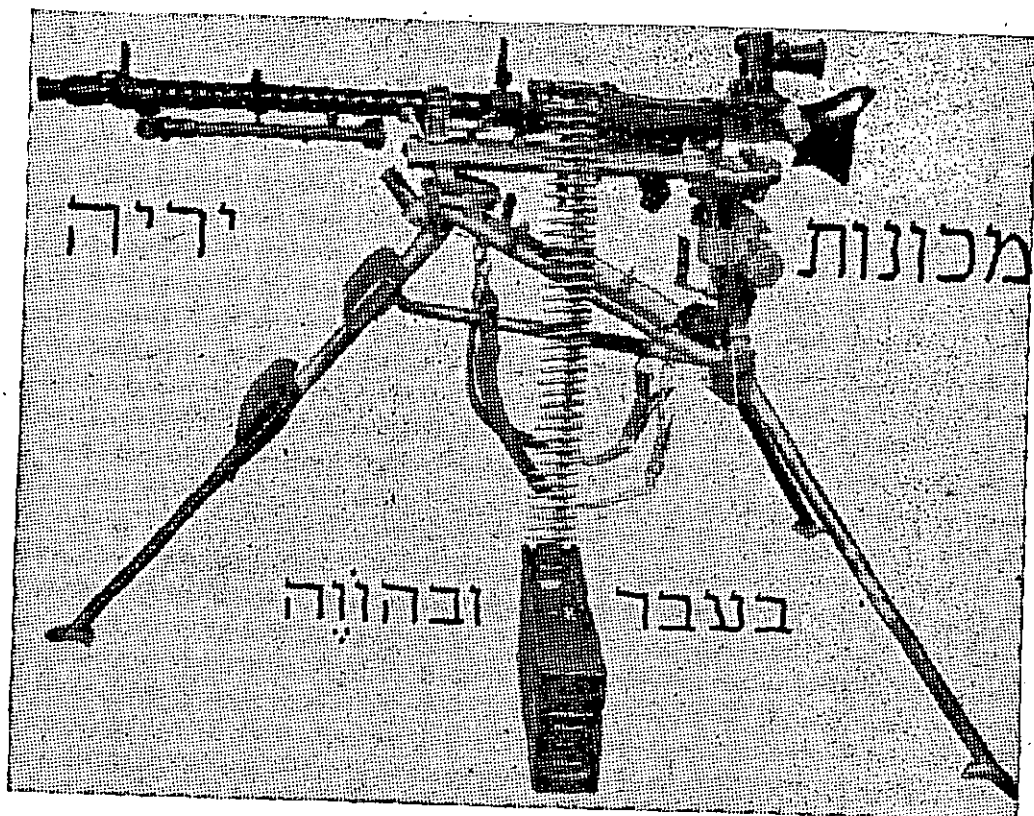
בעבור השתתפות בקרב או במסע או נוכחות באיזור מלחמה מסוים ניתן "כוכב הברונזה המלחמתי", וכדי להקל על המשא — הרי תמורת כל 5 כוכבי ברונזה כאלה ניתן "כוכב כסף מלחמתי". אנשי יחידה שהצטיינה, עונדים את "סרט היחידה המצויינת". בעבור כל פציעה בקרב ניתן אות "לב-ארגמן". במקביל לאותות ההצטיינות של הצבא יש אותות מיוחדים לאנשי הצי, הציר-המסחרי וחיל-התעופה.

אותות-ההצטיינות והמדליות באות, כפי שציין מר צ'רצ'יל בויכוח שהתקיים בבית-הנבחרים הבריטי, כדי "ליתן כבוד ויקר לראויים לכך". ואכן, בלט הדבר בסעודה שנערכה בבית הלורדים לבעלי מדליות צבאיות שונות. דרגות צבאיות או מעמד חברתי לא נחשבו במסיבה זו. המקומות נקבעו לפי פור, וכך עלו לראש השולחן טוראים וגנרלים, מתופף ואדמירל. דבריו של דנסין מוולס, שישב ראש באותה סעודה, שנשכו בעיקר על "צלב ויקטוריה": "הוא כולל חוג קטן מאוד של אנשים אשר האו את הנדרש להיעשות, ועשוהו מיד, על אתריותם הם, ואחרי-כן, נאלמו כיהונתן בן שאול, שעשה את הישועה הגדולה" ראויים להיות מוסבים על רבים מנושאי-המדליות.

הַהֲצִלָּתָהּ הַמְּסִתֶּרָה פְּנִיָּהּ מֵאֲפָנּוּ הַיּוֹם הָאֵיר לָנוּ פְּנִים
מִחֶרֶת. אֲנִי יוֹצֵא אֶת רוֹמִי. הָרוֹצִים לְהַמְשִׁיךְ בַּמְּלַחְמָה...
יִלְכוּ-נָא אַחֲרָי.

אֵין צְמִדֵי בְּשִׁבְלֵכֶם לֹא שָׂכָר, לֹא דִירוֹת וְלֹא מְזוֹנוֹת.
אֲנִי מִבְּטִית רָצָב, צָמָא, מְסַעוֹת מְפָרְקִים, מְצַרְכוֹת וּמָוֶת.
כֹּל הָאוֹהֵב אֶת אֶרְצוֹ בְּלִבּוֹ, וְלֹא בְּדַבַּר-שִׁפְתַיִם בְּלִבּוֹ,
יָקוּם-נָא וְיָבוֹא אַחֲרָי.

מדברי גריבלדי, בסיום המאבק על רומי, 27.1849

1. התחלות

הרעיון להמציא מכונה שתגביר במידה רבה את כוח-האש של הצבא, קדום מאוד וכבר בשחר תולדות המלחמות שקדו עליו מלכים ושרי-צבא. בבתי נכאות מצויות, למשל, קשתות שאפשר היה לירות בהן חצים רבים בזה אחר זה, בלי שיהא צורך לטעון את הקשת אחרי כל יריה ויריה. קשתות אלו הומצאו ע"י היוונים.

אחרי שנתגלו אבק-השרפה והנשק החם, נתחדשו הנסיונות לכונן כלי נשק שיכול לירות יריות רבות בזו אחר זו. המוצרים הראשונים ממין זה היו כנים גדולים שעליהם נקבעו כמה קני-תותחים או כמה רובים בזה על יד זה. קני-היריה הללו נטענו בכדורים ואבק-שרפה (כקנים רגילים). בתי הבליעה היו מחוברים זה לזה ע"י תעלה, שגם בה היה אבק שרפה. משהוצת אבק-שרפה זה ונתלקח היתה האש מתפשטת לאורך תעלת-החיבור, וע"י כך נורו בזה אחר זה המטענים של כל קנה וקנה. נסיון אחר מסוג זה הוא טעינת קנה בכמה כדורים, דרך לוע הקנה, הנורים בזה אחר זה בעזרת פתיל-הדלקה. הנסיון הזה נעזב כמעט מיד, כיון שיריה כזאת סיכנה את היורה לא פחות מאשר את האויב.

וכך הוסיפו לשכלל את המכונה רבת-הקנים. אלא שמעתה לא נקבעו הקנים זה ליד זה אלא בצורת מעגל. על ידי תנועת סיבוב היו הקנים נקבעים בזה אחר זה, במצב שממנו נורו היריות אחת-אחת. על ידי כך אפשר היה למלא מיד את הקנים שנתרוקנו, באופן, שבהגיעם

התמונה / שבכותרת — מכ"י גרמנית "MG 34" עם כוונת טלסקופית ותיבת סרט-הכדורים, כשהיא מוצבת על חצובת מכ"י-יבדה.

(1) באמצעות אלו היה פעיל ביחוד הצייר והפסל הגאוני ליאונרדו-דה-וינצ'י, שהיה גם חוקר מדעי, מהנדס-צבאי וממציא. ברעיון הנ"ל היה כלול, בעצם, גרעין המחשבה שבמאה ה-19 הונח ביסוד בנינה של מכונת-היריה של גטלינג, — אחת הראשונות שהיו בנות-שימוש. — המצ"כ ת.

שוב למצב־היריה היו כבר טעונים; שיטה זו שוכללה שכלול־רב מאוד. ההמצאות של הזמן־החדש, כהמשך למגמה הנ"ל, התבטאו בעיקר בזה, שהטעינה והיריה נעשו אבטומטיות. ובפעם הראשונה השתמשו בנשק כזה במלחמת־האזרחים האמריקאית (וגם בכמה מסעות־המושבות הבריטיים, בשליש האחרון של המאה שעברה. — המ ע ר.) נפוליון השלישי רצה להשיג על ידי הכנסת נשק זה יתרון מכריע על הפרוסים, וגם קיווה לנצח בכך במלחמה הצרפתית־הפרוסית של 1870. אך מפתלו שמה את מכונית־היריה ללעג ולקלס בעיני אנשי־צבא רבים. אבל הנסיון של המלחמה הנ"ל לא הוכיח את כשלוננו של כלי־הנשק הזה. במקום שהשתמשו בו כראוי הוכח, כי הוא נשק קטלני ביותר. אלא שפרט למקרים מועטים השימוש בו היה בלתי נכון. כיון שהמכונה נקבעה על כנים גבוהים, הציבוה המפקדים הצרפתים בשורה אחת עם הארטילריה. אך טווח מכונית־היריה היה קצר הרבה יותר מטווח התותחים, ומתוך כך עמדו תחת אש תמיד של האויב בטרם יספיקו להוציא אפילו יריה אחת.

היה זה משגה טקטי. אך היה גם חסרון טכני אחד. כיון שהפעלתה של המכונה נעשתה ע"י מנוף־יד, היתה פעולתה מושפעת יותר מדי ממצבי־הרוח והעצבים של אנשי־הצבא המשמשים אותה. מחמת התרגשות הקרב טובבו החיילים את המנוף במהירות רבה מדי וע"י כך גרמו להפרעות במנגנונה של המכונה, שהיו מוציאות אותה מכלל שימוש לפרקי־זמן ארוכים.

2. מכונית־היריה „מקסים”

חירם מקסים, איש־אמריקה, הוא שהמציא לראשונה את מכונית־היריה בצורתה היסודית הידועה לנו כיום. הוא בא לידי מחשבה לכונן לאחור בשעת כל יריה את לחץ הגזים הבאים מאבק־השרפה, ועל ידי כך לסלק מתוך בית הבליעה את התרמילים שנתרוקנו, להטעין מחדש את הקנה ולירות את הכדור התורגי. בדי־בד עם התפתחות זאת נתבלט ההכרח להזין את מכונית־היריה בתחמושת חדשה במהירות ההולמת את קצב־היריה המזורז כל־כך. מקסים המציא את הטעינה ע"י סרט, הנהוגה גם בימינו, וכן הכניס לשימוש את קירור הקנה ע"י מים. השכלתו הצבאית של מקסים הספיקה לו כדי להציע גם את דרכי־הפעלתה הנכונים, הטכניים והטקטיים, של מכונית־היריה. ודיינו אם נציין בזה, כי הוא שהמציא את שיטת האש המפורזת וגם את המתקנים הדרושים לירייתה.

את הפטנט הראשון השיג מקסים בשנת 1883. מערכת אומדורמן 1898, שבה השמידו הבריטים את צבא ה„דרוישים”, היתה הראשונה שבה הוכנסה לשימוש מכונית־היריה „מקסים”. בימים ההם לא דקדקו עדיין לשמור את ההמצאות הצבאיות בסודיות גמורה. באין מפריע יכול היה מקסים להציג את מכונית־היריה שלו בפני מושלי כל המעצמות ולהציעה למכירה. משעשעת היא דעתם של כמה מלכים ומצביאים שבתקופה היא על הנשק החדש. ומענין הדבר שהקיסר הגרמני הכיר לראשונה את הכלי החדש הזה רק אגב הביקור שביקר אצלו יורש־העצר הבריטי, אשר סיפר לו עליו כעל חידוש מעניין.

מלחמת־העולם הראשונה — הקרויה לעתים קרובות בשם מלחמת מכונית־היריה וחפירות־ההגנה — לא הביאה איפוא את מכונית־היריה כדבר של הפתעה. ההפתעה היתה כאן רק בכמות מכה"י שהכינו לקראתה הצבאות השונים. אכן, אף־על־פי שאנגליה היתה בעלת הפטנט הראשון על מכונית־היריה, ואף על־פי שהיא היתה המעצמה הראשונה שניסתה נשק זה למעשה. — לא הירבו הבריטים להשתמש בכלי זה. לעומת זאת הירבו גם הירבו הגרמנים והאוסטרים. יתרונם של הגרמנים במכונית־היריה היה עצום בתחילת המלחמה. וזמן רב לא נתאזן יתרון כמותי זה, גם לאחר שהכל הורו בחשיבותה של מכונית־היריה.

אמנם, הבריטים הקימו „קורפוס־מכ"ד” מיוחד, שנתעצם מאוד במרוצת השנים, אך בכל זאת לא נהפכה שם המכונה לנשק „עממי”, לכלי־זין שכל חייל מכירו ממגע יומיומי אתו. במהלך מלחמת־העולם הראשונה אורגנו מכונית־היריה בפלוגות מיוחדות, — ולאחר זמן גם בבטליונים מיוחדים. ומשנת 1936 נתחדש סידור זה לגבי מכונית־היריה הכבדות.

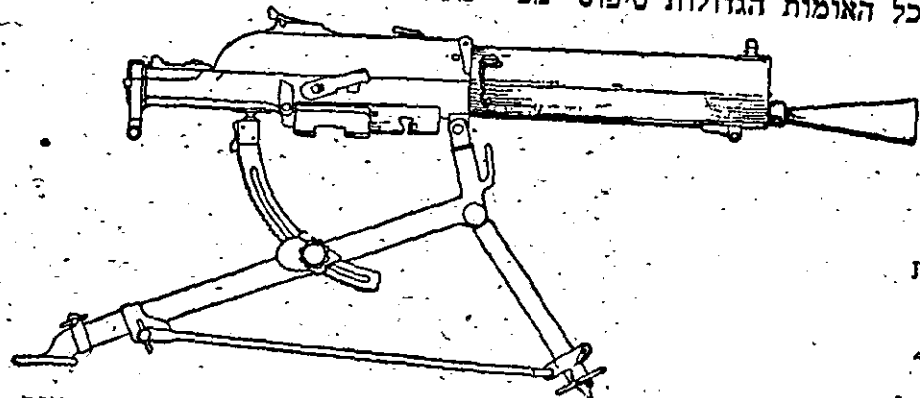
5. "הבינוניות"). בדרך הטבע אירעו מקרים רבים שהצבאות הבריטיים השתמשו במכונות-היריה שימוש טקטי בלתי נכון, ואלו הצרפתים מיהרו הרבה יותר להסתגל לצרכים החדשים. הגרמנים השתמשו במכונות-היריה בשעת התקפה, בעיקר כנשק של סיוע-מישרין ליחידות הרגלים המסתערות, בפעלן מבסיסי-אש קרובים לאיזור ההסתערות. שימוש זה היה יעיל ביחוד בשעה שלשם זהירות מפני פגיעה בחטיבות-הסער אנוסה היתה הארטילריה להעתיק את אשה הלאה, אל אחורי קוי האויב. ואלו קבוצה של מכ"י, היתה נשלחת מיד אחרי הרגלים ושימשה יסוד-מוסד בהתבססות בעמדות הכבושות. גם בהגנה חולקו-מכה"י לשני דרגים. הדרג הראשון שוכן ב"קני" מכונות-היריה שהיו בצורים ביצור רב ביותר ויכלו לעמוד בפני הרעשת-ההכנה של הארטילריה. כתום ההרעשה, בזנוק חיל-הרגלים האויב קדימה — היו מכונות-היריה פותחות באש משמידה. נוהג זה נתן לגרמנים בשעת אש-ההכנה ההרסנית להחזיק בחפירות-ההגנה חילות מעטים ביותר ולמעט מאוד את אבידותיהם, כלומר: לשמור על כוח התנגדותם של המגינים. ואלו הדרג השני לא היה נכנס לפעולה אלא אם כן הצליחו הכוחות המתקיפים לפרוץ את קוי ההגנה הראשונים.

מפני מעוטן של מכונות-היריה לא יכול הצבא הבריטי זמן רב לחלקן בכלל לדרגים. אמנם בהגנה הוצבו המכונות בקו הראשון, בדיוק כדרך הגרמנים; אך לעתים קרובות שותקו במהרה מחמת עדיפותם של הגרמנים. בהתקפה ניסו הבריטים לשגר את מכה"י יחד עם הרגלים קדימה עד גבול האפשרות, ואחר כך להפעילן במפתיע מטוח קצר נגד קני מכונות-היריה הבודדות של הגרמנים. אך מחמת משקלן וגודלן של מכונות-היריה בתקופה ההיא לא הלמו תכלית זו בהחלט.

ואולי מפני הדרך המוטעית הזאת בשימוש מכונות-היריה באו מצד אחד המצאת המקלע (1) ומן השני התפתחות הטנקים (2). כשהוכנסו לקרב הטנקים הראשונים — כנשק מובהק נגד מכונות-היריה — התנבאו אנשי-צבא רבים, כי על ידי כך יושם קץ לשימוש במכ"י בכלל. אך נתברר, כי נבואה זו מוטעית מעיקרה והטנק גופו נהפך לנושא-מכונות-היריה.

3. התפתחותו והסתעפותו של הנשק האבטומטי

הפרק השני עלול היה, אולי, לעורר את הרושם המוטעה, כי כל מכה"י שהשתמשו בהן במלחמה הקודמת היו מן הטיפוס "מקסים". והיא לא כן. עוד לפני פרוץ המלחמה פיתחו טכנאי הנשק כמעט בכל האומות הגדולות טיפוסים מ"י משלהם. אחד הראשונים בין הטיפוסים החדשים

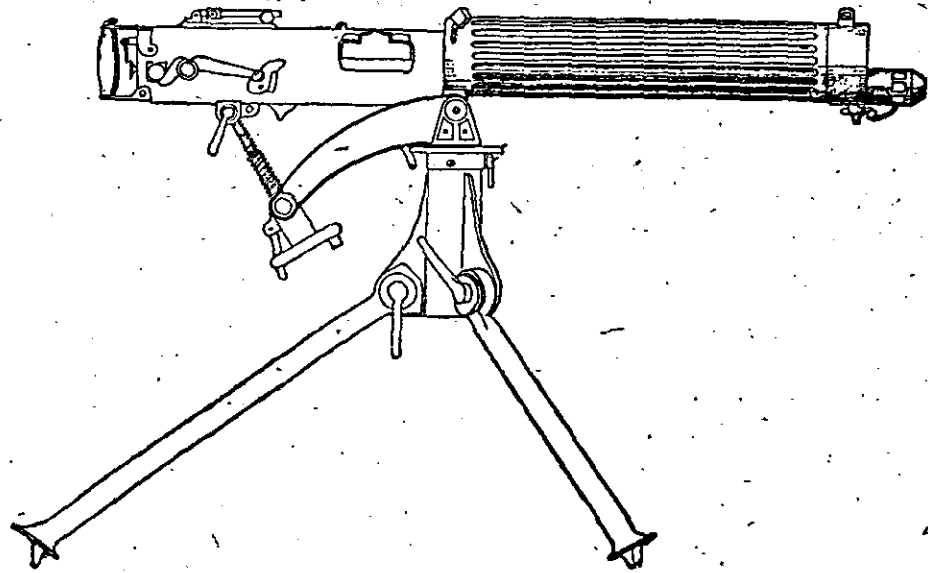

מכ"י אוסטריית
טיפוס
"שוארצלזזה"

האלה היתה מכה"י האוסטרית — "שוארצלזזה" — ואחריה באו הגרמנית ("ברגמן"), הצרפתית ("הוצ'קיס"), הבריטית ("ויקס"), האמריקאית ("בראונינג") וכו'. פיתוחם של טיפוסים חדשים בא מתוך רצון ליצור נשק טוב וחזק יותר, שיהא מעולה יותר ממכונות-היריה של שאר

- (2) למילוי התפקיד, שבתפיסת-ההתקפה הבריטית, כפי שצוין לעיל, לא צלחו לו מכונות-היריה הרגילות. — המערכת.
- (3) להתגברות על מכונות-היריה כגורם העוצר התקפות. — המערכת.

צבאות, בין בקצב-האש ובין בעצמתה, בדיוקה ובטוחה של היריה. עצם, שפק הוא אם אפשר לומר על אחד מטיפוסי מכה"י האלה, שהוא טוב ומועיל יותר מכל השאר; לכל טיפוס יש יתרונות וחסרונות משלו. ואם אף-על-פי-כן מוסיף כל צבא להחזיק בפתנט שלו דווקא, הרי יותר משבא הדבר מתוך אמונה, כי אכן טופח כאן משהו העולה על השאר, בא הדבר מתוך גאווה לאומית.

מכ"י בריטית
מטיפוס
"ויקרט-מקסים"

כבר הוזכר, שהליקוי בדרכי שימושן של מכה"י אצל הבריטים במלחמה הקודמת היו בין הגורמים שעוררו את הרגשת הצורך ליצור כלי אבטומטי שיתקרב במשקלו ובגודלו לרובה, ושמתוך כך אפשר יהיה להפעילו בקוֹרֵה־קרב הקדמיים ביותר של הרגלים. הכלי הראשון מסוג זה, הוא "מכונת-היריה ליואייס" (הראשונה בין "מכונות-היריה-הקלות" זה הכינוי שכינו בימים ההם את המקלעים). לא הלם את תכליתו אלא במקצת. עדיין היה הכלי הזה כבד מדי. אמנם נעלם כאן המתקן לקירור-ע"רמים, אך המתקן הגדול של קירור ע"י אויר הכביד שוב את הכלי הכבדה ניכרת. לכן הגיעו לאחר זמן לכלל רעיון להחליף את הקנה שנתחמם בקנה רזרבי, כדי להשיג ע"י כך הקלה במשקלו של המקלע. בשיטה זו בנויים כל טיפוסי המקלעים שמשתמשים בהם כיום. מובן, שצורת-קירור זו אינה מאפשרת אש מתמדת, אך דבר זה גם אינו נדרש במלוי התפקידים המוטלים על המקלע.

שנים רבות אחרי המלחמה נבנה טיפוס עוד יותר קל של נשק אבטומטי, והוא התת-מקלע. ההכרה בטיפוח כלי מעין זה הופיע באמריקה, ששם השתדלה המשטרה להשיג יתרון של אש ונשק כלפי הגנגסטרים, ואחד הפרדוכסים — שהם, כידוע, חזיון נפרץ — הוא שדוקא הגנגסטרים הם עשו לפיתוחו של כלי זה והפצתו יותר מן המשטרה; שעצם קיומו של התת-מקלע בא בזכותה. במהלך המלחמה האחרונה נהפך תת-המקלע לאחד הכלים הנפוצים ביותר.

כאן המקום ליחד דיבור מה על מכונות היריה "היותר כבדות". הצורך בהן בלש לראשונה כשחיפשו נשק בעל קצב אש מהיר נגד אוירונים. אח"כ באו ונוספו מכה"י בעלות הקוטר הגדול, נגד הטנקים. כאלה הנן מכה"י האמריקאיות בנות 12.5 מ"מ (והבריטיות בקוטר דומה). סוג זה של מכה"י שייך יותר, מבמה בחינותיו הטקטיות לארטילריה, ולכן לא גזון עליו כאן.

(4) אכן, מבחינה פסיכולוגית רב ערכה של אמונת איש-הצבא, כי אמנם בידו נשק עדיף, וכי צבא ארצו הוא יודע לטפח מערכת-נשק משוכללת ביותר. מהדגמה לכך יכול לשמש הטיפוח של הכרה זאת בשורות הצבא-האדום. — המ ע ר כ ת.

(5) בלשון הצבא הבריטי — מכ"י "כבדה". לאלו הקרויות לעתים "כבדות" (הקוטר הרגיל 6,5—8 מ"מ, על כן קבוע) "יקרא "בינונית", — המ ע ר כ ת.

אך כל ההסתעפויות הללו של מכונת-היריה מיוסדות על העקרון של המצאת מקסימלית ומבחינת יסוד טכני — שימוש-מחדש בגזים של היריה — אין בהן חידוש רב, אף על פי שבשנים האחרונות שולש כוח האש של כמה טפוסים, והוכפל טוחם היעיל: מכל מקום אין זה משנה מן העובדה הזאת, כי את כל השכלולים הללו יש לזקוף בעיקר על שינויים מסוימים בחמרים שבהם השתמשו; זכרנו באבקה-שריפה.

4. סוגי מכונות-היריה

נזכיר מחדש את ענפי הנשק האבטומטי, על גודלם השונה, ונסכם את תאור תכונותיהם האופייניות.

א. על הסוג היסודי, — הקרוי לרוב בשם "מבונות-היריה" בלא כל ציון נוסף נחשבות בדרך כלל מכה"י (ה"בינוניות", או ה"כבדות") שגודלן כגודל טיפוס "מקסים". המשקל, יחד עם הבסיס, הוא 40—50 ק"ג; עצמת-האש 500—900 כדורים לדקה; הסות 3000—4000 מטר; צרור היריות — 20—30 כדור. הטפול הישיר במכונה זו מצריך שני אנשים; אך כתיבת מכונת-היריה מזרזת את משמשה אנשים (מפקד, 2 — ליריה, 2 — להזנת הכלי בתחמושת) מכה"י שהורכבו על אוירונים מאפשרות שיעור של כוח אש גדול יותר, עד 1800 כדור לדקה. הסבה שבמכ"י אלה משתמשים רק באוירונים היא שבקרוב אוירי אשר לעתים אין האויבים נמצאים בו זה מול זה אלא כמה שניות, נדרשים צרורות קצרים אך עתירי-קלעים. הפזור הגדול הכרוך בקצב-אש כזה, אינו כאן חסרון מכריע; אדרבא, יש לצינו כיתרון מפני יתרה-סיכוי לפגוע במטוס כשהוא באויר, ואלו חיל הרגלים אינו יכול להשתמש במכ"י כגון אלו, משום שע"י פזור גדול כל כך עלול הוא לסכן גם חלקים מחילות צדו-הוא.

ב. המקלע. משקלו 8—13 ק"ג. עצמת-האש להלכה 500—900 יריות בדקה. טוח יעיל עד 1200 מטר. צרור האש כ-5 כדורים (מכאן עצמת האש הריאלית של 150 כדור לדקה). השימוש במקלע ייתכן גם ע"י אדם אחד בלבד, אך בדרך כלל משמשים אותו שני אנשים, לשם הבטחת הזנתו בתחמושת. היריה השני נושא גם את הקנה הרורבי. למקלע — בדומה למכונת-היריה ה"בינונית" — יש כמעט תמיד קוטר קוטר של רובה-הרגלים אשר לצבא המדינה (7,7—6,5 מ"מ).

ג. תת-המקלע. משקלו 3—5 ק"ג. עצמת אשו למעשה — 120 כדור בדקה. טוח יעיל מקסימום 200 מטר. הצרור — 2—3 כדורים. השימוש — ע"י אדם אחד. כיון שגם הכלי וגם תחמושתו קלוי-משקל הם, יכול איש יחיד לשאת עמו גם תחמושת במידה מספקת. הסיבה לכך היא שלעתים קרובות התחמושת היא כזו הנהוגה באקדחים בעלי הקוטר הגדול יותר 9 או 11 מ"מ.

ד. מכונות-היריה "היותר כבדות" משקלן, עם הבסיס, 80—150 ק"ג. קצב-האש — עד 200 כדור בדקה. הטוח — 6000 לערך, הצרור — 50—10 כדורים. להפעלתה נדרשים 5 אנשים, ונוסף על כך אנשים להזנתה בתחמושת.

מבחינה טכנית אפשר לחלק את כל-הנשק האבטומטיים לשני סוגים: (א) אלה שהגן פועל בהם על מוסי-הבוכנה שעל ידי כך מופעל המנגנון. ההבדל המעשי כאן הוא שבקבוצה ב' יכול בנין המנגנון להיות קל ופשוט יותר מאשר בקבוצה א'; ושנית — מחמת התחלקות הגזים על פני שטח גדול יותר פותחת התחמושת של הקנה. ולא ייפלא שבשיטה ב' משתמשים ביותר במקלעים שבהם יש למעט את המשקל ושמסו פשטות המנגנון והקלתו הם הכרח בהם וכן צמצום חימומו של הקנה בכדי שאפשר יהיה לותר על קירור-במים, המרבה מאוד את משקל הכלי. הסיבה שגם בתת-המקלע משתמשים בשטה א' — אמנם בלי קירור-במים —

היא שרק ע"י היותו על מוט בכוכוה נתאפשרה כאן תוספת במיעוטו של המשקל.
לכאורה בדין היה, לפי ההסבר הנ"ל, לחזק תחת זאת את המנגנון חיוק כללי; אך
למעשה לא היה הכרח בדבר לפי שבתת-המקלע משתמשים בתחמושת קלה וחלשה הרבה
יותר מאשר בשני הסוגים האחרים. עובדה זו וכן קוצר הקנה מביאים לידי המעטת חימומו
של הקנה, ע"י כך הוקל על המעבד תכנית למבנה תת-מקלע פתרונה של בעית הקרור.

5. האפשרויות הטקטיות של הפעלת המכ"י

תכונותיו הטכניות של כל כלי-נשק הן הקובעות את אפשרויות השימוש הטקטי בו.
טוח-היריה, עצמת-האש, דיוק-הקליעה וקלות השליטה והפעולה במכ"י (מן הסוג שלעיל
סימנתו בסעיף מס. 3) הם הקובעים שאת הכלי הזה יש להכניס לקרב כנשק-הסיוע הבלתי אמצעי
של חיל-הרגלים, בכל מקום שיש צורך להשיג עדיפות-אש מקומית או ליתן תשובת-משקל
לעדיפות-האש המקומית שישנה לאויב, באין אפשרות להפעיל שם את חיל-התותחנים אם מחמת
מיעוט המרחק מן האויב (והאפשרות לגרום מתוך כך נזקים לחילותינו אנו), אם מחמת דחיפות
הדבר, ואם מחמת גודל המטרה שפעולה ארטילרית אינה הולמתה.

בהתאם לכל אלה, הטוח המקובל בדרך כלל הוא בין 600 ל-1500 מטר, אף על פי
שלעיתים קרובות מאוד מפעילים את מכ"י בטוחים הקטנים הרבה יותר מזה בדרך שצוינה לעיל,
ולעיתים פחות קרובות גם למרחקים גדולים יותר. צורת-האש נוקדת⁶ כשהמדובר הוא במטרות
מרוכזות וחשובות ביותר (מכ"י אויבות, עמדות פיקוד או תצפית), — או מטאטת⁷ כשהמטרה
רחבה יותר או עמוקה יותר או מפוזרת על פני השטח. צורת-אש אלו הן מעויינות היטב, ועל
כן מסוכנות ביותר. כדבר הזה אפשר לומר גם על אש המחסום הנהוגה בהגנה, שאמנם אינה
מעויינת, אך נמוכה ו"מגלחת" את השטח במידה רבה כל כך, עד שכמה מכ"י (לפחות — שתיים)
הפעולות במשותף ויורות אש צולבת, מונעות את המעבד על פני השטחים הנרגמים על ידו, —
הלא היא צורת האש שבמלחמת-העולם הקודמת הנחילה לצרפתים הצלחות גדולות. מעין כך
משתמשים באש מפ"י מאגפם של ממשולים, בין טבעיים ובין מלאכותיים. אש היריה ממרחקים
גדולים יותר ידועה, בדרך כלל, כ"אש טורדנית" ועל פי הרוב נזהגות להשתמש בה חטיבות שיש
בהן כמה מכ"י המפיצות את אשן על פני מטרות גדולות. הדיוק מושג כאן לעיתים רחוקות יותר;
ע"י צורת אש זו אפשר לאנוס את האויב שיתפזר על פני השטח, ועל ידי כך לזכות אך בריחה
של זמן-זהר אחת מתכליתיה של אש ההטרדה. שאר הכוונות הן; לשבש את קוי הקשר והאספקה
של האויב, להכביד עליו לערוך את תצפיותיו, להכריחו להחבא תמיד במחסה, למעט את
פעילותו ולדכדך את רוחו ע"י אש מישרין ועקיפין.

בקשר להג"ל כדאי לציין עוד, כי לעיתים קרובות צריכות מכ"י לשנות את מקומן, כי
לאחר שאותרו מרכז כנגדן האויב אש חזקה, ומוכן, איפוא, שתמיד יש להכין לכל מכ"י כמה
עמדות ולהסוותן היטב. ולעולם אין להמטיר "אש הטרדה" מן העמדה שלאחר זמן יהא צורך לירות
ממנה על פני מטרות אחרות.

6. מה בין אש מכ"י לאש רובים

(פרק זה מתורגם מספרו של פרופסור א. מ. לאו: "מכונות-יריה")

לפני שנרצה כמה פרטים על הסוגים והטיפוסים הראשיים של מכונות-היריה
שמשתמשים בהן בימינו, יש לציין כמה מן הסגולות הטכניות המיוחדות למכונות היריה.
הבדל עצום (מלבד ענין כוח-האדם) ישנו בין 100 רובאים — או אפילו 20 איש מזויינים ברובים
אבטומטיים — ובין מכונת-יריה: ההבדלים באים מסגולותיו של כלי-הנשק הזה. ראשית, מכונת
יריה היא "מכונה". אך גוזמא היא לומר, שכל אדם שהודרך הדרכה כלשהי ידע לפעול במכ"י;

6. אש היריה לנקודה מסומנת. (7) אש היריה תוך תנועות-מטוטלת קלות.

אך האמת היא, כי האדם ממלא כאן תפקיד קטן יותר מבכל סוג נשק אחר. הנסיונות הוכיחו, כי יש יחס-מישרין בין דיוקה של אש-הרובים ועילותה ובין מידת עייפותו של האדם היורה. אנשים עייפים, ואפילו לאחר ריצה של 50 מטר בלבד, דיוק יריותיהם יופחת. מכונת-היריה, מפני קביעות כנה, אין היא מושפעת כל כך מעייפותו של היורה בה. כמובן, שהוא זקוק לסגולות פרטיות מסוימות ולמידה של אומץ; ואלו האחראים לבחירת המקומות להצבת כלי-הנשק, או לניצוח על האש, צריכים לימוד מקצועי משוכלל כזה שמצוי בארטילריה.

מטבע הדברים הוא שמכ"י מפזרת את כדוריה על פני שטח מסוים, שאפשר להגדיר בדיוק, גם בלי התערבותו של המכאי. הפזרון בא מחמת ריתותה של המכונה, באופן שהשטח המחופה בדרך זו משתנה עם השתנות הטוח, וכן לפי תבנית פני השטח שעליו ינחתו הכדורים. ב-2000 יארד (1800—1900 מטר) יהא אורכו של השטח שיירגם בכדורים, (בלא כל הטית הקנה של מכה"י או שינויה של זווית הגבהתו) — כ-65 מטר, ורוחבו כ-6 מטר. זהו "האיזור המזכה ממש". ובתוך איזור זה עשויים לנחות כ-3/4 מכלל הכדורים הירוים.

ועוד ציון בענין הכדורים הירוים מטוח כזה; הם ינחתו בזווית תלולה באופן יחסי ומתוך כך נגרע הרבה מערכו של מחסה או מסתור מאש מכה"י הנמצאים במרחק כזה ממנה. זה כבר למדו לדעת, שאחת מהשפעותיו הטורדניות של מחסום-אש ע"י מכ"י היא שחפירות, או שוחות-הפגזים, אינם מחסה טוב מפניו, משום שהכדור בעל מסלול התעופה התלול מגיע בלא שום קושי לכל תחפורת לא עמוקה. גם יריית רובה ממרחק 2000 יארד היתה יורדת ירידה תלולה; אך כמעט שאין ליריה בודדת, ואפילו לסדרת מטחים, סיכוי להשיג את מטרתה.

ועוד יתרון אחד למכ"י, המופעלת מעל גבי כן קבוע, שאפשר לפעול בה גם בלילה. את מכונת היריה מכונים למטרה לאור היום ולירות ממנה אפשר בלילה, מתוך בטחון, ממש כמו לאנר היום, שהשטחים או המטרות הדרושים יכוסו באש. בימי המלחמה הגדולה היה זה כמעט נהוג שבשיגרה לכבד בשעות הלילה במטאטא אש של מכונת-יריה את תל החזה של תפירות האויב, וביתוד לאחר הרעשתו, כדי למנוע את פלגות העבודה מלצאת לתיקון התיל.

כדאי להזכיר שהצרפתים שאלו את מקסים, אם יוכל לבנות מכ"י, שתירה לא שש מאות יריות לרגע אלא ירייה אחת לרגע, במשך 600 רגע בלי הפסק. הם נתכוונו או להשתמש במכונת-יריה כזאת למטרה שלשמה השתמשו בה אחר כך, בימי המלחמה הגדולה. אך הוצאת אלפי כדורים לשם. הטרדה בלבד בימים ההם — בשנות השמונים של המאה שעברה — היתה בחוקת בזבזנות. ואמנם הכין מקסים מכונה כזאת לצרפתים לשם דוגמא בלבד, והיא ירתה ירייה אחת לרגע אך כפי הנראה לא היו לדבר תוצאות. לעצמו של דבר נתבסס רעיון זה של ירייה אחת לרגע על טעות בהבנת תפקידה של מכה"י.

אף על פי שהטיפול בתחמושת מצריך צות של כמה אנשים, הרי לאחר הצבת מכה"י אפשר להפעילה על ידי איש אחד בלבד ולקיים קצב של אש, שמאה רובאים היו מתקשים לקיימו שעה ארוכה כלשהי. וכשמעייף היורה, יכול חבר אחר מאנשי הצות לבוא במקומו. אבל, אעפ"י ששעורי האש של מכ"י שונות מגיעים ל-1000 כדור לדקה, הרי רק לעתים רחוקות יורים בהן יותר מכמה שניות רצופות. "צדורות" של כמה שניות — היא השיטה המקובלת להפעלתן. ועוד יתרון — ואולי מוטב לומר: תכונה — יש לה למכ"י, הלא הוא מעוט המקום שהיא תופסת. נסיון ממושך במלאכת-המלחמה הוכיח, שלא קל לה לארטילריה להוציא מכ"י מכלל פעולה שכן היא מטרה קטנה עד מאוד. יתכן שהאמצעי היעיל ביותר נגדה — תהא איזון מכ"י אחרת, או מקלע שהוקרב אליה בהתנגב, או מאחרי מסתור. את כיוונה של מכה"י אפשר לשנות במהירות רבה, עד שכל מטרה, בתחומה של קשת בת 180 מעלות, תכוסה באשה. פלוגת רובאים לא תוכל לשנות את כוון אשה במהירות רבה כל כך (8), וגם לא הארטילריה (פרט, לעתים, לתותחים קלים במצבי "כיוון ישיר". — המערך). יתרון זה בא לה, כמובן, בזכות התצובה —

(8) מפני הצורך לשנות את כיוון חזיתה. — המערך כת.

לעומת רכב-הגלגלים. מכ"י קלות יותר אפשר לטלטל בנקל ממקום למקום מתוך כך לא מן ההכרח הוא שלאחר ירידתו יתגלה לאויב מקומן המדויק. נסיונות נוספים בקלעים מסוגים שונים למכ"י, כגון קלעים זוהרים, קלעים מבקיעי-שריון, או אפילו קלעים מעין הפגז — דהיינו: קלעים מתפוצצים, — עשויים להגדיל עוד יותר את ערכו של כלי-הנשק הזה, שלדעתם של מומחים רבים היא יסודו של כל צבא

7. טלטלת מכ"י

מכ"י היא חלק אורגני של חיל הרגלים, וממילא בעיה מיוחדת היא כושר טילטולה. בשעת מגע עם האויב מוחזק האדם עצמו המשובח שבאמצעי הטילטול. ע"י בחירת אנשים חסונים וע"י אימונם המתאים אפשר להגיע לידי כך שאנשי מכ"י לא יפגרו אחרי שאר הרגלים. לא למותר הוא לציין בזה, כי בדרך כלל נהגו ליתן לאנשי צבא אלה מגות מזון מיוחדות. אך

מכ"י אמריקאית כבדה, הנשא ומופעלת מעל לוח משא מפניר, הנתון על גבו של החייל. (בעניין זה עיין עוד "מערכות" כ"ט עמ' 73).

תמיד עמדה השאלה בדבר הסעת מכ"י בשעה שהחיילות עורכים מסע-גישה של איזורי הפעולות, כלומר במסעות הנמשכים ימים שלמים, — ודבר זה אי אפשר היה לבצעו בכוח-האדם אלא אם כן נתקפת על ידי כך כושר הקרב של פלגות מקצועיות אלו, שבמידה יחסית הן יקרות צרך. על כן נבנו כרכרות דראופניות מיוחדות, שסוסים מושכים בהן ועליהן מטען של מכ"י 3000—5000 כדורי תחמושת. במקומות בעלי אופי הררי מובהק היו מובילים את הכלי ותחמושתו בבהמות-מעמס, שצוידו באוכפים מתאימים לתכלית מסויימת זו ואומנו אימון מוקדם מיוחד. לכל מכ"י יש להקצות שלוש בהמות-מעמס, ושיעור העומס של כל בהמה הוא כששים ק"ג. משהגיעו הרגלים אל איזור המגע הישיר, נהגו, כמובן, לפרוק את המכ"י, והתחמושת מעל לכרכרות והבהמות, ולהשתמש בהם להספקת התחמושת הנוספת. ואף על פי כן הוסיף המאמץ הגופני של פלגות המכ"י להיות במשך הקרב גדול למדי, והיה צורך בהקלות נוספות. הותקנו מתקני-משא שונים, שנועדו בעיקרו של דבר למעט את עקת הברזל על העצמות. בימים אלה, ימי המלחמה הממוכנת, לא שרד הרבה מכל אלה. הכרכרות נעלמו כמעט כליל והותלפו במכוניות, טנקים, רכב "נושאי מכ"י"¹⁰ ואופנוע שלוש-גלגלי. רק בהרים היה הכרח להוסיף ולהשתמש בבהמות-המעמס מאין כל אפשרות אחרת. וכן משתמשות חטיבות הפרטיזנים רק

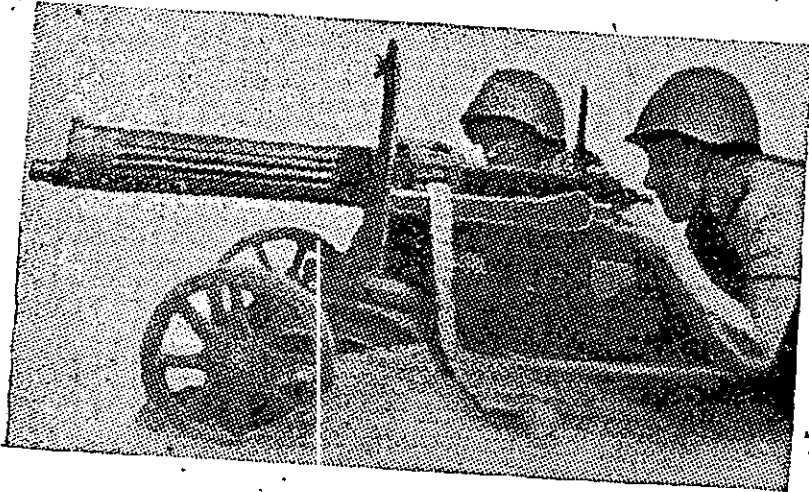
(9) יש לציין, כי אמנם בדרך כלל נופלת מכ"י הרוסית, בעלת כן-הגלגלים ה"תותחני" בעלת-החצובה, אך במהירות שינוי-כיוונה אין היא נבדלת ממנה הבדל רב כל-כך. — המעה.

(10) הדגמה לכך — "נושאי הברן" שבצבא הבריטי, הידוע לכל.

בבהמות מעמס, לפי שהללו אינן מרעישות, אינן כפותות לדוכים ונזק, והוא המכוננית.

אכן, מפני ההתפתחות הגדולה, שחלה בשנים האחרונות דחקה בצורותיה השונות של „המלחמה הזעירה“, וכן בפני דרישותיה המרובות של מלחמת ההרים (ביחוד בחזית איטליה), ושל מלחמת הגיונגל, שוכללו בזמן האחרון, בצבא הבריטי ובצבא האמריקאי, מיתקנים וסידורים רבים לטלטולה של מכה"י בתנאים הנ"ל. (את תיאורם וצילומיהם של המיתקנים מן הסוג הראוי לנשק אבטומטי ולמרגמות למיניהן עיין „במערכות“ חובי כ"ט עמ' 71).

כדאי לציין את האמצעי המיוחד לטלטול המכ"י הנהוג ברוסיה. בצבא הרוסי (עד לפני מלחמת העולם הראשונה) צוידו קני המכ"י בגלגלים קטנים (בקיץ) או במגלשים (בחורף), ואיש אחד היה גורק את המכ"י. אמנם רק בשטחים מיוחדים המצויים ברוסיה וכאוקראינה היה הדבר

סכ"י רוסיית הסצוידת בכך על גלגלים, לצורך סלטחה

אפשרי, ופליאה היא שגם בארץ הררית נוהגים הרוסים להשתמש בדרך-טלטול זה. וכשהיו פרטיזנים רוסיים לובדים במלחמה האחרונה מכ"י גרמניה היו מציידים אותה מיד בכך על גלגלים. בטלטולם של המקלע ותת-המקלע אין כל קושי, לפי שאיש אחר יכול לשאתם בקלות ואלו המכ"י „היותר כבדות“ צריכות להיחשב לארטילריה גם מבחינת טילטולן.

ואכן, מחמת קצב-האש הרב, שהוא בגדר האפשרות במקלע, לא קלה היא בעיית טלטולה של תחמושתו — כל שכן בהיותו מופעל „כמכ"י קלה“, בעמדו על חצובה ובירותו אשר קבועה וממושכת — ושבעתיים קשה טלטולה של תחמושת זו באיזורי-הקרב הקדומניים, אשר להם היא מיועדת במיוחד. אחד מתפקידיו הטקטיים של הכב „נושא הברק“ הנ"ל הוא לעבור על פני שטחים בהם מתעופפים כדורי האויב ולהביא את התחמושת לעמדות-מקלעים קדומניות אלה.

אין כל מצבים נואשים; יש רק אנשים שנואשו מן

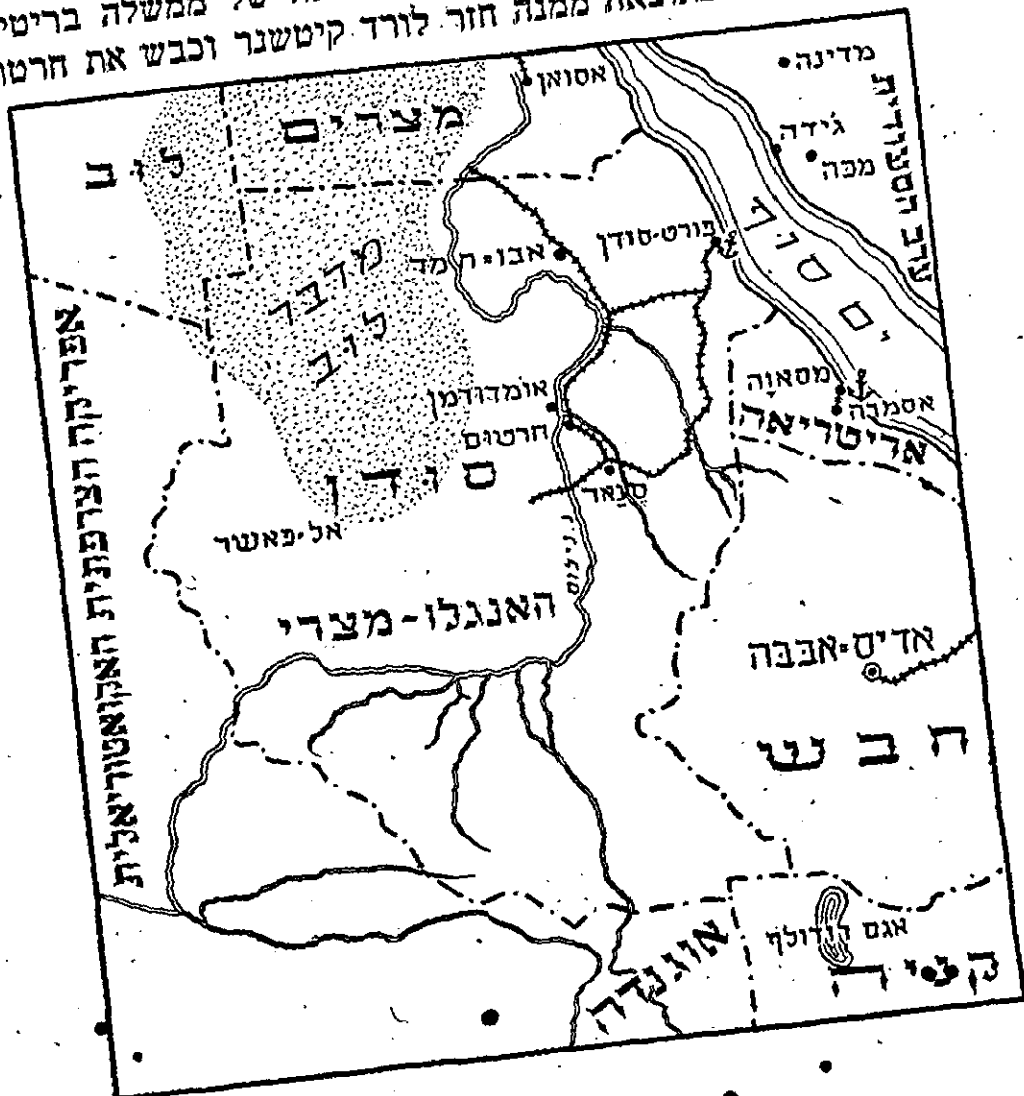
המצב.

מובא על ידי קליך בות בספר „אירופה באביב“.

ההתפתחות בסודן

מגמות השררה של מצרים המחפשות להן דרכי השפעה לעבר המזרח, מבקשות להן סיפוק בדרך השתלטות הישירה והסיפוח לעבר המערב והדרום; ממערב — בלוב; מדרום — בסודן. ג' גורמים לעתידה של סודן — בריטניה השליטה, מצרים השכנה, הסודנים עצמם. פיתוחה הקונסטיטוציוני של סודן, עלול אולי לספח לאומיות סודנית, ולבסס קשר ממושך לבריטניה, לעומת ההשתלטות המדינית וההסתגנות הכלכלית והאדמיניסטרטיבית של מצרים. כזה הוא הרקע לדברים המובאים כאן.

התמורה הקונסטיטוציונית, המתרחשת כעת בסודן, כמעט שאינה ידועה ברבים. עובדה זו מובנת למדי, כי בעיני האורח הבריטי הרגיל סודן האנגלית-מצרית היא עובדה זו מובנת למדי, כי בעיני האורח הבריטי הרגיל סודן האנגלית-בחדשות היום של חוקת ארץ רחוקה ובלתי-ידועה, ורק לעתים רחוקות ייזכר שמה חותכת ומעוררת את תשומת לבו. לכידתה של חרטום בסערה ע"י אנשי המהדי, ב-1885, ומותו של גנרל גורדון — גרמו לנפילתה של ממשלה בריטית. מערכת אומדורמן ב-1898 — שכתוצאה ממנה חזר לורד קיטשנר וכבש את חרטום, ושלטון

חדש הקימו מצרים ובריטניה בסודן — נתנה סיפוק רב לקהל הבריטי, שרצה
כי רמת הממשל החדש תהא ראויה להשתתפות הבריטים בו וכי לא יתחדשו אותם
הפגמים והכתמים, שהביאו לידי שקיעתו של השלטון המצרי אשר נמשך מ-1821 ועד
1885. במשך 26 שנה שעברו מאז שקטה הארץ, וענין הקמתו של ממשל
תרבותי בסודן התקדם בהתמדה. ב-1924 נסער שוב הקהל הבריטי לשמע החדשות
על רצח סיר לי סטאק, מושלה הכללי של סודן, בקהיר, רצח שהביא לידי מתן
האולטימטום החרף של לורד אלנבי לממשלת מצרים להוצאת הגייסות המצריים
מסודן. ואלו ב-1936 נחתם ההסכם האנגלו-מצרי, שאישר מחדש את היסוד של
שותפות ב"קונדומיניון" ("שליטה-במשותף") בסודן.

הרי מעיקרו מבוסס מצבה הקונסטיטוציוני של סודן האנגלית-מצרית על
ההסכם של 1899, שבא בשעתו לפתור את בעיות הממשל שנתגלעו לאחר הכיבוש
של 1898. לפי אחד מסעיפיו של ההסכם הזה ניתן למושל-הכללי, המתמנה במשותף
ע"י הממשלות השותפות ב"קונדומיניון", הסמכויות המלאות לחוק חוקים. ואכן,
בזמן הראשון השתמש המושל בסמכותו זו באחריותו שלו בלבד, אך ב-1910 הוקמה
מועצת המושל-הכללי, ואז נמסרה רשות התחוקה ל"מושל הכללי במועצתו". מועצה
זו מורכבת כולה מפקידים — 4 מהם עקב תפקידים הראשיים בממשלה נתנה על-כן
ע"י המושל ל-3 שנים. תמיכתם של הפקידים הראשיים בממשלה נתנה על-כן
למושל יתר תוקף במעשיו. וכן לא שכח מעולם להיועץ באורח בלתי-רשמי עם
נכבדים מקרב בני-סודן.

בזמן האחרון הורגש, כי הגיעה השעה לשנות להתיעצות הללו אופי יותר
רשמי. ולתכלית זו הוקמה לפני זמן מה המועצה-המיעצת. פקודת-החוק בענין זה
מתירה להקים מועצה אחת, או יותר מאחת, שתפקידה ליעץ למושל הכללי בענין
ממשל טוב בסודן כולה או באיזה חלק ממנה. הועדה הזאת הוקמה בשביל צפון
הארץ, כלומר בכל הארץ פרט לשני המחוזות הדרומיים, — ועל כן נקראה "המועצה
המיעצת לסודן הצפונית". בתחומה מצויים 6 המחוזות המאוכלסים דוברי ערבית
שבסודן הצפונית, המרכזית, המזרחית והמערבית. המחוזות הדרומיים שבתחומי
הנילוס העליון ואקואטוריה לא סופחו לאיזור זה. מחמת בעיות תושביהן, "כושי
הנילוס" (Nilotic Negroids) השונות תכלית שינוי, ולגביהן אין ממש בעצת
אנשי הצפון, דוברי הערבית.

"המועצה המיעצת לסודן הצפונית" מורכבת מ-28 חברים רגילים. נשיאה
הוא המושל הכללי, ועקב תפקידם משמשים המזכיר האזרחי (1) מזכיר הכספים
והמזכיר המשפטי ממילא גם בתורת סגני-הנשיא. נוסף לכך רשאי המושל למנות
נכבדים סודנים כחברי-כבוד. כל החברים הרגילים במועצה הראשונה, פרט לחבר
אחד מלשכת-המסחר הסודנית, הם מבני-סודן, ובהם: 3-4 חברים מכל מחוז
מששת המחוזות, שנים מלשכת-המסחר ושאר ה-8 מתמנים ע"י המושל-הכללי כדי
להבטיח במועצה את יצוגם של כל האינטרסים החברתיים והכלכליים החשובים,
ובכללם החקלאות, התנוך והבריאות. כתום 3 שנים מסתיימת תקופת כהונתם של
החברים הרגילים, אך יש רשות למנותם מחדש.

אפשר לומר כי "חוט-השדרה" האיתן של המועצה הוא הייצוג המחוזי החזק
שבה. כיון שהארץ מאורגנת על פי שיטת-השבטים הערבית, על-כן יש למנהיגיו
שבמחוז השפעה מרובה ומעמדם כראשי השבטים הוא מכובד, משום שציבור שבט

(1) למעשה המזכיר הראשי של הממשלה, מעין ראש מטה (וממלא מקום) למושל הכללי (בדומה לנהוג בא"י). — המער.

רבי כוח נזהר אחריהם. הדברים שיאמר ה"נאזיר" (זקן-שבט) של השוקריה או הקפאפיש, הטעיהה מעסריה, הדנדועה. או כל שבט אחר, הם דברים של משקל בסודן. לפנים היו ה"נאזירים" אנשים שנתחנכו בבתי-ספר דתיים של הילדים. אך היו אלה אנשים שסגולותיהם הטבעיות וחכמת-החיים שלהם הוכשרו ובאו לידי גילוי בעסקי-המדיניות השבטיים. לא כן ה"נאזיר" של היום, שיתכן כי נתחנך ב"גורדון-קולג'", שנוסד ע"י קייטשנר ונפתח ב-1902, והיה מכוון בפירוש לתלמידים מן הסוג הזה ומן הסוג האחר, שנועדו בימים ההם לשירות ציבורי. ואכן, בין חברי המועצה מוצא אתה יחד עם ה"נאזירים", גם נציגים של אותו מעמד משכיל, ש"גורדון-קולג'" מעמידו זה ארבעים שנה מקרב הסוג הראשון והשני אשר רבים של ערים או אזורים כפריים, ובין כפקידים המשמשים בממשלה המרכזית. בין חברי המועצה המיעצת הנוכחית (הראשונה) יש מכל הסוגים הנ"ל. במחצות שבהם מסתייע המושל המחוזי במועצת-מחוז (הראשונה) יש מכל הסוגים הנ"ל. במחצות שבהם הכללית רק מתוך המועצה הנ"ל. לחברים בנין סודן אלה יש גם זכות היזמה בעבודת המועצה. חתימתם של 5 מהם על בקשה-בכתב דיה להעלות על סדר יומה של ישיבת המועצה ענין זה או אחר מעניני הנהגת המדינה. אמנם, בקשה כזאת טעונה אישור מטעם הנשיא.

סיר דוגלס גיובולד — המזכיר-האזרחי בממשלת סודן, — הסביר בשידור לתושבי המדינה בראשית 1944, מדוע מועצתה הראשונה של סודן אינה אלא בחוקת "מיעצת" בלבד. "ההיסטוריה והנסיון של רוב הממשלות" — אמר — "בכללן גם ממשלה זו הוכיחו, שחלק גדול מפעולותה הקונסטרוקטיבית של ממשלה, מקורו בעצות של ועדות מיעצות ובהצעותיהן". הוא הוסיף: "מחמת שמעמדה של המועצה בתורת מיעצת בלבד אך לא מחוקקת, עלול לגרום אכזבה, יש להעיר כי אין כלל של מעבר, מעין תכונה והכשרה לקראת שלטון עצמאי". כמושב הראשון של המועצה המיעצת במאי 1944 היו נושאי הדיונים בעיקרם ענינים כלכליים, הקשורים בתיכנון שלאחר המלחמה, וחינוכיים. לפי תקנון המועצה יש בסדר דיוניה שני חלקים: ראשית, עניינים שבהם מבקש הנשיא את חות-הדעתה של המועצה; שנית, עניינים שבמדיניותה של הממשלה שיש להסבירם לחברי המועצה. מן הסוג הראשון נידונו ונתלבנו ענייני חקלאות, תעשייה ומסחר. פתח בהם מנהל מחלקת החקלאות, שהסביר את המלצותיה של הוועדה לשמירת הקרקע, והמזכיר האזרחי סקר את תכניות הפיתוח שלאחר המלחמה. חות-הדעת של המועצה הועילו, בשדה החינוך נתבקשה המועצה לחוות את דעתה בדבר שיטת חינוכו של הנערות, ההשתלמות הטכנית, משפט הבכורה שיש ליתן ללימודים אלמנטריים או ללימודים מתקדמים יותר, גם בענין זה הובעו דעות בעלות-ערך.

בין העניינים שיעמידו על הפרק במושב השני, הענין הראשון הוא — מתן שות לעתונאים להשתתף בישיבת המועצה. (הדיון בשאלה זו נדחה מן המושב ראשון לשני). אפשר כי החשוב בנושאים שיעמדו לדיון הוא ענין "תכנית השקאת-יורה" — במחוז הגילצס הכחול, — שעליה הודיעה הממשלה לפני זמן-מה, כי חלט לפקוע ב-1950 את תוקף הזכויות שניתנו בשעתם ל"סינדיקט-המטעים דוני" ול"חברת הכותנה של קסאלה". דורשי טובתה של סודן ישמחו לדעת, כי מוסד חדש זה (המועצה המיעצת), א צינן רב ערך בחולדות המדינה, כצעד נוסף בדרך התפתחותה לקראת שלטון אי, התחיל את קיומו בדרך הנאותה לחוש-הצורה ולמידת הרצינות האופייניים יגייה של סודן.

חיל הספר המצרי וגבול הסיני

בריגדת הספר הוא הכוח הצבאי, שמתפקידו לאסור מלחמה על מבריחי מכס ומגניבי לקיום הבטחון ברחבי המדבר. מלאכתה של הבריגדה הזאת היא סמויה מן העין, אלמונית וכפוית טובה, פעם בפעם מופיעות בעתונים כמה שורות המספרות על חלופי-אש בין מבריחים לבין שומרי הגבול, שניסו לשים יד עליהם. ואין איש מעלה על דעתו, מה גלום בהודעה הקצרה הזאת: ההכנה המפרכת, ההליכה במשעולי-העקבות, הרדיפה בלהט השמש המדכא או בקור העז של המדבר. וכך מורדפים המבריחים, — ובהצלחה — למן תחומי הסוון ועד חופי ים התיכון, במדבר המערבי, ומפרץ עקבה עד גבולה של א"י, — כלומר: בכל רחבי הצרפתי סיני והמדבר המזרחי.

בריגדת הספר מורכבת משתי יחידות: יחידה אחת ממונעת-מזויינת (מכוניות-משא קלות), ויחידה אחת של רוכבי בכרות קלות, הידועה יותר בשם "קורפוס הגמלים". גמלים — מצהיר לפני קצין המלווה אותי בביקורי הידועה יותר בשם "קורפוס הגמלים". גמלים — מועסקים לאורך שפת ים-סוף, במקום שכלי הרכב עלולים לשקוע.

באיזורים החוליים של המדבר, במקום שכלי הרכב עלולים לשקוע. לכל אורך חופי ים-סוף נקבעו עמדות של שומרי-הגבולות, ופטרוליתמיד מקיימים את הקשר בין עמדה לעמדה. גמלים אלה, שבכרותיהן משובחות ביותר, מתנהלים לאטם על פני חולו של החוף למן שקיעת החמה ועד זריחתה. הבהמות הללו — מאולפות לבלי השמיע שום קול בהילוכן ובשעת הכרח יכולות להסתפק שבוע במאכל הירק הדק של שיחי המדבר ולא לשתות כלום.

רוכביהן כולם מתנדבים, ומקור חייליהן היחידי כמעט, הוא — הסודנים והאוכלוסיה של מצרים העילית. הם מתאמנים אימון מיוחד, המכשירים למלאכת הגששים. על סמך הסימנים הללו יכולים הם לדעת את מגמת פניהם של המבריחים ואת מועד מעברם, את הכבודה שעמסו בהמותיהם אם רבה היתה או לא, אם צלע הגמל או לא ואפילו אם סומא הוא באחת מעיניו או לא, כי בהיותו סומא באחת מעיניו, על שפת ים סוף, הם של דיגים שאננים, ויודעים הם, כי הצעדים המתגלים הדרך, על שפת ים סוף, הם לעתים קרובות עקבותיהם של המבריחים, המשתדלים ככל האפשר להם להוקיר רגליהם מן השביל הקבוע. אך משנתגלו עקבותיהם, שוב אין להם סכויים רבים לשמש עצמם מידי הגמלים.

המלחמה עשתה את תפקידה של בריגדת הספר למורכב הרבה יותר משהיה, כי נוסף להברחת החשויש הביאה לידי הברחת סחורות ונשק, ביתוד בכל רחבי המדבר המערבי בכל מצרים ללוב. אורחות, ולעתים הן בנות 150 גמל, שייכות לבדוים הקונים בשוק השחור שבקהל סוכר, אורז, קמת, בדים, — כדי למכרם בלוב במחיר גדול עשרת מונים, ולא קשה לשעו שהמבריחים, שהשקיעו סכומים ניכרים בעסק זה, לא בנקל יניחו שיטילו עליהם מרות. רובם בדוים מלומדי-מלחמה, ששבילי המדבר נהירים להם על כל מסתריהן.

אך בריגדת-הספר משגיחה על מבריחים של המבריחים רב מאוד, שולחת המפקדה הסמוכה פטרול אחרי חלק מסויים מהם. אם מספרם של המבריחים קשה יותר; אף-על-פי שבהיותם ממונעים יכולים כו כבדים יותר. אך במקרה זה הרדיפה קשה יותר; אף-על-פי שבהיותם ממונעים יכולים כו השומרים להדביק תמיד את המבריחים, הרכובים על דבשות גמלים. אך אין זה אומר, ששומרי הגבולות אינם צריכים להגדיל את מספר הפטרולים ואנשי מקום התורמה שבשיטה כולה הוא — איעות העמדות הקיימות והתייללים בקשורים בהן. זה מביא לידי הוצאות של טלטולית, הנעשות ניכרות בבוא הצורך להעביר שומרים ממר

בטרם יוכלו להתחיל ברדיפתם. ולעתים מאלצם מיעוּסם גם לשהות זמן רב • תר מדי בפטרולים במדבר.

ובעצב, פליאה היא שציד המבריחים הצליח הצלחה המניחה את הדעת, על אף מיעוּסם היחסי של האנשים שהועמדו לרשות כוחות המדבה, לעומת השטחים הנרחבים שניתנו לפיקוחם. שטחם של מרחבים אלה מגיע ל-800,000 ק"מ מרובעים לערך.

במדבר המערבי הודעה בדבר שיירה של סוחרים באיסור, ההולכים מערבה. לאחר שני ימי גישוש ועקיבה הדביקוב שומרי הגבולות רודפים אחריהם. הבדוים נעצרו, הבריכו את גמליהם, הסתתרו מאחוריהם, ובנוסף מובהק של "קארבוים" שבסרטיה מערבה הרחוק ירו אל המכוניות כדי להשבית את מהלכן. משלא הצליחו לא היססו עוד ופתחו באש אל האנשים. אך גם הדבר הזה לא הושיעם מלהלכה, מאחר ששומריהם ספר כיתרום ולכדו בסער את גבעות החול שבינותיהן בקשו הבדוים מפלט לעצמם.

תגרות כאלה מדגימות את הסכנות האורכות לשומרי הגבולות, ביחוד ברדפם אחרי המבריחים במכוניות פתוחות. פליאה היא שאין מושיעים אותם בכלי רכב משוריינים שריון קל שיש בו כדי לשמש תריס בפני כדורים ולהגדיל את מידת הבטחון של חייהם¹.

את האנשים לבריגדת הספר בוחרים בחירה מדוקדקת, אימנעם אימון מפרך, אך כיון שכולם מתנדבים, הרי הם מקבלים את הדבר הזה באהבה. הללו הם הלכים שאינם יודעים ליאות וקלעים מובהקים, אשר דיוק קליעתם הוכח באליפות שזכתה בה לפני זמן-מה פלוגת אנשיהם שהשתתפו בהתחרות לקליעה שנערכה במעמד הוד מלכותו.

שוחחתי עם כמה מהם. כולם שמחים בחלקם ובאורח חייהם. בין השאר זכאים הם לקחת

חיל-הספר המצוי באימוניו במדבר. מחזיק השוט — המפקד.

1) בענין זה עיין סקוד-ליד. ג' ו' ס' י' ב. "מכוניות משוריינות במלחמת-מדבר" קובץ "מלחמה במדבר", עמ' 54, בדבר אותו הצורה עצמו לגבי התנגשויות בסבורות שודדים במדבר הירדני. — המערכת.

עמהם איש איש את משפחתו גם בשמשם במשמרות מדבר נידחים. יתר על כן: השלטונות הרואים את הנוגד קיבלו על עצמם לחנך את ילדיהם; ובאחד ממרכזי האימונים ראיתי ב"פ קטן, מסודר למופת, ובו יותר ממאה ילדים וילדות. כן יכולים ילדיהם להצטרף משנת ה-13 לחייהם לשירות בבריגדת הספר, שם מעסיקים אותם בתורת שליחים, תוקעים בחצוצרות או שמשים.

*

בקשר לחוג הפקידיו של ה"הספר המצרי ענין רב בידיעות על התגברות מלחמתו בהגנת החשיש (בעיקר — מסוריה ומלבנון; בענין זה — עיין בצרור ידיעות מן המזרח התיכון בחובי זו). בראש המלחמה הזאת עומד (מזה שנים רבות) ראשה הבריטי של משטרת קהיר, ה"ליזה" (כלומר: מעין מיור גנרל בשירות המצרי) ראסל-ש"ה — שהוא גם יור"ל לשכת המלחמה בסמים משכרים" מטעם חברת הלאומים.

המעשן המצרי של הסם המשכר מאמין, בצדק או שלא בצדק, שלחשיש יש השפעה מינית מעוררת; ולעתים קרובות בוחר הוא להדיר עצמו ממאכל ולא לוותר על סם מגרה.

אשתקד היה החשיש נמכר במצרים במחיר סיטוני עד ל-240 ל"מ-הק"ג. גרמים אחדים חשיש בלולים בטבק, יש בהם כדי לתת למשתכר את "גן העדן" המלא-כותי שלו. לבני-בליעל יש כאן אפשרויות גדולות לצבור הון, אף על פי שגם הסכנות מרובות כאן.

בעבותות-הקסם של הבצע הרב נמשכו גם אנשים מאנשי-צבא-הברית מכל האומות, וניצלו את זכות הפטורין-מחיפושים, הניתנת לתובלה הצבאית והע-בירו את הסמים. היתה זו אחת מתוצאותיה, — ולא מן הפ-חות מצערות, — של המלחמה הזאת.

ואשר למבריחים שמלאכ-תם בכך, הרי עומד לרשותם ישימון-מדבר רחבי-ידיים, שק-שהו בו לעקוב אחריהם, ושי-בכדי להכשיל את אנשי ה-משטרה הם עושים קנוניות עם רועי הכבשים שבנו.

300 כבשים יקלים למחות תישקל את עקבותיו של הגמל בחול. לעתים מצפינים את הסם במקום-סתר במדבר. ואדב שסוליותיו עטופות מטלית עובר בלילה את התעלה (תעלת-סואץ —

המער.) בדוגית קטנה והולך שעות במדבר בלי לטבוע בחול אפילו עקבות קלים שבקלים. תקופת החורף היא תקופת כושר מיוחדת להברחה מסוג זה. עד עכשיו היה תחום המכס עובר לאורך תעלת סואץ. הסיודר הזה הגיח למבריחים כר נרחב להכנסת הסמים, הסתרתם, עשיית קנוניות עם אנשי הסביבה — והבאת הסמים עד לאגם מגולה (2). וכאן אין כמעט שום סיכוי לתפסם. על כן, אומר ראסל פחה, דרשתי שיקימו על גבול א"י, מרפיח ועד קוסיימה, גדרתיל שאורכו 100 ק"מ בערך; אוי אפשר יהיה להפקיד לאורכו של הגבול הזה, בכל 10 ק"מ בערך, משמרות של שומרי-ספר רכובים על גמלים. או יצטרכו המבריחים לזלג על התיל, ובשיירת גמלים אין הדבר אפשרי כלל — או יוכרחו להורים ולעבור מאתורף קוסיימה, והוא איזור שאין בו נקודות מים והמעבר בו קשה ביותר. — או אולי יבחרו להם או את דרך הים, אבל גם שם ירבי סירות המנוע שבמשמר החופים.

מעריך התגוננות של כחה רובאית*

(תרגיל)

שאני מצירים עתה, מראים את הכיוון שבו יירה כל איש ואיש. האיש שבמרכז יירה ישר אל מול פניו. הסתכלו בחיצים הללו (אין הם נראים במפה) ותראו, שאשכם המשולבת תכסה את כל חזיתנו ואת זו של הכחות הסמוכות. עמדות שהגני מציינן באות "ר" הן עמדות של רובאים; המצויינות ב"מק" עמדות מקלען; ב"ע.מ.ק." — עמדות עוזר למקלען; ב"נ.ת." — נושאי-תחמושת.

"אני אהיה בעורפכם, במקום שממנו אוכל לראות את אשכם ולבקרה. קורפורל ויבר יהא לימיני ויוכל לירות דרך הפירצה שבין תומס וריצ'רדסון, או מעל לראשיהם. העמדות שציינתי במרובע ישרויות בקוים שלמים, בלתי מרוסקים, הלא הן הקרויות אצלנו עמדות יסוד. "סרג'נט, הגם שותות עלינו לחפור? כוונתי

למין שראינוהו באותו סרט אימון?"

"לא, הובסון. אלה היו תמונות ישנות. הדיברים נשתנו. היום אין אנו משתמשים אלא

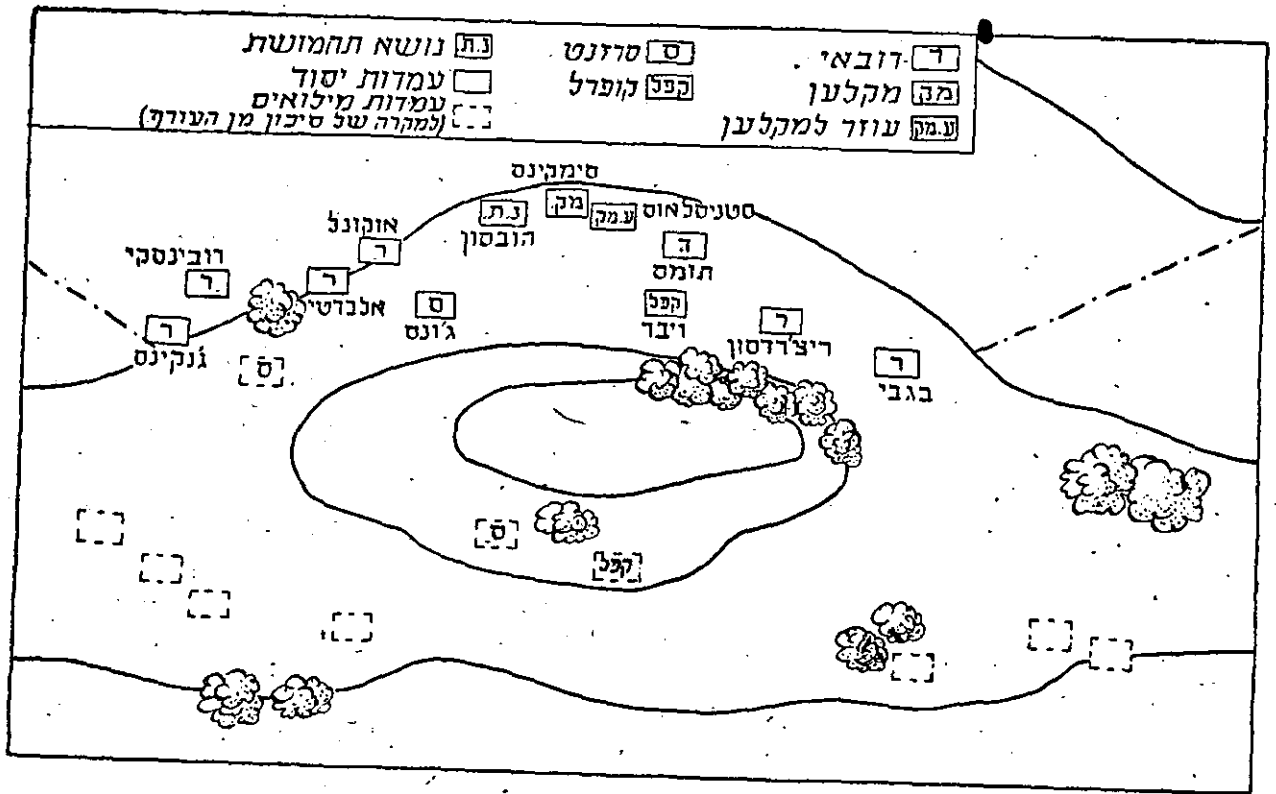
המחלקה הראשונה של פלוגה "ה" נחה בסתר כמה עצים, באיזור הכינוס של הפלוגה, בחכותה ל"מ. מ. ציס שהלך הלאה להתיצב בפני מפקד הפלוגה.

"כפי הנראה נתחפר באחד המקומות בסביבה זו" — העיר סרג'נט ג'ונס, מפקדה של הכחה הראשונה.

"המתכון אתה, סרג'נט, לומר, שנחפור מחיילות שועלים ונגן על עמדה?"

"אמנם כן, ובחכמה ועשה אם נבדוק מחדש את ענין "מחילות השועלים" והשימוש בהן. הבה נצטופף, ואני אסקור מה יעשה כל אחד מאתנו. הנה כאן פיסת נייר; הסתכלו נא, בקבעי את מקומו של כל איש מאנשי הכיתה. (סרג'נט ג'ונס ציין על גבי הנייר את מקום העמדה לכל איש מן האנשים (עיין מרשם). רואים אתם, כי העמדות, אינן בדיוק בקו ישר, אלא מכופפות מעט לאחור בשני האגפים. לכל אחד נתתן גיזרה שיש לחפות עליה באש. קוים מרוסקים אלה,

(2) האגם הגדול, התופס את כל השטח שבין מחציתה הצפונית (החל מקנטרה) של תעלת סואץ לבין זרועו המזרחית ביותר של הנילוס (זו של דמיאטה) — ובינו לבין הים התיכון מפסקת רק רצועת יבשה צרה ביותר. מן הג'ל מסתבר, כי מעבר לו סמוך סמוך אליו, מתחילים האיים הפלגים והתעלות הרבות עד אין מספר של הדלתה. — המערך כח * מתוך קובץ בעיות לצבא ארה"ב.

„סרג'נט, מעולם לא נתחורר לי מהי כוונת המושג עמדת-מחסה. איך נוכל לנוע אל מחוץ למחילות-השועל שלנו לעמדת-מחסה בש-עה שהנאצים מרביצים בנו עופרת למכביר.“

„לא לכך מתכוונים הם, ג'ונקינס. עמדת-מחסה היא עמדת הנותנת לנו מחסה מאש מכוונת של נשק-קל. ובדרך כלל מצויה היא במדרון האחורי של הגבעה, או הרכס, הסמוכים ביותר. אפשר שיהא הדבר שלוש שעות לפני התקפת האויב ואפשר שיהיה שלושה ימים קודם לה. לא נוכל להמצא „במחילות-השועל“ כל הזמן. הננו זקוקים למנוחה הרבה ככל האפשר. אם הגרמנים נמצאים במרחק כמה מילין מאתנו, הננו משיירים זקיפים בעמדות-הכיתה ועוברים לעמדת-המחסה. אך אם האויב עלול לתקוף תוך שעה בערך, נשאר „במחילות-השועל“ ועמדת המחסה מאחוריהם.“

שליחו של מ. מ. צ'יס הופיע, לומר לסר-ג'ונס ג'ונס, שהמ. מ. רוצה להפגש עם כל הסרג'נטים שלו בגבעה א'.

מ. מ. צ'יס מסר הוראות לסרג'נט ג'ונס: „כתתך תתחפר בגבשושית זו. הכיתה השנייה היא בחורשה שמימינך, והכיתה השלישית משמאלך. גזרת האש שלך היא למן הפאה הקדמית של חורשה זו (מצביע) ועד קבוצת העצים ההיא (מצביע). עכשיו השעה היא 06.30

ב„מחילות-שועל“ מן הטיפוס שנועד לשימוש במעומד לאיש אחד או לשנים. ורק כדי שתזכרו מראיהן של „מחילות-השועל“ הללו, הסתכלו בתמונות אלה שבפנסקי (עין תמונה מס' 1). אם יהא סיפק בידנו נחפור „מחילות-שועל“ לעבר עורפו של איזורנו לכל איש אשר לא יוכל לירות לכיוון ההוא מעמדת-היסוד שלו. אנו נקראן בשם עמדות-מילואים. הסתכלו במרשם: אציין במלבנים שקויהם מרוסקים.“

„סרג'נט, מי יתקפנו מן העורף? הצרפתים, הבלגים וההולנדים סברו, שלא יתכן הדבר, אך הדבר קרה. הנאצים עלולים לעבור על פני יחידות מימיננו או משמאלנו ולבוא עלינו מעורפנו. חילות צנחנים יכולים לנחות מאחורינו ולתקוף את עורפנו. לכן עור-כים אנו הגנה היקפית.“

„גם קורפורל ויבר ואני נחפור עמדות-מי-לואים. סימנתי את כולן במלבנים שקויהם מרוסקים והנני רושם „ס“ ו„קפל“ באלו שלנו. עמדות אלו יוכנו ממש כעמדות-היסוד, אך בלי חפירות-חיבור (לזחילה).“

„סרג'נט, ומה היא בעצם עמדת-מילואים?“

„בגבי, התוכל לענות על כך?“

„כן, סרג'נט. זוהי „מחילת-שועל“ נוספת אשר ממנה תוכל לכסות באש את איזור האש אשר כיסית מעמדת-היסוד.“

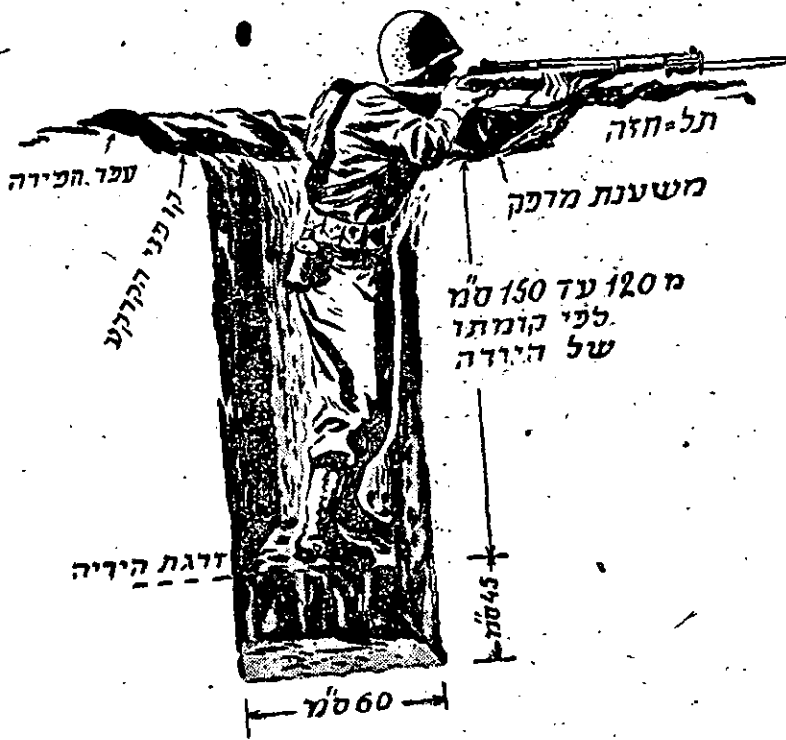
ושליחי שירות-הסיוך מוסרים,
כי משמר-החוף יותקף ב-10.30,
לערך."

מיד לאחר שהשלים המ"מ את מתן פקודותיו, אותת סרג'נט ג'ונס לכתתו שתיגש אליו. בהמך תינו להם צפה תצפית מהירה וקצרה והבחין, כי פני הקרקע שבתותו מכוסים קבוצות של שיחים וסבכים פזורים, וכמעט על פני כולה פשט העשב, וכן העשב השוטה, שגובהו כ-35 ס"מ. הוא חשב, כי כדי לנכש את שדה-האש כשיעור מאה יארד למן איזור הכיתה, יהא צורך לקצץ בעשב ובעשבים השוטים

והסבכים פה ושם. הוא בדק ומצא, כי יהא צורך לנכש 2500 יארד מרובע.

כתתו נצטרפה אליו. "בחורים", אמר, "אנו גנן על גבעה זו, ויש לנו שהות של ארבע שעות להתחפר ולהתכונן. הכתה השניה שם (מצביע), והכתה השלישית שם משמאלנו (מצביע). שדה-האש שלנו הוא מפאת החורשה שהנני מצביע עליה, מימינו, ועד קבוצת העצים אשר כאן משמאלנו. חיילות הרזרבה יקימו מסבך-תיל בן גדרותים, מכשולים מלאכותיים ומלכודות-סנקים.

"ג'נקינס ורובינסקי, רצוני שתחזרו לצומת הכי-

בישים אשר שם חנינו, ותביאו אתים ומגרפות מסרג'נט יוס. איני יודע כמה יתן לכם, אך השיגו לכם, אם תוכלו, כמות מספקת כדי שיוכ" לו כולם להסתדר בעבודה.

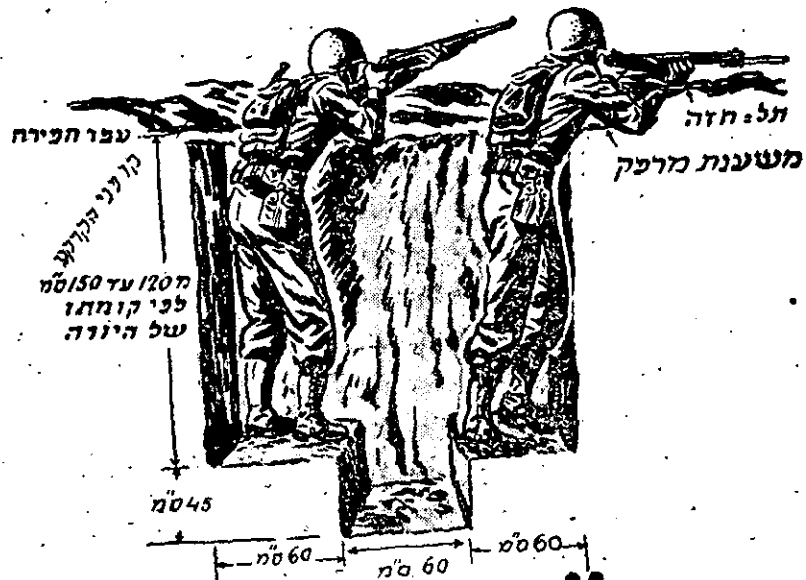
"קורפורל ויבר, מלאכתך היא לנכש שדות-אש ולקצץ בעשבים שוטים וגבוהים אלה ובשיחים. תוכל להסתייע בטוראים סטניסלאוס, הובסון ואוקונל. עשה שיהא הכל נראה טבעי ככל האפשר כדי שהנאצים לא ידעו את מקומנו ברגע שיופיעו. אל תעשו קוים ישרים. ואחר שתנכשו ניכוש גמור תדללו את הצומח. הורידו מסוה טבעי להסתיר את "מחילות-השוועל"

שלנו. החלו בפאה בקצה הקדמי של "מחילות-השוועל" שלנו וה"עפ" דר" את השטח כדי 100 יארד. השתמשו בכידוניכם ובגרזוניכם, והתיצבו לפני כתום מלאכתכם, או כשאקראכם לפני כן. זמננו מצומצם, אל נא תכבווהו."

"בגבי המרבה פצעך להט" "רידך?"

"לא יותר מדי, סרג'נט. יכול אני לעבוד כראוי."

"אינוי חושב, שתצליח בעי-

חלל הבטחה מינימלי
למיניעת הפגעות
בדחלי הטנק
(העובר ממעל)

תשנית מופק

„והוא גם ימיט עליך רעה,
אם ידחפוהו עליך. לא, תומס,
הרחק מסלעים וגזעים. ולמען
האלוהים אל תקפוץ ואל תרוץ
כשקורפורל ויבר יורה מעל
לראשך. הוא ימצא מאחריך ומ'
אחורי ריצ'רדסון ובידו רובה
0:3.”

„ריצ'רדסון, שם כשבעה יארד
מימינו של תומאס.”

גינקינס ורובינסקי חזרו עתה
ובידיהם מכשירים, אשר ג'ונס

חלקם בין אנשיו. הוא הסתכל בסימקינס,
המקלען שלו, שהתאים עצמו אותה שעה
לעמדת-אש קצת בחזית וכעשרים יארד משמאלו
של תומאס.

„באיזה עומק תחפור את מחילת-השועל שלך,
סימקינס?”

„אעמיק למדי, באופן שאוכל לירות במקלע
שלי כשאהיה מעומד ושזרועי השמאלית נחה
על הקרקע.”

„בסדר, גיורת-האש שלך היא מן עץ האורן,
שעלינו אני מצביע, לאותו שלד של עץ שם.
התוכל לכסות שטח זה?”

„אצטרך לזוז קצת הצידה, כדי שעץ האורן
ייראה בכונת המקלע. השאר כשורה.”

„ריצ'רדסון, היכן תניח את עפר החפירה?
לפניך או מאחוריך?”

„לפני שיקולי אני — לפני, סרג'נט. גבשושית
זו שמאחורינו מבטיחה, שלא ייראה ראשי בקו
הרקיע.”

„נכון, ריצ'רדסון. אך זכור: יתכן, כי בפעם
אחרת לא תשחק לך השעה ולא תזדמן לך מציאה
כזאת מעורפך.”

סרג'נט ג'ונס בחר עמדות לארבעת האנשים
שעסקו בפניגות שדות האש. הוא סימן את מקום
העמדות וכן שרטט קוים בעפר לשם ציון גזרות-
האש. באותו זמן ביקר את מלאכת העובדים.

„תומס, הכן „מחילת-שועל” זה, שבכניסתו
בה תהא מוגן מפני פצצות ופגזי-ארטילריה. או
סדר כך שתשען קדימה. מן הראוי שמראש
ועד פני עמדתך יהא לפחות ריחף של שש”

דור, לכן תהיה הזקיף הנגד-טנקי. הא לך משרו-
קית. אם תראה טנקים או מטוסים שרוק שלוש
שריקות ארוכות ואחר כך חציין את כיוונם. אם
יטוסו מעלינו ויפציצונו, חפש מחסה; אם תהיה
ליד „מחילת-שועל” קפוץ לתוכה, אם לא תמצא
מחסה, התפרקד על הקרקע. דבר זה, בחורים, חל
על כולכם.”

כמה זמן יידרש מקורפורל ויבר לפנות
שדה-אש, אם אפשר לפנות 200 יארדים מרובעים
ע”י איש אחד במשך שעה? כאן התשובה:

$$\text{שעות} = 200 : 2,500 = 12\frac{1}{2}$$

12½ שעות — על 4 אנשים הן שלוש שעות.
קורפורל ויבר ופלגתו החלו לעבוד. ג'ונס
פנה לשאר הכחה. „נחפור 12 „מחילות-שועל”
לעמידה, אמר, — יודעים אתם, איך לעשות
זאת, אך הנהרו בהנחת העשבה העליונה להס-
וואה; כשתגמרו את מלאכתכם תנו דעתכם על
הסואת סביבתכם כולה. אל תשתמשו שימוש
מופרז בעלים ירוקים אלה, שכן עשויים הם
להתבלט.”

„סימקינס, גש למרכז השטח שלנו וקבע
מקום עמדות להובסון וסטניסלאוס. אלברטי,
אתה תגש לשם בדרג של חמשה יארד לחזיתו,
מימין השיח ההוא, ואני אבדוק את עמדתך. —
בסדר, אלברטי, אתה תחפור כאן. שדה האש
שלך הוא ישר מול פני החזית.

„תומס, בוא לכאן, כי-15 יארד מויבר. אך
מדוע, לעזאזל, חושב הנך, כי עליך להיות
מאחורי סלע זה?”

„חושבני כי הוא יסתירני.”

על כן נעשה יותר מכפ* שחישבנו תחילה".
אמר. "בגבי, יכול אתה לחזור לזקיפות הטנק-
אווירית שלך. עוד הצפצפה עמך, הלא כן?".
"כן, סרג'נט".

"יפה, בגבי. השאר יחפרו עמדות-מילואים
בעורף, לפי המסומן במרשם זה בפוקסי אשר
אעבירו בנייכם. הללו הן, כפי שהנכם רואים,
"מחילות-שועל" מהטיפוס הנועד לשימוש לאיש
אחד במעומד, ובקרקע ממין זה צריך כל אחד
מאתנו לגמור מחילה אחת בכל שעה ועשר
דקות".

"גינקנס, גש לשם (מצביע), לאגף הימני ליד
שיח זה. שכב ודאה אם תוכל לירות לכיוון
עץ האורן שעליו הנני מצביע. הרואה הנך?".
"כמובן, בדיוק אל מול הכוונת".

"בסדר. החל בחפירה..."

"רובינסקי, בוא לכאן, כעשרה יארד מגינקנס.
לא, קצת יותר לכיוון החורשה, כדי שלא תהיה
בכו ישר עמו".

"אוקונל, אתה תתפוס עמדה מעבר לרוביני-
סקי. כאן, אתה תירה לכיוון השיח הגדול".

בדרך זו הציב ג'ונס כל אחד מן האנשים
בעמדות, שתוכלנה לחפות על אנפי האיזור
ועורפו.

"קורפורל ויבר, אתה תחפור את עמדתך כאן.
תפקידך יהיה לצפות ולבקר את אש האנשים
שלידך ולסייע בכיוון האש לעורף. אני אחפור
את המחילה שלי כאן, באגף השמאלי של העורף".
ב-09.45 גמרה הכתה את הכנת עמדות-המילוי-
אים. "תהא לנו מחצית השעה למנוחה ולאכילת

ס"מ למקרה שטנק יעבור על פניה. זחלי הטנקים
יכנסו כששים ס"מ לתוך "מחילת-שועל" —
ומוטב שתנמיך יותר מזה בשעה שיעברו. ואל
תרחיב את מחילתך יותר מ-60 ס"מ ואל תארי-
כנה יותר ממטר — מטר ועשרה. שאם לא כן,
יכנס כל זחל-טנק כולו לתוך המחילה ויהפוך
אותך לגל של עצמות".

ג'ונס בחר מקום "למחילת-השועל" שלו
בעמדה שממנה יוכל לצפות ולפקח על הכתה
כולה, ולאחר שקבע מקום גם לקורפורל ויבר,
הלך לחפור את "מחילת-השועל" לעצמו.

"גמרת, סרג'נט", — הודיע סימקינס.

"אכן, קלה היא מלאכת החפירה, סימקינס?
עשית זאת ב-50 דקה. עשה את הדופן הקדמי
ההוא תלול יותר, ואחר כך הסוה את העפר
בעשביה שחסכת קודם לכן. שים עליו גם עשבי
בר והשתדל לשוות לו מראה, כאילו לא היה חייל
בחלק זה של צרפת מיום שחולקה לגליה לשלו-
שת תלקיה. לאחר שתגמור תחל לחפור "מחילת-
שועל" לאוקונל במקום. הוא (מצביע) אחרי
עמדתו של הובסון. סימנתי את המקום".

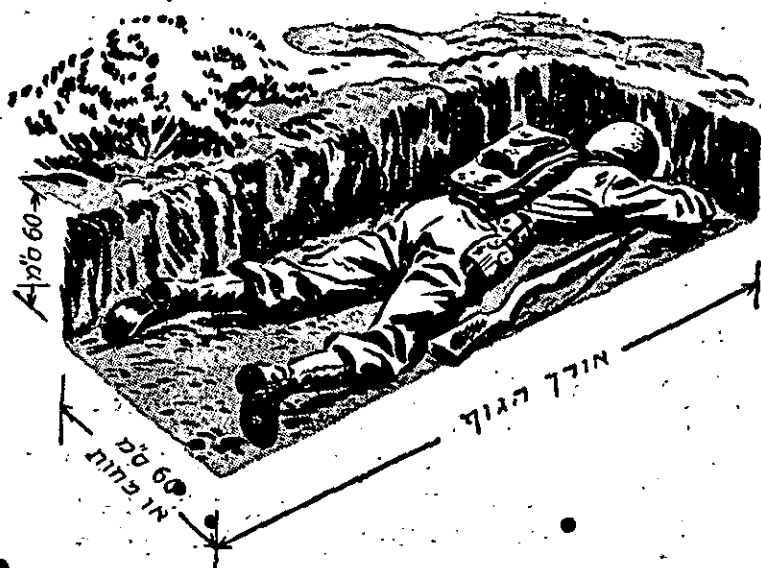
משגמר כל איש את מלאכתו, בחן אותה ג'ונס
בחינה מדוקדקת ואחר כך העסיקם בחפירת
"מחילות-שועל" לארבעת האנשים ששקדו על
פינוי שדות האש, וכן בשביל בגבי.

בשעה 08.20 הגיע מ. מ. צ'יס לבקר את העבור
דה. "יש לנו שתיים-עשרה "מחילות-שועל"
חפורות זאת "מחילות-המלואים" נסיים בשעה
09.30, ארוני", — אמר ג'ונס.

"מלאכה יפה, ג'ונס. הנאצים לא הופיעו עדיין
ליד משמרות-החוץ הלוחמים, לכן
תמשיך לסדר את עמדותיך". צ'יס
נסתלק.

לאחר כמה דקות הופיע הרץ
שלו. "המ. מ. ציוני לומר לך,
שאינ מצפים להתקפה לפני
12.30", אמר לסרג'נט ג'ונס. "וכן
אמר, שחומרים יהיו בצומת ה-
דרכים מס. 3 בשעה 10.00 ב-
שביל מספך-התיל הנמוך. שיש
להקימו בעורף עמדותיך".

ג'ונס אותת לכתתו להתכנס.
"עוד לנו שהות עד שעה 12.30;

ארוחה קלה, אמר ג'ונס לכתה. אך אל תס-
תובבו ללא צורך. היו ליד עמדות היסוד שלכם.
"סרג'נט, האוכל לחזור אל המעיין, מקום שם
עמדנו הבוקר, למלא את מימיית?"

"לא, ריצ'רדסון. אין אנו יודעים אם יפים
מים אלה לשתייה, או לא. אך תוכל לחפש את
סרג'נט פולטון, כדי לדעת איך להמציא מים
לכולם."

לאחר שאכל גונס את ארוחתו, והאנשים נחו,
ערך סיור קצר בגיזרתו. בשעה 10.15 החזיר
את אנשיו לעבודה. "עוד לנו להקים גדר תיל
נמוכה בת ארבעה חוטים מסביב לעורף איזור
רנו", אמר.

"בגבי אתה וריצ'רדסון תשארו כאן ותשמרו
על האיזור, השאר ילכו לעורף ויביאו חמרים.
בצטרך לחמש-עשרה דקה לערך להביא חמרים
די הצורך, שנוכל להתחיל בעבודה. אחר כך
נתחיל כולנו להקים את התיל, פרט להובסון
וסטניסלאוס, שימשיכו להביא חמרים."

כמה זמן יידרש לי-8 אנשים לבנין 300 יארד
של גדר תיל זו, אם שני אנשים יכולים לבנות
50 יארד בכל שעה?
יידרשו 12 איש-לשעה לבנין 300 יארד. כש-
יעבדו 8 אנשים, תמשך העבודה שעה ומחצה.
השעה היתה 12.00. התיל הוקם, והכתה
נתכנסה בקבוצת השיחים בראש הגבעה א'
והקשיבה לסרג'נט ג'ונס.

"היתה זו מלאכה נאה, בחורים. עתה נבחן
כמה דברים שיתכן כי יארעו, כדי לדעת אם-
כולנו יודעים מה עלינו לעשות."

"גינקינס, הבה נשער, כי ראינו כמה גרמונים
היוצאים משיחים. אלה כ-500 יארד לפנינו.
מה נעשה?"

"אינוני חושב, כי נעשה משהו, סרג'נט. אם
יורה בהם, הלא רק נסייע להם לדעת היכן אנו
שרויים. ודבר זה הם מבקשים."

"צדקת, גינקינס. נשער נא, רובינסקי, כי
התקפה חזקה מתפתחת נגד האיזור השכן לנו
משמאל?"

"תתן לנו פקודות לירות בהם, ובודאי תעביר
את שלושת האנשים מאגפנו הימני לעמדות
המילואים באגף השמאלי שבעורפנו."

"אוקונל, הבה נשער, כי פורצים דרך האיש
השמאלי השכן. מה נעשה?"

"נמשיך לירות בממורים, ואם לא העברת
עדיין את שלושת האנשים לאגף השמאלי שב-
עורפנו, כפי שהזכיר רובינסקי, ודאי שתעשה
כן עתה."

"נכון, אוקונל. ואתה קורפורל ויבר, מה
תעשה לכשאעביר שלושת אנשים אלה?"

"אם תעבור אתה לעמדת המילואים שלך,
אעבור אני למקום שבו היית אתה ואבקר את
האש באגף-התחתית השמאלי של איזור ההגנה
שלנו."

"סטניסלאוס, הבה נשער, כי טנקים גרמוניים
מתגלים שם, 500 יארד לפנינו, ונעים בכיוון
זה ומיד אחריהם חיל-רגלי נאצי. מה נעשה?"

"לא נעשה כלום לגבי הטנקים, אך נתכופף
היטב בעברם מעלינו, אך ירה ירה בחיל-הרגלי
מיד לאחר שיגיעו לטוח יריה מתאים. הטנקים
לא יפגעו בנו הרבה אם נתכופף, אך הרגלים
פגוע יפגעו, אם נניח להם להגיע לטוח קרוב.
הטנקים יהיו סגורי אשנבים, ולא יוכלו לדאותנו
היטב. אם יעבור אחר מהם מעל מחילתי, אצלול
עד שיעבור, אחר-כך אשוב ואתרומם חיש מהר,
ואנקה עיני מן העפר כדי שאוכל לשוב ולירות.
עלינו למנוע את חיל-הרגלי הגרמני מלהגיע
לטוח זריקת-רימונים."

"נכון! אך חשוב גם על טנקים הנושאים
עליהם רגלים הרובצים על גבי הטנק לכל אורכו.
הנאצים יודעים כי תחכו לחיל-הרגלים שבעורף,
ורוצים להכותם לאלתר. אם יקרה כדבר הזה,
תקדימו, כמובן, לטפל באנשים שעל גבי הטנ-
קים. ועתה, ריצ'רדסון, הבה נשער, כי הטנק
נעצר לידך ממש?"

"אירה מרובי באשנבים, אם פתוח אחד מהם.
ואם אינם פתוחים, אירה בצריח הטנק, כדי
שישוב ויננע וכדי למנוע מלהרים את המכסה
ולזרוק רימון לתוך "מחילת-השועל" שלי."

"במידה שהרחקת לכת, הנך בסדר, ריצ'רדסון,
אך נמצא כאילו אין לעשות יותר מזה לטנקים.
אלה מה דעתך בענין זה, תומס?"

"אכן, סרג'נט, יכול קורפורל ויבר להפעיל
את רובה 0.3 עם רימון אי.ט. יכול הוא "להר-
קיד" טנקים אלה בטוח של פחות משבעים
וחמשה יארד."

"הובסון, הבה נשער, כי באו עלינו הנאצים
מעורפנו, מה נעשה?"

„נודר להגיש אל עמדות המילואים שלנו זנך בהם עד שישאפו להיות באולמי ההתעמלות שלהם“.

„נכון! ועתה יונחו כולם. אני אהיה על המשמר“.

ואלה הנקודות שבהן השתלט סרג'נט ג'ונס על המצב, ואשר כדאי לציין:

1. בהקדומו את הפקודה להתחפר, סוקר הוא בפני אנשיו את ארגון עמדת ההגנה ומראה להם את התכנית שהכין. וכך משתמש הוא בפרק זמן, שלולא זאת היה מתבזבז בשאגנות, וחוסך זמן והסברות במהלך הדברים, כשיתכן ששעות ואפילו דקות יהיו יקר-ערך.
2. הוראותיו בדבר המקום של „מחילת שועל“ וגירת-אש הן מפורשות ומסויימות בתכלית. במידה שהיחידה קטנה יותר בה במידה צריכה הפקודה להיות, בדרך כלל, מפורטת.

3. הסרג'נט מקדיש תשומת לב רבה להסוואה ולפינוי זהיר של שדות-האש, לבלי גלות את סוד מקומה של העמדה.
4. הוא מציב צופה (במקרה זה — את החייל המוכשר לעבודה פחות מאחרים) — להתריע על התקפה אוירית או ממוכנת.
5. מיד לאחר הביצוע של השלבים הראשונים, ממשיך סרג'נט ג'ונס בסידורים להגנה היקפית.
6. כשלבסוף יכולה הכתה לחטוף שעה של מנוחה, מדיין הסרג'נט בדבר כמה מסיבות טקטיות אפשריות העשויות להתהוות לכשתקוף האויב, ובדבר האמצעים והשיטות של ההגנה שיהיו תשובת-המשקל למסיבות אלה.

מפרשת סיכומי האבירות ופוח-האדם במלחמה

בחוגים רבי-ענין דלקמן נתפרסמו ב„דפוס“ הבריטי:

חזיר הנצחון באירופה

יינת של הגנרל איזנהואר וביצועה הטקטי ע"י מפקדי השדה שלו, — ההמנעות מהתקפה חזר-חית, הקפת „כיס“ האויב עד אין מוצא להם (כמעשה שהיה בחבל הרזה) — וכן על חשבון התמיכה האוירית רבת-העצמה.

המספרים כוללים את כל חילות-הקרקע, שהיו בפיקודה הישיר של המפקדה העליונה של בעלי הברית, בקבוצות-הארמיות, ה-6, ה-12, וה-21, וכן את חילות אוויר קויהעורף, וארבעים כוללים את אבירות חיל-האוויר. (וכן אינם כוללים — כפי שזיכור כודאי הקורא הארץ-ישראלית, את אבירות צבאות-הברית בדרום-אירופה, ואיטליה בכלל).

הסך הכולל של אבירות חילות-הקרקע של הברית, במשך כל המסע נגד גרמניה במערב-אירופה מיום הפלישה (6 ביוני 1944) ועד ליום הנצחון באירופה (8 במאי 1945), הוא כפי שהור-דיעה SHAEF (המפקדה העליונה לחיל-קומש-לוח של הברית) 766,967 — אף על פי שיתכן, כי מספר זה יופחת במידת מה. לדעת החוגים הרשמיים מספרים אלה הם קטנים להפתיע, בהתחשב עם כך שאנשים שנחשבו לאבודים יחזרו כשבויי-מלחמה ויוצאו מן הסך הנ"ל. בפעולות-המלחמה העצומות שבוצעו ובקשיים הכבירים שהיה צורך להתגבר עליהם הרי שאת החסכון היחסי הזה בחיי אנשים יש לזקוף במישרין-על חשבון האיסטרטגיה המצו-

חלה, אמריקאית גרידא אח"כ; וזו של מונטגומרי, שנפרדה מהקודמת אחרי נורמנדיה, והגיעה להולנד — הריין התחתון, וקנובר לבסוף (היטה בריטית, אך לאחר זמן צורפו אליה גם חטיבות ארה"ב).

(1) כלומר זו שהחלה בדרום צרפת וגמרה על הריין העליון ולבואריה הגיעה (אמריקאית) ובעירוף הארמיה הצרפתית הרא-זונה אח"כ; זו שחלה בנורמנדיה והגיעה לאכזר-ולוניה, ולסכסוניה (בריטית-אמריקאית בהת-

אבידותיהם של כוחות העמים השונים שהשתתפו בפעולות הם כנ"ל:

הרוגים	פצועים	נעדרים	סה"כ
89,477	367,180	57,877	514,534
39,559	126,545	18,368	184,512
11,080	45,966	4,201	61,247
1,189	4,029	375	5,593
170	406	14	590
55	274	35	364
20	104	3	127

וזהו שיעורם היחסי של צבאות הברית השר-
נים במערב בסוף המלחמה: ארה"ב — 60 די-
ביזיות (כולל 15 משוריינות); בריטניה — 14 יינת).

אבידות ציי-המלחמה המלכותי

משחית, ו-17 ספינות קטנות יותר; הצי האוס-
טרלי המלכותי — 3 סיירות, 4 אניות-משחית,
ר-6 אחרות; הצי הפולני — סיירת 1, 3 אניות-
משחית וצוללת 1; צי הצרפתים החופשיים —
אנית-משחית 1 ו-2 צוללות; הצי ההולנדי המל-
כותי — 2 סיירות, 5 אניות-משחית ו-4 צוללות;
הצי הנורווגי המלכותי — 3 אניות-משחית וצו-
ללת אחת; הצי היווני המלכותי — אניות-משחית
ושתי צוללות (על הקורא לדעת, כי כל האבידות
המסומנות כאן לגבי ציי מדינות-הברית מוגבלות
בתקופה שבה נמצאו ציים אלה בניצוחה האופ-
רטיבי הכללי של האדמירליות הבריטית. —
ה מ ע ר כ ת).

האדמירליות פירסמה את רשימת כל אניות-
המלחמה של ציי בריטניה, הדומיניונים ובעלי
הברית הקטנים יותר — דהיינו, בלי צי המלחמה
של ארה"ב — שאבדו מחמת איזו סיבה שהיא
באחד מאזורי פעולות המלחמה למן ה-3 בספ-
טמבר 1939 ועד ל-8 במאי 1945, — פרט לספי-
נות-חופים קלות וסיירות וספינות-של-גחיתה.
הסך הכולל של האבידות בצי המלחמה הבריטי
המלכותי הוא 730, ובכלל זה 5 אניות מערכה,
8 נושאות-מטוסים, 26 סיירות, 128 אניות-מש-
חית ו-77 צוללות; הגדולות שבין שאר הסוגים
היו 51 שולות-מוקשים, ו-240 ספינות-גרה.
צי המלחמה הקנדי המלכותי איבד 6 אניות-

אבידות הצי-המסחרי

43,582 ממספר כולל זה היו 30,589 הרוגים;
4690 נרשמו כנעדרים 4,215 כפצועים ו-4008
היו במעצר, ועל 5994 אין עדיין כל ידיעות.

הסך הכולל של האבידות בין אנשי הצי המס-
חרי ששירתו באניות בעלות רישום בריטי למן
ה-3 בספטמבר ועד ל-30 באפריל 1945, הוא

אבידות במטוסים — 22120

בריטניה הגדולה (A.D.G.B.) 35583 (700,226 גי-
חות); מפקדת שיתוף-הפעולה עם הצבא 70 (4474
גיחות). "חיל האויר הטקטי השני" — 2115
(327,713 גיחות); מפקדת-החופים 1479 (235,749
גיחות); ומפקדת הים התיכון והמזרח התיכון —
5,735 (676,000 גיחות).

נודעו המספרים המלאים של האבידות במטוסי
חיל האויר המלכותי על כל ענפיו באיזורי המל-
חמה של אירופה-והים התיכון למן 1939 ועד
להפסקת האש באירופה. הסה"כ הוא — 22120
מטוס שחלקתם היא כדלקמן:

מפקדת המפציצים, 9,163 (בי-392,137 גיחות);
מפקדת אוירוני-הקרב לרבות "הגנה אווירית על

שהיו בשירות באותן 4 השנים ויצאו מתוכו. מגיע הסך הכולל ל-9,975,683 של אנשים ששירתו בו בצבא. המספר אינו כולל את אנשי הצי, צבא-הצי, ואוירית הצי.

מחלקת-המלחמה של ארה"ב הודיעה ב-18 באפריל כי מספרו הכללי של צבא ארה"ב ב-31 בדצמבר 1944 היה 8,050,011 איש ואשה. ב-31 באוקטובר 1940 הגיע המספר רק כדי 513,410. בכללנו את מצבות-העצמה הללו, ואת כל אלה

אבידות מלחמת העולם הראשונה

ההבדל מוסבר אולי ע"י העובדה שהועדה כללה ברשימותיה אנשים שמתו לא רק בתקיפת שירותם, אלא גם כתוצאה משירותם, עד 31 באוגוסט, מועד של סוף המלחמה מבחינה משפטית-פורמלית ועד בכלל.

מספר ההרוגים בין כוחות הקיסרות וחבר העמים הבריטי במלחמת העולם הראשונה כפי שהודיע בשעתו ע"י ראש הממשלה, היה — 996,230. יש מציינים כי המספר שנתפרסם מטעם "ועדת קבריה-המלחמה הקיסרותית" היה — 1,104,890.

המתרת ההולנדית

מקומותיהם של משרדי-הרדיו, שהשתמשו בהם לצרכי קשר עם בנות הברית — תחילה בלונדון, ואחר-כך בדרום-הולנד — מוצגים אף הם; ומודעה לקוגית אומרת כי אף משדר לא פעל יותר משתי דקות במקום אחד, — וכהמומתים הנרמניים לאיתור-המשרדים היו מגיעים למקום שידעו כי ממנו גערך השידור — היו ההולנדים מניחים להם, על פי הרוב, למצוא את מכשירי הרדיו כשהללו ממולאים תומר נפץ, שהתפוצץ עם הנגיעה הראשונה.

תערוכה בשם "מאבק-המתרת", שנפתחה באמצע אבגוסט באמסטרדם, סיפרה בשפת תמונות ודוגמאות את סיפור המעשה של ה.ב.ס. (כוחות-הקרב הביתיים) ההולנדי. במשך חדשים ניסו לתת לקוראי העתונות הבריטית מושג מה על היסודיות ועל כושר התחבולנות שהושקעו בארגונה של המתרת ההולנדית, ועל אומץ-הרוח, יכולת-המעשה ותוקף-הרצון שבפעולותיה. סיור בתערוכה זו היה מסייע, הרבה יותר מכל אגרות-כתבים, להבין בבירור עד היכן הגיעו התוצה וההישגים.

ענף פחות מתבלט, אבל חיוני, במחלקת-הקשר היה שירות-האופנים, שכולו קויים ע"י בחורות ונשים. צעירות שקיימו שירות-מסירת-ידיעות לתעודתן על פני הולנד כולה, בשרשרת של מסעי-שליחים מתוכנים מראש ומתואמים יפה כמשפט הדואר בימי שלום. בהורה רכובה על אופנים הרי היא הרגילה שבמראות דרכי הולנד, והפסד הזמן שבא מתוך שימוש באמצעי-טלטה זה, יצא בשכר ההסוואה היעילה שהיתה בכך, אם כי האבידות, על אף הכל, היו מרובות. מוצג אחר הוא תבנית המראה איזור שאליו שומטים מטענים מן האויר, כשאוירוני בנות-הברית מרחפים על פניו, מצנחים נוחתים כש-מיכלים המלאים כל-יזין מטלטים תחתיהם, — ולמטה, על פני הקרקע, עומדים חיילי ב. ס.

מוצגים היו לראוה כמעט כל שטחי המאבק. יש כאן מדור מיוחד למסמכים מזויפים, עם דוגמאות של חתימות גרמניות וגושפנקאות וסימונים רשמיים, שאפשר היה לחזור ולהטביעם על המסמכים בכל עת ורצון. חדר מיוחד הוקדש לאמצעי-הקשר, ובו מפה של רשת הטלפונים ה"פרטית" של המתרת. רשת זו פרושה היתה על פני הולנד כולה. ולא זו בלבד שלא הוסתרה "במתרת" — בתוך האדמה — אלא שחוטיה נמתחו, פשוטו כמשמעו, על אותם עמודי-הטל-גרף עצמם שנשארו את חוטי הרשת אשר בפיקוח הנאצים. חברי ב.ס., בתלבושת של עובדי-דואר נהגו למתוח קויים, — ולטפל בהם אח"כ — לאור היום, מתחת לחוטמם של הגרמנים ממש.

הנאמנים; ומאותתי את אותות-האור הדרושים לטייס כדי שידע אל נכון את המקום שנועד להצנתה. סידרה שלמה של תמונות ותבניות מראה פעולות חבלנות טיפוסיות ותוצאותיהן, ואת הדרך שבה אפשר להפיק תועלת אפילו מתמונות דרכים רגילה של מכונית אחת בשירה גרמנית. תמונות אחרות מראות מחבוא סתרים של נשק, ומקומות תרגול-הסתרים שבהם מת-אמנים אנשי הב. ס. בשימוש במקלע ברזן ובתת-המקלע סטן. מדור אחר מראה איך פעלו ה"ב.ס." ברחבי הולנד. בהטמנת ארכיוני-העיריות. או בהשמדתם — כי הם ששימשו לגרמנים בסיס עיקרי לחיפוש אחרי הפטריוטים ההולנדיים ולגיוס פועלים לבתי חרושת גרמניים.

מסופר על יחידה אחת, שנתמחתה בגניבת טופסים של כרטיסי מזון, כדי שהאלפים שירדו למחתרת, יוכלו להמשיך ולקבל את מזונותיהם ההכרחיים. מראים העתקי תצלומיים של דו"ח סודיים, שהוברחו לאנגליה, ואת אופן הברחתם דרך הולנד. בין התעודות נמצא דו"ח אחד, המציין את מקום הרכבת המשירינת של היטלר, ששימשה לו מפקדה ראשית. פרטים על נסיונות ב-VI ו-V2 וכן תנועות צבא גרמני תוך הכנות לעריכת אופנסיבה.

שני דברים חסרים בתערוכה: הדגשת הערך והסכנה העצומים שבפעולות המחתרת ההולנדית בהצלתם של אנשי התעופה של 'בנות-הברית' שהוכרחו לרדת בארץ-האויב, הטיפול בהם והע-ברתם למקום מבטחים; והמחיר בנפש ששולם בעד מעשי-גבורה נועזים אלה. רק שמץ-מה מן

הדבר השני נתגלה לי על ידי האדם שהודיכני בתערוכה, והוא עורך עתון אמסטרדמי, מי שהיה חבר פעיל במחתרת. הוא סיפר לי, כי 63 איש נרצחו מבין הצעירים שהשתדלו להתחמק ממאסר בימי המלחמה והוא ואשתו טיפלו בהם. אין איש יודע עד היום מהו מספר הקרבנות בתולנד כולה. אך 63 ההרוגים הנ"ל הם אחוז מבהיל מתוך קהל האנשים שהכיר ידידי, ואחוז מועט מאוד מן המניין הכללי של כל הרוגי ב. ס. ההולנדי. לאחר געילתה בהולנד תועבר התערוכה לניו-יורק, אך יהיה זה תכל, עד כדי כך שאי-אפשר למצוא גינוי לדבר, אם לא יציגוה בהקדם האפ-שרי בערים העיקריות של הממלכה-המאוחדת. אך לעתים רחוקות ניתנת לנו הזדמנות כזו להע-ריך את מלוא משמעו של קרבן מלחמה, מלחמה כזו שקידשוה בנות-בריתנו.

מן הראוי הוא שהיריעה רחבת המידות והמגוונת של מלחמת היהודים בשנות המלחמה הזאת — ממרד הגיטאות ועד לפלוגות היהודיות, שב"מאקי" אשר בצרפת; מהגנבת הנפשות דרך גבולות מסוכנים לשם הצלתן עד למעשי ההעפלה לא"י — תמצא אף היא את ביטויה בתערוכות דומות: אחת במרכז הישוב העברי בא"י, ואחרות נודדות על פני גלויות אירופה ואמריקה, למען הראות את היקף מאמצי הגבורה הנאשים ההם, של עם אשר לא היה דומה לו באסונו ובקללת חולשתו, ולמען חנך וטפח את חוש-הכוננות ואת הכרת השותפות היהודית בקרב הנוער היהודי בארצות פזורים.

פחצים ביד גבור כן בני-הנעורים. — — —
לא יבושו כי ידברו את אויבים בשצרה.

תהלים, קכ"ז

צלפות בצבא האדום.

זו חסך 5,750 פגזים ו-262,374 כדורים! איבן
 דובריק הרג 304 גרמנים ב-304 כדורים. בשיעור
 ממוצע — כדור אחד לגרמני אחד. במלאכתו
 זו חסך 13,984 פגזים ו-638,096 כדורים.
 (החישוב האריתמטי שבשורות אלה ניתן
 לבדיקה בנקל. שונה הוא, כמובן, המצב לגבי
 אפשרות בדיקתן של תעודות-המיתה של אותם
 הגרמנים אשר, לפי המספרים שצוטטו כאן, נהרגו
 ע"י שני צלפים — ובטבע הדברים נמצאו לרוב,
 בתוך המערך הגרמני, אכן, גם אם אין לקבל
 את המספרים הנ"ל כמותלטים, הרי אין ספק
 בערכה העצום של הצלפות בצבא האדום. —
 המ ע ר כ ת.)

בספרו של הגנרל פומיצינקו "הצבא
 האדום" אנו קוראים:
 האימון בקליעה צלפית מפותח מאוד בצבא
 האדום. צלפיו המאומנים הם רבבות. לעתים
 קרובות פועלים הם בשיתוף עם ארטילריה
 ומרגמות. על מידת יעילותה של אמנות הצלפים
 הרוסיים יעידו כמה מספרים. האומדנה היא כי
 במלחמת-העולם הקודמת נורו בממוצע 46
 פגזים ו-2100 כדורים עד שנהרג אדם אחד.
 מאליו מובן כי איש לא ערך עדיין סיכומים
 סטטיסטיים דומים למלחמה האחרונה. מכל מקום,
 הנה תוצאות מלאכתם של שני צלפים סובייטיים.
 פיאודוקי סמוליאקוב הרג 125 גרמנים ב-126
 כדורים שירה. אפשר, איפוא, לומר כי במלאכתו

של המזרח-התיכון ממעשי "כוחות-הפשיטה"

מאחורי הקוים הגרמניים, באיי הדוקנו והים
 האגאי.

אלף החיילים האלה היו מאנשי חיל-הפשיטה,
 אשר 381 התקפותיהם — לאחר שירו במצנחים
 או באו בדרך הים — לא זו בלבד שהביאו לידי
 הריגתם או שביתם של גרמנים רבים, אלא גם
 החזיקו במצב של עצבנות מתמדת את כל חיל-
 המצב הגרמני, בן 40,000 איש בערך, שבאותו
 איזור.

בימים אלה יש וידיעות שבשגרה כרוניקלית
 מספרות על פרושות של מעשים נועזים ובלתי-
 רגילים. שני קטעים שהופיעו בעתונות מרמזים
 לשתי עלילות של מלחמת "פרטיזנים-סדירים".
 האחת — "לידנו" ממש, בים התיכון והשניה
 — במזרח הרחוק.

לפני זמן-מה השתתפו כאלף חיילים "הס-הס"
 ("הס-מלהוכיר") בריטים ויוונים, מצבא המזרח-
 התיכון — שתפקידם היה בסודי-סודות, עד כי
 עצם קיומם לא היה ידוע אלא למתי מספר בלבד
 — במפקד שנוערך ב"מועדון-אל-עלמיין", לשם
 מסקר לפני הגנרל סיר ברנרד פגיס, המפקד
 הראשי של כוחות המזרח-התיכון.
 אחרי המסקר פנה אליהם גנרל פגיס בנאום
 וברכס על מעלליהם — 18 חדשי עבודה מאומצת

גריליה — כצבא-פלישה נסתר

לאיים וחוקר הארקטיקה, שהלך לסינגפור כמפקד
 חבורת אנשי "קומנדר" אוסטרליים. קצינים
 אירופיים וצעירים סיניים קישחים ששבילי הארץ
 היו נהירים להם, החלו פועלים באזורי מלאיה
 מאז דצמבר 1940. מקץ שני חדשים נפלה סיני-
 גפור, והם נותקו כולם מן העולם החיצוני.
 תגבורות הועלו בחוף המערבי של מלאיה,
 על ידי צוללת הולנדית, במאי 1943, שעה

עתה גילו, כי חיל-גריליה גדול, — שאומן
 ע"י כמה מאות קצינים וחיילים בריטיים, שהגיעו
 צוללות ובמצנחים, הוקם בהדרגה והוכשר כדי
 הנחית מהלומה על מרכזי היפנים במלאיה,
 אשר לפתע וכנעה יפן.
 הראשון, שעסק כאן בארגונה של מלחמת
 ריליה מצחורי קר היפנים, היה לויט-קול.
 דריק צ'אפמן, מטפסן נודע בהרי ההימ-

שקפיטן דיוויס, מן המשטרה המלאית, קפיטן ריצ'רד ברוס, מן השירות האזרחי-המלאי, וחבורה קטנה של מלאיים וסינים, עברו את רצועת החוף המסוכנת והגיעו אל גבעות פראק (*). שם מצאו מחנה של חבורת-גרייליה סינית — פלגה מ-צבא-העם-של-מלאיה, אשר רשתו היתה פרושה על פני מלאיה כולה.

קשרה הצוללות עם "מפקדת דרום-מזרח-אסיה" גותק לאחר זמן ידוע, אך חבורה בת 17 קצינים בריטיים וסוכנים סיניים מאוסטרליה עלו לחוף

חיילים וקצינים

לקראת הקמתו של צבא-הקבע הבריטי (לימי השלום), יש ענין במספרים המוסמכים שהובאו ב"סטור" הלונדוני. מאז 1939 ועד ראשית אוקטובר שנה זו נתמנו — מבלי שים לב לענין גיוס-החובה — 2250 קצינים לקצינות-של-קבע בצבא הבריטי ו-37,800 סמלים וטוראים התחייבו מתוך התנדבות לשמש תקופות-שירות מחמש עד עשר שנים, שאחריהן תבוא תקופה בה ישמרו כאנשי חיל המלואים. רבים מאלה החליטו להמשיך את שירותם בצבא עוד בשעה שעול הקרבות וסבלות-המלחמה היו עדיין בשיאם; ולא מעטים בה בשעה שסכוייה של בריטניה היו בשפל המדרגה.

שירות-קבע צבאי

לפי ה"דיילי מייל" הלונדוני נשלמה והולכות התכניות לכלול בחילות-הקבע את נשי ה-A.T.S. (שירותי-הנשים של צבא-המלכה) ו-W.A.A.F. W.R.E.N. (שירותי-הנשים של צבא-היבשה, צי-המלחמה וחיל-האוויר).

במשרד המלחמה הודיעו כי עומדת להתקבל ההחלטה חיובית בענין זה, ויתכן כי בקרוב תפורסם בבית הנבחרים הודעה רשמית, שתמסור פרטים בדבר מספר המתגייסות שתתקבלנה וכן סוגי העבודה שתעסוקנה בה.

פירושו של אישור התכנית הזאת יהיה, כי בפעם הראשונה בהיסטוריה יהיו הנשים חלק

הכשרת קצינות-המטה

סנדהורסט, זה בית-האימון למטפחיה של האינסטרטגיה הצבאית הבריטית, נהפך ל"מוסד לחינוך מעורב" באמצע אוקטובר 1945, כשהגיעו מדינה מלאית, במערב מרכזו (* פראק — מדינה מלאית, במערב מרכזו של הצי-האי. — ה מ ע ר כ ת.

בנובמבר 1944 מצוללת בפניה המזרחית של הצי-האי המלאיי. הם הודיעו, כי קולונל צ'אפמן, קפיטן דיוויס וקפיטן ברוס עודם בחיים. הללו הצליחו להימלט לאחר שהיפנים, — אשר הצילו ידיעות מפי סינים שעינום בשעת חקירה — גילו את מחנם ותקפוהו. מאז התרחב והתבצר הבסיס עליו הושתת צבא-גרייליה זה, והפעולה תואמה בינו לבין מפקדת צבא-הברית, אשר את פלישתה מבחוץ נועדו חילות הפרטיזנים ה"קומנדו" להשלים ע"י הסתערות מבפנים.

לעתות-השלום

מספר ניכר של אנשים שחובת שירותם מסיימת והולכת נרשמים לחמש שנים נוספות, שאחריהן ישמשו כחיל המילואים במשך שבע שנים. השלטונות מצפים כי זרם רב של מתגייסים לתקופת שירות ממושכת יבוא לאחר שיתפרסמו ברבים השיפורים בתנאי השירות ובשכר לקראת התקופה החדשה.

בין השאר, מוסיף ה"סטור", מפתיעה — באוירת הדיבור על דחיפות השחרור — העובדה כי אנשים שעזבו את הצבא וטעמו את טעם החיים האזרחיים כפי שהם עכשיו, הביעו את חפצם לשוב ולהתגייס.

כמקצוע לנשים

מצבא-הקבע קביעת מועמדות לסוגי העבודה ולדרגות השונים תעשה בהתחשב בהישגיהן בשירותן בימי המלחמה. בעיקר יידרשו לעיסוק בעבודות משרדיות במיניסטרוני-המלחמה, או יחד עם זאת יקוימו בודאי גם גרעיני-קבע ש-A.T.S. (והנאמר כאן חל גם על שירותי-הנשים של הצי, וחיל-האוויר), למילוי תפקידים שוטפים בכל אותם שטחי-הפעולה בהם עסקו בתקופת המלחמה, וכן כיסוד להתרחבות מהירה ולקלי מתנדבות ומגויסות רבות בשעת-חירום מחודש באם תבוא.

אליו קצינות א. ט. ס. הן תאומנה, במשותף קציני-צבא, לעבודות-מטה. מכאן, שמעכשיו השתתפות הנשים במנגנון המרכזי של לא רק כלכלות אלא כקצינות אחראיות, של קבע בצבא הבריטי.

„Revue Historique de L'Armée“ „ההשקפה ההיסטורית של הצבא“

שר לראות מה גדולה היתה הדבקות במסורת. ועוד פסוק אופייני: „תחייתו המתהווה של הצבא הצרפתי — ממנה נובעת גם התחדשות פעולתם האינטלקטואלית של חבר אנשי-הסגל שבו“.

עורכה של הבמה המיור („קומנדן“, בצרפתית) דיו-מניל, עומד במאמר הראשון (במדור א', „סמלים ודגלים“) על מוצאו וגלגוליו של סמל תנועת ההתנגדות, וצבא הצרפתים החופשיים-הלוחמים של דה-גול — „צלב לותרייגיה“. במדור ב' — „היסטוריה צבאית עתיקה וחדשה“, — מתאר הגנרל קולן את פרשת-חייו של הגנרל דה-קסטלנו, מגדולי המצביאים של צרפת בימי מלחמת-העולם הראשונה. שני המאמרים שלאחר כך מציינים את מקורות-היניקה ההיסטוריים-הכפולים של צבא-צרפת בימינו אלה: מעשיו הצבאיים הנוודעים של חיל-המלוכה, במאה הי"ז והי"ח (אשר הובלטו כליכך, ברוב גאוה והערצה, בספרו של דה-גול „צרפת וצבא-אה“) והמסורת של מלחמת-המהפכה של הרפור-בליקה הצעירה; — כי האחד עומד על מסעו האחרון של מרשל וילאר הגדול, באיטליה ב-1734 (נגד האוסטרים), והשני — על שתי צלילות הריין, באיזור שטרסבורג, שבוצעו ב-1796 יב-1797 ע"י „ארמיית-הריין-והמוזל“ בפיקודו של מורו. רשימה קטנה מוקדשת לאפיזודה דומנטית מתקופת מלחמות הקיסרות, המסע לרוסיה וגורלו המר של מרשל ניי לאחר מערכת וטרלו.

במדור ג' — „מערכות 1939—1945“ — רב העניין בקטעים הנבחרים מתוך „עם הגנרל לקלרק בתוניסיה“, מאת הגנרל אינגולד, ממש-תפתי אותו המסע. קוראי „מערכות“ זוכרים את פרשת העלילות של שדרת-המדבר ללקלרק במ-סע-פצן, (עיין „מערכות“, חוב' כד—כה). דברי אינגולד מעלים את תמונת מאבקן של יחידות קטנות (מחלקות ופולגות) של חיל לקלרק, באי-זור הגבעות של דרום-מערב תוניסיה, נגד פטי-רולים לוחמים גרמנים שהיוו את משמרות-האגף הקיצוניים של חזית-דרום-תוניסיה; ויש, איפוא,

עם תקומתה של המדינה הצרפתית-החפשית קם לתחיה גם צבאה עשיר-העבר. התחיה הצבאית מצאה לה במהרה את בטויה גם בספרות ובעתונות מלוחת, אשר תפקידן מצד אחד, לגבש מחדש את התורה הצבאית, בצירוף התוספות בטכניקה והטקטיקה של השנים האחרונות, — ומן הצד השני לטפח אורה ציבורית נאותה מסביב לצבא הלאומי המתחדש וללכד צבא זה עצמו מסביב לחוטי-השני של מסורת היסטורית וחוש הקיום הלאומי וכוונות-המגן. אפשר לומר, כי „ההשקפה ההיסטורית של הצבא“ נועדה בעיקר לסוג השני של התפקידים הנ"ל, אם כי כמה מן הפרקים שבתוכן גלוינה הראשון (יולי 1945), אינם חסרים לקח טקטי ואופרטיבי מצלף. ההידור הרב, שבו הופיעה החוברת, על שפע התמונות המדגימות את עברה הצבאי רב-התהילה של צרפת — למן המאה הי"ח ועד ימי ה„מקרי“ של 1944 וחזית אלזאס 1945 — אף הוא מכוון למשיכת עין הקורא ולבו, לטיפול הענין והיחס הנפשי לצבא-צרפת בקרב הגוער, להבלטת רגשי הגאוה וההערצה למגיני המולדת, שבעבר ובהווה.

אפשר לומר, כי על הקו הנפשי היסודי, העובר כחוטי-השני בחוברת הגדולה (172 עמוד בפירמט אלבומי), אפשר לעמוד כבר על ידי פרט „טכני“ אחד שבמבוא הקצר: הציון כי „ההשקפה“ אינה אלא המשך, לבטאן שהחל להופיע עוד מ-17 בינואר 1901. ועוד פרט מעניין: משחלה הפסקה „זמנית“ באותו בטאון צבאי ובמשך פרק זמן מסויים נתחבר לבטאון-הקצינים הצבאי הכללי, לא ראו בכך נאמני תולדותיו של צבא-צרפת מעין חתימת-פרשה; כי בהתחדש הבטאון בפרוס המל-תמה האחרונה, ועם התגברות ההרגשה בצורך לטפח חושים היסטוריים-צבאיים, חודש הבטאון, והיתה בקרב עורכיו הרגשה כל כך חזקה של הציפות-המעשה, שבאותו גליון התנוסס הציון: „שנת 14 להופעתנו, מס' 164, אבגוסט 1914 — ינואר-פברואר-מרס 1938“. כדברי המבוא: „אפ“

מאותה תקופה נסערת שמלפני 150 שנה. למה הדבר דומה? ליניקת נאמני כוחות-המגן העב-ריים בתקופתנו מזוהר תקופת החשמונאים, מהדי העבר של יהודה הגלילי ומגיני ירושלים ומצדה. וכדאי היה לתרגם לעברית כמה מן הקטעים מפרשת ה"מקי", שהובאו ב"השקפה".

שני פרקי-זכרונות ותיאור שבמדור ד' — "על פני קיסרותנו" — מוקדשים לעבר מלחמנו-חיה הקולוניאלית של צרפת, ובייחוד לאיזור ההררי-המדברי למחצה של אפריקה הצפונית-מערבית, על נוסף הדומה ביותר לנוף ארצנו ועל אוכלוסייתה המוסלמית, ודרך-ברת-הערבית בחלקה הגדול. הלא הם "שדרת-המשלוח בארץ שבטי-האהא" מאת הגנרל ניסל (1913), מתקופת הכניעתה של מרוקו הדרומית, ו"המצור על אגאדס 17—1916" מאת קפיטן גפיו, על עמידת קומץ מתגוננים בעיר-המדבר המבודדת שבצפון אדמת-זיגור הצרפתית. סמוך לשטחים האקואטוריאליים של צרפת, שבמרכז אפריקה ובמערבה. שני הפרקים מלאים תאורי מצבים ופרטי-קרב האיפייניים, ל"מלחמה הזעירה" באיזורי צפון אפריקה והמזרח התיכון.

מדור ה' שבחוברת הוא מדור הספרים והעתונים. צרפת-המתחדשת הצמיחה כבר גידולי ספרות ועיתונות לרוב. מהוך הרשימה הארוכה מושכים את השומת לבו של הקורא הארצישראלי התלתון "בארץ-האיסלם" המדגישי הדגשה יתירה את ענייני הדת המוסלמיים, אך-עוסק גם בעניינים פוליטיים וזניסטוריים, והירחון "הקורספונדנציה של המזרח" המבליט-ביחוד את ענייני ארצות ערב, במה מעניינות-השקפת לגיון הזרוב, "הירוק והאדום" העוסקת, כמובן, עיסוק רב במלחמות (שבוער ובזמן האחרון) באפריקה הצפונית. כן מופיעים בטי-אונים מיוחדים, "צבא-צרפת בקרב", ו"ספר הזכרונות של הגנרל-מרריה".

בין הספרים בולטת ההתעניינות המרובה בענייני צבא והגנה (בהוה ובעבר), בים וב-ימאות, בקיסרות הקולוניאלית של צרפת ובבעיית האוכלוסיה.

סיכומו של דבר: חוברת נאה, רבת-רושם, מעוררת מחשבות רבות. אך עם זאת עושה רושם של התחלה.

במדורי הפעולות ובנוף של הזירה, שתי-ארו על ידיו, כדי להקל הקלה רבה גם על הקורא הארצישראלי להבחין בלקחה של פרשה זו לגבי הטקטיקה וניהול החיילות. במסגרת אחרת לגמרי, של היקף החיילות ושל זירת המלחמה, התחולל נושאהו של מאמר אחר: — מסע הכיחות הצרפתיים-האמריקאיים, בינואר-פברואר 1945, שבו נכבשה קולמרו והושלם שחרורה של אלזאס, זאת ארץ-הגבול שהיא סמל יקר לכל צרפתי, ושוב — בין היציאה אל הריין, המתרחשת במאמר זה, ובין האופרציות — באותם המקומות עצמם — של צבא מורו 149 שנה לפני כן (עיין לעיל), נטווה בחוברת חוט-מקשר של רציפות-מגן היסטורית. מעין החוט שהיה יכול לקשור את זכרונות בית-חורון מתקופת החשמונאים לאלה שלימי תבוסת צבא גלויס הרומאי.

למדמים הרבה יותר קטנים — והפעם בתנאי מלחמה פרטיזנית "בלתי סדירה", — מחזיר אר-תנו צירוף-התעודות בשם "אפיוזדים מתוך שח-רורה של ברטן", שצורף ע"י הקולונל אאון ומגולל את תמונות התקוממותן של חבורות ה"מקי", בהנתן הצו, בראשית אבגוסט 1944, תיאורים אלה מן המעשים שנעשו בעיירה בריטונית זו או אחרת — כיצד צמחו מחולות-יות ראשונות, ועד לעצמה של שתיים-שלוש פלוגות, כותות מתנדבי ה"מקי"; כיצד זוינו, כיצד אומנו ופתחו בהתנגשויות ראשונות באר-יב, — מרתקים בתמימותם ובמציאותיותם ויש בהם כמה וכמה פרטים שהנם רבי-ענין לא רק מבחינה היסטורית-סיפורית. ומעין המשך לכך משמש הפרק ה"מקי" של מחוז לווארה-התחתית, שעובד לפי תעודותיו של לויט-קול. קיגילי, מפקדם הנסתר של "כוחות-הפנים הצר-פתיים", בשלושת המחוזות שמסביב לנט ולסן-נור, בקיץ 1944. המדובר הוא באיזור של ואודיאה, שבמערב צרפת: — וכשם שהמקי הברטוני כינו את תכטיסיהם הפרטיזניים בשם "טקטיקה-של-שאניס", — הלא הם אנשי הגריליה האנטר-רפובליקניים, מקרב האיכרים והציידים הבריטוניים, בימי המהפכה הגדולה, — ממש כך ינקו גם אנשי ה"מקי" של ונדיאה, עם-כל היותם רפובליקאים נאמנים, ממסורת ההתקוממות הפרטיזנית של איזורם.

העבר זמנה של הסתערות הכידונים:

האחרונה. אפשר שבשעת הצורך היא הכרה להשתמש בו; אבל מעטים הם חילי האויב הנותרים בחיים כדי שיהרגו בכידון.

* * *

אל תהא בעינינו הסתערות מחלקה כזניקה. בהמון בנוסח המסורתי, כשמחלקה שלמה עטה קדימה בריצה, רוח וצוח והמסר יריות, וכידון גיה מתנוצצים. שהרי דווקא מדבר זה עלינו להמנע, כפי שהורה ליסאנים ולגרמנים נסיונם המר פעמים רבות.

אורבא! גם כאן התנועה נתונה עדיין לפיקוח, אלא שהיזמה עוברת יותר לכתות ולמפקדיהן. מפקדי הכתות מוליכים באורח תוקפני את כתותיהם לתוך שטח המסרה, — בלי שים לב להתקדמות של שאר הכתות מימנם ומשמאלם. אך דרך עמדת האויב מוליכים הם את כתותיהם הולכה של זניקת חוליות-חוליות קטנות, כשיתר אנשי הכתה והמחלקה מחפים את הזניקות הללו באשם. וככל שתגול התנגדות האויב, כן יתקצרו הזניקות ויתקטנו החוליות. בהיות ההתנגדות כבדה מאוד, או בהמצא מכשולים רציניים, בין טבעיים ובין מלאכותיים, יתכן שיצטרכו החוליות בהתקדמות, לא להלך או לרוץ אלא לזחול. מפקדי הכתות מכוונים את תנועת אנשיהם ומפקחים עליה פיקוח מהודק ככל האפשר. מפקד המחלקה מצטרף להסתערות במקום שיוכל להשפיע ביותר על פעולת כתותיו. הוא נוטל בשעת הצורך את הפיקוח על חוליות ופרטים, ומכוונם או נוהגם קדימה אל המסרה.

בנוהג שבאימון, חייבים צוותי-המקלענים, ורמני-הרובה של כתה המצויה באגף חשוף ומועד להתמיד בתצפית לעבר האגף ובהופיע שם איזה כלי מכלי-הנשק של האויב מיד להמיר סיר עליו אש. וכשבודדים או חוליות קטנות של רובאים משלנו המסתערים מתקרבים עד יכולת לראות את חילי האויב, מיד הם מחסלים אותם באש רובים במהודק או ברימונים. כשתבצרות האויב מתחילות להיראות יש לירות בלי הפסק אש רובים מקרוב אל תוך אשנביהן ופתחיהן, עד שמישהו מתקרב אליהן קירבה יתירה כדי ירית רימון או הטלתן לתוכן. לכש-

לויס-קול, פרד ווקר — הידוע לקוראי מערכות, אחד מטובי יהתבים הצבאיים האמריקאיים, בעל מעוף ודמיון ובקי מופלג בהילכות הקרב השונים לגוני-גוניהם ובשימוש כלי הנשק, — מתריע במאמר, שהופיע במרס 1945 ב"ירחון הרגלים", על מחשבה אחת שנשתגרה בצבאות, ואינה אלא נחלת-העבר ובתפיסת הקרב של ימינו אין לה כל אחיזה. הוא מנסה להפריך את ענין הסתערות-הכידונים בתנאי הקרב המודרני. קצר המקום מלתביא בזה את כל המאמר במלואו. אך תמצית עניינו תרומז בקטעים הבאים.

"מלעיגים אנו על זניקות-העדרים נוסח היפאנים ומזלזלים בערכן של ההסתערויות-בהמון נוסח הגרמנים, על תת-מקלעיהם, "המולטים" אשם ללא הבחנה. (אכן המסרה ב"לא-אבחנה" זאת של אש תת-מקלעים — נחשבת גם ע"י קצינים אמריקאים לא מעטים לאמצעי יעיל להסתערויות לדיכוי אש-מגן אויבת. — המער.) הרגלים שלנו קצרו וחזרו קצרו בהמוני-אדם אלה קציר למאות. ואחרי כל אלה, — היש בהשגתנו אנו בענין הסתערות-הכידונים, השגה מקודשת-המסורת, יתרון-התקדמות כלשהו לעומת השגתם של היפאנים והגרמנים?

הבה נשאל: מה מתרחש באמת בהפגש הרובאי הרגלי פנים אל פנים עם אויבו? המאמין איש מאלה שהיו בזמן האחרון בקרב, כי המאבק מסתיים בהסתערות-כידונים, בצחצח "הורדה", ובתקיפת הפלדה הקרה לתוך בני מעיו של האויב? יתכן שדבר זה היה נכון בימי כלי-היריה היוריים כדורים בודדים, בימי מבני-הצבא ההמוניים-המכונסים; אך שהגיע תור הרובה האבטומטי-למחצה ומשנתרבה עד מאוד מספרם של כלי הנשק האבטומטיים שבכתה ובמחלקה לא נתייחד להסתערות הכידונים אלא לתפוס מקום בהיסטוריה ליד הסתערות-הפרשים.

* * *

"אכן, — כדן יכודנו הרובים לקראת ההסתערות הסופית. אך כשכוחנתנו היא הרג אויבים, עלינו לחשוב על כדורים הגורים במגע בלתי-אמצעי. הכידון הוא האיום האחרון, והוא הרובה

יתקרבו אל האויב כדי מגע במהודק — יטילו רימוני-דסס, וליתר חוקף תוספת של רימוני-הבער. ממש כך מטפלים גם בכל סוגי הבניינים, המערות והסבכים. אנשי האויב, שלא נכועו ונמצאו מסתתרים בבורות ובמחילות, נורים או נדקרים מיד. בהגיעם סמוך לעמדת האויב, יכולים הרובאים ההולכים בראש, לירות מירכם בכל זניקה שהם זונקים קדימה, לשם תוספת חיפוי-ראש.

בשלב-הסיום של ההסתערות, כשאנשי האויב נכנעים וההתנגדות מגיעה לקיצה, והעשן או הראות הלקויה מונעים מן האויב את האפשרות לערוך תצפיות מן האיזורים הסמוכים, יכולה יחידה שלמה לקום ולנוע קדימה, בהילוך או בריצה, כדי לכבוש תיש-מהרה את מגמתה, לבער משם את האויב ולהתארגן מחדש. אך זהו מקרה נדיר. על כל פנים, יש להרגיל את החיילים לזר שבהיותם קרובים לאויב לא יהיו זונקים זניקות גדולות יותר משלושים-ארבעים יארד, אלא אם כן ציונם מפקד היתידה לעשות כך. וכאן המקום להזהיר עוד אזהרה: מאיזה טעם שהוא בהפסק אש של האויב, נוטה כל אדם תרבותי לעדול מלירות, לקום ולסקור את סביבתו; ואם לא נתרשש כלום, הרי הוא מתחיל להתקדם. אם כל אנשי הכתה או המחלקה יעשו כך בעת ובעונה אחת, לא תהא שום מניעה

למכאי האויב להתרומם, לחדש את האש ולגרום לנו אבידות קשות. יתכן שלא ייאמן כי יסופר, אך אמנם כן קרה — ומוסיף לקרות, פעמים רבות, ליחידות "ירוקות" בקרב. וחיילים מפקדי המחלקה והכתה לפקח על ההתקדמות פיקוח מהודק בכל האפשר, כדי למנוע מקרים כאלה. מאליו יובן, כי גם בשעת אפתעה מוחלטת תוכל מחלקה שלמה להסתער בזינוק אבל גם במקרה זה לא הכידון כי אם האש תהיה כוח ההלם העיקרי. אכן, במקרי האפתעה השלמה, או חולשת-התנגדותו של האויב, יכולה המחלקה להסתער "כאיש אחד", תוך שימוש ב"אש-סער" לשם דיכוי הגבות-האויב — אבל רק במקרים כגיל.

"אחרי הנסיונות המרים הראשונים לומד חיילנו בקרב לעשות את כל הדברים הנ"ל כבקי ורגיל, אך לעתים קרובות שכר הלימוד גמוד בדם. אבל בקרב — ממש כבקלעות, למשל, — המונח חים-המובהקים עולים (או נכשלים) לא בשעת מבחן-האש עצמו אלא בתקופת ההכשרה הקודמת. ואין שום סיבה שתמנענו מלהתגבר, בתחום של תקופת האימון, על המושג הקדום והמושרש בענין הסתערות-הכידונים המסורתית, ולהעמיד לוחמים מומחים בטרם יצטרכו לשחק את המשחק בפועל ממש".

תהיינה תכניותך פשוטות תמיד.

בוער האויב מקודם ומימ. קסטרטון כונן לעצמו עמדת-תצפית בבנין שהיה צופה פני עברה המזרחית של התעלה. משם היה יכול לראות את מחפורות האויב אשר מעבר לתעלה, צפונית לעמדתו; ושם מעבר לתעלה — אבל קצת דרומית, — ראה גבשושית מיוערת במקצת. מעמדת-התצפית הזאת ערך קסטרטון את תכניתו. והוציא את פקודותיו למחלקתו. שהיתה פרושה לפעולה.

על מרגמות 60 המ"מ שלו הוטל לירות אל מחפורות הגרמנים, בשעה שכתה אשת תתפוס את הגבשושית, באם אפשר בלי שיבחין בה האויב — ושאר שתי הכתות תעקופנה או את הגבשושית מאחוריה, תסובינה אותה בתנועת הפנית בקשת רחבה, ותגחנה מאחורי עמדות

בשם זה, ונפרסם ב"ירחון הרגלים", יולי 1945, סיפורו של קצין צעיר על מעשה חבורו. וזה לשון הסיפור :

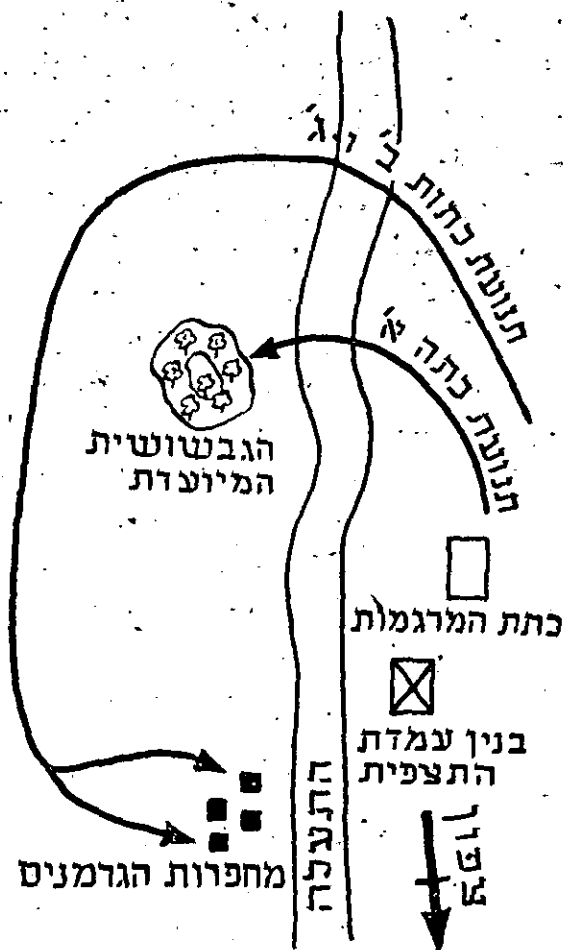
לרוב תצליח תכניתו של תמרון פשטני במקום שיתכן כשלונה של תכנית-התקפה מורכבת יותר. דוגמא לכך יכולה לשמש תכנית ההתקפה, שבוצעה ע"י מ.מ. קנת קסטרטון — מפקד-מחלקה בריגמנט הרגלים ה-26 (בויביות הרגלים הראשונה), משנצטוו לעקור את האויב מן הגדה המזרחית של תעלת ארפט (1), ליד בליסהיים שבגרמניה. מן הגדה המערבית של התעלה כבר

(1) נהר "מערב לריין, בדרכי ההתקדמות לעבר קלן. — המערכת.

המגן הגרמניות ביצוע התכנית הוכיח את יעילותה.

כשנפלו הפגזים הראשונים על המחפרות, נהג מפקד הכתה טוראי מדרגה א' (מעין לנס-קורפורל בצבא הבריטי) ג'מס וילס, את כתתו אל מעבר לתעלה, ותפס את הגבשושית ללא התנגדות. אזי עברו הכתות השניה והשלישית את התעלה הרומית לגבשושית. משגזישרו שתי הכתות האלו בחזיתן עם חזיתה של הכתה הראשונה, שיגר מפקד המחלקה, שהלך עם שתי הכתות הללו, תשדורת לוילס, לירות אל המחפרות אשר דבת עצמה.

כשפתחה כתת וילס באש, נהג מ.מ. קסטרטון את שתי כתותיו חישמהר כ-50 יארד מזרחה, אחר כך — צפונה, אל מול המחפרות; ואחר כך היטה אותם מערבה, להסתער על העמדות מן העורף. אותה שעה, למראה אנשי שלומם המגיחים אל עבר עמדת הגרמנים מן העורף, הפסיקה כתת האש המחפה את אשה; ושתי הכתות הלכו באין מפריע והגיעו ממש אל גבותיהם של המחפרות וכוננו את כליהיריה שביניהם אל מול פניהם של 40 גרמנים נדהמים. שתי הכתות הללו לא ירו אפילו יריה אחת. עם כל פשטותו זכה התמרון להצלחה שלימה.

מחסומי-דרך

הצטלבות-הדרכים, שיש להגן עליהן. (בחשכת הלילה, בקרבת האויב, בשטח בלתי נוח באופן מיוחד, מותר לקרב יותר את מקום המחסום). כשמשתמשים בתותחים אנטי-טנקיים, במשחית-טנקים ובטנקים, כבחלק של פלגת-מחסום, צריכים אלה להיות רחוקים לפחות 150 יארד, — וכרגיל יותר מזה, — מן הדרך שעליה מגינים. בדין הוא שתהא להם אש אגפית מהרסת, על הכביש ועל דרכי הגישה אליו.

במכ"י וברובאים יש להשתמש כדי לגונן על החזית ועל אגפי התותחים החוסמים, באם ישנם כאלה. מן הראוי הוא שרוב הרובאים ומכונות-היריה יהיו מן הצד, קדימה יותר לעבר החזית או לעבר האגפים. כל המתקנים התותחים האנטי-טנקיים, משחית-הטנקים, הטנקים, מכ"י והי רגלים, צריכים להסתייע במחסה טבעי. חורשות, שיחים, בתים, רפתות ומתבנים, תל-זבל, ענפים

בירחון הרגליים יולי 1945 הופיעה רשימתו של בריג'גנר ר. א. סטאק, על נושא זה:

תנאי ראשון להצלחת כל מחסום-דרך הוא, שעליו ימונה מפקד כללי, — וכל מפקד-משנה (של רובאים, מכ"י, מרגמות, נשק-א.ט., משחית-הטנקים או טנקים) חייב לדעת מיהו מפקד-המחסום, וכי הוראותיו של זה הן הפקודות.

הסיוורים לשם קביעת מקומו של המחסום צריכים להערך ע"י המפקד וכל מפקדי יחידות-המשנה של מחסום-הדרך.

מפקדו של מחסום-דרך חייב לסייר, כמיל לפחות, מעבר למחסום ובאגפיו תמיד, פרט למסיבות בלתי רגילות, יש להציב את מחסומי-הדרך במרחק 500—1000 יארד לפני העיר או

קטועים — הם מחסום או הסואה טובים, וערכם הוא לפי הסדר שהובא כאן.

עפר החפירה של מחילות שועל או חפרות יש לכסות או לסלק. אסור שכלירכב, ציוד או כבסים יהיו מוצגים לראווה ויגלו על ידי כך את מקום העמדה. במשך כל הזמן כלו תיביים האנשים להיות מאתורי מחסה, מחשש תצפית אויבת.

מחסום דרך נועד לא להגיס את האויב, אלא להכניסו לתוך שק ואחר כך להשמידו באש אוגפת. (דבר הלמד מענייני הוא, שההשמדה כוללת גם "שביה"), יש להמוע ממטן אש לטור חים ארוכים. הטוחים הארוכים תשובים בעיקר לצרכי תצפית, ולא למטן אש. מארב לאויב — הוא האידיאל.

מן ההכרח להציב משמרות תצפית וזאת שמועה הרחק לעבר החזית. בדין הוא שהללו יהיו מצוידים באמצעי איתות להודעה על התקרבות האויב. יש לסדר מראש את הקשר ליחידה הגבוהה יותר — לפלוגה או לבטלפון. דבר זה אפשר לעשותו ע"י טלפון, אלחוט, גיפ או רץ. כשמשמשים במחסום דרך בפעולות השהייה או כשאין חילותינו מתעדרים להשתמש בכביש המוגן, הכרח הוא לצרף לאשהמגן מכשולר עצמים. בכלל זה עצים שנגדעו, מוקשים, גשרים מפוצצים וכיו"ב. בשעת מתן פקודה להקים מחסום דרך צריכים המפקדים לציין בהוראותיהם ציון מיוחד באלו מכשולר עצמים אפשר, או צריך, להשתמש, אם בכלל ישתמשו בהם. חשיבותם של מכשולים אלה היא בעיקר בעצירת תנועת האויב בהיותו שרוי בתוך שדה האש שלנו, — ומן ההכרח הוא, איפוא, שלא יהיו מרוחקים יתר על המידה.

במקום שאפשר, יש לכוונן ריכוזי אש מגן ארטילריים וע"י ידיות נסיון "לרשום" את דיוק פגיעתם בנקודות מסוימות. רשימה של המקומות

האלה שיש להטיל עליהם ריכוזי אש, והם מסודרים במספרים, צריכה להמצא בידי מפקד מחסום הדרך, כדי שבבואו לבקש להטיל עליהם ריכוזי אש יוכל להשתמש בציון פשוט של המספר באלחוט, בטלפון, ואפילו על ידי הזיקוק. אכן אין להשתמש בארטילריה אלא בשעת התקפה רצינית, כשפועלים כוחות ניכרים.

ואלה השגיאות המצויות בהקמת מחסומי דרך והגנתם:

1. קביעת המחסום במקום קרוב יותר מדי לכפר או לצומת הדרכים שעליהם מגינים.
2. הצבת כלי אש והגנה על הכביש המוגן או בקרבתו היתרה.
3. העדר סיורים — לעבר החזית או האגפים — לאחר שהוקם המחסום.
4. העדר מפקד מסוים למחסום דרך.
5. אי-בדיקת מחסום הדרך ע"י מפקד החטיבה אשר ברשותה הוקם.
6. אי-קביעת דרך של קשר בין מפקד המחסום ובין המפקד הגבוה ממנו.
7. היגמלות גמורה מגישה תוקפנית אצל מפקד המחסום ותיל-המצב.
8. יחס של-רישול אצל אנשי המחסום מחמת היותם שטופים במוזנות משובחים, מן הכפרים, ביינות הארץ, בבחורות נאות, בקפיאה על השמרים, וסתם סכלות; וכתוצאה מכל אלה — חוסר עירנות.
9. חוסר תיאום וסיוע גומלין בפלגת מחסום הדרך עצמה.
10. הזנחת לימודם והערכתם של פני השטח.
11. חוסר עומק בעריכת העמדות ובמערכת סוגי האש.
12. מיעוט הבטחה לאגפים, או העדרה הגמור.
13. הזנחת ההתפרות.
14. אי-השימוש באורחים הרוחשים ידיוות, לצרכי תגבורת ולהשגת ידיעות.

סיוור - במועדו

נחל, שעומקו היה כעומק רגל בלבד. כשהגענו אליו, בחצות לילה בערך, היה עומקו חמשה רגל — וכמעט שגרם להשהיית מסענו. סכר קטן שבמעלה הזרם פוצץ בין שעת הסיוור לזו של ההתקפה.

בסקירה של רגימנט הרגלים 415 (מחזית גרמניה) מסופר:

ראוי להם למפקדי מחלקות שיערכו את סיוריהם קרוב-קרוב ככל האפשר לשעת ההתקפה עצמה. כחמש שעות לפני התקפת-לילה ציינו סיוורנו

„צבא-היחידות-הזעירות“

הגשקהמסייע“ שבבטליון בריטי) ונתן יותר מכ"י לפלוגות הרובאיות, ומרגמות בנות 81 ס"מ — לפלוגת-המפקדה הבטליונית.

ואשר למשימות, הרי צבא-הצי מקבל אימון וציוד, הנדרשים לפעולות קרב שאינן ממושכות. תפקידו להגיע לחוף, להשתלט על האי — על מנת שאחר כך יחליטום במהרה. אין הם מסוגלים להתמיד במסע מלחמה ממושך ורחב-מידות. משימתם — להתניק בקו „ראש-החוף“ של הכוח שנועד לעליה בחוף-אויב, בעוד פורקים ומעלים בחוף זה את הציוד הכבד של הצבא ה„תקין“. אימונו הוא „אמפיבי“ בעיקרו ומותאם לפעולות-קרב של יחידות קטנות: בדרך כלל, פעולות המצריכות יותר מדיביזיה אחת, מגיחים לצבא-היבשה ה„תקין“.

ארגון זה הוא פרי תפקידיו המיוחדים של החיל, בהיותו מופעל, כפי שצוין, בשלבים הראשונים של עליה-בחוף, אשר בהם מפלסות להן דרך יחידות קטנות, — ומכאן ריבוי החוריות שבכל כחה, אשר עליהן לייצב את „ראשי הגשר“ הקטנים ולהגן עליהם, — ומכאן כוח האש הרב (מקלע לכל 4 אנשים; זרקאש לכל כחה, וכוח-האש העוצר הרב של מכ"י קלות וכבדות — וכן מרגמות — המסופחים לכל פלוגה רובאית). — ומכאן גם המחסור היחסי בכוחות מתמרנים (סתם רובאים; בראש וראשונה) שביחידות הקטנות, — כי לא נועד חיל זה לפעולות התקפה בממדים גדולים.

קפיטן מקורפוס „צבא-הצי“ כותב על ההבדלים במבנהו ובארגונו של צבא-הצי לעומת צבא-היבשה, לפי שבמבנהו, ובעיקר במבנה יחידותיו הקטנות (חוליה, כחה, מחלקה ופלוגה), ניכר הגסיון לסגלו לתפקידיו הטקטיים המיוחדים.

הכחה מורכבת משלוש חוליות, בנות ארבעה אנשים כל אחת, בראשותו של קורפורל, כשרג'נט — מפקד הכחה: 13 איש בסה"כ. התור ליות שוות במבניהן ובציוודן. בכל חוליה יש רובאי — שהוא גם הסייר, — מקלען ועוזר-למקלען, מלבד מפקד החוליה. זוהי חוליה הנשאת את את עצמה, עם בסיס-אש משלה והבטחה-עצמית מקפת.

במחלקה יש שלוש כתות כאלה, ונוספים אליהן הקורפורל-החבלן, הסרג'נט המחלקתי, הסרג'נט-מורה-הדרך ושלושה רצים: בסה"כ 45 חיילים וקצין אחד. בתורת ציוד-יחידה יש לכל כחה זרקאש אחד, מערכת אחת של ציוד-חבלה — דהיינו, שלושה-שלושה לכל מחלקה.

הפלוגה הרובאית מורכבת מ-3 מחלקות רובאיות ומחלקת מכוונת-יריה, — המכילה 6 מכ"י קלות ככלי-נשק ראשוניים, ו-6 מכ"י כבדות ככלים נזרביים, — וכן כחה מרגמות של שלוש מרגמות בנות 60 מ"מ, וכחה-מטה, המכילה סרג'נט-חבלה ושלוש „בזוקות“. קורפוס צבא-הצי ביטל את „פלוגת-הגשקהכבד“ (הנהוגה בבטליון-רגלים אמריקאי רגלי, בדומה ל„פלוגת-

שחרור החיילים

על שזיבת החיילים לחיים אזרחיים

שיים שבהם ייתקל החייל כשיחזור להיות אזרח. בעיה זו משותפת כפי הנראה, לחיילי כל העמים החוזרים לביהם, ובעתיד יקצו „מערכות“ מקום מיוחד לענין זה.

בעיית החיילים השוחררים והיקלטתם בחיים הכלכליים והחברתיים חשובה כל כך ש„ירחון חיל-הרגלים“ הוציא לאור ספר מיוחד בשם „פסיכולוגיה לחיילים המשוחררים“, הדן בכעיות שיבתם לחיים האזרחיים ועומד ביתור על הק-

צָרוּר יְדִיעוֹת מִן הַמִּזְרָח הַתִּיכוֹן

כורדיסתאן

דו"ח חים מוסמכים, שהגיעו ללונדון בראשית נובמבר (לפי רויטר) מציינים, שהמרידה הכורדית, שהתפתחה בעיראק מאז הקיץ, הוכיחה אותות התפשטות מסוכנים. אף על פי שהממשלות הנוגעות בדבר מקיימות צנזורה חמורה ביותר, יש כנראה יסוד רב לידיעות, כי המהומות כבר עברו את גבול עיראק ונכנסו לתורכיה ונראה כי הן מתפשטות גם לפרס.

ישנו רושם, כי הכורדים מרובים עכשיו ומזויינים זיון טוב יותר מאשר בהתקוממות הקודמות, וכן נראה, כי יש להם תוכנית פוליטית אחידה יותר, אם כי אין יודעים עליה אלא מעט. מוסריים, כי אחת הדרישות של המתקוממים היא רפובליקה כורדית אבטונומית, אך אין לדעת עם מי מתכוונים לקשר מדינה משוערת זו: אם שואפים הם לצרפה לתורכיה או לעיראק, או ירצו, כחלק מן הארמנים, להצטרף לברית המועצות?

לא נוכל להכחיש אפשרות אחרונה זו, אם גרון לפי הדו"ח חים מן המצב המגיעים לבריטניה, אומר סופרו של רויטר, קמחי. כדי לעמוד בפני סכנה ממשית זו ריכזו השלטונות התורכיים, כפי שמודיעים, גוף תיילות ניכר באיזור הסמוך לקוקו, אשר עליו בעיקר חלה הסכנה. אך ריכוז זה הדאיג את השלטונות הרוסים שמעבר לגבול, ויש ידיעה, כי הם מחו עליו, כיוון שהמהומות הנ"ל מתרחשים בחלקם הסמוך לאיזור המריבה שבין תורכיה ורוסיה, עוקבים ללונדון בדאגה מסויימת על האפשרויות הכרות בסכנות אלו מצד הכורדים.

סוריה

ראש המיניסטרים הסורי, סעד אללה בן זברי, הכריז בועידת עתונאים בדמשק (ב' 28 באוקטובר), כי הממשלה הסורית מבדילה בין החיילות הבריטיים והחיילות הצרפתיים החריגים בסוריה. הראשונים נושאים, לדבריו אופי של חילות הברית בארצות אירופה הכבושות לשעבר ולאחר זמן מסויים יצאו מאליהם מסוריה, ואילו הצרפתים תבעו לעצמם זכויות מיוחדות, והממשלה הסורית רוצה שהם יצאו

מיד. כן מוחה סעד-אללה כי נגד הצרפתים על שיש להם, "נציג-כללי" בלבנט, ולא נציג דיפלומטי. רגיל.

חוגים פוליטיים צרפתיים לא הסכימו להבדל זה שעשה ראש המיניסטרים. הם טענו, כי חיילות צרפתיים, יצאו את סוריה לפי ההסכם שכבר הגיעו אליו בריטניה וצרפת בהתאם לתקן היחסים הדיפלומטיים עם סוריה. חוגים צרפתיים הצטערו על שבאי-כוחם במקום לא קבלו שום דבר רשמי בענין זה.

בחודשי ספטמבר ואוקטובר הקימה הממשלה הסורית כמה עמדות משמר חדשות לאורך גבול ארץ-ישראל סוריה כדי למנוע הסתננות יהודים מסוריה ודרך סוריה לתחום ארץ-ישראל.

ארגון חצי-צבאי, עם יחידות "סער" ו"מגן", מוקם ע"י אגודת תלמידי-האוניברסיטה בדמשק, לשם התנגדות לכוננותיהם של הצרפתים לחזור ולהשתלט על סוריה.

מוסריים, כי אגף ה"סער" של הארגון ימנע ע"י שימוש בכוח, אם יהא צורך בכך, את פתיחת בתי-הספר הצרפתיים שבירפובליקה, וכן יקיים חרם על מוצרי "תעשייה ציונית". מוסיפים, כי הוחלט על חרם, אף על פי שהליגה הערבית וממשלות המזרח התיכון לא רצו להכריז על חרם כזה באורח רשמי.

השלטונות הצבאיים הבריטיים מסרו לממשלה הסורית את שדה-התעופה הגדול, שהקימו במדבר דימאו, 9 ק"מ מערבית לדמשק*.

* ערכה של ידיעה זו קשור למעשה במצב שנתהווה מחודש יוני ואילך (לאחר כניסת הצבא הבריטי לסוריה), כשהצרפתים הוסיפו להתזקק בשדה-התעופה המרכזי שבסביבות דמשק אשר במזה והסורים לא חדלו מלתבוע שימסרוהו לידיהם בהקדם, כדי לאפשר לסוריה את פיתוחם המלא של קשרי-האוויר שלה. מסירת שדה התעופה העיקרי של הבריטים באותו איזור עצמו לידי השלטונות הסורים באה, כנראה, להכריע במצב הנ"ל. — המער.

המלחמה בסמים המשכרים במזרח התיכון
אזהרה, כי השנה תגובנה מן הלבנון ומסו-
ריה למצרים כמויות של חשיש שדוגמתן לא
גובנו עד כה, הביאה לידי החמרה יתרה של
פטרולים במדבר סיני.

סר תומס רסל-פחה, ראש משטרת קהיר
ולשכת הידיעות המרכזית על הסמים המשכרים,
מסר לעתונות שהמלאכה הנאה בת 16 השנה
שנעשתה לביעור חבורות של הסוחרים העבר-
יינים, יינטל ערכה אם בחדשים הקרובים יישמט
הפיקוח על תנועת החשיש מידי המשטרה.

אם יוכלו המבריחים להגניב כמויות חשיש
גדולות בין פטרוליו של רסל-פחה — שהם
יעילים אך פזורים מאוד, — יגבר תאבונה של
מצרים להרואין ולמורפיום. פירושו של דבר זה
יהיה השתוללות של שתית-סמים משכרים
כמצרים בצורה איומה אולי יותר מכפי שהיתה
לפני 16 שנה, כשסר תומס נקרא לעקור מן
השורש את סחר-הסמים במזרח התיכון.

במרומי הרי-הלבנון מתכוננים מגדלי החשיש
לאסוף יכול שלא היה כמותו, בסחות הסתכנות
מקודם לכן, כשהג'נרמריה הלבנונית והשלטו-
נות הצבאיים הצרפתים והבריטים שלחו אנשים
לבצועות כדי לבער את הרע.

השנה היו הבעיות הפוליטיות והצבאיות
בלבנון חריפות כל כך, שהשמדת החשיש נדחתה
— והיבול כמעט שמוכן לאסיף. מחירו של
החשיש המשובח ביותר היה אשתקד במצרים
7 לירות לאוקיה. היוקר הגדול הזה מנע במידה
רבה מן האכרים העניים המבקשים בחשיש הק-
לה ורווחה מכאבי הבטן המענים הבאים-להם
משתיית מי הגילוס את האפשרות להשיגו. תו-
צאת גידולו הרב של החשיש השנה בלבנט
תהיה הברחת כמויות עצומות למצרים, הרבה
יותר מקודם. על ידי כך ירדו המחירים והסם
יימצא לדורשיו, וממילא תרד רמת הבריאות
והמוסר, והפשעים ירבו.

מומחים למלחמה בסמים המשכרים שבקהיר
מקוים, כי לארגון העולמי החדש ("האומות
המאוחדות") תהיה ועדת-סמים מלין זו שהקים
חבר-הלאומים. אם יקום הדבר, יש לשער שמ-

כפי שנודע באמצע נובמבר, הגישה חברה
בריטית לממשלת-סוריה הצעה בדבר הקמת
בית-ספר לטייסיים המוסר ישמש פעם בפעם
200 מתמחים, ושכר הלימוד בו הוא 300 לירה
סורית.

לבנון

ממשלת הלבנון עומדת לקנות אוירונים
וציוד בריטיים בסך 50.000 לירות; בהם 5
מטוסי אימון "פרוקטור", בעלי 4 מושבים, וכן
2 אוירונים גדולים יותר. מקווים שישתמשו
בכמה טייסיים בריטיים בתכנית האימון, כמד-
ריכים ללבנוניים.

העסק נעשה בין ראש המיניסטרים הלבנוני
ומר א. קרתרס, טייס-בוחן ראשי של חברת
האוירונים פרסיוול. מר קרתרס ביקר גם בארץ
ישראל, אך לא יכול לעשות כאן כל עסק, לפי
שבזמן ביקורו עדיין לא באה ממשלת ארץ-
ישראל לידי החלטה בענין מדיניות התעופה
האזרחית.

מצרים

חשיבות רבה נודעה לביקורו של הפילד-מרשל
לורד אלן ברוק, ראש המטה הקיסרותי הכללי,
שנפגש בסוף אוקטובר עם ראש הממשלה
המצרית לשם בירור שאלות חשובות. עתון
הממשלה המצרית "אל כותלה" הודיע ערב
בואו של הפילד-מרשל, כי הממשלה המצרית
מתכוננת להכפיל את חילות הקרקע והאוויר
שלה ולציידם בכלי הנשק החדשים ביותר.

בנאום-הכתר שלו בפרלמנט הזכיר המלך
פארוק הצעות מיקונים רבות ואמר, בין השאר,
כי הממשלה המצרית מכפילה את מספר שדות
התעופה ומגדילה את השדות המצויים כבר.
מלאכת ההרחבה נשלמה למעשה באלמזה, המ-
קבלת מספר רב יותר ויותר של מטוסים הט-
סים בעורקי תנועה בינלאומיים.

כשהגיע המלך פארוק לפרלמנט קיבלוהו
בתשואות ובקריאות מסורתיות: "יחי המלך,
שליט מצרים וסודן".

הקריאות היו של חברי המפלגה הלאומית,
וכשדיבר המלך על תקוותיה הלאומיות של
מצרים הריעו לכבודו במחיאות כפיים עזות.

כיון שהלבנון וסוריה הביעו את רצונן להיות חברות בארגון העולמי, הרי ילחצו עליהן שיקרו מן השורש את גידול החשיש.

בסוף ספטמבר נודע, כי השלטונות הסורים דורשים לערוך חקירה בענין הודעת העתונות המצרית שהקבינט הסורי עוסק בהעברת חשיש. הם מכריזים, כי חקירה זו דרושה לשמירת מעמדה וכבודה של סוריה. (בכל הפרשה הזאת עיין גם ברשימה "חיל הספר של מצרים" שבחוברת זו).

אירן

עשרים ספינות, שהיו שייכות לממשלותיהן של יפאן ואיטליה עומדות להמסר לידי פרס לפי הסכם עם בעלות-הברית. הן תשמשנה לחיזוקם של כוחות-הצי האירניים, העוסקים במניעת הברחת המזונות מארץ זו.

כפי שמוזכר רויטר פרצה ב-16 בנובמבר תנועת-הפירודת גלויה באזרבייג'אן, אשר בצפון פרס. החלו קרבות על חילות-המצב שבאזור בייג'אן נאמר, כי הם בודדו. דובר צבאי רפ"ד דרגה מסר לרויטר: "ביום 16.11) נותקו כל קשרי הטלגרף והטלפון בין טבריו (בירת אזרבייג'אן, שעל מסה"ב הראשית וגבול קוקו הסובייטי) לבין מיאנה (כ-160 ק"מ דרומית-מזרחית לטבריו בחצי הדרך לטהראן) והתקה

לויות מזוינות החלו מתכנסות. במרגה חולקו להמון רובים ומכ"י ע"י חברי "המפלגה הדמוקרטית" ממכוניות-משא רוסיות.

לפי דברי דובר אירני תפסו חברות מזוינות את העיר ותחנת מסה"ב של מיאנה לאחר קרב עקשני בו נהרגו 7 נושאי-משרה פרסיים. הד"ר בר הוסיף: "הגנרל ריאני, מניסטר המלחמה הפרסי והגנרל ערסה, ראש-המטה, הודיעו על כך לנספח הצבאי הרוסי, אשר הבטיח להביא את הדבר לידיעת מפקדם הראשי של החילות הסובייטיים באזרבייג'אן".

לדברי רויטר מתכוונת "המפלגה הדמוקרטית" לאיחודו של מחוז אזרבייג'אן הפרסי (הכולל קרוב שליש אוכלוסיתה של אירן) עם הרפובליקה האזרבייג'נית המועצתית.

ב-8 בנובמבר הודיע בפרלמנט הפרסי הצייר ד"ר סטבאר כי 2 דיביזיות סובייטיות נוספות הגיעו בזמן האחרון לחבל אזרבייג'אן הפרסי. הוא הוסיף, כי 12,000 אנשי-צבא רוסיים נוספים עלו בתוף בנדר-שח (בים הפספי).

כידוע פונה מרכז אירן מצבא בריטי ואמריקאי. כ-80 בריטים בלבד נשארים זמנית (לתפקידי חיסול הציוד) בטהרן. חיל-המצב הסובייטי של טהרן — כ-20,000 איש-צבא. יחידות בריטיות שומרות בדרום-אירן על מפעלי הנפט של אבדאן. אגב אורחה, שם חונה גם פלוגה של "הלגיון הערבי" של עבר-הירדן.

חיל האויר המלכותי במזרח התיכון — הפגנת כוחו בארץ-ישראל

של הצבא ושל חיל-האויר שבחיפה הסתכלו במשך שעה באוירונים, המפציצים המתקפים באש מכוונת-ידיה מכוניות הובלה קלות ו"נושאי-ברן" שבאיזור המטרה.

עצמת האש של כמה סוגי אוירונים הופגנה בשלמות ע"י סקוודרונים מתאימים מתחנות חיל-האויר שברמת-הדוד ובפתח-תקוה. התקפות-הפצצה נמוכות-טיס ע"י מטוס בלטימור (מפציץ קל מתוצרת אמריקה) פתחה את התכנית. בעקבות הפצצות-צלילה-היוריה ע"י "ספיטפיירים" מן הסקוודרונים מס' 32 ו-208, באו "מוסטנגים" (מטוס-קרב מתוצרת ארה"ב) שהמטירו אש על פני המטרה ב-6

בהצגת-ראווה רבת-רושם של מטוסים וזין של חיל-התעופה המלכותי. באויר ועל הקרקע, שנערכה ב-5 בנובמבר בתחומי בית-הספר לחיל-הרגלים של המזרח התיכון, צפונית לעכו, הופעלו קלעים רקטיים, פצצות תותח-מטוס ומכ"י.

המפגן, שהותר ע"י מפקד חילות-האויר בלבנט קומודור-האויר (*), ה. ד. מק'גרור, היה חלק מתכנית לטיפוח תאום הפעולה ושיתופה בין השירותים הלוחמים (הצבא הצי, חיל-האויר). קרוב ל-400 קצינים באולפני-המטה

(* דרגה, המקבילה לבריגדיר בצבא. —

מכה"י, בקוטר של 0,5 אינץש, אשר לכל אחד ואחד מהם.

שיאה של התוכנית היה בסדרת ההתקפות בקלעים רקטיים שהתקיפו "הריקנים" מהסקוור דרוך מס' 6. ארבעת המטוסים הראשונים ירו יחדיו, כל אחד מטחי 2 רקטות, שתימרו ענני אבק ועשן עד כ־1000 רגל באויר. החבורה השניה ירתה יחדיו מטחי 8 רקטות, שכל אחת מהן מטען של 60 ליטראות חומר־נפץ־מרסק על שיירת מדומה. כל אחד מן המטחים האלה שווה בערכו למטח כללי של כל כבדי־התותחים (בני 6 אינץש) אשר לסיירת קלה. תמרות העשן מכלי־הרכב הבווערים נמשכו כמה דקות, והדף־האוויר מהתפוצצויות הקלעים הורגש במרחק של חצי מיל משם בערך.

מפציץ בלטימור סיים את המפגן בפרישת מסך עשן על פני המטות.

מפקד־הגפה ג' ב. א. פלמינג, שהיה ממונה על המפגן, הסביר את הפעולות מתוך מכונית משורינת. כל משימות־ההפצה וההוראות שניתנו לטייסים הועברו לקהל המסתכלים על ידי דמקול.

לאחר סעודה ברמת־דוד ביקרו קציני אול־פני־המטה בתערוכת מטוסים וכלי נשק בשדה התעופה. בין אלה שהוצגו על מסלול־ההמראה היו "לוקסטר" אחד — המפציץ הבריטי הכבד ביותר (מקבוצת המטוסים שנועדו לפיתוח קשרי־האוויר בקיסרות), "ליברטור", (מפציץ כבד, ארה"ב), "מרודר" (מפציץ להתקפות־סער על חיל קרקע, ארה"ב), מפציצי בלטימור, מטו־סי מוסקיטו בריטיים (העשויים עץ והמהירים שבין המפציצים) מטוסי "ספיטפייר", "הריקין" ו"המוסטאנגים". צותי־המטוסים ועובדי הקרקע היו במקום להשיב לשואלים.

אחר־כך השתתפו כל המטוסים בטיסת־יעף בגובה נמוך מעל לשדה התעופה, שאחריהם ער־כו טיסות נפתולים "לוליניות".

בין הקצינים הגבוהים שנוכחו, היו קומודור האויר א. ג. אדגמס מפקד האולפן־של־המטה לחיל־האוויר (המחלקה שמחוץ לבריטניה); לויט־גנרל א. בולס, מפקד הדיביזיה המוססת הששית; קומודור מ. ג' מנסרג, מפקד אסקדרת הסיירות ה־15; ובריגדיר ג. ה. א. וילס־י, מפקד אולפן־המטה של הצבא בחיפה.

מ י מ ה ב ח ו ב ר ת

לעתיד הצבא הבריטי — הוא צירוף שני מאמריו של קפ. סיריל פולס הדנים בהתפתחותו של הצבא בתקופת השלום, והממשיכים את קו־המחשבה המוכר כבר לקוראינו מדבריו על נושא זה שנתפרסמו ב"מערכות" והמאפשרים במידה ידועה לעמוד על אופיו של חיל־המצב הבריטי העתיד לשכון בא"י ובארצות שבסביבתה.

קפטן סיריל פולס משמש עורכו הצבאי של "הטיימס" הלונדוני, וערך, מטעם המטה הבריטי הקיסרותי, כרכים אחדים של "ההיסטוריה הרשמית של מלחה"ע הראשונה".

מלהמות שאול ודוד. כאן—החלק השני והמסיים של המאמר מאת ד"ר מ. גאור, שהוא חוליה בסדרה "תולדותיה הצבאיים של א"י" המתפרסמת והולכת ב"מערכות" זה שנה שלישית, ואשר בעריכתה המדעית משתתפים ש. ייבין וד"ר ב. מייזלר.

לויטקול. ה. מ. באראוס, בעל המאמר "הדברת מהומות עדתיות בערי־חומה", הוא קצין בריטי שעיקר שירותו היה בצבא הודו (בבטליון 1/12 של רגימנט חיל־הספר) חלק גדול של המאמר מוקדש לתיארום וניתוחם של מאורעות ירושלים (בניסן, תר"פ), בימי שלטונה של האדמיניסטרציה הצבאית הבריטית, שבראשה עמד גנרל פולס. בקשר לנושא המאמר ראה "שלטון צבאי ומניעת מהומות", ב"מערכות" כ"ד—כ"ה; להערכת המאורעות שנתרחשו בארץ באותה תקופה — עיין בספר "עם חזיון ההגנה" מאת ברל כצנלסון.

ל תיאור פרשן סטלינגרד בעברית ראה הרומן "ימים ולילות" מאת ק. סימונוב (תירגמו א. שלונסקי, והופיע ב"ספרית הפועלים"). אשר לבעיות מלחמת-עיר עיין במערכות חוברת ט', "קרבות עיר במלחמה מודרנית" לתומס גריי.

ה קטעים על א"י ואזיריסטאן לקוחים מספרו הגדול של מיר-גנרל צ' ג. ג. ג. הון בבעיות של "פעולות-משטרה" ע"י הצבא הבריטי בקיסרות ובגבולותיה. בדו-שבועון האנגלי של "פעולות-משטרה" ע"י הצבא הבריטי בקיסרות ובגבולותיה. בדו-שבועון האנגלי The War Illustrated מתפרסמת בקביעות סקירתו של מיר-גנרל גוין על פעולות הצבא הבריטי במלחמה ועל ענייניו.

מ כ"י בעבר ובהווה — הנה רשימה שגיה המתפרסמת במערכות לתיאורו של הנשק האבטומטי במלחמה זו. הראשונה היתה "תתי-מקלע תומפסון" בחוברת ה'.

ס יכומי האבידות וכוח-האדם — הנם המשך ותוספת לסקירה "מסיכומי מאמץ המלחמה הבריטי" בחוברת כ"רכ"ז, אשר עמדה על גודל השתתפותו וקרבותיו של העם הבריטי בחמש השנים הראשונות של המלחמה הזאת.

בית חרושת לסלילי נייר

בשביל כל ענפי התעשייה וב"חוד למקסטיל

אביגדור קינסטלר

תל-אביב, רח' מזרחי ב' 60

הראשון בארץ-ישראל

אחים אושה בע"מ

טלפון 2806

חיפה ת. ד. 1404

בית חרושת לתעשיית רשת מכל המינים

ב. לוריאה בע"מ

חיסה הרחוב המלכים 35, טלפון 3539

מבחר גדול של חבלים
חוטאים ובדים צרכי
רפוד וחקלאות
צ ב ע י ם
וצרכי אניות

חנוך שפיגל

בע"מ

טלפון 4374 תבת-דאר 481

אהלים
ברזנטים

תל-אביב

רחוב מזרחי ב' 56

חברת הכרם

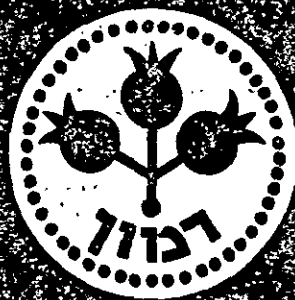
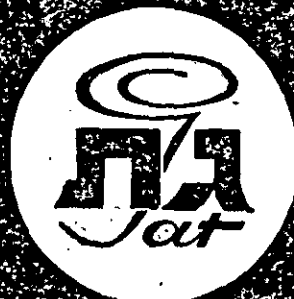
תל-אביב (ארץ-ישראל)
בע"מ

רחוב לילינגבלום 19

ממכר בסיטוונות:
כל מיני משקאות

אקספורט לכל הארצות

ריבות
שמזודים
מיצנים

מנהל אצטדן

תנובה

דרשו
שוקולדה

ליבר

יותר טעים
יותר מזין

בנק ארץ-ישראל

לדיסקונט בע"מ

תל-אביב ירושלים

הון רשום — 750.000 ל"א

הון נפרע ורזרבות — 690.097 ל"א

בנק מסונף:

בנק מרכנתיל אי בע"מ

חברת עזר:

חברת ב.א.ל. לאפוטרופסות

ונאמנות בע"מ

כל עסקי בנק

הסנה

חברה אי לאחריות
בע"מ

(נוסדה בשנת 1924)

*

חברת הביטוח הגדולה בארץ

*

2.300.000	סכום הביטוח (חיים)	לא
12.000	מספר הפוליסות (חיים)	
390.000	הון וקרנות (1944)	לא
230.000	הכנסה שנתית (1944)	לא

*

כל ענפי ביטוח

*

כספך בתעודות חסכון —

נשק להשגת הנצחון

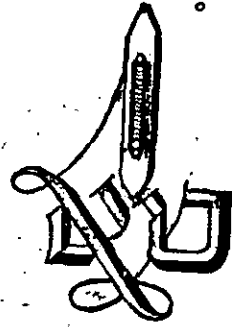
הסנה-מפעל הביטוח שלך!

חברת
"עלית" בע"מ
 רמת-גן

שוקולדה
 ממתקים
ק א ו

סמל "עלית" - סמל האיכות

קואופרטיב
טווה אורג
 בתל-אביב בע"מ
 ביח"ר לאריגי צמר וצמר גפן

משרד ומחסן

תל-אביב רחוב מזרחי ב' 65 טלפון 80644

בנק הפועלים

בערבון מוגבל

תל-אביב תב"ת-דאר 27

ט.ל. 4296/7

דהון הנפרע והרזרבורת
315.000 לא"י

מנהל

עסקי

בנק

ככר

ענפיהם

איסר גרינפלד

— ו ב נ יו —

תל-אביב

גבעת הרצל טלפון 4960

- 1) מצבעה טכסטילית אחראית
- 2) ביח"ר לצמר גפן ופואי, רפאל'
- 3) מטוית צמר

כור

חברת חרשת ומלאכה בע"מ
ח'פה בנין סולל בונה, רחוב הנמל 65.

בתי יציקה וולקן בע"מ

טלפון 7004

ח'פה

חבת דאר 624

בתי יציקה לברזל ומתכות
יציקה צנטריפוגלית
בית חרושת למכונות
צ פ ו י ח מ י ל
מפעל מצברים - שנפ

סניף ייצור:

מפעלי מתכת, נחלת-יצחק - חמת בע"מ נחלת-יצחק
תל-אביב, ת. ד. 1944, טלפון 3958.

תעשיית אבן וסיד

בערבון מוגבל

ח'פה חבת דאר 563 טלפון 4691

הסניפים:

תל-אביב רחוב מונטיפיורי 21 טלפון 4528

ירושלים רחוב בן יהודה 1 טלפון 2273

הספקת אבן בנין

מצץ, דבש וזיפזיף-ים

הסיד הכי משובח בארץ

« מ ר כ ז »

רחוב עליה 1

כתונות

גרבנים

שריקו

צעצועים

פרפומריה

כלי מטבח

— ועוד —

« מ ר כ ז »

רחוב העליה 1

פ ר פ ר

הדפסת טקסטיל בע"מ
רמתגן

ז. וילנציק ובניו
חל-אביב

סחורות ברזל

המרכז: רחוב אלנבי 123
סניף: ת"א רח' בצלאל 2
ת. ד. 2077 - טל. 3470

י ה ו ד ה

חברה לאחריות ובטחון
בערבון מוגבל
נוסדה בשנת 1922

החברה הארצישראלית
הראשונה לבטוח חיים
מתוך הדין והחשבון ליום
30.6.1945

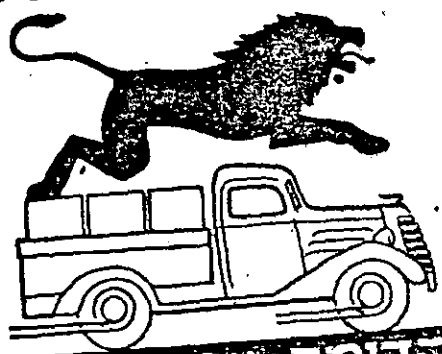
במוחים חדשים במשך שנה
לא"י 450.000

הכנסה מפרמיות (חיים)
72.000

תיק בטוח החיים
1.500.000

הון ורזרבה
340.000

אשרד להובלה

קדמה אמוסרא

טלפון 2277

רחוב המשביר 5 חל-אביב

מספק סנדריים ומכוניות משא עד 5 טון לפי
שעות עבודה או לפי ק"מ. דיקנות,
שירות אדיב במחירים נוחים
מובטח

תעשייה כימית

תל-אביב

ב ע " מ

רחוב לילינבלום 32, ת. ד. 1736

מייצרת:

סופרפוספט

סיטה רגיל

קונקורדיה

חברת למסחר ותעשייה

בע"מ

ת.ד. 1292 ח"א

טלפון 2012.

חוצרת עוד סוליות,

עוד עליו ועוד תעשיית

בית החרושת בשכונת מולדת.

חברת גרב

רמת-גן - טלפון 7217

בית חרשת לגרבים

גרבי אכרות

גרבי אכרים

גרבי ילדים

גרבי "תועלת"

"אופיר"

בית חרשת ליהלומים

בע"מ

נתניה

אזור התעשייה

טלפון 89

למברקים:

אופיר נתניה

אדמון

מפעלים לצביעת טקסטיל בע"מ

לבון / צביעה / עידון / גרוד
 אמפרגנציה / צמר / צמר-
 גפן ; משי טבעי וכל מיני
 משי מלאכותי. — בחתיכות
 זבחוטים

רמת-גן. טלפון 7197/98

רקא ויקטור RCA VICTOR

רדיו מקררים
 ומכשירי חשמל לבית

מפיצים יחידים

חברת רדיו א"י

תל-אביב חיפה

ירושלים

"טריקו-ורל"

מייצרת:

כל מיני לבני טריקו

ביצור בע"מ

ההון הרשום - 250.000 לא"י

" ההון הנפרע ורזרבות - 207.792 "

" אגרות חוב במחזור - 279.730 "

תל-אביב נחלת בנימין 69

מלפון 4577/78

ח. ד. 1687

בערבון מוגבל

שוקולדה

סוכריות

ק. ק. א. ו

• טעם מצויץ •

• טיב משובח •

אהרון רוזנפלד

קונסול בלגי

סוכן אניות ובא כח בתי חרושת

חיפה ת.ד. 74 טלפון 4241/42
תל-אביב ת.ד. 305

משא-פרוק

אגודה שתופית להובלת משאות של נהגי חיפה
המשרד הרשום: חיפה רחוב הנסל 23 ת.ד. 776 סל. 3788

הספקה והובלת סחורות וחומרים
לבנינים וכבישים, מכוניות עם
מנופים להובלות מיוחדות
וכבדות, הובלת משאות
מכל הסוגים בארץ
סוריה ולבנון

- החסנת סחורות -

«NAAMAN» LTD

CLAY BRICK WORKS

חיפה רחוב המלכים 43, טלפון 1880, ת.ד. 1423
Haifa, Kingsway 43, Phone 1880. P. O. B. 1423

«נאמן» בע"מ

מפעלי חרושת ללבני חומר

מייצר: לבנים מלאות / לבנת תאים / לבנים חלולות / לבני מחיצות / לבני
תקרה / בלוקי תקרה / לבני שמוט / קמח שמוט
אפשר לבנות גגות ותקרות מלבני "נעמן" במינימום ברזל, מלט ועץ.
מקבלים הזמנות לפי מידות שונות. סגולותיהן ויתרונותיהן של לבני "נעמן"
הם רבים, ביחוד כחומר מבדד בפני חום, קור, רטיבות ורעש.

"עובר" בע"מ

ביח"ר לליטוש יהלומים

נתניה טלפון 34

המשרד: תל-אביב, יהודה הלוי 45 סל. 3235, ת.ד. 1101

חברת טקסטיל א"י בע"מ

תל-אביב רח' נחלת בנימין 7 מל. 3205
כתח-חקה חובבי ציון 30 מל. 330

הלבשה

לגברים-יזות וילדים
בגדי עבודה

מנופקטורה

בד לבן
בדים לשמלות
טול לווילונות

לבית

שטיחים ומפות
שמיכות ומגבות
סדינים וצפות

לתינוק

חיתולים וחזיות
חליפות ומכנסי שחק

שני

קרב

אלוף הויסקי הדיקא

המפלים: יצוק דיסקין בע"מ
תל-אביב רחוב נחלת בנימין 96
ירושלים רח' יפו בית אמנון חיפה רח' הנמל 41

אגודה מאוחדת להספקת תעשייה

בערבון מוגבל

המשרד הראשי:

תל-אביב רחוב הרצל 61

ת.ד. 5035 טלפון 5715

מספקת
חומר גלמי לתעשייה
